

YÂ SÎN SÛRESİ
TEFSİR

İsmail Dinçer

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 5

YÂ SÎN SÛRESİ / 7

SON DEĞERLENDİRME / 277

ÖNSÖZ

Yâ Sîn Sûresi, insan makamına erme yolculuğunun sırrıdır.

Yâ Sîn olmak, Allah hakikatine erişme yolculuğudur.

Yûsuf Sûresi tefsir kitâbımızdan sonra, Meryem Sûresi tefsir kitâbımızı da çalışmış ve yayınlamıştık.

Bu kitâbımızda da Yâ Sîn Sûresi tefsirini yapmaya çalışacağız.

Yûsuf Sûresi tefsirinde, tenden câna olan yolculuğu anlatmaya gayret ettik.

Meryem Sûresi tefsirinde; bâkirlik, temizlenme, arınma boyutu, rûha açılan kapının makamı, Meryem olabilmenin ve İsâ makamına erebilmenin inceliklerini anlatmaya gayret gösterdik.

Bu kitâbımızda da “Yâ Sîn boyutu nedir, oradan gelen mesajlar nedir?” anlamaya ve anlatmaya gayret göstereceğiz.

Yâ Sîn; ey insan, özünü anlayan kişi, ünsiyete eren kişi, Allah hakikatine eren kişi anlamlarına gelir.

Bu kitâbımızda insan hakikatini anlamaya çalışacağız.

İnsan nedir?

İnsanın hakikati nedir?

Beşer nedir?

İnsan, beşer farkı nedir?

İnsan zulüm eder mi?

İnsan makamına eren kişi, kibir içinde olabilir mi?

Zalim olan kimseye, insan denir mi?

İnsan kendi bedeninin sahibi midir?

İnsan nasıl yaratılmıştır?

İnsan, insan makamına nasıl ulaşabilir?

“Ene beşerun mislukum- ben de sizin gibi beşerim” âyetinde sunulan beşer, insan farkı nedir? Kehf Sûresi 110

Hazreti Muhammed'in; "ben de sizin gibi bir beşerim, sizden hiçbir yüceliğim yoktur, yüce olan Allah'tır" sözü, insan beşer inceliğini anlamamız gerektiğinin bir mesajıdır.

İnsanın bir beşer yapısı vardır, bir de insan yapısı vardır.

Beşer boyutu ten boyutu, insan boyutu cân boyutudur.

Cân boyutuna erenler insan makamına erecektir.

Ten boyutunda kalmamak, cân boyutuna ermek gerek.

Yunus Emre'nin şu güzel ilâhîsinde, cân ölümsüzdür hakikati belirtilmiştir.

"Ten fanidir, can ölmez, çün gitti geri gelmez

Ölür ise ten ölür, canlar ölesi değil"

Tenleri tutan cân boyutuna erenler insan makamına ereceklerdir.

Cân ile cân olanlar, insan makamına ereceklerdir.

İnsan, Allah hakikatine, insan makamında erendir.

İnsan makamına eren kimse, Tevhîd hakikatine erer.

İnsan makamına eren kimse, kendisinin Allah'tan ayrı olmadığını anlayacaktır.

İnsan makamına eren, damla derya bütünlüğüne erecektir.

İşte insan olmanın sırrı, tenlerin ardını görebilmektir.

Tenlerin ardı insan şehridir.

O şehrin sahibi Allah'ın kendisidir.

Teni de cânı da tutan O'nun kudretidir.

Bu kitâbımızda insan olabilmenin inceliklerini öncelikle anlamaya ve sonra da anlatmaya gayret göstereceğiz.

Yâ Sîn Sûresinin tefsirinde, Allah hakikatini anlamaya çalışacağız.

Tenlerin ardına yolculuk edeceğiz.

Tenleri tutan ilâhî kudreti anlamaya çalışacağız.

Eksiğimiz, hatamız olursa affola.

YÂ SÎN SÛRESİ

1-

يس

Yâ sîn.

Yâ sîn : Ey insan, sıfatlarla bürünmüş, halk, özünü anlayan, kemâlat sahibi, ins olmuş, nâsa erişmiş

Meâli 1: Ey kendindeki özü anlayan!

Meâli 2: Ey Allah'a ait olan tüm değerleri taşıyan!

Meâli 3: Ey ünsiyete, birliğe, bütünlüğe erişmiş olan!

Meâli 4: Ey tenlerin ardındaki cânâ erişmiş olan!

Meâli 5: Ey makamlara bürünmüş olan!

Meâli 6: Ey İnsan makamına erişmiş olan!

Meâli 7: Ey tüm halkın sahibine teslim olmuş olan!

Yâ Sîn Sûresi, İnsan makamına erenlere olan bir sesleniştir.

Yâ Sîn kelimesinde geçen "Yâ" ey demektir, ey seslenmektir.

Yâ; seslenmek, her varlıktan gelen ilâhî sesleniş boyutudur.

Sîn; kişinin enfüs boyutudur, yani iç âlemidir, öz yapısıdır.

Sîn; tüm varlığın iç âlemidir.

Sîn; birliğin, bütünlüğün boyutudur.

Sîn; tenlerde cânı, canlarda teni bir görme boyutudur.

Sîn; tenlerin, cânın sahibinin bir olduğunun boyutudur.

Tûri sînâ- tûri seynâe" Kur'ân'da Mü'minûn Sûresi 20. âyette geçer.

Tûri sînâ; insanın hem beden boyutu hem cân boyutudur.

İnsanın, kendini keşfedebilmesi, ne olduğunu bilebilmesi, aslını görebilmesi için, kendi enfüs âlemine yani kendi iç âlemine, yani bedeninin özüne dönmelidir.

İnsan, bedenini işleyişini, niteliklerini, bedeni tutan Zâtı idrak edebilmelidir.

Mûsâ'nın Tûri sinâ'da Rabbi ile görüşmesi, kendi beden şehrinde bedenini Zâtına şahit olmasıydı.

İşte Mûsâ kendi bedeninden gelen ilâhî seslenişi duydu.

O sesleniş "Yâ" ile belirtilmiştir.

Yâ; sesleniş, çağrı, davet anlamında düşünülebilir.

Sîn, kişinin iç âlemi, öz boyutudur.

Yâ Sîn, kişinin bedenini tutan ilâhî kudreti anlama yolculuğudur.

Bu yolculuk kişiyi insan makamına götürecektir.

İnsan makamına eren kişi, varlıktan gelen seslenişe yönünü döndürendir.

İnsan olarak doğulmaz, İnsan olunur.

Kişinin bedeni bir mektuptur, içinde kâinata ait sistemin bilgilerini taşır.

O bedende beşerî âlemin ve ûlvî âlemin sınırlarını taşır.

Kim ki bedenini okur, özünü anlarsa, o insan makamına ulaşır.

Hepimiz beden olarak beşerî varlıklarız, yani toprak boyutu taşıyan bedenleriz.

Hepimizin özü insandır.

Ten cihetiyle hepimiz beşerîz.

"Ene beşerun mislukum- Ben de sizin gibi bir beşerîm."
Kehf Sûresi 110

Hepimiz beşerî varlıklarız, hepimizin özü "İns- İnsan" boyutudur.

İnsan kimdir diye incelersek:

İnsan; İn, İns, Üns, kelimelerinden gelir.

İnsan kelimesinin kökeninin nereden geldiği hakkında birçok bilgi vardır.

Arapça dense de birçok dilde rastlanır.

Arapçada; Ans, İns

İbranicede; Enūş

Türkçede; İnsan.

Dede Korkut'da: "Oğlanum, sen insansın, hayvanla mûsâhip olmak" yazısı vardır.

Kendi özünü anlayan kişilere, tüm varlığın tek öz olduğunu anlayan kişilere "İnsan" denir.

Kim ki kendini bilmez iken bilir oldu.

Kendi özünü görür oldu.

Cümle varlıktaki özü bildi.

Cümle varlığın birbiriyle yakınlığını anladı.

Birlik hakikatine erdi.

Tüm varlığın birlik sırrına erdi.

Bir arada topladı, bütünüledi, birleştirdi.

İşte o insan makamına geldi, insan oldu.

İns, üns, ünsiyet, aynı kökten gelen kelimelerdir

Yakınlık demektir.

İnsan olan cümle varlığın birbiriyle bağını anlar, yani yakınlığını anlar.

Bir bebek beşer olarak doğar.

İçinde insanlık tohumunu taşır.

Gün gelir geliştiğinde, kâinat kitâbını okur, tüm kâinata hâkim olanı anlar ve her varlığın özünün tek öz olduğunu anlar, işte o İnsan olur.

İnsan olan tüm varlığın birbiriyle olan yakınlığını gayet iyi anlamıştır.

Tüm varlığın birbiriyle kardeş olduğunu iyi anlamıştır.

Eğer kişi kendi ailesinden gelen inanç sisteminde kalır, varlık kitâbını okuyamazsa o insan makamına ulaşmadan ölüp gider.

Çünkü insan bir özdür ve öz de ölümlü değildir.

İşte insan ölümsüzdür.

Ölüm denilen şey, kendini bilmezlikle ilgilidir.

Kendini bilmeyen, İnsan makamına gelemeyen ölüm denilen şeyi de bilemez. Ve ölüp gideceğini düşünür.

İnsan makamına gelen içindeki özün Allah'a ait olduğunu bilir, bir damla misali deryadan gelip deryaya gideceğini bilir.

Bakara Sûresi 156: "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn."

Meâli: "Muhakkak ki Allah'tan geldik ve muhakkak ki aslımız olan O'na döneceğiz."

Onun için Yunus Emre; "İnsan ölmez, tenler ölür" der.

Kim kendini okursa, muhakkak ki o kimse, kendinde olan ve varlıkta olan işleyişi anlayacaktır.

O işleyişi anlamakla, işleyişin sahibini anlayacaktır.

Kendi özünü ve varlığın özünü anlayacaktır.

İşte insan;

Birliğe erendir.

Kendi özünü anlayandır.

Tüm varlığın özünü anlayandır.

Ünsiyete erendir.

Tüm varlığın özünün tek öz olduğuna şahit olandır.

Tüm varlığı tutan Zâtı mutlak olan Allah hakikatini anlayandır.

Bunu anlayan da makamların en güzeli olan "İnsan" makamına ulaşandır.

Özünü anlayan insan olur, Yâ Sîn olur

İnsan olan İslâm makamına erer.

İslâm olan, selamete ermiştir, benlikten kurtulmuştur, Hakk'a teslim olmuştur.

İslâm olan huzura ermiştir, çevresine huzur sunar, şefkat sunar, sevgi sunar, rahmet sunar.

Nasr makamına ermiştir, yardım etmenin, dayanışmanın makamına ermiştir.

Hangi varlığa bakarsa baksın o varlıkla kardeş olduğunu bilir.

Her varlığın ardında olan Özün Hakk olduğunu bilir.
Hiçbir zaman hiç bir varlığa zerre kadar zarar veremez.
Kimsenin hakkına saldırmaz, hak hukuk nedir bilir.
Dünyanın süsüne, saltanatına kapılmaz.
Hiçbir zaman Allah'ı unutmaz, her an O'nun sevgisiyle yaşar.
İnsan olan huzurludur, mutludur.
İnsan olan Halk'a Hakk nazarıyla bakar.
Neden dünyaya geldiğini bilir ve ona göre yaşar.
Bedeninin sahibini bilir ve hep sabır içinde, şükür içinde,
tevâzû içinde yaşamaya gayret eder.
Sinagog kelimesi de "Sîn" kelimesinden gelir.
Sinagog; bir arada tutan, birliğe eren, toplayan, bütünleyen,
bir araya getiren, insan evi, dua-davet evi demektir.

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ

Vel kuranil hakîm

Ve el Kur'ân : Kur'ân, tüm kâinat kitâbı, okunan şey,
El hakîm : Her şeye hakîm olan, hüküm ve hikmet sahibi,

Meâli 1: "Tüm kâinat kitâbına Hakîm olanı anlayan."

Meâli 2: "Tüm varlık Kur'ân'dır-okunan bir kitâbtır, Hakîm'i Allah'tır."

Cümle kâinat bir Kur'ân'dır, o Kur'ân'a hakîm olan ise Allah'tır.

İnsan makamına erişmiş olanın kitâbı, kendi vücûd kitâbı ve varlık kitâbıdır.

İnsan makamına erişmiş olan kimse, canlı Kur'ân olan bedenler kitâbından okur.

Bedenlere hakîm olanı unutmadan okur.

Kur'ân; "k r - قرأ" karae kökünden gelir.

Kur'ân kelimesi, İbranice kökenlidir.

Kr; varlığın işleyişi, eylemi, hareketliliği, gibi anlamlara gelir.

İkrâ, kur'ân, ikrâm, kıraat, karma, aynı kökten gelir.

Kur'ân; varlığın bütünlük içinde, birlik içinde işleyişi, oluşu hareketliliği demektir.

İkrâ; varlığın oluşunu, işleyişini, hareketliliğini anlamak için incelemek, okumak, analiz etmek demektir.

Kırâat; bir zerrenin ya da varlığın taşıdığı mânâyâ ulaşmak için okumaktır.

Bir mâkâma göre okumak, taşıdığı mânâyâ ulaşmaktır.

İkrâm; varlıktan gelen lütuflar, mânâlardır, her varlık, varlık sahnesine ikram edilmiştir.

Her varlık, kerim olan, ekber olan Allah'ın işaretlerini gösterir.

Karma; insan vücûdu, yaratılışa ait tüm sistemi, bitki, hayvan, insan kategorisindeki tüm sistemi karma olarak taşır. Birlik olarak taşır.

Kâinatta ne varsa insan vücûdunda vardır.

İnsan varlık sahnesinde şimdilik son aktördür.

İlk aktörden son aktöre geçen evrede ne varsa, hepsi karma olarak insan vücûdunda vardır.

İnsan vücûdu, tüm varlığın karmasıdır.

Atomsal, bitkisel, hayvansal, insan ve insanın atalarının tüm sistemleri karma olarak insan vücûdunda vardır.

İnsan vücûdunda, varlığın tüm karakterleri, huyları, yapıları vardır.

Kur'ân okumak; Mushâf okumak değildir.

Kur'ân okumak; varlığın oluşumu ve işleyişini birlik üzere, varlıkta okumak, varlığı incelemek, düşünmek demektir.

Kur'ân okumak; varlığı gözlemlemek, incelemek, varlığın oluşumunu, gelişimini, sürecini, geldiği yeri, gittiği yeri ince ince düşünmek demektir.

Kur'ân okumak; varlığın içsel işleyişini, varlıktaki nitelikleri, vücûdların sistemini anlamak için olan idrâki düşünmektir.

Kur'ân; birlik içinde, birleştirerek, birliği görerek okumak, bir şeyi diğer bir şeye birleştirerek okumak, demektir.

Yani Kur'ân okumak; tüm kâinatı birlik içinde tutan Allah'ın birliğini anlamak için olan okuyuştur.

Kur'ân; canlı bir kitâbtır, o da varlığın kendisidir.

İnsan vücûdu Kur'ân'dır.

İnsan vücûdu canlı kitâbtır.

Kur'ân, Allah'ın kitâbıdır, yani her vücûd Allah'ın canlı kitâbıdır.

İşte okunacak kitâb odur.

İşte, her varlık, tüm kâinat okunabilir bir kitâbtır, yani Kur'ân'dır.

Varlıktaki her işaret, delil, iz, bir âyettir.

Varlığın sahibini gösteren her işaret âyettir.

Âyet: İşaret, delil, alâmet, iz anlamındadır.

Bir toz zerresi de, bir çiçek de, bir böcek de, bir kuş da, bir insan da hep âyettir.

Her âyet yani her varlık, Allah'ı gösteren sonsuz işaretler taşır.

Her varlığın sisteminde olan işaretler okunacak olandır.

Yûsuf Sûresi 105. âyet: "Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn."

Meâli: "Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar."

Fussilet Sûresi: "Gece ve gündüz ve güneş ve ay O'nun âyetleridir"

Her varlık, tüm kâinat bir Kur'ân'dır ve her varlıktaki tüm kâinattaki her delil, işaret ise âyettir.

Mushâf'ı matbaalarda kitâb haline getiren insandır.

Canlı kitâb olan insan vücûdunu oluşturan, yani canlı Kur'ân'ı oluşturan ise Allah'tır.

İşte Kur'ân okumak, kişinin kendini okumasıdır.

Kâinat; yayılmış bir Kur'ân'dır

İnsan; toplanmış bir Kur'ân'dır, canlı Kur'ân'dır.

Mushâf; Hazreti Muhammed'in gönlünde tecelli eden ilâhî bilgilerin, kendi dilimize veya başka dillere tercüme edilmesidir.

Hazreti Muhammed'in siyerine göre ilâhî bilgileri doğru çevirmek kolay değildir.

Bugünkü, Mushâf-ı Şerifin ne kadar doğru çevrildiği ise ayrı bir konudur.

Bugün toplumda, Kur'ân diye bilinen kitâb, Mushâf-ı Şeriftir.

Mushâf, bilgilerin sayfalara yazılmış hâlidir.

Mushâf-ı Şerifte yazılı olan bilgiler, vahiyden gelen ilmi bilgilerdir.

Canlı kitâb olan kişinin kendi vücûd kitâbını yani Kur'ân okumayan, Mushâfi Şerifi anlayamaz.

Kişi, kendi vücûdunu okunacak Kur'ân bilmelidir.

Her varlığı okunacak canlı bir kitâb bilmeli, Kur'ân bilmelidir.

Kur'ân diye okuduğu Mushaf-ı Şerîf'i de iyi incelemeli, oradan sunulan mesajları da iyi anlamalıdır.

İşte insan, hem kendi vücûdunu, hem de her varlığı Kur'ân bilmeli ve varlığın birbiriyle olan münasebetini iyi kavramalıdır.

Kendi vücûd kitâbını ve varlık kitâbını okuyan Kur'ân okuyordur.

Okumak; "Vahy"le buluşmaktır, bilgiyi Hayy olandan almaktır.

İkrâ, oku.

Bil ki okumadan vahiyle buluşamazsın.

İkrâ, oku.

Canlı kitâb olan vücûdunu oku.

Bil ki, kendini okumadan, Allah nedir bilemezsin.

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

İnneke leminel murselîn

İnneke le : Muhakkak ki sen, elbette,
Min el murselîn : İrsal olan, açığa çıkan, gönderilen,
hakikati gösteren,

Meâli 1: “Muhakkak ki sen, elbette hakikatleri anlatmak için açığa çıktın.”

Meâli 2: “Muhakkak ki sen, elbette Allah’ın irsal ettiği-açığa çıkardığı bir varlıksın.”

Meâli 3: “Muhakkak ki sen, elbette Allah’ın risâletinden süzülüp geldin.”

İnsan hakikati anlamalı ve akıllar ölçüsünce anlatmalıdır.

İnsan Allah hakikatini anlayacak ve anlatacak tek varlıktır.

İnsan bu âlemde bunun için açığa çıkmıştır.

“Min el murselin” resûlsün, gönderilensin, açığa çıkansın anlamındadır.

Murselin, resûl kelimesi ile bağlantılıdır.

Resûl kelimesi “Ris!” kelimesinden gelir.

Ris! gönderen, gönderilmek, üzere gitmek, açığa çıkarmak, yerine getirmek, yürütülmek, hakikati gösteren, hakikati açığa çıkararak demektir.

Risâlet, irsaliye, risale kelimeleri de buradan gelir.

Resûl ve Nebî toplumda peygamber olarak adlandırılır.

Her ikisinin de kendi içinde derin anlamları vardır.

Resûl, açığa çıkararak, gönderen, irsaliye eden anlamındadır.

Nebî, nebat kelimesiyle bağlantılıdır, haberi, bilgiyi sunan demektir.

Nebî kelimesi; İbrance kökenlidir, İbrancide “nâbi נבי” kelimesi, “bildiri, çağrı, ilan etme, haber, haber sunma, bilgi sunma” gibi anlamlara gelir.

Arapçada “nbw” kelime kökünden gelen nâbi; haberci, haberi gösteren, bilgi sunan, hakikati sunan gibi anlamlara gelir.

Bir ağaç düşünelim, ağacın her şeyinden ağaç ile ilgili haber-bilgi sunulmaktadır.

İşte ağaç nebî boyutudur.

Bir tohum düşünelim; tohumun içinden ağacın irsaliye edilmesi yani gönderilmesi ve gönderilme boyutundaki gönderme gücü resûl boyutudur.

Tohumdan, ağacın filizinden meyvesine kadar akan her şeyinin bir gönderilme gücü vardır.

Bir tohum düşünelim!

O tohumun içinde, ağaca ait olan filizden, daldan, yaprağa, çiçeğe, meyveye ait olan tüm özellikler vardır.

Biz o tohumun içine en gelişmiş mikroskopla baksak, ne filizi, ne dalı, ne yaprağı, ne çiçeği, ne meyveyi göremeyiz.

Ama bu nitelikler o tohumda vardır.

O tohumdan ağacı ve tüm inceliklerini gönderen bir güç vardır.

İşte rûh boyutundan tüm varlığın açığa çıkarılışı da bunun gibidir.

İşte resûl boyutunu buradaki ilâhî güçte aramalıyız.

Nebî boyutunu ise açığa çıkmış tüm varlık yani nebât boyutunda aramalıyız.

Bu hakikati Kur’ân çok güzel bir âyetle açıklar.

Nûh Sûresi 17: “Vallâhu enbetekum minel ardı nebâtâ.”

Meâli: “Allah sizi topraktan, bitki bitirir gibi çıkardı.”

Bu âyette iki defa nebî-nebat kelimesi geçer.” Enbetekum-nebâtâ.”

İşte insanoğlu da açığa çıkan her varlık gibi bir nebâttır.

Her varlık gibi insanoğlu da, bedeninde Allah'a ait olan tüm hakikatlerin bilgisini-haberini taşır.

İşte resûl; gönderen, açığa çıkaran, irsaliye eden demektir.

Nebî; açığa çıkmış olan her nebattan-varlıktan hakikat bilgilerinin sunulmasıdır.

İnsan, cân boyutunda resûl boyutunu, ten boyutunda nebî boyutunu taşır.

İnsan, resûl ve nebî boyutlarının sınırlarını taşıyan bir varlıktır.

İnsan makamına erişmiş olan, kendi beden şehrindeki Allah'a ait olan, resûl ve nebî boyutlarından hakikatlere erişir.

Aynı zamanda, insan makamına erişen bir kimse, yani "Yâ Sîn" olan bir kimse, hakikatleri arayanlara yardımcı olmakla görevlidir.

Hakikate erişen kimse, hakikatin bilgilerini sunacaktır.

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Alâ sırâtın mustekîm

Alâ sırâtın mustekîm : Dosdoğru hakkın yolu üzeresin, tüm yolların bir yolla birleşmesi, hakikatin yolu,

Meâli 1: “Dosdoğru hakikatler yolu üzeresin.”

Meâli 2: “Yüce bir yol olan Hakk ve hakikatler yolu üzeresin.”

Meâli 3: “Tüm varlığı yol bilip, o yoldan Hakk’a erişensin.”

Meâli 4: “Tüm yollar tek yolda birleşir.”

Her varlık Allah’a açılan bir kapıdır.

Her varlık bir yoldur, yolun kendisi Hakk’ın kendisidir.

İnsan kendi bedenini “sırâtın mustekîm” bilmelidir.

İnsanın bedeninden Allah’a yol vardır.

Kişi, Allah hakikatine; öncelikle kendi bedenine döndüğünde, o bedenin yaratılışını okuduğunda erecektir.

Âyette geçen sırât; tüm yolların bulunduğu tek yol demektir.

Târik, yol demektir.

Sırât; tüm yolların birleştiği yol demektir.

Her varlık bir târik’tir, her varlığın geldiği ve gittiği tek yol ise sırât’tır.

Sırât yoluyla tanışan kişi o yolda fenâfillaha erecektir.

“İstirat” kelimesi de buradan gelir.

İstirat “yutmak” anlamına gelir.

Sırât üzere olan yolcuyu o yol yutmaktadır, fenâfillaha eriş-tirmektedir.

Allah’ın yolu üzere olan kişi, o yolda Allah’a teslim olacaktır.

Bir damla nasıl ki denize karıştığında deniz tarafından yutulmaktadır.

Sırât üzere olan kişi de Allah'ın ûlvîyetinde yokluğa erişecektir.

İşte sırât; tüm yolların birleştiği tek yol anlamındadır.

Müstakim; istikamet, gerçek, düzgün, gidilen dosdoğru yol demektir.

İşte her insanın bedeni ve her varlık sırâtı mustekîm'dir.

Her varlık dosdoğru Allah'a çıkan bir yoldur.

Varlığın özü, Allah'ın âyetleriyle-işaretleriyle sarılıdır.

O işaretleri takip eden Allah'a yol bulacaktır.

İşte her insan sırâtı mustekîm üzere yaratılmıştır.

İnsan bu hakikati görebilmeli ve her varlığın Allah'a açılan bir kapı olduğunu bilebilmelidir.

Allah hakikatine açılan kapı, varlıkların sayısı kadardır.

Her varlık gemisine binen Allah'a yol alacaktır.

Nûh'un gemisi insanın bedenidir.

O gemiye binen Allah'a yol bulacaktır.

Tüm âlem Allah'ın deryasıdır.

Her varlık o deryada yüzen gemilerdir.

İnsan öncelikle kendi beden gemisine binmeli ve o gemiyi okumalıdır.

İnsan kendini okudukça bilecektir, bildikçe Allah hakikatine erecektir.

Yunus gibi Taptuk Emre'nin kapısına giden, hakikatin yoluna giren, sırâtı mustekîm üzere olacaktır.

Canlı kitâb olan varlık kitâbından okuyan muhakkak ki gerçeğe ulaşacaktır, Allah hakikatine erecektir.

Varlık yolu kişiyi Allah'a erdirecektir.

İnançlar kavgasında kalan ise, Allah hakikatine eremeyecektir.

Sırâtı mustekîm üzere olamayacaktır.

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

Tenzîlel azîzir rahîm

Tenzîle : Bir şeyin bir miktarının açığa çıkması,
indirilen, gelen, her varlık,

El azîz : Tüm değerlerin yüce sahibi,

El rahîm : Rahîm, özünden var eden,

Meâli: “Açığa çıkan her varlık; tüm değerlerin yüce sahibindedir, tüm varlığı özünden var edendendir.”

Her varlık Allah’ın rahîmiyet boyutundan süzülüp gelmiştir. Ve her varlık Allah’a ait yüce değerler taşır.

Râhim; kaynak, öz, geldiğimiz yerdir.

Azîz; yüce, ulvî, sahip, ulvî değerler demektir.

Tenzil: İnzal, nûzül, nazil aynı kökten gelen kelimelerdir.

Tenzil: Parça parça açığa çıkış, hücre hücre açığa çıkış, gelme, indirilme, sunulma demektir.

Her varlık kaynağından adım adım açığa çıkar, bu açığa çıkışa tenzil, nüzul denir.

Tenezzül kelimesi de buradan gelir.

Tenezzül: İnmek, seviyesini bilmek, düşmek, alçak gönüllü olmak, karşısındakinin seviyesine göre tevâzû ile konuşmak demektir, kulluk makamına ulaşmak, yukarıdan aşağıya inmek demektir.

Tenzil makamını anlayan, tenezzül sahibi olur.

Tenzil makamı; her varlığın bir özden geldiğini anlamının makamıdır.

Açığa çıkan her varlık, tüm değerlerin yüce sahibinden, tüm varlığı özünden var edenden gelmiştir.

İnsan her varlığın kaynağının Allah olduğunu anlayabilmelidir.

İnsan rahîm boyutundan inzal olmayı görebilmelidir.

Rahîm; varlığın açığa çıkmadan önce bulunduğu öz boyuttur.

Rahîm; rahîmiyet boyutudur, rûh boyutudur.

Nasıl ki insan ana rahminden bedenlenip açığa çıkmıştır.

Nasıl ki bir ağaç bir tohumun özünden süzülüp gelmiştir.

İşte her varlık da Allah'ın rahîmiyetinden süzülüp gelmiştir.

Her varlık, rahîm boyutunun levh-î mâhfûzunda rûhun ûl-vîyetiyle muhafaza edilmiştir.

Rahîm boyutunda her varlık, görünmez bir hâlde bulunmaktadır.

Rahîmiyet; gizlilik, görünmez, rûhanî, tanımlanamaz bir boyuttur.

Rahîmiyetten üflenen rûh, Rahmân boyutunu açığa çıkarır.

Rahmân; rahîmiyette olanın açığa çıkışıdır.

Rahmân; beşerî âlem, halk boyutu, sıfatlar boyutu, esmalar boyutudur.

Rahmân, insan boyutunun sırrıdır.

İnsandan murad, beşerî âlemin "ins-öz-birlik-kaynak-sıfatların birliği-tekvin" boyutudur.

Rahîm, Hakk boyutudur.

Rahmân, Halk boyutudur, Halk'dan murad insandır.

Rahîm ve Rahmân birliği "Bismillah" boyutudur.

Allah-Hû hakikati, hem rûhun hem de rûhdan gelen halkın cemi boyutudur, yani birlik boyutudur.

Allah her şeyi, içiyle dışıyla ihâta etmiştir.

Fussilet Sûresi 54: "E lâ inne hu bi kulli şeyin muhît."

Meâli: "Muhakkak ki O bütün her şeyi ihâta eden değil midir?"

Allah ve âlem birbirinden ayrı değildir.

Rahîm ve rahmân boyutlarının ne olduğunu anlayan kimse, muhakkak ki bunu anlayacaktır, "Bismi Allah" sırrına erecektir.

Rahîm boyutu, Allah'ın rûh boyutudur.

Her şey rahîm boyutunda gizlidir.
Ağacın tohumda gizli olduğu gibi.
Her varlık zamanı gelince bir bir açığa çıkar.
Tohumu rahîm olarak düşünelim.
Tohumdan açığa çıkan ağacı da rahmân olarak düşünelim.
Tohum ağaçtan ağaç tohumdan ayrı değildir.
Hem tohumu hem de tohumdan açığa çıkan ağacı birlik olarak Allah olarak hissedelim.
İşte Allah-Hû, görünen görünmeyen tüm âlemleri sonsuz vücûduyla ihâta etmiştir.
Vücûd sahibi Allah'tır.
Tüm bedenleri tutan vücûd tek vücûddur, o da Zâtıyla mutlak olan Allah'ın vücûdudur.
İşte cümle âlem rahîm boyutundan inzal olmuştur.
İnzal eden Allah'tır, inzal olunan O'nun özünde olandır.
Nasıl ki ağacın her şeyi adım adım tohumun özünden inzal oluyorsa, yani süzülüp geliyorsa, tüm varlık da Allah'ın râhimiyet boyutundan süzülüp gelir.
İnsan tenezzül boyutunu görebilmelidir.
Her varlığın Allah'tan süzülüp geldiğini görebilmelidir.
Bu gelişi gören insan "Tenzil-Tenezzül" makamına erişecektir, tenezzül elbisesi giyecektir.
Tenezzül içinde olan kişi, hangi varlığın yanında olursa olsun, onun da kendisi gibi Allah'ın kulu olduğunu bilir.
Ve asla kendini büyük görmez, hiçbir varlığı da küçük görmez.
İşte Yunus Emre bu zevkle;
"Sen sana ne sanırsan
Ayrığa da onu san
Dört kitâbın manası
Budur eğer var ise" diye söylemiştir.
Yani her varlık Allah'ın kuludur.

Biri diğerinden yüce değildir.

Aziz- Yüce olan, Hamd sahibi olan, tüm varlığın sahibi olan, tüm varlıktaki sıfatların sahibi olan yalnızca ve yalnızca Allah'tır.

İşte tenezzül sahibi olan kimse, asla ve asla bu şuurdan uzaklaşmaz.

Tenezzül makamında olan kişi her an "Kul" şuuruyla hareket eder.

Varlığın sûret boyutuna bakmaz, sûretleri tutan sûret boyutuna bakar.

İşte o mü'min olmuştur.

Yani Allah'tan, O'nun birliğinden ve her varlığın O'nun kulu olduğundan emin olmuştur.

İşte "Tenzil" makamını anlayan "Tenezzül sahibi" olmuştur.

Tenezzül sahibi;

Alçak gönüllüdür, saygılıdır, sevgi doludur, yardım severdir.

Her an kul şuuruyla hareket eder, toprağa, çiçeğe, kuşa, yani tüm varlığa saygılıdır.

Allah'ın hakikatlerini anlamak isteyene, bildiği kadar, tevâzû içinde anlatmaya çalışır.

Tenzil makamına gelen, varlığın geldiği kaynağı ve oradan varlığın varoluşunu, açığa çıkışını seyreder.

لَتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ

Li tunzire kavmen mâ unzire âbâuhum fe hum gâfilûn

- Li tunzire** : Uyarman için, hakikati açıklamak,
Kavmen : İnsanlar, kimseler, topluluk,
Mâ unzire : Uyarılmamış, hakikatler açıklanmamış,
Âbâu hum : Ataları, onların ataları,
Fe hum gâfilûn : Böylece, artık, onlar gafil olanlar,
 farkında olmayan,

Meâli: “Ataları tarafından hakikatler hakkında uyarılmamış, bundan dolayı bir gaflet içinde olan kimselere, hakikatleri açıklayıp uyarma içinde ol.”

Hakikate eren kimse, hakikatleri arayanlara yardımcı olmaktadır.

Ataları tarafından hakikat hakkında düşünceye sevk edilmiş kimseler bir gaflet içinde yaşarlar.

Yani hakikatlere şahit olmadan yaşayıp giderler.

Sorgulayan kimseler ise mutlaka hakikatlere arif olmuş kimseleri bulurlar.

Her annesinden doğan çocuk anne babanın inancı üzere yetişir.

Anne babadan ne gördüyse onu takip eder.

Anne baba Müslüman inancında ise, çocuk da öyle olur.

Annem babam Müslüman inancındaydı, ben de öyle oldum.

Annem babam Hristiyan inancındaydı, ben de öyle oldum.

Annem babam Musevi inancındaydı, ben de öyle oldum.

Yetmedi:

Annem babam Sunnî idi, ben de Sunnî oldum.

Annem babam Aleviydi, ya da Bektaşî idi, ya da Câferî idi, ben de öyle oldum.

Yetmedi:

Annem babam, Hanefî, Malikî, Şafîî ya da Hanbelî idi, ben de öyle oldum.

Yetmedi:

Anne babamın; ibadeti, ibadethanesi, giysisi, kitâbı neyse, benim de o oldu.

Yetmedi:

Anne babamın, tarikat'ı, cemâat'ı neyse, benim de o oldu. Yani anne babam ne ise, ben öyle oldum.

Onlar da anne babasından ne gördüyse, öyle oldular.

Onlar da atalarının inancı üzere oldular.

Ve hepimiz, kendi inancımızı diğerlerinden üstün gördük.

Çünkü öyle öğrettiler.

Ve kendi inancımızda olanları iman sahibi, diğerlerini kâfir gördük.

Çünkü öyle öğrettiler.

Ve kendi inancımızda olanları cennete gidecek, diğerlerini cehenneme gidecek diye öğrendik.

Çünkü öyle öğrettiler.

Her inanç kendini üstün görür, benlik içine düşer, gurur içine düşer, hakikati aramak aklına bile gelmez.

Atalarının yargılayıcı, hor görücü inancını takip eden, yaratıcıyı tanımadan yaşar, O'na şahit olmadan yaşar.

Hepimiz anne babamızın inancını takip ederiz.

Anne babamız ne öğretti ise ona inanırız, ibadetimizi ona göre yaparız.

Anne babamızın anlattığı Tanrı'ya inandık.

Evet, atalarımızın inanç yolu üzere olduk.

Kendi anne babamızdan bulduğumuz inancı doğru bildik, başkalarının inancını eğri gördük ve onlara saldırdık.

Kur'ân'da birçok âyette buna işaret edilir.

Bakara Sûresi 170: "Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelal-lâhu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakîlûne şeyen ve la yehtedûn."

Meâli: “Onlara Allah’ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

Evet, Allah’ın varlıktan âyetlerle sunduğu hakikatlere değil, anne babamızdan gelen inanç üzere hareket ettik.

Hakikatler varlık kitâbında satır satır yazılı idi, hiç oraya bakmadık.

Ne bulduk isek, onu doğru bildik.

Ne duyduk isek, onu doğru bildik.

Ne gördük isek, onu doğru sandık.

Mâide Sûresi 104: “Ve izâ kîle lehum teâlev ilâ mâ enzelal-lâhu ve iler resûlî kâlû hasbunâ mâ vecednâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ ya’lemûne şeyen ve lâ yehtedûn.”

Meâli: “Onlara; Allah’ın size sunduğu hakikatlere ve resûlün anlattıklarına gelin, denildiği zaman: Atalarımızı ne üzere bulduysak onlar bize yeter, dediler. Ataları hakikatlerden bir şey bilmiyor ve hakikatin yolunu bulanlardan olmasalar bile mi?”

Evet, atalarımız ne sunduysa, onu doğru diye kabul ettik.

Atalarımızı ne üzere bulduysak, onu doğru kabul ettik.

Hiç düşünmedik.

Hiç araştırmadık.

Hiç hakikatine şahit olmadık.

İşte Yâ Sîn Sûresi 6. âyette belirtilen “Ataları tarafından hakikatler hakkında uyarılmamış, bundan dolayı bir gaflet içinde olan kimselere, hakikatleri açıklayıp uyarma içinde ol” mesajı, hakikati samimi bir kâlble arayanlara açıklama yapılması gerektiğini bildirir.

Anne babadan gelen inancı sorgulayan ve Allah’ı tanımak isteyen kimse yetim durumuna düşmüştür.

İşte ona hakikatler sunulur ve böylece o kişi Yâ Sîn olma yoluna girer.

Yâ Sîn olma yoluna giren, Yunus gibi bir Taptuğun kapısında ilmi yol alır ve Allah’a şahit olma yolunda eğitim görür.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

Lekad hakkal kavlu alâ ekserihim fe hum lâ yuminûn

Lekad hakka	: Andolsun, doğrusu, hakikatler, Hakk, gerçekler,
El kavlu	: Söz, bilgi, hakikatlerin sözleri, tarif, itikat, sözleşme,
Alâ ekseri him	: Onların çoğu, ekserisi,
Fe hum lâ yuminûn	: Yine de, fakat, onlar, inanmadılar, iman etmezler,

Meâli 1: “Doğrusu onların çoğuna hakikatler tarif edildi. Fakat onlar inanmadılar.”

Meâli 2: “Atalarının inancında kalanlara hakikat hakkında bilgiler verildi, fakat onların çoğu inanmadılar.”

Yâ Sîn olma yolculuğunda insanın aklında, ataların inancından gelen yargılayıcı, hor görücü, kendini yüce görücü duygu ve düşünceler vardır.

Bunların bir bir temizlenmesi gerekir.

Atalarının inancına sıkı sıkı bağlanan, kendi inancını üstün görüp, başkalarının inancını yargılayanlar, hakikatleri düşünmekten uzaktırlar.

Onlara hakikatler bildirildiği halde, onların gönlü dinlemeye düşünmeye kapalıdır.

Nice kâmil insan yaşadığı dönemde, insanlara Allah’a şahit olma ile ilgili bilgiler sunmuştur, ama çoğu kesim onları dışlamış, kendi inançlarını yeterli görmüştür.

Hazreti Muhammed yaşadığı dönemde, çevresinde olan kimselere hakikatleri tebliğ etmiştir.

Ama Mekkeli müşrikler dediğimiz kesim, Hazreti Muhammed'in anlattığı bilgilere ters bakmışlar, Hazreti Muhammed'e saldırmışlardır.

Oysa onlarda da Allah inancı vardır, ibadetler vardır.

Zümer Sûresi 38: "Ve le in seelthehum men halakas semavati vel arda le yekulu Allah."

Meali: "Onlara gökleri ve yeri kim yarattı diye sorsan, elbette Allah derler."

Allah inancı ayrı bir şeydir, Allah'a şahit olup emin olmak yani iman sahibi olmak ayrı bir şeydir.

Buradaki âyette "Fe hum la yuminune- mü'min olmadılar" uyarısı vardır.

Kişiyeye hakikatler tebliğ edilir, ama kişi atalarından gelen inançların etkisini beyninde taşır ve bir kıyaslama içine girer.

Hangi alan ağır basarsa oraya doğru çekilir.

Eğer atalarından gelen inançlar ağır basarsa, hakikatlerin tebliği reddedilir.

Eğer hakikatlerin tebliği gönülde yavaş yavaş yer bulur, şahitliğe geçerse, ataların yargısal inançları yavaş yavaş terk edilir.

Bu bölümün âyetinde bildirildiği gibi insanların çoğu atalarından gelen inançta kalır.

İnsanların çoğu atalarından bulduğu inancı üstün görür, diğer inançlara hoş bakmaz.

Şuarâ Sûresi 74: "Dediler ki: Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk."

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki; anne babamızdan duyduklarımız, ibadet adına gördüklerimiz hep inanç boyutu olarak karşımıza çıkıyor.

Nice resûl, nebî, o günün toplumuna hakikatleri tebliğ etmiştir; o günün toplumu da atalarından gelen inançlara sıkı sıkı bağlanmışlar ve yapılan tebliğe, kendi inançlarına uymadığından dolayı inanmamışlardır.

Nice kâmil insan çevresine, Allah'a şahit olmayı, O'nu tanımayı ve O'na teslim olmayı öğütlemiştir.

Gönlüne hakikatin arayışı düşen kimse, Allah'ı tanımak bilmek isteyen kimse, mutlaka hakikatlere kapı açacaktır.

Lâkin atalarından gelen yargılayıcı, hor görücü bir inançla hareket eden kimse ise, sorgulamayacaktır, düşünmeyecektir, hakikati arama peşine düşmeyecektir.

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى
الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ

*İnnâ cealnâ fi anâkîhim aglâlen fe
hiye ilel ezkâni fe hum mukmehûn*

İnnâ cealnâ	: Biz, kıldık, yaptık, sunduk, hakikatleri sunduk,
Fi anâki him	: Benliklerine bağlı, boyun,
Aglâlen	: Halka, zincir, pranga, koyu bağlılık,
Fe hiye ile el ezkâni	: O, çene, boyun, yönünü dönmeme, yönelmeme,
Fe hum	: Böylece onlar,
Mukmehûn	: Gözlerini kapatıp başlarını kaldıran, asi olan,

Meâli: “Muhakkak ki Biz onlara tüm varlıktan hakikatleri sunduk. Ancak onlar kendi benliklerine bağlı kaldılar, hakikatlere yönelmediler, böylece onlar gözlerini hakikatlere kapattılar, asi davrandılar.”

Bu bölümde bildirildiği gibi, tüm varlıktan hakikatler sunulmaktadır.

Yâ Sîn makamına ermenin ilk adımı, tüm varlıktan sunulan hakikatlere yönünü döndürmektir.

Atalarının yargılayıcı, hor görücü inançlarında kalan, âyette bildirildiği gibi gözlerini hakikatlere kapatmıştır.

Ben biliyorum, benim inancım doğru diyenler, hakikatleri anlamaya gönüllerini kapatmışlardır, asi davranmışlardır.

Yâ Sîn makamına giden yolculuk, yönümüzü varlığa döndürmekle başlar.

Varlık apaçık Allah'ın kitâbıdır, tüm hakikatler oradadır.

Oradan okumak, oradan düşünmek, oradan ilmi yol bulmak gerekir.

İnsan yüzünü varlığa döndürdüğünde, varlığın var oluşunu ve işleyişini ve niteliklerini düşündüğünde nice hakikatleri anlayacaktır.

Kur'ân oku, anla ile başlar.

Okumaktan maksat; düşünmek, şahit olmak, anlamaktır.

Varlık nereden gelmiştir, nasıl var olmuştur, her an nasıl bir işleyiş içindedir ve nereye gitmektedir.

Bunlar hep okunacak konulardır.

Varlığı okuyabilecek, ilmi olarak anlayabilecek tek varlık insandır.

Varlığı okumak, halk oluşu okumaktır.

Alâk Sûresi 1: "İkra bismi rabbikellezî halaka."

Meâli: "Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araştır anla."

İnsan kendi vücûdunu okunacak kitâb bilmelidir.

Her varlığı okunacak kitâb bilmelidir.

İnsan, varlığı ve kendi vücûdunu canlı Kur'ân bilmeli ve öncelikle oradan okumalıdır.

Cümle kâinat canlı Kur'ân'dır.

Her varlık bir âyettir.

Her varlık kendindeki sonsuz âyetlerle, yani sonsuz işaretlerle hakikatleri sunar.

İnsan, âyet denilince hemen, Mushâf-ı Şerîf'deki yazıları düşünmemelidir.

Âyet denilince, Kur'ân'da birçok yerde belirtildiği gibi, her varlıktaki işaretleri, delilleri, hakikati gösteren izleri düşünmelidir.

İnsan, kâinatı okuyabilecek bir yetenekte yaratılmıştır.

Var oluşu ve var edeni idrak edebilecek bir kâbiliyette yaratılmıştır.

İnsan kendine verilen, akli, tefekkürü, tercihi, şuuru, muhâkemeyi, görmemezlikten gelmemelidir.

Mushâf-ı Şerîf’de yaklaşık iki bine yakın âyet, akıl etmek ve düşünmek üzerinedir.

Bizler varoluşu ve var edeni anlamak için “Nereden var oldu, nasıl var oldu, niçin var oldu?” sorularının cevabını her an aramalıyız.

Nereden var oldu? Sorusu bizi, varoluşun kaynağına...

Nasıl var oldu? Sorusu bizi varlığın yaratılış inceliklerine...

Niçin var oldu? Sorusu bizi, varlığın görev ve amaçlarına götürecektir...

İnsan, kendini bilme yolunda her an tefekkür içinde olmalıdır.

İnsan yargılayıcı, hor görücü inancını terk etmeli ve hakikati aramalıdır.

Bu bölümde muhteşem bir şekilde bildirildiği gibi; “Ancak onlar kendi benliklerine bağlı kaldılar, hakikatlere yönelmediler, böylece onlar gözlerini hakikatlere kapattılar, asi davrandılar.”

İnsan sunulan hakikatleri, kendi yargılayıcı inancına katı bir şekilde bağlandığı zaman, düşünmeyecektir, anlamaya çalışmayacaktır.

Yargılayıcı hor görücü bir inançta kalan kimse, hakikatlere erişemeyecektir.

İnsan, benlikte, kibirde olduğunu anlayabilmeli ve kibrini terk etmelidir.

İnsan, dünyanın derdine, çıkarına düştüğünde, dünya menfaatine esir olduğunda, kendine dönüp kendini bilmeyi unutacaktır.

İnsan, hep çıkar, menfaat ilişkileri içine düşmemelidir, aslını anlamayı unutmamalıdır.

İnsan, kendini büyük görmemeli, kibre düşmemeli, acizliğini unutmamalıdır.

İnsan, başkasına hor bakmamalı, kimseyi küçük görmemeli, herkesin kendisi gibi bir kul olduğunu unutmamalıdır.

Hazreti Muhammed, yaşadığı dönemde hakikatleri tebliğ ettiği zaman, Mekkeli müşrikler kendi inançlarında kalıp, hakikatleri düşünmeyi bile reddetmişlerdi.

Âyette belirtilen; “fî anâkîhim aglâlen” boyunlarında zincirler benzetmesiyle, kendi inancına koyu bir şekilde bağlanan, hakikatleri düşünmeyen, bildiğinden vazgeçmeyen anlamındadır.

İnsan neye esir olmuş çok düşünmelidir.

Bilmişliğine, kibrine, kendini yüce görmeye, başkasına hor bakmaya esir olan, varlığın bütünsel değerlerine bakamayacaktır, Tevhîd şuuruna erişemeyecektir.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

*Ve cealnâ min beyni eydîhim sedden ve
min halfihim sedden fe agşeynâhum fe hum lâ yubsîrûn*

Ve cealnâ	: Kıldık, yaptık, sunduk,
Min beynî eydîhim	: Elleri arası, önlerine,
Sedden	: Bir set, engel, perde, ayırıcı,
Ve min halfihim	: Arkası, geçmiş, cehalet bilişleri, eski bildikleri,
Sedden	: Bir set, ayırıcı, engelleyici, perde,
Fe agşey nâ hum	: Sonrada, perdelemek, uzaklaşmak, örtü, biz, onlar,
Fe hum lâ yubsîrûn	: Böylece onlar, bakıp göremezler, anlayamadılar,

Meâli: “Hakikatleri sunduğumuz halde, onlar geçmişlerin-deki engelleyici o cehalet bilişlerini önlerine engelleyici olarak koydular, sonrada onlar Bizi anlamaktan uzaklaştılar, böylece onlar bakıp ta göremediler.”

Tüm kâmil insanlar, yaşadığı toplumda hakikatleri anlatmışlardır.

Sunulan bilgileri düşünen kimseler hakikatlere kapılar açmışlardır.

Lâkin kendi cehalet bilişlerinde kalanlar ise, akıllarının önüne, düşünmeye engel olan, o yargılayıcı inançlarını koymuşlardır.

Senlik benlik davasında kalan, biz boyutuna erişemeyecektir.

Hepimizi aynı Allah yaratmıştır, hepimiz O’ndan süzülüp geldik.

Benim inancım daha yüce diyen hakikatlere erişemeyecektir.

“Hum lâ yubsîrûne- Onlar bakıp da göremediler” âyette belirtildiği gibi, aklı gönlü düşünmeye engel olanlar, bâtlı alanın

bilgileri ile kirli olanlar, varlığa bakacaktır, ama ötesini göremeyeceklerdir.

Varlığın eşya boyutunu görecektir, hakikatine eremeyecektir.

Önemli olan eşyanın hakikatini görebilmektir.

Eşyanın sûret boyutunda kalmamak gerekir.

Eşyanın sûret boyutunda kalmak iblislik durumudur.

Her kim, varlığın sûret boyutunu görür, sûret boyutunu göremezse, işte o kişi iblislik durumuna düşer.

İblis diye ayrı bir varlık yoktur.

İblis, varlığın beşer boyutunda yâni toprak boyutunda yâni varlığın sûret boyutunda kalmaktır.

İblis, varlığın dış elbisesinde, yâni libas boyutunda kalmaktır, yâni toprak boyutunda kalmaktır.

İblis, libas, elbise, dış elbise, sûret, varlığın toprak ciheti aynı anlamlara gelir.

İblis; dış elbisede, sûrette, toprak boyutunda kalan demektir.

“Melekler secde etti, iblis etmedi” âyetinin bize verdiği mesaj; her kim varlığın dış yüzünü gördü, iç yüzünü göremedi, işte o iblis durumuna düştü, yâni varlığın toprak boyutunda kaldı, aslını göremedi, anlamındadır.

Bakara Sûresi 34: “Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdeme fe secedû illâ iblîs ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn”

Meâli: “Âdem’e; tüm varlıktaki gücü anla, tüm varlığıyla bir teslimiyet içinde ol, diye bildirdik. Böylece o tüm varlığıyla teslim oldu. Ancak, varlığın dış yüzünde kalıp iç yüzünü göremeyen, tüm varlıktaki gücü anlayamayan ise, teslim olmaktan kaçınır ve bir kibirlilik içinde kalır ve hakikatleri görmemezlikten gelenlerden olur.”

İblis Allah’a: “senin dosdoğru yolun üzere duracağım” âyetinden gelen mesaj ise, Allah ile aramıza perde, varlığın sûret boyutunda, yâni toprak boyutunda kalmaktır.

Onun için iblis; “onu topraktan yarattın” dedi.

Bu gördüğümüz varlık, sûret boyutuyla bir perdedir.

Perdenin ardı Allah boyutudur.

Her kim; sûret gördü, sîret göremedi o iblis oldu.
Her kim; toprak gördü, aslını göremedi o iblis oldu.
Her kim; kendini gördü, kendinde Hakk'ı göremedi, o iblis oldu.

Her kim; karşısındaki kişiyi gördü, onda Hakk'ı göremedi, o iblis oldu.

Her kim, tende kaldı câna eremedi, o iblis oldu.

Her kim, güzel çirkin diye gördü, o iblis oldu.

İşte âyette belirtildiği gibi "hum lâ yubsîrûne- bakıpta göremeyenler" iblis durumuna düşenlerdir.

Önemli olan bakıp özünü görebilmektir.

Tüm tenleri tutanı Zâta şahit olabilmeliyiz.

Âyette geçen sedd; perde, duvar, engel, kale demektir.

İki şeyin arasına konulan engele sedd denilir.

Kişi Allah ile arasına, kendini koyduğu zaman "ben de varım" dediği zaman, Allah ile arasına sedd koymuş olur.

İşte bu seddin yıkılması gerekir.

Yıkılması gerekir ki Allah'tan başka bir şey kalmasın.

Zanlarımızla oluşturduğumuz asılsız şeylerin hepsi yıkılıp gitmelidir.

İnsanın beyninde olan asılsız bilgiler yani bâtil bilgiler, Allah hakikatini anlamaya sedd olmuştur.

İşte bir insan kendi bildiğinin seddine sığındığında, başkasını dinlemez bile.

Çünkü kendi inancına uygun gelmeyen her bilgi onu rahatsız eder, ona göre doğru değildir.

Bir insanı yargısız dinleyebilmek, dinlediğini analiz edebilmek için, beyinde sedler yıkılmalıdır.

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

*Ve sevâun aleyhim e enzertehum
em lem tunzirhum lâ yuminûn*

- Ve sevâun aleyhim** : Aynıdır, değişmez, durum, eşit, onlar, o halde olan,
E enzerte hum : Onları uyarırsan, açıklayıp uyarmak, onlar,
Em lem tunzir hum : Ya da, açıklayıp uyarırsan da, onlar,
Lâ yuminûn : İman etmezler, inanmazlar,

Meâli: “O halde olanlara hakikatleri açıklayıp uyarırsan da ya da uyarırsan da bir şey değişmez, onlar inanmazlar.”

Beyninde sedd olanlar, açıklanan hakikatleri duymayacaklardır.

Kendi inançları doğru bilenler, onlara yapılan açıklamaları önemsemeyeceklerdir, hatta alay edeceklerdir.

Hakikati görmeye, anlamaya engel olan şeyler; iblislik halidir, surette kalma durumudur, özü görememe durumudur.

İblislik durumuna düşenler, varlığın özünü göremeyenler hakikatleri sunulsa da düşünmeyeceklerdir, anlamayacaklardır, inanmayacaklardır.

İblis durumuna düşen her zaman kendini yaratılan diğer varlıktan daha hayırlı görecektir.

İnsanı iblis yapan, şeytan yapan, düştüğü kibri idi.

İnsanı şeytanlaştıran, kendini daha hayırlı sanması idi.

İblis hep şöyle söyledi:

“Ben ondan hayırlıyım.”

“Ben ondan üstünüm.”

“Ben ondan yüceyim.”

Benim inancım, benim ibadetim, benim ibadethanem onlardan daha üstün.

“İnsan yaratılan diğer varlıklardan daha üstündür” daha yücedir.

Evet, iblis hep böyle zannetti, böyle düşündü, böyle söyledi.

İblisi iblis yapan şey “Ene hayrun minhu- ben ondan hayırlıyım-Sâd Sûresi 76” demesi ve kendini üstün görmesiydi.

İblis “Ben ondan hayırlıyım” dedi.

“Halakte hu min tîn- O bir toprak” dedi.

Bu âyeti çok iyi tefekkür etmeliyiz.

Her kim, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan ya da bir insandan daha hayırlı görüyorsa, o kişi büyük bir kibrin içine düşmüştür.

Kendini diğer bir kimseden daha hayırlı görmek, daha değerli görmek, daha yüce görmek kibirdir.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Kibir kişiyi Hakk şuurundan uzaklaştırır.

Varlığın toprak boyutunda kalan iblisleşir.

İblis olan Hakk şuurundan uzaklaşır ve şeytanlaşır.

Şeytanlaşan kişi zalimleşir, kendine ve çevresine zulüm eder.

Kur’ân’da hem iblis hem şeytan kelimeleri vardır.

Toplumda iblis ve şeytan aynı olarak kabul edilir.

Şeytanın geldiği yer iblis boyutudur.

İblis, libas boyutunda kalan, özü göremeyen demektir.

Libas, dış elbise demektir.

Varlığın dış elbisesi topraktır.

Her kim toprak gördü, toprağın özünü göremedi, o iblis durumuna düştü.

İblis durumuna düşen varlığın eşya boyutunda kalır ve git gide şeytanlaşır.

Şeytan “şa-ta-na” kelimesinden gelir.

Şa-ta-na yani şeytan; uzaklaşan yani Hakk'tan uzak olan demektir.

Şeytanlaşan kişi, hep kibir içindedir, kendini üstün görür, kendi otoritesi için her şeyi yapar.

İblisin oğlu şeytandır diyebiliriz.

İblislik hâli şeytanlığı doğurur.

Kur'ân'da belirtildiği gibi, Âdem'e secde etmeyen iblistir.

Âdem'den maksat, üflenen rûh boyutudur.

Kişi, varlığın sûretinde kalır, varlığın özünü yani Hakk boyutunu göremezse, iblis durumuna düşer.

İblis, varlığın toprak boyutunda kaldı, üflenen rûh hakikatine eremedi.

İblis, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan hayırlı gördü, kibirlendi ve iblis durumuna düştü.

Bakara Sûresi 34: "İllâ iblis ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn."

Meâli: "Kibirlenen iblistir ve onun kibri onu kâfir eder."

Kişi yaratılan her bir varlığın Hakk ile bağını göremezse, çokluk boyutunda kalır, çokluğu tutan tekliği göremez.

İşte iblislik hâline düşen, toprak boyutunda kalır, toprağın hakikatini göremez.

Yaratılan her varlık, Allah'ın kendi özünden süzülüp gelmiştir:

Allah, her varlığı kendi zâtıyla kuşatır.

Varlık Allah'tan, Allah varlıktan ayrı değildir.

Allah her insana şah damarından yakındır. Kâf Sûresi 16

Birimize az yakın, diğerine çok yakın değildir.

Herkese aynı derecede yakındır, hatta yakından daha yakındır.

İnsan, bu şuurla bakmalı, varlığın toprak boyutunda kal-mamalıdır.

Her kim, kendini yaratılan bir varlıktan hayırlı görüyorsa, büyük bir kibrin içine düşmüştür.

İblisin dediği gibi “Ene hayrun minhu- ben ondan hayırlıyım” diyerek, kibre düşmüştür.

Onun kendini hayırlı görmesi, onu kibre düşürdü, onun kibri onu şeytanlaştırdı.

Her kim kendini yaratılan herhangi bir varlıktan; hayırlı, üstün, daha değerli görüyorsa, o iblistir, o şeytanlaşır.

İşte âyette belirtildiği gibi, iblislik şeytanlık durumuna düşenlere hakikatler ne kadar tebliğ edilirse edilsin, onlar inanmazlar.

“O halde olanlara hakikatleri açıklayıp uyarsan da ya da uyarman da bir şey değişmez, onlar inanmazlar.”

Kendini yüce gören kimse, gönlünü hakikatlere kapatmış olan kimsedir.

Kendini yüce gören, başkasına hakir bakan gönül kulağı ile duyamayacaktır, gönül gözü ile göremeyecektir.

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذُّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ
بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ

*İnnemâ tunziru menittebeaz zikre ve haşiyer rahmâne
bil gayb fe beşşirhu bi magfiretin ve ecrin kerîm*

- İnnemâ tunziru** : Ancak, sadece, uyarma, açıklayıp
uyarmak,
Men ittebea : Kim, kimse, tabi olur, uyar, takip eder,
El zikre : Zikir, anmak, anlatmak,
Ve haşiye : Huşu, huzur, sevgi, saygı,
El rahmân : Rahmân, tüm varlığı nuruyla saran,
rahmetiyle saran,
Bi el gaybi : Gayb, görünmeyen bilinmeyen âlem,
gizli olan,
Fe beşşir hu : Böylece, müjde, doğru haber veren,
sevindirmek,
Bi magfiretin : Kirli olmayanla temizlenmek,
bağışlanmak, mağfiret,
Ve ecrin kerîm : Ecir, karşılık, yüce, üstün,

Meâli: “Sen sadece hakikatleri anlamaya tâbi olan ve görünmeyen bilinmeyen âlemin sahibi olan Rahmâna karşı saygılı olan kimseye, hakikatleri açıklayıp uyarabilirsin. İşte böylece o, hakikatlerin sevinci içindedir, temizlenmenin ve yüce bir karşılığın içindedir.”

Hakikatlerin arayışında olan kimse, sorgular, araştırır ve hakikatleri bilen kimseleri bulur.

Hakikat yoluna ancak çocuk saflığında bir gönüle sahip olan, tevâzû içinde, şefkatli, koruyucu duyguları olan kimseler dâhil olacaktır.

Çocuk saflığında bir gönüle sahip olanlara ilim kapıları açılacaktır.

Anneden doğan çocuk en saflığıyla tertemiz bir gönüle sahiptir.

O bebekte hiç ayrımcılık, yargılama yoktur.

Gurur kibir yoktur.

Yalan nedir bilmez.

Dedikodu hiç bilmez.

İnanç ayrımı, millet ayrımı, renk ayrımı, cinsiyet ayrımı yoktur.

Onun gönlü tertemizdir.

En saf haliyle eşyayı anlamak için bakar.

Hakikat yoluna, saygı sevgi içinde olan kimseler girecektir.

“Eşfakna minhâ ve hamelehal insân” Ahzâb Sûresi 72. âyette belirtildiği gibi emaneti ancak şefkatli olan kimse yüklenir.

Ahzâb Sûresi 72: “Biz emaneti, kendini ûlvî âlemin yüceliği içinde olduğunu sananlara ve yeryüzünde hâkimlik taslayanlara ve kendini büyük görenlere teklif ettik, fakat onlar onu yüklenmekten çekindiler. Şefkatli olan insan ise onu yükledi, doğrusu o hakikatlere meyletti, cahillerden olmadı.”

Bir Mürşid-i Kâmil’in kapısına giden kimsenin gönlüne, niyetine bakılır.

O kapıya giden kimsede, kendini yüce görme, yargılama, kibir halleri varsa, o kimseye hakikatler tebliğ edilmeyecektir.

Gurur, kibir, kavgâ, inat, bilmişlik halleri olan kimseye hakikatler tebliğ edilmeyecektir

Ama o kapıya giden kimsenin gönlü, bir sevgi, saygı, şefkat içinde ise o kimse hakikatleri anlamaya açıktır.

Hakikati anlamaya meyilli olan kimselerin gönlü, ayrı bir heyecan içindedir.

Nisâ Sûresi 58: “İnnallâhe yemurukum en tueddûl emânâti ilâ ehlihâ.”

Meâli: “Allah’ın size hükmüdür: Emanetleri sadece ehline verin.”

Âyette belirtildiği gibi, hakikatlerin bilgileri ancak gönlü uygun olanlara sunulmalıdır.

Hakikat yoluna tâbi olan kimse, her makamda benlikten, gururdan kurtulacaktır, kendine nisbet ettiği vücûdun Allah'a ait olduğunu anlayıp, bir teslimiyet içinde olacaktır.

Aklını gönlünü temizleyen kimseler, hakikatleri anlayacaklardır.

Ama gurur, kibir içinde kalan kimseler, hakikatlere erişemeyecektir.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ

İnnâ nahnu nuhyil mevtâ ve nektubu mâ kaddemû ve âsârehum ve kulle şeyin ahsaynâhu fî imâmin mubîn

İnna nahnu nuhyi	: Muhakkak ki biz, hayat verenez, hay olanız,
El mevtâ	: Nutfe, ölüm, verimsiz,
Ve nektubu	: Yazmak, neler var,
Mâ kaddemû	: Ne, şey, derece, makam, aşama, adım, ileri,
Ve âsâre hum	: Eserler, iz, etki, onlar, belirti,
Ve kulle şeyin	: Bütün her şey,
Ahsaynâhu	: Sayılan, kaydedilen, kaydederiz, o
Fi imâmin	: İçinde, önder, rehber, yol gösterme, uyulan,
Mubîn	: Apaçık, açıkça, görünen, ortaya çıkan,

Meâli: “Muhakkak ki Biz nutfeden hayat verenez. Nutfede ne yazılı ise aşama aşama ortaya çıkar ve onlar izler bırakır. Bütün her şeyi gelecekte yol göstermek için apaçık kaydederiz.”

Bir tohumdan ağacı açığa çıkaran Allah'tır.

Her varlıkta hayat sahibi olan O'dur.

Bir tohumun özünde ne yazılı ise aşama aşama o açığa çıkar.

Bir tohumun Levh-i mahfûzunda ne yazılı ise, zamanı gelince adım adım o tecelli edecektir.

Burûc Sûresi 22: “Fî Levh-i mahfûz.”

Levh-i mahfûz; muhafaza edilen, korunan sayfalar demektir.

Açığa çıkan her şeyin, açığa çıkmadan önce yazılı olduğu, sessiz, uyuyan bir âlem, Levh-i mahfûz boyutudur.

Levh-i mahfûz boyutunu şöyle düşünebiliriz:

Nasıl ki bir tohumda ağaç ve ağaca ait olan her şey kayıtlı ise, açığa çıkmış olan her varlığın, açığa çıkmadan önce kayıtlı olduğu bir bellek olarak düşünebiliriz.

Âlemler nasıl var oldu? Nasıl bir kaynaktan açığa çıktı?

Görünen görünmeyen her varlık nasıl açığa çıktı, şekil aldı, belli bir mizan içinde işledi.

İnsan nasıl var oldu? Nasıl bir kaynaktan süzülüp geldi?

Sonsuz âlemde insan bir nokta denemeyecek kadar küçük bir varlıktır.

Ama onun vücûdunda sonsuz âlemler gizlidir.

Âyette belirtildiği gibi nutfede ne yazılı ise o açığa çıkacaktır.

Ayrıca, açığa çıkan ağacın çevresindeki olaylar da yeni tohumu yazılacak, o da bir sonraki açığa çıkışa yazılım olarak aktarılacaktır.

Açığa çıkan her şey, açığa çıkmadan önce, bir âlemde yazılı olarak kayıtlı idi.

Nasıl ki icat edilen elektronik aletler belli bir yazılımla çalışıyorsa, her bir varlık da belli bir yazılımla var oldu ve belli bir yazılımla çalışmaktadır.

Her bir varlığın ebadı, şekli, yapısı, en ince ayrıntısına kadar, yaratılmadan önce bir âlemde yazılıydı, saklıydı, muhafaza ediliyordu.

Levh-i mahfûzda kayıtlı olan her şey, zamanı gelince bir bir tecelli edecektir.

Özde olan bir yazılım bir üflenişle açığa çıkmaya başlar.

Bu üfleniş “nefahtu fihi min rûhî- ruhumdan üfledim” sırrı idi.

Rûhumdan üfledim âyeti, Levh-i mahfûz sayfalarından olan bir üflenıştır.

Yaratılış, bir üfleniş sırrıyla başladı.

Yaratılan her şey, rûh boyutundan gelen bir üflenişle açığa çıkmaya, şekillenmeye, bedenlenmeye başladı.

Aynen bir tohumun içinden başlayan bir üflenişle, ağacın açığa çıkmaya, şekillenmeye başlaması gibi.

Levh-i mahfûzun nûr sayfalarından rûhun üflenîşi başladı.

O üflenen rûh ile Levh-i mahfûz sayfaları taşındı.

O taşınan sayfaların içinde olan üflenîşle hâlk oluş başladı.

Ve her şey bir bir açığa çıkmaya, görünmeye başladı.

İşte açığa çıkan her şey bir yol gösteriş idi.

İnsan yaratılış ile ilgili aradığı soruların cevabını açığa çıkan varlık kitâbının sayfalarında bulabilir.

İnsanın DNA'sında olan yazılım, geçmiş atalardan gelen her şeyin, yazılı ve korunduğu yerdir.

İnsanın bedeninde, yaşamı boyunca olan her şey yazılır ve bir sonraki nesile aktarılır.

Özde ne varsa, aynıysıyla açığa çıkar.

Karpuz, kavun, fasulye vs tohumlarının içinde ne yazılı ise o açığa çıkar

İşte aynıysıyla açığa çıkış, a'yân-ı sabite boyutudur.

İnsanların; huyları, mizaçları, davranış özellikleri, atalardan gelen aktarımla farklılık gösterir.

Atalardan gelen aktarımlar, DNA'nın Levh-i mahfûzunda her zaman kayıt altındadır.

Bir çocuk dünyaya gelirken, DNA'nın Levh-i mahfûzu açılır, çocuğun istidadına uygun olanlar belirir.

Bu bölümde geçen "Bütün her şeyi gelecekte yol göstermek için apaçık kaydederiz" mesajı çok iyi anlaşılmalıdır.

Geçmişte olan her şey insanın beden DNA'sında yazılıdır.

Ayrıca her insanın yaşadığı dönemde, başından geçen her şey kendi DNA'sına yazılır ve bir sonraki nesle aktarılır.

İşte, insan vücûdu; kâinatın oluş sırlarını, varlığın yaşam sırlarını içinde taşıyan canlı bir kütüphanedir.

İnsan vücûdunun genetik yazılımında, yani ten boyutuyla ve can boyutuyla yani "Levh-i mahfûz"unda tüm her şey kayıtlıdır.

Olan ve olmakta olan her şey kaydedilmekte ve bir sonraki nesile aktarılmaktadır.

وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ
جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ

Vadrib lehum meselen ashâbel karyeh iz câe hel murselûn

Ve edrib lehum : Çarpmak, vurgulama, anlat, onlar,
Meselen : Misal, mesele, olayları, örnekleri,
Ashâbe el karyet : Halk, sahipleri, şehir, köy, kasaba,
İz câe ha : Geldiğinde, o,
El murselûn : Hakikatleri anlatan, görevli, açığa çıkan,

Meâli: “Onlara köy sahiplerinin meselesini anlat: Hani onlara hakikatleri anlatan kimseler gelmişti.”

Âyette geçen “ashâbel karye”; köy sahipleri, şehir sahipleri, köyde yaşayanlar, bir topluluk halinde yaşayanlar, beldelerde bulunanlar demektir.

Burada belirtilen durum, bir yerde yaşayanlara hakikatleri anlatan kimselerin geldiğidir.

Nice beldelere nice resûl nebîler gelmiştir, oranın halkına hakikatleri tebliğ etmişlerdir.

Her topluluk kendi inançları ve gelenekleriyle yaşarlar.

Bir topluluk kendi inancını diğer inançlardan farklı görür.

İnanç; anne babadan, yani atalardan gelen bilgilere, ibadetlere inanmaktır.

Bir çocuk, anne babasının anlattığına inanır, çünkü anne baba sevgisi, anne babanın anlattığına inanmanın kapısını açar.

Çocuk, anlatılanın doğru olup olmadığını bilmez, anlatılana şahit olmaz, yalnızca inanır.

Çünkü anne babası öyle inaniyordur.

Anne baba Müslüman inancındadır, çocuk da öyle olur.

Anne baba Hristiyan inancındadır, çocuk da öyle olur.

Anne baba Musevi inancındadır, çocuk da öyle olur.
Anne baba mezhebi neyse çocuğun da öyle olur.
Çocuk yaşadığı toplumun inancını takip eder.
İnanç ile iman arasındaki incelik, imanda şahitlik, ilim vardır.
İnançta ise sadece inanma, aktarılan bilgi vardır.
Bir köyde yaşayanlar belli bir inancı takip ederler.
Aynı inançta buluşanların ibadetleri, ibadethaneleri aynıdır.
Aynı inançta buluşan topluluklar, atalarından gelen inanç-
ları takip ederler.

İnançtan imana geçmiş insanlar mü'min olanlardır, yani Allah'tan emin olanlardır.

Yaşadıkları toplumda sorgulamaya, başlayanlar pek hoş görülmezler.

Dinden çıkmış olarak görülürler.

İşte toplumlarda hakikatleri sunanlar aynı toplumun içinden de çıkmış olabilirler, başka yerlerden de gelmiş olabilirler.

Bu bölümde bir köye gelen hakikatleri anlatan kimseleri, Hazreti Muhammed, Hazreti İsmâ, Hazreti Mûsâ, Hazreti İbrahim ve diğer nebîler olarak ve ayrıca kâmil kimseler olarak düşünebiliriz.

Bir beldede yaşan kimselere, o beldenin içinden, orada bulunan kimselerin tanıdığı bir kimse hakikatlerin açıklayabilir.

Ya da o beldenin dışından gelen bir kimse, hakikatleri sunabilir.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ
فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ

*İz erselnâ ileyhimusneyni fe kezzebûhumâ
fe azzeznâ bi sâlisin fe kâlû innâ ileykum murselûn*

İz ersel nâ ileyhim	: İrsal, açığa çıkmak, hakikatlerimizi sundu, onlara,
İsneyni	: İkisi, ikili, ikinci,
Fe kezzebû humâ	: Fakat, yalanladılar, onları
Fe azzeznâ bi	: Sonra, yüce, güçlü, kuvvetli, destek,
Salisin	: Üçüncü, birleştiren,
Fe kalu innâ ileykum	: Dediler, biz, size,
Murselûn	: İrsal eden, açığa çıkarıcı, ortaya çıkan, anlatan,

Meâli: “İkisi onlara hakikatlerimizi sundu. Fakat onları yalanladılar. Sonra da üçüncüsü Bizi daha güçlü delillerle anlattı. Onlar: Biz size hakikatleri açıklamak için ortaya çıktık, dediler.”

Hikâyede iki kâmil insan bir beldeye gider, oranın halkına hakikatleri sunarlar.

Ama orada yaşayan kimseler, kendi inançlarına uymayan bilgiler aktarıldığından dolayı inanmazlar.

Hakikatleri sunan kimseleri yalancılıkla suçlarlar.

Çünkü onlar kendi inançlarından gelen bilgileri hakikat kabul ederler.

Kâmil insanların sunduğu hakikat, ilmi delile dayalı, ispata dayalı bilgilerdir.

Hakikatten maksat, Allah hakikatidir.

Hakikat nedir?

Hakikat: Hakk kelime kökünden gelir.

Hakk üflenen rûh sırrıdır.

Hakk: Bütünün parçasına verilen addır yani cüzdeki Allah'a ait olan sistemdir.

İşte her varlık Allah'a ait olan nitelikleri gösterir.

Allah gerçektir ve her varlık gerçeği gösterir.

Yani derya Allah ise damla Hakk'tır

İşte insan vücûdunu tutan vücûd Hakk'tır.

Tüm vücûdları tutan vücûd ise vücûdu mutlak olan Allah'tır

Onun için; Hallacı Mansur "Enel Hakk" Yani "Ben O'ndan bir cüzüm" Yani "Ben O'nu gösteren bir gerçeğim" dedi

İşte hakikat:

Tüm varlığın geldiği kaynaktır.

İnsanın geldiği Özdür.

Tüm varlığı hareket ettiren güçtür.

Varlıktaki tüm niteliklerdir.

İnsanın ve tüm varlığın aslı olan Allah'tır.

İnsanı nefes aldırıp verdirendir.

İnsanın kâlbini attırandır.

İnsanın vücûdunda her an işleyip durandır.

Tüm kâinatı hareket ettiren güçtür.

Diri olan sürüp gidendir.

Tüm kâinattaki sistemdir.

Yani hakikat Allah'tır.

Hakikatleri bırakan, cehalet hallerine, kibir hallerine düşer.

Geldiği kaynağın Allah olduğunu bilemeyen, kendine varlık nispet eder ve ego içinde kalır.

Ego içinde kalan, hep etrafına zarar verir, bozgunculuk içinde kalır.

Biz ve onlar ayrımı içinde olur.

Cemaat, tarikat ayrımı içine düşer.

İşte bu hallerde olan insan, rahmetten uzaklaşır.

Davranışları hep çıkar üzeredir.

Davranışlarında rahmet yoktur.

İşte onların kulakları vardır ama ses duyar, Hakk'ın kelamını duyamaz.

İşte onların gözleri vardır ama varlığın sûret boyutunu görür, siret boyutunu yani Hakk boyutunu göremez.

İşte o beldeye giden kâmil kimseler Allah hakikatini anlattılar:

O beldenin insanları kendi inançlarında kaldıklarından, yalanlarda kaldıklarından dolayı o kâmil kimselere inanmadılar.

Üçüncü bir kâmil kimse geldi, ilk iki kâmil kimseyi destekledi ve daha güçlü delillerle hakikatleri açıkladı.

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ

*Kâlû mâ entum illâ beşerun mislunâ ve
mâ enzeler rahmânu min şeyin in entum illâ tekzibûn*

Kâlû mâ entum	: Dediler, siz değilsiniz,
İllâ beşer mislu nâ	: Ancak, sadece, beşer, insan, bizim gibi, aynı,
Ve mâ enzele	: İndirmedi, sunmadı, bildirmedi, getirmede,
El rahmân	: Rahmân, tüm varlığı nûruyla saran,
Min şeyin	: Bir şey,
İllâ entum tekzibûn	: Sadece siz, yalan söylüyorsunuz, yalanla oyalanıyorsunuz,

Meâli: “Dediler ki: Siz sadece bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsiniz ve Rahmândan bir şey de indirmediğiniz. Sizler ancak yalan söylüyorsunuz.”

Kendi inançlarının iddiasında kalan o toplum, hakikatlere inanmadı, kâmil kimseleri yalancılıkla suçladılar.

Kâmil kimselere “siz de bizim gibi beşersiniz” dediler.

Elbette kâmil kimseler de etten kemikten oluşan beşerlerdi.

Onların hiç kimseden bir üstünlüğü yoktu.

Ama inanç boyutunda kalanlar, hep yücelik aradıklarından dolayı, Allah'ın her varlıktaki yüceliğini göremediklerinden dolayı, birilerine yücelik isnat etmeyi seviyorlardı.

Onun için onlardan kendilerince bir keramet beklediler, kendi zanlarına göre yücelik beklediler.

Onun için onları yalanladılar.

Bu konuda, Kur'ân'da bildirilen bir tespit vardır.

En'âm Sûresi 116: "Ve in tuti eksere men fil ardi yudillûke an sebîlillâh in yettebiûne illez zanne ve in hum illâ yahrusûn."

Meâli: "Eğer yeryüzündeki kimselerin çoğuna uyarsan, Allah'ın yolundan seni saptırırlar. Onlar ancak zanlara tâbi olurlar ve onlar yalanlarda kalanlardır."

Âyette belirtilen; inanç boyutunda insanların çoğu yalana inanırlar, aslını araştırmazlar, tespitidir.

Yalan nedir?

Yalan aslı olmayan, uydurulmuş şeylerdir.

Din adına aktarılan şeylerin aslı var mı yok mu çok iyi araştırılmalıdır.

Uydurulan şeylere inanmak yalan boyutudur.

Uydurulan, yani aslı olmayan şeyleri esas sanıp aktarmak yalan boyutudur.

Yani aslı olmayan her şey yalan boyutudur.

Aslı olmayan, şahit olunmadan aktarılan şeyler yalan boyutudur.

Misal; desek ki "Allah göktedir ve altından bir köşkü vardır ve yanında binlerce hizmetçisi vardır" bu bir uydurmadır ve bu bir yalandır.

Neden çünkü şahit olmadık, sadece söyledik, ya da duyduğumuzu aktardık.

Yani iftiracının söylediği şeyleri aktarmak yalan boyutudur. Bunu söyleyende yalancıdır.

Bir kimse, birinden bir şeyler dinler, aslında dinlediğinin hakikatine ulaşmaz ve bunu esas sanıp aktarır.

Değer verdiği kimsenin sözüne inanır ve o sözü orada burada esas sanıp aktarır.

Anlatan kişi de bir şey anlatır, anlatan da anlattığının hakikatini bilmez, o da bunu duymuştur, bir yerden okumuştur, aslına ulaşmadan onu esas sanıp aktarır.

İşte tüm bu durumlar, yalan boyutunun aktarımıdır.

İşte, dinleyen inanır, anlatan inanır, anlatılan inanır, fakat hiçbiri anlatılanın hakikatini bilmez.

Esas sanıp anlatırlar, hiç şahit olmadan sadece inanca dayalı bilgiler aktarırlar.

İşte yalan, uydurulmuş şeyleri aktarmaktır.

Aktaran da yalancıdır.

Yalanın yalan olduğunu bilmeden inanmak vardır.

Etrafına bilerek ya da bilmeden yalan söylemek vardır.

İnanç alanında yalanların yalan olduğunu bilemeden inanır, ona göre yaşarız.

Din adına duyduğumuz bilgilere hemen inanmamalıyız.

Araştırmalıyız, şahit olmalıyız.

Şahit olmadığımız müddetçe bilgiye dökmemeliyiz, anlatmamalıyız.

Elizabeth günde 20 defa okunan “eşhedü” kelimesi, tüm insanlığa şahit olmayı tavsiye eden bir sesleniştir.

İşte o köy sahipleri de anlatılanları, kendi inançlarının bilgileriyle kıyasladılar kendi inançlarına uymayınca yalan saydılar.

İnsan beşerî bir varlıktır.

Ama insana verilen akıl hakikati anlayacak bir şekilde yaratılmıştır.

Akıl, şahitlik için, iman için şarttır.

Akıl olmadan iman olmaz

İnsan olarak yaratılmanın sırrı akıldır.

İnsan doğduğunda, yani bebek iken, saf bir akli vardır.

O akılda asla yargılama alanı yoktur.

Çocuk en saf bir şekilde eşyanın hakikatini anlamak için bakar.

Çocukta, yargılama yoktur, kötülüğe meyletme yoktur.

Çocuğun akli, şahitliğe doğru akar.

Ama çocuk büyüdükçe anne baba tarafından din adına bazı bilgiler çocuğa aktarılır.

Bu bilgilerin hangisi yalan hangisi doğru ancak, ilmi delillerle anlaşılabilir.

Aslını bilmeden inandığımız şeyler bizi yalan boyutuna sürükler.

Kıssada geçen köy halkının Allah inancı vardır.

“Ve mâ enzeler rahmânu- Rahmândan bir şey sunmadınız” sözü köy halkının Allah inancını ortaya koyuyor.

Bu âyette müşriklerin Rahmân inancı var olarak gösterilir.

Bu âyette ise müşriklerin Rahmân inancı yok gösterilir.

“Kâlû ve ma el rahmân- rahmân da nedir?” Furkan Sûresi 60

Bunun sebebi, ayrı dönemler içinde müşriklerin inançlarındaki farklılık olabilir.

Müşrikler de Allah’a inanırlar ama Allah’a şahit olmamışlardır.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki müşrikler de Allah’a inanıyorlar ve inançlarına sıkı sıkı bağlılar.

Asla Allah’ı inkâr etmiyorlar.

Birçok âyette onların Allah inancına rastlıyoruz.

Köy sahipleri kıssasında da orada yaşayan halkın müşriklik içinde olduğunu anlıyoruz.

Kâmil kimselerin sunduğu ilmi deliller, Allah hakikatidir.

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ

Kalû rabbunâ yalemu innâ ileykum le murselûn

- Kalû rabbunâ** : Dediler, rabbimiz, bedenimizin sahibi,
bedeni şekillendiren, terbiye eden,
Yalemu : İlimle var eden, ilmin sahibi,
İnnâ ileykum : Biz, size,
Le murselûn : Elbette, irsal eden, açığa çıkararak, ortaya
çıkan, anlatan, gönderilen,

Meâli 1: “İlmin sahibi olan Rabbimizdir, biz sizlere elbette hakikatleri anlatmak için açığa çıktık, dediler.

Meâli 2: “Dediler: Bizi vücûdlandırıran, ilmin sahibi olanıdır, biz sizlere bunu açıklamak için gönderildik.”

Her şeyin rabbi, yani her şeyi vücûdlandırıran Allah'tır.

Allah'a iman, ilmi delillerle şahitlik mertebesine erişildiğinde gerçekleşir.

Allah hakikati ancak ve ancak ilim ile öğrenilir.

İman ilimsiz olmaz.

İlim şahitliğe götürür.

Şahitlik ise emin olmaya götürür.

Eminlik mü'minliğe, mü'minlik imana götürür.

İlim varoluşu anlama yoludur.

Var oluşu anlama yolu imana götürür.

“İnanç ve iman inceliği nedir?” çok iyi düşünmeliyiz.

İman ve ilim arasındaki bağı yakalayabilmeliyiz.

Anlatılan bilgilerle hareket etmek mi, ilim üzere hareket etmek mi, bunu çok iyi süzmeliyiz.

Elbette bilgi de önemlidir, lâkin bilgi ilim ile bağ kurmalıdır.

İnanç boyutunda kalan kişi, duyduklarına, okuduklarına inanan kişidir.

İman boyutuna erişen kişi ise, ilim ve şahitlikle hareket eden kişidir.

İnanç boyutunda ilim gerekmez, inanç boyutunda duydukları, okudukları, gördükleri yeterlidir.

İnanç kişiyi kibre götürebilir, benim inancım doğru iddiasına götürebilir.

İman ise, tevâzû ve teslimiyete götürür.

İman ilimsiz olmaz.

İnançta ise ilim gerekmez, sadece inanmak yeterlidir.

İman sahibi olan kişi, ilim üzere hareket eden ve varlık-taki işaretlere şahit olarak, var oluşu anlayan, ilmi olarak gönlü mutmain olan kişidir.

İman ancak, ilmi bir şahitlikle mümkündür.

İnanç ise, anne baba hangi inanç üzere ise o yolu takip etmektir.

Ya da gittiği ve sevdiği bir topluluğun aktardığı bilgilere inanmaktır.

İsrâ Sûresi 36: "Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin."

İlim olmadan bir şeye inanmak, kişiyi şeytana esir eder.

İlim olmadan, şahit olmadan bir şeyi anlatmak, duyduklarını aktarmaktır.

İlim olmadan, bir inanca dayalı tartışmalara girmek, şeytana hizmet etmektir.

İlim; varlığın varoluşunun akışında ve işleyişinde vardır.

İlim; varlığın özünde olan, varlığın var oluşunun ve varlığa ait olan sonsuz inceliklerdir, yazılımdır, hakikatlerdir.

İlim varlığın özünde vardır.

Varlıktaki ilim, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji boyutudur.

Varlıktaki tüm tecelliler ilmin tecellileridir.

Kişi kendi vücûduna dönüp incelese, vücûdunun işleyişinin bir ilim üzere olduğunu anlar.

Tüm Evren, bir ilim üzere işler ve hareket eder.

İlim kişiyi, şahit olmaya götürür.

Şahit olan kişi, emin olur, emin olan, iman sahibi olur.

Şahit olmak, görmektir, anlamaktır, delillerle hareket etmektir.

İlim Allah'a aittir, âlim olan Allah'tır.

İlim Allah'a ait sıfatlardan biridir.

İnsan ilmi kendine nisbet etmemelidir.

İşte köy sahipleri kıssasında kâmil kimseler ilim üzere olmayı tavsiye etmişlerdir.

Kâmil kimseler, hakikatleri açıklamakla görevlidirler.

Onlar toplumu uyarırlar, hakikatleri hatırlatırlar.

Bir Mürşid-i Kâmil'e varmadan, ilmi bir eğitimden geçmeden, hakikatleri anlamak ve anlatmak mümkün değildir.

Mürşid-i Kâmil'den maksat öğretmendir.

Nasıl ki tüm meslekleri öğreten bir öğretmen varsa, hakikatlerin yolunu gösteren öğretmenler de vardır.

Mürşid-i Kâmil, ilimle yol gösterir, kendini talebesinden asla ayırmaz, ondan kendini asla yüce görmez.

O da Hakk yolunun bir talebesidir.

Talebeyi Hakk'a döndürür, ilme döndürür.

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

Ve mâ aleynâ illel belâgul mubîn

Ve mâ aleynâ illa : Biz değiliz, ancak, sorumlu, üzerimize düşen,

El belâgu : Tebliğ, bildirmek, açıklamak,

El mubîn : Apaçık, açıkça,

Meâli: “Ve bizim sorumluluğumuz hakikatleri apaçık tebliğ etmekten başka bir şey değildir.”

Bir öğretmenin sorumluluğu, öğrencisini yetiştirmektir.

Kâmil insanların sorumluluğu hakikatleri tebliğ etmektir.

Allah’ın ilminden gelen bilgileri sunmak tebliğdir.

Tebliğ, bilgi kelime kökünden gelir.

Bilgi aslı olan şeylerden gelmelidir.

Bilgi ilme dayanmalıdır.

Kur’ân, ilim üzere olmayı tavsiye eder.

Hacc Sûresi 3: “Ve min el nâsi men yucadilu fî Allâh bi gayrı ilmin ve yettebiu kulle şeytan merid.”

Meâli: “İlme dayanmadan, Allah hakkında konuşan kimse-ler, şeytani hallere kapılır giderler.”

Varlıktaki ilmi okumak bilimdir.

Bilim; her bir varlığın varoluşunun temel kaynağı olan ilmi takip ederek, varlığın kendinde olan işaretleri anlamak için, önce gözlemleyerek, daha sonra deneyler yaparak, ilmi anlamaya çalışmaktır, o ilimden tespitler çıkarmaktır.

Bir örnek vermek gerekirse:

Bir meyve düşünelim, kayısı ya da şeftali ya da incir olsun.

Her bir meyvenin kendinde; Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik boyut vardır, işte bu ilimdir.

Şimdi o meyvenin kimyasal boyutunu inceleyelim:

Laboratuvarda, meyvenin içindeki, kimyasal boyut olan; sodyum, potasyum, kalsium, glikoz, gibi oranları ortaya çıkarmak bilimdir.

Bilimin dayandığı tek kaynak ilim boyutudur.

Şimdi bilime dayalı olarak, yaptığımız tespitleri, söze dökelim, kâğıda yazalım.

İşte ağızdan dökülen sözler, kâğıda yazdığımız yazılar bilgidir.

Bilgi de hatalar olabilir, çünkü yaptığımız tespitler, tam olmayabilir.

İlim ve Bilimde hata yoktur, bizim onu okumamızda hatalar olabilir.

Fakat yapılan bu hatalar bile, bilimin daha çok gelişmesine sebep olur.

Çünkü kişi yaptığı hatayı fark ederse, döner tekrar tekrar inceleme yapar.

Bu incelemeler kişiye daha derin baktırır.

İşte tebliğ denilen, ilme dayalı bilgilerin aktarılmasıdır.

İlim tekdir, varlığın özündeki yazılımdır.

Bilim ise, ilmin kollarıdır, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji gibi.

Bunları her birinin, birbirlerine bağlı olan farklı farklı kolları vardır.

İşte İlim: Varlığın varoluşuna etki eden ve varlığın kendinde yazılı olan ulvî boyuttur.

Bilim: İlmin araştırılmasıdır, yani varlığın Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik boyutunun incelenmesidir, keşfidir.

Bilgi bilimden gelen bilgilerdir.

Tebliğ ancak ve ancak ilimsel değerler taşır.

O değerler kişiyi, şahitliğe ve mü'minliğe erıştırir.

Burada ki âyette "bizim sorumluluğumuz apaçık tebliğ etmekten başka bir şey değildir" mesajı kâmil kimselerin sadece ilme dayalı bilgiler sunmasıdır.

Hiçbir kâmil kimse bir kişiye şefaât edemez, hidâyet edemez.
Şefaât, hidâyet Allah'a mahsustur.

Kur'ân bunu en güzel bir şekilde açıklar.

En'âm Sûresi 70: "Leyselâh min dînillâhi veliyyun ve lâ şefî."

Meâli: "Onlara Allah'tan başka bir dost olmaz ve şefâat eden de yoktur."

Zümer Sûresi 43: "Emitte hazû min dînillâhi şufae."

Meâli: "Yoksa Allah'tan başka şefâatçi mi edindiler?"

Şefâat: Allah'ın birlik boyutunun, insanın gönlünde tecelli edişidir.

Kâmil insanlar bu şefâatin yolunu, Hakk'a ârif olmak isteyenlere tebliğ ederler.

Yolu yöntemi anlatırlar.

Hiçbir kâmil kişi şefâat edemez.

Hakk yoluna ârif olmuş insanlar, yani cehalet hastalığından kurtulmuş insanlar ancak yol gösterirler, ilacı tarif ederler.

Tedavi etmek iyileştirmek Allah'a mahsustur.

Onun için Allah'tan gayrısı şefâat edemez âyetleri vardır.

Kasas Sûresi 56: "İnneke lâ tehdî men ahbebe ve lâ kinnal-lâhe yehdî men yeşâ ve huve alemu bil muhtedîn."

Meâli: "Doğrusu sen, sevdiğin kişiyi hidâyete erdiremezsin. Ancak isteyen kimseye Allah hidâyet verendir ve o ilmin sahibini bilerek hidâyete ulaştır."

Kâmil kimselerin yaptığı sadece tebliğ etmektir, yani bilgi vermektir.

Kâmil insan her şeyiyle talebesine örnek olur.

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ
وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ

*Kâlû innâ tetayyernâ bi kum le in lem tentehû le
nercumennekum ve le yemessenekum minnâ azâbun elîm*

Kâlû innâ	: Dediler, muhakkak,
Tetayyernâ bikum	: Uğursuz, meşakkat, müşküller, sizden,
Le in lem tentehû	: Elbette, eğer vazgeçmezseniz
Le nercume enne kum	: Elbette, uzaklaştırırız, taşlarız, kovarız, siz
Ve le yemesse enne kum	: Elbette, dokunmak, temas etmek, size,
Minnâ azâbun elîm	: Bizden, sıkıntı, eziyet, elim, acı

Meâli: “Dediler ki: Biz sizler yüzünden uğursuzluğa uğradık, eğer vazgeçmezseniz elbette biz sizi kovar uzaklaştırırız ve elbette bizden sizlere acı sıkıntılar dokunur.”

Köy sahipleri, onlara gelen kâmil kimselerden rahatsız olmuşlar, onların uğursuzluk getirdiğine inanmışlardır.

Bu âyette incelediğimizde görüyoruz ki “Tayyer-kuş” kelimesi uğursuzluk olarak meâl edilmiştir.

Bunun sebebi şudur: Eskiden bazı toplumlarda, bir yola çıkmadan ya da bir işe girişmeden önce bir kuş alırlar ve onu salıverirlermiş.

Eğer bu kuş, kuşu salanın sağ tarafına doğru uçarsa bunu uğurluluk sayarlar, işlerim iyi gidecek diye yorumlarmış.

Eğer kuş, kuşu salanın sol tarafına doğru uçarsa bunu da şer sayarlar, o işte hayır olmayacak diye yorumlarmış.

Bir rivâyete göre de, sabah evden çıkan kişi sol tarafında uçan bir kuş gördüğünde, “bugün işlerim iyi gitmeyecek, bugün uğursuzluk olacak” diye yorum yaparmış.

Eğer evden çıktığında sağ tarafında uçan bir kuş görürse, “bugün benim uğurlu günüm, bugün işlerim iyi olacak” dermiş.”

Bu münasebetle bu “tetayyür” tâbiri uğursuzluk anlamında kullanılmıştır.

Kendi inançlarında kalan kimselere, Tevhîd-Birlik ilmi sunulduğunda onlar rahatsız olmuşlar ve kabul etmemişlerdir.

Bununla kalmamışlar, âyette belirtildiği gibi “biz sizi kovar uzaklaştırırız ve elbette bizden sizlere acı sıkıntılar dokunur.” Nice kâmil insan yaşadığı beldelerden kovulmuş hatta eziyetlere uğramışlardır.

Hazreti Muhammed’de yaşadığı yer olan Mekke’de istenmemiş, öldürülmeye çalışılmıştır.

Hazreti İsâ, Musevi hahamlar tarafından çarmıha gerdirilmiştir.

Hazreti Mûsâ, yaşadığı şehirden kovulmuş, çöle sürülmüştür. Hazreti İbrahim’de istenmemiş, öldürülmekle tehdit edilmiştir. Nice kâmil insan sunduğu bilgiler yüzünden dışlanmış, eziyetlere uğramışlardır.

Hazreti Muhammed ne dedi de dışlandı, öldürülmek istendi.

O güzel insanın insanlığa sunduğu muhteşem bilgilerden bazıları şöyledir:

Kölelik, cariyelik yoktur, herkes Allah’ın indinde eşittir.

Bilal ile ben birim.

Siyahın beyaza, beyazın siyaha üstünlüğü yoktur.

Okuyun, düşünün, araştırın.

İlim öğrenin.

Asla ilimden dönmeyin.

Asla ilim ifade etmeyen şeylere yönelmeyin.

Görünen varlığın aslını anlamak için tefekkür içinde olun.
Eşyanın hakikatini öğrenin.
Allah hakikatini mutlaka öğrenin
Bizi yaratan, bedenimiz sahibi olup, vücûdumuzda her an tecellileriyle kendini göstermektedir.
O bize şah damarından yakındır, onu kendinizde arayın.
Tevhîd şuuruna erişin, her an o şuurda yaşayın.
Allah ahlakına erişin, hep o şuurda yaşayın.
Hepimiz Allah'ın kuluğuz.
Hiç kimsenin hiç kimseden üstünlüğü yoktur.
Hepimiz yaratılan diğer varlıklar gibi, gökte uçan kuşlar gibi bir varlığız.
Haddi aşmayın.
Dinin hakikatini iyi öğrenin.
Sizden önceki topluluklar haddi aştıkları için yok olup gittiler.
Hiçbir varlığa hor bakmayın.
Hiç kimseye zulüm etmeyin.
Hiç kimsenin hakkını yemeyin.
Çalmayın, çırpmayın.
Kadınları dövmeyin.
Kadın erkek eşittir, biri diğerinden üstün değildir.
Kız çocuklarını zorla evlendirmeyin, onların eşlerini seçmelerinin önünü açın.
Çocuklarınızı iyi eğitin, onlara ilim ve edeb öğretin.
Hiç unutmayın, en büyük zenginlik, iyi evlat yetiştirmektir.
Kimse açlıktan ölmesin.
Zengin fakiri kandırmasın.
Zengin fakirin hakkını yemesin.
Zengin fakir ayrımcılığı olmasın, her kez çok çalışsın, emeğinin karşılığıyla beslensin.
Çalışamayacak olanlara, çaresiz kalanlara mutlaka yardım edilsin.

Kul hakkına girmeyin.
Kimsenin hakkına yemeyin.
Dini ticaret haline getirmeyin.
Dinden para kazanmayın, menfaat edinmeyin.
İhtiyacı olana yardım edin.
İnsanları inançlarına, ibadetlerine, kültürlerine göre ayır-
mayın.
Kimseyi kötülemeyin.
Öldürmeyin.
Zulüm etmeyin.
Zarar vermeyin.
Fitnelik, fâsıklık, yapmayın.
Dedikodu yapıp, çekiştirmeyin.
Batıl olan şeylere yönelmeyin.
Hurafeleri terk edin.
Allah'ın sevgisini hissedin, o sevgiye erişin.
Birbirinizi o sevgiyle sevin.
Kendinizi, yaratılan hiçbir varlıktan üstün görmeyin.
Hiçbir topluluğa hor bakmayın.
Hiç unutmayın ki bedenlerin sahibi Allah'tır ve Allah o be-
denlerdedir.
Her varlığa "Semme vecullah" nazarıyla bakın.
Halk'da Hakk'a nazar edin.
Bedenlerin sûretinde asla kalmayın, bedenlerin ardına bakın.
Tevâzudan ayrılmayın.
Tenezzül içinde yaşayın.
Sevgiden, saygıdan asla ayrılmayın.
Güzel bakın, güzellikle bakın.
Her varlık Allah'ın güzelliğiyle kuşatılmıştır.
O güzelliği görün.
Hep bu güzel öğütler Mekkeli müşrikler tarafından kabul
edilmedi.

Onlar “kölelik cariyelik vardır, kadın erkek hiç eşit olabilir mi?” derlerdi.

Bilal'i dışlarlar, onu köle görürler, renginden dolayı alay ederlerdi.

“Kadın erkek asla eşit değildir” derlerdi.

Hazreti Muhammed; “kadın erkek eşittir” dediğinde onunla alay ettiler.

Bu konu çağrı filminde de işlenmiştir.

Necaşi'nin sarayında Cafer-i Tayyar'ın verdiği mücadele işte budur.

Cafer-i Tayyar bu mücadeleyi efendimizden öğrendi.

Amr bin As: “Şimdide kadınlar için düşündüklerini anlat-sınlar.”

Cafer-i Tayyar: “Allah kadını erkeğe eş olsun diye yaratmıştır. Erkekten farklıdır; ama onunla eşittir.”

Amr bin As: “Eşit mi? Satın alırsız kadınları yedirir, giydirir, kullanır, sonrada başımızdan atarız. Hiç kadın, erkekle eşit olabilir mi?”

(Necaşi'nin sarayında herkes alay eder, kahkaha atar)

Cafer-i Tayyar: “Allah insanı bir kadın ve bir erkekten yarattı. Amr, seni karnında taşıyan anaya saygın bütün kadınlara yansımali.”

Bu zihniyet maalesef bugün de devam etmektedir.

Cemaat, tarikat yolunda gidenlerin geneli “kadın erkek hiç eşit olur mu, erkek kadından üstündür” diye inanırlar.

Köy sahipleri hiçbir zaman bitmemiştir, hâlâ da devam etmektedir.

قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ أَئِن ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

*Kâlû tâirikum meakum e in zukkirtum
bel entum kavmun musrifûn*

Kâlû tâiri kum : Dediler, sıkıntı, uğursuz, kuş, siz,
Mea kum : Sizinle beraber, kendinizde,
E in zukkirtum : Vele, kaldı ki, öyle ki size hatırlatıldı,
Bel entum kavmun : Hayır, bilakis, siz, kavim, kişi, insan,
kimseler,
Musrifûn : Haddi aşan, aşırı giden, savruk, israf,

Meâli: “Sizin uğursuzluğunuz sizin kendinizdendir, hakikatler size hatırlatıldığı halde, bilakis siz haddi aşan kimseler-siniz, dediler.”

Uğur kelime olarak, iyilikler, lütuflar anlamındadır.

Uğursuzluk, iyilikten, lütuftan kesilmek anlamındadır.

Hakk, hakikat yolunda olmayan, bâtil alanla meşgul olan kimseler hiç hakkın lütuflarına erebilirler mi?

Hiç hayrı hasenattan nasipleri olabilir mi?

Köy sahiplerine hakikatleri tebliğ edenler; “uğursuzluğu kendinizde arayın, hakikatler size sunuldu, ama siz haddi aşan-lardan oldunuz” diyerek onları uyarılmışlardır.

İnsan nasıl haddi aşar?

İnsan kendine varlık nispet ettiğinde...

Allah’ın ûlvîyetinin yanında ben de varım dediğinde...

Kendini yüce başkasını hor gördüğünde...

Fitnelik, fesatlık, fâsıklık içinde olduğunda...

Kibir içine düştüğünde...

Müşriklik durumuna düştüğünde...

Zalimlik içinde olduğunda...

Haddini aşmıştır, kibir içine düşmüştür.

Bu bölümde geçen “musrifûn” kelimesi, “serefe” kelime kökünden gelir.

İsraf, sarf, müsrif birbirine bağlı kelimelerdir.

İsrâf; ölçülerin dışına çıkmak, haddi aşmak, ölçüsüz gitmek, taşkınlık, saçıp savurmak, önemsememek, tutmamak, sarılmamak demektir.

Kişiye emanet edilen ilmi bilgileri, kişi önemsemese, o ilmi değerlere sarılmazsa, saçıp savurursa, kişi müsrif olmuş olur.

İlmi yolda israf yoktur, her şey yerli yerindedir.

Allah varlığı, en ince ölçüyle yaratır, hiçbir şeyi israf etmez.

Her şey yerli yerindedir.

Kâmil kişilerin sunduğu bilgiler önemsenmeli, anlaşılmaya çalışılmalıdır.

Hakikatler hatırlatıldığı halde, kişi reddederse, önemsemese, kendi yargılayıcı inançlarına sarılırsa, hakikatlerden nasiplenmeyecektir.

Şuara Sûresi 151: “Ve lâ tutû emral musrifîn.”

Meâli: “Taşkınlık oluşturacak buyruklara itaat etmeyin.”

Burada sunulan müsrif kelimesi; taşkınlık getirecek hiçbir bilgiye, buyruğa, inanca itaat etmeyin demektir.

İnsan, Kâmil insanların sunduğu hiçbir bilgiyi israf etmemelidir.

Önemsemelidir, anlamaya çalışılmalıdır.

İnsan ayrıca gördüğü her varlığı karşı müsrif davranmamalıdır, her varlığı önemsemelidir, yaratılış hikmetini bilmeye çalışmalıdır.

Çünkü her varlık Allah'ın kendi zâtını taşıyan bir gemidir.

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا
قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

*Ve câe min aksal medîneti raculun yesâ
kâle yâ kavmittebiûl murselîn*

Ve câe	: Geldi,
Min aksa el medînet	: Uzak bir yer, şehir, medeniyet,
Raculun	: Bir adam, ileri gelen, bilgili,
Yesâ	: Koşmak, hızla,
Kâle yâ kavmi	: Dedi, ey kavmim, insanlar,
İttebiu	: Tâbi olun, uyun, inanın,
El murselîn	: İrsal eden, açığa çıkaran, ortaya çıkan, anlatan,

Meâli: “Ve şehrin uzak bir yerinden bilgili biri koşarak geldi. Dedi ki: Ey kavmim! Hakikatleri anlatmak için açığa çıkanların anlattıklarına uyun.”

Köy sahiplerine hakikatleri tebliğ eden kâmil insanları reddeden kimseler, onları dışlamışken, koşarak biri gelir.

Ve der ki: “Ey kavmim! Hakikatleri anlatmak için açığa çıkanların anlattıklarına uyun.”

Bunu diyen kimse de bir kâmil insandır.

Köylülere hakikatleri anlatan üç kâmil kimseyi destekleyen dördüncü kimse de kâmil bir kimsedir.

İlk üç kimseyi Hazreti İbrahim, Hazreti Mûsâ, Hazreti İsa olarak düşünebiliriz.

Dördüncü kimseyi de Hazreti Muhammed olarak düşünebiliriz.

Bu âyette geçen “El Medine” buna bir delildir.

Medine; şehir, medeniyet anlamındadır.

Âyetlerde diğerk üç kişinin geldiği yer “Karye” köy olarak belirtilmiştir.

Bu da fenâ makamları boyutudur.

Fenâ makamları dünya boyutunun tecelliler boyutudur.

Hazreti İbrahim, Hazreti Mûsâ, Hazreti İsâ bedendeki fiil, sıfat, zâtın tecellilerine işaret eder.

Dördüncü olan Medine’den gelen ise Hazreti Muhammed’e işaret eder.

Muhammed boyutu, varlığın geldiği yer olan nûr boyutudur.

“Ey kavmim! Hakikatleri anlatmak için açığa çıkanların anlattıklarına uyun.” Seslenişi Hazreti Muhammed’den gelen bir sesleniştir.

Muhammed makamına açılan kapı, İbrahim, Mûsâ, İsâ makamlarından geçer.

Köyde olan üç kişi, varlığın yaratılış tecellilerinin anlaşılması için mücadele verdi.

Dördüncü kişi ise varlığın geldiği kaynak olan rûh ve nûr boyutuna işaret etti.

Tüm resûl ve nebîlerin yolundan giden kâmil kimseler hakikatler için mücadele ettiler.

İşte bu kimseler dosdoğru, güvenilir kimselerdir.

Dosdoğru hareket edenler, hakikatleri anlatmak için çırpınanlar, yaşantılarında kendilerini belli ederler.

Onlar; kendi ihtiyaçı olsa bile ihtiyaçı olanlara yardım edenlerdir..

Buldukları yerden hakikatler için arayışa çıkanlardır..

Kendi varlıklarından geçenlerdir..

Hakikatlerin değerlerini arayanlardır..

Allah’ın yaratmadaki inceliklerini arayanlardır..

Allah’ın rızasını arayanlardır..

Allah’ın ve Resûl’ünün yardımını arayanlardır..

Hakikatleri makam edinenlerdir...

Bir yerden bir yere taşınan kimselere sevgiyle yaklaşanlardır...

Cimrilik etmeyenlerdir...

Kıskançlık etmeyenlerdir...

Kardeşleri için mağfiret dilerler...

Kardeşleri için iman bakımından, kendilerinden daha idrakli olmalarını dilerler...

Kâlblerinde asla hasetlik taşımazlar...

Haşr Sûresi 8-9-10

8- Buldukları yerden bir arayışla dışarı çıkanlar, kendi varlıklarından geçip bir yerden bir yere taşınanlar; onlar hakikatlerin değerlerini, Allah'ın yaratmadaki incelikleri, rızasını, Allah'ın ve Resûlünün yardımını ararlar. İşte onlar dosdoğru olanlardır.

9- O kimseler; buldukları yerlerde hakikatleri makam edinirler, onlardan önce ki inananlar gibi inanırlar, bir yerden bir yere taşınan kimselere sevgiyle yaklaşırlar ve ihtiyacı olanlara verirler, onların gönüllerinde bir rahatsızlık yoktur. Onların kendi ihtiyaçları olsa bile, ihtiyacı olana yardım ederler. Kim kendini cimrilik, kıskançlık hallerinden korursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

10- Ve o kimseler onlardan sonra gelenler için derler ki: Rabbimiz, bize ve kardeşlerimize mağfiret eyle, onlar iman bakımından idrakte bizden ileri gitsinler, iman edenler için kâlblerimizde asla hasetlik olmasın. Rabbimiz muhakkak ki sen varlığı şekillendirensin, tüm varlığı özünden var edensin.

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ

İttebiû men lâ yeselukum ecren ve hum muhtedûn

İttebiû	: Tâbi olun, uyun, takip edin, ardında durun,
Men lâ yesele kum	: Kim, kimse, istemeyen, almayan, siz,
Ecir	: Ücret, karşılık, menfaat,
Ve hum muhtedûn	: Onlar, sizi hakikatlere yönlendiriyorlar,

Meali: “Siz, hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun. İşte onlar sizi hakikatlere yönlendiriyor.”

Manevi alanda koşanlar, asla bir karşılık beklemeden koşarlar.

Manevi alanda ücret alanlar, karşılık bekleyenler, ilâhî aşka erişememiş olanlar ve Kur’ân’a uymayanlardır.

Kur’ân’da birçok âyette ücret almayın mesajı vardır.

Ücret almayın, karşılık beklemeyin.

Ücret alanlara uymayın, ardında durmayın.

Hakikatleri anlatmak için davet edildiğinizde hiçbir karşılık beklemeyin.

Kur’ân öğrettiğinizde asla ve asla ücret almayın.

Evet, şimdi Kur’ân’ın çarpıcı mesajlarına ve güzel insan Hazreti Muhammed’in hayatından bir örneğe bakalım:

Hûd Sûresi 51: “Ey kavmim, bu anlattıklarımın karşısızden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık verecek olan ancak beni yaratandır. Hala akıl etmez misiniz?”

En’âm Sûresi 90: “De ki: Bu anlattıklarımın karşılık sizden bir karşılık istemiyorum, bu ancak herkes için hakikatleri hatırlatmaktır.”

Yûsuf Sûresi 104: “Bu hakikatleri anlatman için sen onlardan bir karşılığa istemedin. Bu tüm topluluklar için ancak bir öğüttür.”

Şuarâ Sûresi 109: “Ben bu sözlerime karşı sizden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık sadece âlemlerin Rabbi’ndendir.”

Sebe Sûresi 47: “De ki: Ben sizden bir ücret de istemiyorum. O karşılık sizin olsun. Bana karşılık ancak her an her yerde hazır olan Allah’tandır.”

Sad Sûresi 86: “De ki: Ben sizden hiçbir karşılık beklemiyorum ve ben hak iddia eden de değilim.”

Şûrâ Sûresi 23: “İşte bu, iman edenlerin ve salih amelde olanların, Allah’ın kulu olduğunu anlayanların sevinçleridir. De ki: O halde olanlar sizden bir karşılık da istemezler, sadece bir aşk ile yakınlık içindedirler. Kim iyiliklerde bulunursa, onun güzelikleri çoğalır. Muhakkak ki Allah bağışlayandır, şükredilendir.”

Tûr Sûresi 40: “Anlattığın hakikatlere karşılık onlardan bir karşılık beklemiyorsun ki, bir yükün altında ezilir gibi oluyorlar.”

Kur’ân’ın birçok âyetinde din yolunda zerre kadar ücret alınmayacağı ve bir karşılık beklenmeyeceği bildirilir.

“Hatta karşılık bekleyenlere, ücret isteyenlere uymayın” denilir.

“Kim karşılık beklemiyorsa ona uyun” denilir.

Çünkü karşılık beklememek Allah aşkıyla hareket etmenin ölçüsüdür.

Şûrâ Sûresi 23. âyette bu apaçık belirtilir. “Karşılık bekleyenler sadece Allah aşkıyla bir yakınlık içindedirler” denilir.

Bu konuda Hazreti Muhammed’in hayatından da bir örnek: Übey Bin Ka’b; Mescid-i Nebevi’ye gelenlere sohbet eder, Kur’an öğretirdi.

Yani o günün öğretmenlerinden biriydi.

O anlatıyor: “Muhacirlerden birine Kur’ân öğretmiştim.”

O kişi bana bir yay hediye etti.

Ben bunu Resûlullah’a anlattım

O da dedi ki: “Onu alırsan boynuna ateşten bir yay koymuş olursun.”

Ben de yayı sahibine geri verdim.”

Hazreti Muhammed, hayatı boyunca hiç kimseden karşılık beklemedi, arkadaşlarına da bunu tavsiye etti.

Kur'ân'dan aldığımız mesajlar ve Hazreti Muhammed'den gördüğümüz terbiye, din yolunda asla ve asla ücret alınmaya-çağı ve zerre miktar da olsa bir karşılık beklenmeyeceğidir.

Dini yolda koşan kimse, dini alanda birilerine sohbet eden bir kimse, hiçbir karşılık beklememelidir.

İrfân sahibi kimse, bir yere sohbetlere davet edildiğinde oraya çay, şeker götürür, tüm dostlarla çay demlenir içilir.

Tüm resûl ve nebîler hakikatleri anlattıklarında zerre kadar bir şey beklemediler. Hatta gittikleri evlere yemek yemek için gitmediler, elbette ikramlara karşılık verdiler.

Ama bir karşılık bir beklenti için gitmediler.

Onların gönülleri sadece hakikatleri anlama ve anlatma heyecanı taşıyordu.

Bu durum Tûr Sûresi 40 ve Kalem Sûresi 46. âyette açık bildirilir.

Dini anlatmak, Allah aşkını tüm hücrelerinde taşıyanların işidir.

Hakikatleri anlamak ve anladığınca anlatmak aşk duygusu taşıyanlar içindir.

Ücret bekleyenler, zerre kadar da olsa karşılık bekleyenler, Allah'ın hakikatlerini anlamaya kâlbleri kapalıdır.

Allah'ın şaşmaz adaleti, karşılık bekleyenler zerre kadar da olsa Allah'a ait olan hakikatlere ulaşamazlar.

Onların, Allah'ın hakikatleri diye anlattıkları bilgiler sadece kitâblardan okudukları şeylerdir.

İşte bu bölümde sunulan muhteşem uyarı:

Karşılık beklemeyin.

Ücret alanlara uymayın.

Ücret isteyenlere uymayın.

Karşılık beklemeyenlerle irtibat kurun.

Kendi kazancıyla karnını doyuranlara uyun.

Dinden karnını doyuranlara uymayın.

İşte, Yâ Sîn olanlar asla karşılık beklemezler.

Yâ Sîn'in ûlvîyetine erenler karşılıksız koşarlar.

وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Ve mâ liye lâ abudullezî fataranî ve ileyhi turceûn

Ve mâ liye lâ abud : Neden, niçin, olamayayım, yok,
kulluk,
Ellezi fatara nî : Ki o, o ki, yarattı, var etti, beni,
Ve ileyhi turceûn : O'na, aslımız, özünüz,
döndürüleceksiniz,

Meâli: "Ki O beni yaratana karşı kulluk şuurumdan neden uzaklaşayım ve aslımız olan O'na döneceğiz."

Kâmil kimseler, Allah aşkıyla hareket ederler.

Onlar kul olmanın makamına ermişlerdir.

Onlar Allah'tan geldiklerini Allah'a döndüklerini bilirler.

Manevi alanda asla bir karşılık beklemezler.

Onlara karşılık Allah'tandır.

O karşılık kulluk makamına erişmektir.

Kâmil kimseler manevi alanda, bir heyecan, bir huzur içinde koşarlar.

Onlar bilirler ki karşılık Allah'tandır.

Allah'ın sunduğu karşılık, O'na ait olan hakikatlerdir, huzurdur.

Huzur içinde olan insan dünyanın en zengin insandır.

Allah'ın sunduğu karşılığa ulaşan insan:

Huzurludur.

O kimse Halk'a Hakk nazarıyla bakar.

Onun gönlü bir heyecan içindedir.

Hep sevgi dolu saygı dolu davranışlar içindedir.

Asla kavga içinde olmaz.

Asla dedikodu yapmaz, gıybet etmez, çekiştirmez.

Hasetlik içinde fâsıklık içinde olmaz.

Asla gönlünde dünya menfaati, makam, mevki, şan şöhret peşinde olmaz.

Zerre kadar kimseye zarar vermez.

Hep yardımlaşma içindedir, güvenilir insandır, güzel insandır. Salih insandır.

Kimsenin inancına, ibadetine karışmaz, asla onlara laf etmez. Bilir ki ibadet Allah ile kul arasında bir aşk ilişkisidir.

Bilir ki samimi yapılan her ibadet Allah'adır

Huzur da ancak ve ancak Allah'a arif olmakla ve yalnızca ona teslim olmakla ve her an O'nun hakikatleri üzere yaşamakla mümkündür.

Evet, Kur'ân bizlere Allah yolunda, Allah'ın hakikatlerinin sunulmasında, "asla karşılık beklemeğin" diyor.

İnsanın geçimi dinden değil, edindiği bir meslekten karşılmalıdır.

Çiftçilik, bakkal, ayakkabıcı, tuhafiyeci, tıp alanı, berber, terzi, vs.

Evet, Kur'ân'da başından sonuna kadar "ücret istemeyin, ücret isteyenlere uymayın" diye bildirilir.

Kur'ân ölçüsüne göre:

Camilerde para istemek caiz değildir.

Cemaat ve tarikatların para toplaması caiz değildir.

Bir yere sohbeta, konferansa gidildiğinde para almak, hatta gittiği yerde karşılık beklemek caiz değildir. Bu karşılık ufacak bir hediye de olabilir, bir ziyafette olabilir.

İnsanlardan Allah diyerek oy toplamakta, dini kitâb basıp parasıyla villalarda oturmak ta caiz değildir.

Allah sohbeti yapıp para toplayıp kendine saltanat oluşturanlar da Kur'ân'a göre büyük bir zulmün içine düşmüşlerdir.

Evet, Kur'ân gerçeği budur.

Hakk yolunda âşıklar buna uymuşlardır.

Kendi çıkarlarında, kendi egolarında olanlar buna uymamışlar.

İhtiyacı olana yardım etmek Kur'ân'ın tavsiyesidir.

Bu yardım.

İlmi bilgiler vererek de olur..

Birini okutarak da olur..

Birine iş sağlamakla da olur..

Birini doyurmakla da olur..

Yolda kalmış birine yardım etmekle de olur..

Birine moral vermek de olur..

Tebessüm etmek de olur..

Vs..

Ama asla “sen bana ver ben ona yardım edeyim” demekle olmaz.

Yardım gerçekten ihtiyacı olanı tesbit ederek ve yardımı bizzat ulaştırarak olmalıdır.

Bu bölümde geçen “abud-abd-kul” kelimesini inceleyelim.

Abd nedir?

Abd-ı kulluk diye çeviririz, peki kulluk dediğimizde ne anlıyoruz?

Arapça; abd, عبد, kul, köle,

Aramice; abed, bd,

Abd-Ubûdet-Abed; Arap dilinde tezellül mânâsına da gelir.

Eski Ahit'te ve yeni Ahit'te “a-b-d” olarak karşımıza çıkar.

Abd kelimesi, Akad ve İbrani dilinden gelir.

Abd: Çalışmak, iş yapmak, işlemek, hizmet etmek, biçim vermek, hizmetçi, köle, görev yapmak, olay, eylem, toprak, sü-rülmek, öze olan bağlılık, bütünü'nün parçası anlamlarına gelir.

Her varlık bir kuldur.

Kul, denizin damlası gibidir.

Damla denizden ayrı değildir.

Bedenimizdeki bir hücre bedenimizden ayrı değildir, yani bedenimizin bir parçasıdır, yani bir kuludur.

Hücre niçin yaratılmışsa o görevini görür.

Kâmil kimseler Tevhîd şuuruna erişmekle kulluk makamına erişmişlerdir.

Kulluk makamına erişenler ilâhî aşkla hareket ederler.

Her varlığı Allah'ın kulu olarak görürler, hiçbir varlığa hor bakmazlar.

Allah bedenlerden hepimize seslenir:

Sen kulsun, sınırlı bir varlıksın.

Ben benim ama sen ben değilsin.

Sen benden ayrı değilsin, ama asla ben değilsin.

Sen sonsuz deryanın bir damlasısın.

Ben damlama kul dedim, ona sınır koydum.

Sen kul olmanın şuuruna ulaş.

Ve son nefesine kadar;

Sevgi içinde ol.

Sevgiyle karşılık ver.

Yüzünden tebessümü hiç eksik etme.

Beni bir an bile unutma.

Aldığın nefeste Beni, verdiğin nefeste kul olmanı hiç unutma.

Ben seni kendimden yarattım, sana kul adını verdim.

Dünya senin için bir gurbet mekânıdır.

Seni oraya beni tanıman ve çevrene faydalı olman için gönderdim.

Çevrende her varlığa sevgi içinde davran.

Bir kuşun da bir taşın da bir ağacın da senin gibi bir varlık olduğunu, kul olduğunu unutma.

Sen hiçbir varlıktan üstün değilsin.

Her an tevâzû içinde yaşa.

Hep tenezzüllü davran.

Bil ki her varlığın kendinde Hakk'ın sevgini hissettiğin her an;

Hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremezsin.

Kâlb kıramazsın.

Kırılсан da kırmazsın.

İşte bu âyette kâmil kimseler “Ki O beni yaratana karşı kulluk şuurumdan neden uzaklaşayım” uyarısını sunmuşlar ve köy sahiplerine “edindiğiniz ilahları terk edin, sizi yaratana anlayın ve kulluk makamına erişin” öğüdünü sunmuşlardır.

أَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ

*E ettehizu min dûnihî âliheten in yuridni rahmânu
bi durrin lâ tugni annî şefâatuhum şeyen ve lâ yunkizûn*

E ettehizu min dûnihî	: Edinir miyim, ondan başka,
Âlihete	: İlah, çıkar için sarılan,
İn yurid ni	: İsteğim, arzum,
El rahmân	: Nuruyla saran, rahmetiyle saran,
Bi dar	: Bir müşkül, darlık, sıkıntı,
Lâ tugni annî	: Gidermez, fayda vermez, benden,
Şefâatuhum şeyen	: Şefaât, koruyuculuğu, iyileştiren, onlar, hiçbir şey,
Ve lâ yunkizû ni	: Ve yok, kurtuluş, selamet, felah, necat, beni,

Meâli: “Benim isteğim O’nun rahmetidir. Ben O’nu bırakıp ilahlar edinmem. Bir müşkilim olsa onlar gideremez, hiçbir şeye şefaâtleri de olmaz ve bizi kurtuluşa da ulaştıramazlar.”

Kulluk mertebesine erişenler, sadece Allah’a kulluk ederler.

Onlar ilahlar edinmezler, dünya çıkarına esir olmazlar.

Allah’ın rahmetine erişmek, insanı merhamet sahibi yapar.

Allah’ın merhameti her yeri sarmıştır

Nefes alıp vermemiz, hücrelerimizin çalışması, kanımızın dolaşması, sindirimimiz, vücûdumuzun hareket etmesi, hep Allah’ın merhameti iledir.

Çiçeklerin, böceklerin çalışması hep Allah’ın merhameti iledir.

Taşın, toprağın ve onlardaki tüm minerallerin çalışması iş-levi hep Allah’ın merhameti iledir.

Merhamet, “rhm” kelimesinden gelir.

Rahmân ve râhim kelimesi de “rhm” kelimesinden gelir.

Âyette bildirildiği gibi “Benim isteğim O’nun rahmetidir” bilgisi, her âyetin düşünüldüğü gibi bu da düşünülmelidir.

Rahmet üzere olmak, rahîm ve rahmân boyutlarını görmekle mümkün olur.

Rahmet üzere olmak, bu âlemin rahîm’den yâni bir özden geldiğini anlamak ve açığa çıkan her şeyin, o özde olanla sarılı olduğunu anlamakla mümkündür.

Açığa çıkan her şey rahmân boyutudur.

Rahîm öz, kaynak ise, rahmân kaynakta olan her şeyin zâ-hirde kendini göstermesidir.

İnsanın geldiği yer, rahîm boyutudur.

İnsan rahmân boyutudur.

İnsan rahîmden süzülüp gelen rahmândır.

İnsan tenin ardına yolculuk yaptığında “Yâ Sîn” makamına erişecektir.

İnsan rahîmden gelen akışa şahit olduğu zaman rahmâna şahit olacaktır.

Rahîm ve rahmâna erişen rahmet sahibi olacaktır.

Bu kâinat hep Allah’ın rahmetini gösterir, hep rahmeti ile sürüp gider.

Allah’ın kâinattaki rahmetini anlamış gönüller merhametlidirler, hep huzur içindedirler.

Merhamet ehilleri; etrafındaki insanlara hep huzur verirler, onlar için koşarlar.

Hiç kimseye zarar veremezler, hiçbir varlığa kem gözle bakamazlar.

Onlar, bir çiçeğe, bir böceğe, bir kuşa Hakk nazarıyla bakarlar, onların yanında geçerken onlara selam verirler, bilirler ki onlarda da Allah’ın nuru vardır.

Allah'ın rahmetini içimizde hissederseniz, komşumuz aç iken biz tok yatamayız.

Biri acı çekiyorken biz eğlenemeyiz.

Biri hüzünlü iken biz gülemeyiz.

Allah'ın bir kuluna zerre kadar zarar veremeyiz.

Yâ Sîn makamına erenler çevrelerine rahmet için koşarlar.

Onlar Rahmân ehilleridir.

Onlar Hazret ehilleridir.

Onlar ubudiyet ehilleridir.

Onlar merhamet ehilleridir.

إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

İnnî izen le fî dalâlin mubîn

İnnî izen : Muhakkak, ben, aksi durumda,
Le fi dalâl mubîn : Dalalet içinde, cehaletine sapan, apaçık,

Meâli: “Aksi durumda ben apaçık hakikatleri bırakıp, kendi cehaletine sapanlardan olurum.”

Dalalet, ayrılığa düşmektir.

Nasıl ki bir ağacın tüm dalları gövdeye bağlı ise, her varlık da aynı bağlılıkla Allah’a bağlıdır.

Kendini ayrı Allah’ı ayrı sanan dalalete düşmüştür.

Dalalet Allah’ın yüceliğini görmekten uzaklaşmaktır.

Dalalet hakikatten sapmaktır, kendi kibrine düşmektir.

Allah’ın varlıktaki rahmetinden kopanlar, kendi cehaletlerine, kibrine düşerler.

İnsan her yerde Allah’a ait olan tecellileri ve bu tecellilerden akan rahmeti hissedebilmelidir.

Rahmet; her yerin Allah’ın nitelikleriyle sarılı olma durumudur.

Rahmet; Râhim ve Râhman boyutlarının açılımı ile olan, ilâhî şefkattir.

Rahmet; varlığın ardında varlığın sahibinin olduğunu bilip, ona göre hareket etmektir.

Rahmet; ilâhî sevgiyi hissetmek, her yerde o sevgiyle hareket etmektir.

İlâhî sevgiden kopanlar, huzursuzluğa düşerler, dalalete düşerler.

Allah hakikatinden kopanlar, bir benlik içine düşerler ve şeytanlaşırlar

Saffat Sûresi 64-68. âyetlerde dalalete düşmenin ve şeytanlığın kaynağı çok güzel açıklanmıştır.

64- Muhakkak ki o fena hallerin geldiği yerin kaynağı, benlik içinde olup kendine varlık isnat etmenin cehaletidir.

65- Şeytani hallerin başlangıcının çıktığı yer orasıdır.

66- İşte zalimler o hallerden beslenirler. Artık içlerini hep o hallerle doldururlar.

67- Sonra da muhakkak ki, öfke kızgınlık gibi karışık haller onların halleridir.

68- Sonra doğrusu onlar, elbette benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletinde döner dururlar.

Cehalet ve gaflet kişiyi büyük bir kibrin içine düşürür.

Kibir şeytanlığın başladığı yerdir.

Yâ Sîn olma yolunda olanlar, şeytanını teslim alırlar, onun etkisinden kurtulurlar.

İnsan aklına gelen her düşüncenin, şeytani mi rahmanî mi olduğunu anlamalıdır.

İnsan duygularını gözden geçirmelidir.

Duygu ve düşünceleri rahmanî olanlar, rahmete ermiş kişilerdir.

İnsan her zaman rahmeti gönlünde hissetmelidir.

İnsan her zaman bu şuur içinde olmalıdır.

إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ

İnnî âmentu bi rabbikum fesmeûn

İnni âmentu : Ben, iman ettim, inandım,
Bi rabbi kum : Rab, sizi, vücûdlandırان,
Fe ismeû ni : Artık, bundan sonra, beni dinleyin,

Meâli:” Sizi de vücûdlandırان O’dur, ben O’na iman ettim.
 Artık beni dinleyin.”

İnsan kendinin nasıl vücûdlandığını düşünmelidir.

Rabbine iman etmek, vücûdun Zâtına şahit olmakla müm-
 kündür.

Rabb; rûhtaki üfleyişle oluşmaya başlayan rûh+beden bo-
 yutudur.

Vücûdun şekillenmesi, işleyiş boyutudur.

Rabb, vücûddaki Allah boyutudur.

Tüm varlığı tutan ilâhî kudrete Allah denir.

Bir varlığı tutan ilâhî kudrete Rabb denir.

Allah, tüm kâinatın sahibi olan Allah’ın adıdır.

Rabb, bir varlıktaki Allah’ın adıdır.

“El hamdu lillâhi rabbil âlemîn” demek, “Allah; tüm varlığı
 vücûdlandırان, tüm niteliklerin sahibidir” demektir.

El hamdu lillahi : Övgü, tüm tecelliler, tüm varlığın
 niteliklerinin sahibi, Allah

Rabbi : Vücûdlandırان, şekillendiren,
 düzenleyen,

El âlemîn : Âlemler, her şey, tüm varlık, tüm
 kâinat, tüm topluluklar,

Rabbim Allah demek, vücûdumun sahibi Allah demektir.

Rabb, varlık boyutundaki her varlığın vücûdundaki Allah’ın
 işleyiş, tecelliler boyutudur.

Rabb: Vücûd boyutundaki Allah'ın işleyişi. Vücûdlandırıran, şekillendiren, biçimlendiren, vücûdun sahibi gibi anlamlara gelir.

Kişinin vücûdunu şekillendiren, yani kişiyi vücûdlandırıran ve her an o vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın kişideki adı Rabb'dir.

Her vücûdu tutan Allah'ın vücûd boyutundaki karşılığı Rabb'dir.

Kişi "Rabb'im" dediği zaman, kendindeki Allah'a seslenmiş olur. Ama bu sesleniş vücûd boyutundadır.

Vücûdun bedenini işleyiş boyutu, bedenini açığa çıkmasına sebep olan tecelliler boyutu, hücreden vücûdun oluşturulması boyutu. Her an vücûdda olan işleyişi yapan Allah'ın, vücûddaki boyutu Rabb'dir.

Allah-Hû: Cümle kâinatın; evveliyle, âhiriyle, zâhiri, bâtınıyla bütünü olan ilâhî boyuttur.

Hadid Sûresi 3:"Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtin"

Kişideki ten şehri: "Rabb"

Can şehri: "Hakk"

Cümle varlığın canıyla teniyle olan birlik: "Hû-Allah"

İnsanın kendini bilmesi, Rabbini bilmesidir, yani vücûdun sahibini bilmesidir.

Hazreti Muhammed'in sözü: "Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbhû."

"Kim kendini bilirse, kendini vücûdlandırıranı da bilir."

İnsanın kendini bilmesi, vücûdunun nasıl yaratıldığını bilmesidir.

Vücûdunun tutan Zâtın Allah olduğunu bilmesi ve ona teslimiyet içinde yaşamasıdır.

İman, şahitlikle oluşur.

Şahitlik ilme uymakla gerçekleşir.

İnsan öncelikle kendi vücûdunda Allah'a şahit olmalıdır.

İnsan nasıl yaratılmışsa cümle varlık da aynı tecellilerle yaratılmıştır.

Yaratıcı tekdir.

O'na şahit olmak imana götürür.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ

Kîled hulil cenneh kâle yâ leyte kavmî yalemûn

Kîle udhuli	: Denildi, dâhil oldun, içeri girmek,
Cennet	: Cennet, huzur, bahçe,
Kâle yâ leyte kavmî	: Dedi, keşke kavmim,
Yalemûn	: Bilen, ilmin sahibini bilen,

Meâli: “Ona: Huzura dâhil olanlardansın, denildi. Dedi ki: Keşke kavmimde hakikatleri bilseydi.”

Köy sahipleri kıssasında köye gelen ilk üç kişi, dördüncü gelen kişiye “ilâhî huzura erişmişsin” dediler.

Dördüncü kimse; “Keşke kavmimde hakikatleri bilseydi” dedi.

Yâ Sîn makamlarına erişenler, çevresinde olan kimselerin hakikatleri bilmeleri için koşarlar.

Nice kâmil kimse, yaşadığı toplumda insanlara hizmet etmek için koştu.

Sorup arayanlara, zamanında ona yardım edildiği gibi o da yardım etti.

İnsanlar Allah hakikatini anladıklarında, gururdan kibirden kurtulacaklardır.

Önemli olan çevresine yardımcı olmaktır.

Bir kişiye en büyük yardım, Allah hakikatine erişmesine vesile olmaktır.

Allah hakikatine erişen kişi, çevresine saygı ve sevgi içinde konuşacaktır, kimseye zerre kadar zarar vermeyecektir.

Allah bizleri, birbirimize yardım edelim diye halk etti.

“Asla kötülükler için yardımlaşmayın” diye bildirdi.

“Yardıminız iyilikler için olmalı” diye bildirdi.

Mâide Sûresi 2: “İyilikler üzere yardımlaşın, asla kötülükler üzere yardımlaşmayın.”

Şimdi düşünelim!

Bizler birbirimize Allah’ı anlamak ve iyilik yolunda olmak için yardım ediyor muyuz?

Ediyorsak, iyilik için mi, kötülük için mi?

Bir dedikoduya ortak olmak, nasıl bir yardımdır?

Bir kişiye bâtıla yönlendirmek nasıl bir yardımdır?

Birine hor bakmak, kendini yüce görmek, biri hakkında gıybet etmek, çevremizde olan insanlara nasıl bir yardımdır?

Bâtıl bilgiler, yalanlar, gıybet, dedikodu, kötülüğün yayılmasına yardımcı olmaktır.

Bir kimsenin inancını aşığılamak, onu hor görmek, onu kâfir ilan etmek, fitneliğin yayılmasına yardımcı olmaktır.

Kur’ân; “fitnelik öldürmekten daha tehlikelidir” diye bildiriyor. Bakara Sûresi 191

Toplumda kargaşalık, kaos çıkarmak fitnelik değil midir?

Dedikodu, gıybet, hasetlik, fesatlık, fitnelik değil midir?

Birinin, birine kötülük yapması için yardım etmek zalimlik değil midir?

Yardım, iyiliklere kapı açmalıdır.

Gönlü temiz olanlar, iman sahibi olanlar, iyilikler üzere yardımlaşırlar.

Kötülükler üzere yardımlaşanlar, iman sahibi değildirler, onlar sadece kendi çıkarları için yaşarlar.

Bu bölümde geçen “Keşke kavmimde hakikatleri bilseydi” hassasiyeti hepimizde olmalıdır.

Hepimiz kötülüğe kapı açan, bâtıl alanı iyi bilmeliyiz.

Allah’a şahitlik yolunu açan, “İlm-i Tevhîd” yolunu iyi bilmeliyiz.

بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ

Bimâ gafere lî rabbî ve cealenî minel mukremîn

Bimâ gafere li rabbi : Olduğu, bağışlayan, rabbim,
Ve cealenî : Kıldı, düzenledi, ben,
Min el mukremîn : İkrâm, donatmak, veren, ihsan eden,

Meâli: “Rabbimin mağfiret sahibi olduğunu ve bizi sıfatlarıyla donattığını anlasalardı.”

Evet, gönlü ilâhî aşka erişmiş olanlar, çevresinde olan kimselerin Allah’a ait nice değerleri anlamalarını isterler.

Gafûr, Gaffâr, Gâfir, Mağfiret, kelimeleri aynı kökten gelir ve benzer anlamları vardır.

Kişi günahlardan sıyrıldığında yönünü Allah’a döndürdüğünde, mağfiret deryasıyla buluşur, Allah mağfiret ettiği kulu lütûflar sunar.

Bu lütüflar Allah’ın kendine ait olan nice hikmetlerdir.

Kişinin, Allah’a karşı günahları vardır, kullara karşı günahları vardır.

Kulun, Allah’a karşı düştüğü günahlardan temizlenmesi “Gafûr-Gaffar-Mağfiret” esmâsının açılımıdır.

Kulun, kula karşı günahları, kul hatasını anlayıp döndüğünde affedilmesi, “Afüvv” esmâsının açılımıdır.

Her iki esmâ aslında tek esmâdır, her ikisi de Allah’ın kulu lütûflarını hissettirerek, kulun bir daha günaha dönmesinin engellenmesidir.

Kişi, günahından döndüğünde ve bir daha o günaha ve diğer günahlara dönmediğinde ve kul varlıkta Allah’ın tecellileme şahit olduğunda, o kula mağfiret edilir.

Mağfirette lütûflar vardır, Allah’a ait olan sırlara ulaşmak ve makam makam yol almak vardır.

Kulun İlm-i Ledün üzere olabilmesi için o kula “Mağfiret” edilmesi gerekir.

Kişi, bir günah işlediğinde pişman olduğunda, Allah’a tövbe ettiğinde affedilir.

Ama kişi, aklını ve gönlünü temizlemediği müddetçe, ona mağfiret kapısı açılmaz.

Mağfiret kapısı açılan kişi, Allah’ın makamlarında yol alır ve kişi birçok hakikatlere şahit olur.

Ve Allah’ın hakikatlerine şahit olan kişi, her makamda Allah’ın vechîni görür ve artık o kul mağfirete ermiştir.

Mağfirete eren kul, artık kirlenmez, günaha dönmez, kul hakkına girmek aklına bile gelmez.

İşte mağfiret: “Kirlenmeyecek olanı giyinmek” demektir.

Mağfirete eren kişi, Allah’ın varlıktaki tecellilerine şahit olmuştur.

Allah’ın fiiline, sıfatlarına, bedenleri tutan vücûduna şahit olmuştur.

Her nereye dönerse dönsün, Allah’ın yüzünden başka bir yüz görmez.

Şahit olmuştur ki, tüm varlık O’nun yüzüyle sarılıdır.

Bakara Sûresi 115: “Fe eynemâ tuvellû fe semme vechullâh.”

Meâli: “Nereye dönerseniz dönün Allah’ın yüzü oradadır.”

Mağfiret kapıları, şahitlik sırrıdır.

Allah’ın varlıktaki yüzünü gören, kendinden geçer, kendinden geçen artık günah nedir bilmez.

İşte o kişi, onu kirlenmeyecek olan Allah’ın nûruna ermiştir.

Cümle âlemin, Allah’ın nûruyla sarılı olduğuna şahit olmuştur.

Mağfiret kapılarının açılması, kişinin kendi özüne dönme-siyle başlar.

Kişi kendi özüne döndüğünde, seyr-i sülûk yolculuğu yapar.

Yani sûretten sirete olan yolculukla, kendi vücûdunda olan işleyişe şahit olur.

Ve bu işleyişi yapanın Allah olduğunu anlar.

Kişi kendine nisbet ettiği, işleyişin, sıfatların, vücûdun sahibinin Allah olduğunu anladığında, Allah'a karşı düştüğü günahattan arınır, temizlenir.

Mağfiret boyutu, fenâfillah ve bekâbillah sırrıdır.

İşte bu bölümde “Rabbimin mağfiret sahibi olduğunu ve bizi sıfatlarıyla donattığını anlasalardı” hassasiyeti kâmil insanların gönlünü hissettirir

Kâmil insanların gönlü, bebeği için çırpınan bir annenin şefkat duygusunu, tüm toplum için taşır.

İşte Yâ Sîn makamına erişmiş olanlar onlardır.

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ
السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ

*Ve mâ enzelnâ alâ kavmihi min badihi
min cundin mines semâi ve mâ kunnâ munzilîn*

Ve ma enzelna	: Göndermedik, vermedik, sunmadık, ortaya koyma,
Alâ kavmihi	: Üzerine, için, karşı, kavmi, kimseler, topluluk, o,
Min badihi	: Ondan sonra, sonra,
Min cundun	: Ordu, kuvvet, güç, tüm varlık,
Min el semâi	: Semadan, gökten, ulvî âlem,
Ve ma kunnâ munzilîn	: Değiliz, indiren, veren, sunan, bir menzilde yol aldırان,

Meâli: “O kavmin üzerine hakikatlerden başka bir şey sunmadık. Sonra tüm varlığın bir ûlvîyet taşıdığını bildirdik ve başka bir şey de sunmadık.”

Allah her topluma, o toplumun kâmil insanları vasıtası ile hakikatlerin bilgilerini sunar.

Allah’ın hakikatleri tüm varlıktan insanlığa her an sunulmaktadır.

Tüm varlık Allah’ın ulvîyetini taşır.

Her varlık canlı bir kitâbtır.

Her varlık bizzat Allah’ın ûlvîyetini gösterir.

Tüm varlık Allah’a ait olan işaretleri gösterir.

Tüm kâinat Kur’ân’dır.

Kur’ân, okunabilen şey demektir, her varlık okunabilen bir şey olduğuna göre tüm kâinat canlı bir Kur’ân’dır.

Her varlığın içinde nice hakikatler gizlidir, nice ilimler gizlidir.

Bu hakikatler ancak ilim ile okunabilir.

Yeter ki bize bahşedilen akılla oraya dönelim ve oradan okuyalım

Her varlık bir vahiy kitâbıdır.

Allah her varlıktan ilmiyle bize her an vahyeder, yani hakikatlerini bildirir.

Allah kendi hakikatlerini, vahiy kitâbı olan bedenlerden her an sunmaktadır.

Allah her varlıkta her an tecelli eder durur, her varlıktan vahyeder.

İnsan nereye dönerse dönsün, Allah'tan başka dönülecek yer yoktur, tüm varlık her an O'nu gösterir.

Allah bize gökten değil varlığın bizzat kendinden seslenir.

Allah gökten bir mekândan değil, her varlığın özünden vahyeder, cümle varlık o vahiyle açığa çıkar.

İşte bunun için her varlık bir vahiy kitâbıdır.

Her varlık Allah'ın âyetleriyle donatılmıştır.

O kitâbın her zerresinde ilim vardır.

Resûl ve Nebî dediğimiz o kâmil insanlar yönlerini hep vahiy kitâbına döndürdüler ve her an oradan gelen vahyi okudular.

Vahiy kitâbındaki tecelliler bizzat zatı mutlak olan Allah'ı gösterir durur.

Allah her varlıktan hakikatleri sunar.

Allah bakıp görelim diye gözler sunmuştur.

Allah baktığımızı bilelim diye, akıl sunmuştur.

Bakıp gören, işitip anlayan, şahit olan, Kâmil insan olacaktır.

Kâmil insanlar çevrelerine hakikatlerden başka bir şey anlatmazlar.

Onların dillerinde dünyalık sözler olmaz, dedikodu olmaz, çekiştirme olmaz, karamsarlık olmaz.

İnsan kendi vücûduna dönmeli, ona şah damarından yakın olan (Kâf Sûresi 16) Allah'a şahit olmalıdır.

İnsan, vücûdunda nasıl bir ülvîyet taşıdığını anlayabilmelidir.

İnsan vücûdu Allah'ın mülküdür, şehridir.

O şehirde, o şehrin Sultanı bulunmaktadır.

İnsan o Sultana her an secde halinde olmalıdır.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ

În kânet illâ sayhaten vâhideten fe izâ hum hâmidûn

În kânet	: Ancak, böylece, oldu,
Sayhatan	: Kudretli ses, zikir, çağırış, ilâhî ses, çağrı, sesleniş, üfleniş, sohbet, azap,
Vâhideten	: Bir, birliği gösteren,
Fe iza hum hâmidûn	: Fakat, onlar, sönen, pasif, hareketsiz, ölü gibi,

Meâli: “Doğrusu onlara tüm varlıktaki birliği gösteren o kudretli ses sunuldu. Fakat onlar o hakikati anlamada ölü gibi pasif davrandılar.”

Allah her varlıktan her an kendine ait olan, o kudretli seslenişini sunmaktadır.

O sesleniş Allah’ın zikridir.

Zakir olan Allah’tır.

Allah’ın sayhası, Allah’a olan bir çağrıdır.

O çağrı her varlıktan her an olmaktadır ve o çağrı Allah’ın teklifini gösterir.

O sayha Allah’ın zikridir.

Zikrullah, varlığın ilk oluşumunun başladığı boyut olan ilâhî titreşimin adıdır.

Bu ilâhî titreşim, nûrdan rûha, rûhun üflenışinden tecelliye, tecelliden varlığın varoluşuna ve şekillenmesine akar gider.

O sayha rûhun üflenışidir.

O sayha Allah’ın varlıktaki tek sesidir.

O sayhaya erişen kendinden geçer, fenâfillaha erer.

O sayha İsrâfil meleğinin surunu üflemesidir.

Sayhanın mânâsına ulaşan kişi varlığından geçer yani ölü.

Ölmeden önce ölüm sırrı budur.

İşte tüm bu kâinat Allah'ın zikriyle var olmuştur, o zikirle korunmaktadır.

Sayha, Allah'ın her varlıktan seslenişidir.

O sayhaya tutulan kişilerin gönülleri, her an Allah'ın zikriyle hemhal olmuştur.

Varlıktan sunulan o kudretli ses, Allah'ın zikridir.

O zikir her an varlığın kendinde ilâhî bir frekansla kendini gösterir.

O zikirle yol bulanlar, birlik şuuruna erişeceklerdir.

Kulaklarını o zikre kapatanlar, ölü gibi yaşayacaklardır, onlar dirilemeyeceklerdir.

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ
رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

*Yâ hasreten al el ibâd mâ yetîhim min
resûlin illâ kânû bihî yestehziûn*

Yâ hasreten	: Vah, yazık, ayrılık, hasret, özlem, ayrı düşme,
Alâ el âbid	: İçin, hakkında, kulluk hakikati,
Mâ yetî him	: Onlara gelmedi,
Min resûl	: Hakikati gösteren biri, hakikati anlatan,
İlla kânû bihi yestehziûn	: Ancak, onunla alay ediyorlar, onu önemsememe

Meâli: “Kulluk hakikatini anlayamayıp kendilerini ayrılığa düşürenlere; hakikati anlatan biri onlara gelmesin ki, onlar sadece onunla alay ederlerdi.”

Hakikati anlatan nice kâmillerle alay ettiler.

Kendi inançlarına uymayınca küçümsediler ve alay ettiler.

Hazreti Muhammed, kadın erkek eşittir dediğinde, efendi köle yoktur dediğinde alay ettiler.

Hazreti Muhammed; “hepimiz Allah’ın kuluyuz, birbirimizden üstün değiliz, Bilal ile ben birim” dediğinde, alay ettiler, güldüler.

Hazreti Muhammed’e cinlenmiş yani ne dediğini bilmiyor dediler.

Kendi inancının iddiasında kalmak, başkalarının fikirlerine saygı duymamak kişiyi hakikatleri anlamaktan uzaklaştırır.

Hiç kimse hiç kimseyle alay etmemelidir.

“Lâ yeshar- alay etme” Hucurât Sûresi 11

Duy âyeti.
Kâlbınle duy.
Vicdanınla duy.
Ruhunla duy.
Kimseyle alay etme.
Kimseyi hor görme.
Kimseyi hiçe sayma.
Kimseyi dışlama.
Kimseye karşı böbürlenme.
Birinin eksikliğini arayıp, onu alaya alma.
Birini kusurlu görüp, ondan iğrenme.
Kimsenin inancıyla ibadetiyle alay etme.
Kimsenin giysisi ile alay etme.
Kimsenin örfü, âdeti, geleneğiyle alay etme.
Kimsenin şekliyle, diliyle, mesleğiyle, yoksulluğuyla alay etme.
Kimsenin arkasından çekiştirme, kötüleme.
Kimseye alaycı bakışlarla bakma, kimseyi horlama.
Bil ki birini alaya alman, seni kibre düşürecektir.
Bil ki birine hor bakman, seni şeytanlaştıracaktır.
Birinin kusurunu aramak, seni fitneci durumuna düşürecektir.
İnsan insanla eğlenir mi hiç?
İnsan insanı aşağılar mı hiç?
İnsan insanla alay eder mi hiç?
Neden birini küçük görürsün?
Neden biriyle alay edersin?
Sen Allah'ın kulusun da o değil mi?
Seni yaratan Allah da onu yaratan değil mi?
Şeytan, Âdem'i hor görüp, şeytan olmadı mı?
Firavun, Mûsâ'ya hor bakıp, onu alaya alıp, kendi kibrinde boğulmadı mı?

Nemrut, İbrâhim'i küçük görerek, ona tepeden bakarak, kendi başını yakmadı mı?

Nedir bir düşün, Nemrut'un burnundan giren onun ölü-
müne sebep olan sinek?

İnsanları ya da bir varlığı hor görmek, alaya almak, insan olana yakışır mı hiç?

Birini alaya alıp, onun kâlbini incitmek kadar kötü bir şey olabilir mi?

Birinin eksiğini arayıp, onun eksiğiyle alay etme.

Birinin hatasını görüp, onun hatasını birine anlatıp, onu alaya alma, onu küçük görme.

Hiç unutma, sen de beşersin, her zaman hataya düşersin.

Birini alaya alarak düştüğün durumu bir düşün.

Alaya aldığın kişinin bedenini sen mi yarattın?

Onun bedenini sen mi şekillendirdin?

Ona nefes aldırıp verdiren sen misin?

Onların kâlbini attıran, kanını dolaştıran sen misin?

Yaratılan her şeyi anlama içinde ol, hiçbir varlığı hor görme, alaya alma.

Ağaçlara, taşlara, kuşlara, arılara, solucanlara, farelere, sineklere, her bir mahlukâta muhtaçtır insanoğlu.

Onlar olmazsa insanın yaşamı olmaz.

Yaratılan her şey birbirine bağlıdır, gel bu bağın ne olduğunu anla ve her varlığa karşı saygı içinde ol.

Yaratılan her varlık bir kuldur ve hepsi bir fitrat üzere yaratılmıştır.

Kulluk nedir çok iyi bilmemiz ve ikilikte kalmamamız gerekir.

Birinin aktardığı bilgi bana uymadı diye hemen onunla alay etmemeliyim, onu hor görmemeliyim.

Duyduğum her bilgiyi araştırmalı, düşünmeliyim.

Ya karşımdaki kişinin aktardığı bilgi doğru ise?

Ya benim doğru diye bildiğim doğru değil ise?

İnanç boyutlarında kalan kimselerde, kendi inançlarını yüce görüp, başkalarının inançlarını hor görme durumu oluyor.

Kendi inançlarını yüce görenler; birliği, beraberliği, herkesin eşit olduğunu sunan kâmil insanlarla alay ettiler, onları dışladılar.

İşte bu bölümde bu belirtiliyor. “Onlar sadece onunla alay ederlerdi.”

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ
إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ

*E lem yerev kem ehleknâ kablehum minel
kurûni ennehum ileyhim lâ yerciûn*

E lem yerev kem	: Görmediler mi, nice, nasıl,
Ehleknâ	: Helak, yazık olma, yazık etme, biz,
Kable hum	: Onlardan önce, onlara yakın olan,
Min el kurûni	: Nesiller, asır, aynı asırda, yüzyıl,
Enne hum ileyhim	: Doğrusu, artık, onlar, onlara,
Lâ yerciûn	: Dönmezler,

Meâli: “Onlardan önceki nice nesillerden de, Bizi anlayamayıp helak olup gidenleri görmediler mi? Doğrusu artık onlar da onlar gibi hakikatleri bırakıp dönmesinler.”

Hakikatlerden uzaklaşan, bâtil alana yönelen her toplum ilimden irfandan uzaklaşıp, helâk olacaktır.

Varlığın ilmi boyutunu iyi okuyan toplumlar gelişmişlerdir, nice hakikatlere kapılar açmışlardır.

Allah’ın ilmine tâbi olan kimseler salih kimselerdir.

İlimle hareket etmemek; hevâya kapılmaktır, zalimleşmektir.

Rûm Sûresi 29: “Ancak zalimler bir ilim olmadan hevâlarına tâbi olurlar.”

Allah’ın ilmi kişiyi birliğe beraberliğe götürür.

İlim kişiyi, kibirden, hasetlikten, fesatlıktan, kıskançlıktan uzaklaştırır.

Salih insan olmanın yolu ilimdir, şehadettir.

Salih kimseler, çevresine rahmeti hissettirir; şefkati hissettirir.

Salih kimseler, çevresine güveni hissettirir, huzuru hissettirir.

Kişinin ya da toplumun helâk olması; ilimden ve edepten uzaklaştığı an başlar.

Allah hakikatini anlamayıp bir kibir içinde yaşayanlar, kendilerine ve topluma zulüm ederler.

İnsan hakikat yolundan asla dönmemelidir.

Yâ Sîn olma yolculuğunda kişi hakikatlere sıkı sıkı sarılmalıdır.

Hakikatlerden uzaklaşan kişi ya da toplum, her türlü sıkıntıya maruz kalır.

Toplum ne zaman ilimde, irfânda ileri gider?

Toplum ne zaman uygar yani medenî olur?

Toplum ne zaman dürüst, ahlaklı olur?

Toplum ne zaman birlik içinde, huzur içinde yaşar?

Toplumda sıkıntılar ne zaman çoğalır?

Toplum ne zaman huzuru kaybeder?

Toplum ne zaman çökmeye başlar?

Kur'ân en güzel uyarıları yapıyor.

Toplum ne zaman uygar- medeni bir toplum olur.

Akıl eden, düşünen, araştıran varlığı inceleyen toplum olduğunda...

Buna uyulduğunda "İlîm" açılır.

İlimden ayrılmadan, ilim üzere çalışmalarını devam ettirdiğinde...

Buna uyulduğunda "İdrâk, İrfân, Keşf, Adâlet, Hukuk" açılır.

Adâlet üzere, Hakk üzere bir yaşam oluşturduğunda...

Buna uyulduğunda "İlâhî Sevgi" açılır.

İlâhî sevgiye ulaşıp, çevresine ve varlığa o sevgiyle davranılmasında...

Bu alan açıldığında içsel sevgi, saygı, samimi yaklaşım, ferâset, açılır.

Her çocuğun içsel yeteneklerine, ilgisine göre bir iş alanına sevk edildiğinde...

Bu alan açıldığında, ehil kimseler yetişir.

Emanet ehline verildiğinde...

Bu alana uyulduğunda düzen oluşur, adâlet oluşur, hukuk oluşur, devlet oluşur.

“Doğrusu artık onlar da onlar gibi hakikatleri bırakıp dönmeyenler” âyette belirtildiği gibi, ilimden irfandan, edepten uzaklaşan kişi ya da toplum, yozlaşmaya başlar, kaybeder, huzurdan uzaklaşır, yıkılır gider.

وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

Ve in kullun lemmâ cemîun ledeynâ muhdarûn

- Ve in kullun** : Ancak, şüphesiz, bütün hepsi,
La mâ cemîun : Olamadılar, toplanma, birlik,
bütünlük,
Ledeyna muhdarûn : Bizim, hazırlanmış, hazır bulunma,
ileri çıkma, var olan her şey,

Meâli: “Şüphesiz onların hepsi, varolan her şeyin Bizim birliğimizi gösterdiğini bilemediler.”

Cümle varlık Allah’ın birliğini gösterir.

Âyette geçen “Cem” kelimesi; birlik, beraberlik, bütünlük demektir.

Kesret gibi görünen bu âlem aslında tek vücûddur.

Ağaçta binlerce yaprak olsa da, dallar, çiçekler, meyveler olsa da hepsi tek ağaçtadır.

İşte varlık dediğimiz boyut, tek vücûddan gelmiştir ve tek vücûd tarafından tutulmaktadır.

Kendi bedenimizdeki sonsuz hücrenin tek bedende bir olduğu gibi, görünen görünmeyen her varlık Allah’ın birliğini gösterir.

Ehad, Vahdet, Ehadiyyet, Tevhîd, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vahdet-i vücûd sırrı, vahdet-i şuhûd mânâsına ulaşıldığında açılır.

Yani her varlıktaki birliğe şahit olmak, bizi bir vücûda götürür.

Vahdet-i vücûd, demek vücûdun birliği, tekliği anlamında kullanılır.

Görünen varlığın sûretlerine Hakk’ın vücûdu denmez.

Hakk’ın vücûdunda değişme yoktur.

Bu gördüğümüz suretlerde ise değişme ve kaybolma vardır.

Bugün var görünen bedenler yarın yok olup gider.

Fakat, bu sûret vücûdlarını tutan vücûd Hakk'ındır.

İşte vücûdu mutlak odur.

Yani tüm sûret bedenlerini tutan vücûd tek vücûddur.

O da Zât-ı Mutlak olan Allah'ın kendisidir.

Vücûd dediğimizde bedenlerimizi değil, bedenlerimizi tutan kuvveyi anlamalıyız.

Tüm bedenleri tutan kuvve tek kuvvedir, işte o da vücûd sırrıdır.

Yani vücûd, sûret bedenler değil, sûret bedenleri tutan sûret boyutudur.

Tüm sûret bedenleri tutan boyuta vücûd diyoruz.

O vücûd da Hakk'ın vücûdudur.

Hakk'ın vücûdundan gayrı vücûd yoktur.

Yani kâinata iki tane Allah yoktur.

Tevhîd şuuruna eremeyen kimse, kesret boyutunda kalır.

Yargısal inançlarının katı kurallarına göre hareket eden kimse, varlığın özünü görmekten uzaklaşır.

Varlığın birliğine erişemeyen, varlıkta ilâhî kudreti göremeyendir.

“Varolan her şeyin Bizim birliğimizi gösterdiğini bilemediler” âyette belirtildiği gibi; şahitlik makamına eremeyenler, birliğin şuuruna eremezler, Allah'ın her yerdeki birliğini göremezler.

وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا
مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ

*Ve âyetun lehumul ardul meyteh ahyeynâhâ ve
ahrecnâ minhâ habben fe minhu yekulûn*

Ve âyetun lehum	: Bir âyet, delil, işaret, onlar, her şey,
El arda	: Yeryüzü, toprak, beden,
El meytetu	: Ölü, nutfe, verimsiz,
Ahyeynâ hâ	: Hayat veren biz, ona,
Ve ahrecnâ minhâ	: Çıkarttık, ondan,
Habben	: Tanelerden, tohumlardan,
Fe min hu yekulûn	: Böylece, ondan beslenirler, yararlanırlar,

Meâli: “Yeryüzü onlar için bir âyettir. Biz orada nutfelerden hayat vereniz ve ondan bitkiler, daneler çıkartırız. Böylece onlardan beslenirler.”

Bu bölümde yeryüzünün, yeryüzünde olan her varlığın âyet olduğu bildirilir.

“Âyet nedir” diye toplumda herkese sorsak, hemen hemen herkes, Kur’ân diye bildiğimiz kitâbta yazılı olan kelimelerden bahseder.

Allah’ın âyetleri dediğimizde herkes, Kur’ân diye adlandırdığımız kitâbtaki yazılı olan sözcüklerden bahseder.

İnanç ile ilgili bir meseleyi konuşurken bile, hemen “şu âyette şöyle diyor” diye bahsedilir.

Peki, âyet:” آيَةٌ “ لآيَةٌ “ آيَاتُ “ dediğimiz nedir?

Bizlere âyet diye, Kur’ân’da yazılı olan kelimeleri gösterdiler.

Hep böyle öğretiler, hep böyle söylediler.

Oysa Kur’ân dediğimiz kitâbı, dikkatlice okursak, yeryüzünde ve gökyüzünde olan her şeyin âyet olduğunu bildirir.

Câsiye Sûresi 3: “İnne fîs semâvâti vel ardı le âyâtin lil mû-minîn.”

Meâli: “Muhakkak ki göklerde ve yerde ne varsa elbette mü'minler için âyettir.”

Lokman Sûresi 31: “Elem tere ennel fulke tecrî fil bahri bi ni'metillâhi li yuriyekum min âyâtihi inne fî zâlike le âyâtin li kulli sabbârin şekûr.”

Meâli: “Göklerde olanların bir sonsuzluk içinde akıp gittiğini görmez misin? O âyetlerini size her an gösterir. Allah'ın nimetlerini anlayanlar bilgelik içindedirler. İşte bu âlemdeki her şey, sabredenler, varlığın sahibini bilip teslim edenler için elbette bir âyettir.”

İşte Kur'ân'ı incelediğimizde; göklerde ve yerde olan her şeyin, her varlığın kendinde olan tüm niteliklerin, hep bir âyet olduğunu anlıyoruz

Âyet: İz, işaret, alâmet, delil, sinyal, demektir.

Evet, tüm kâinatta her şey bir âyettir.

Varlığın kendisi de, varlıktaki nitelikler de hep bir âyettir.

Her bir âyet; bir işarettir, bir delildir, bir sinyaldir, bir izdir.

Bu iz bizi varlığın sahibine götürür.

Her âyet, varlığın sahibini gösterir.

Varlıktan bulunan, varlıktan akan her şey âyettir.

Allah deyip inandığımız, lâkin şahit olmadığımız o gizemi, ancak ve ancak âyetlerle, yani varlıktaki işaretlerle anlayabiliriz, şahit olabiliriz.

Yeter ki görünen varlığı inceleyelim, anlamaya çalışalım.

Yeryüzünde her tohum bir âyettir, o âyetin özünde ne yazılı ise o açığa çıkacaktır.

Açığa çıkan her şey de bir âyettir.

Topraktan çıkan besinlerle insanlar beslenirler.

İnsanlar, toprak âyetinden gelen rızık âyetleriyle beslenirler.

İnsan her şeye Allah'ın âyeti olarak bakmalı ve o âyeti okumaya çalışmalıdır.

İşte o zaman insan Kur'ân okuyacaktır.

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ

*Ve cealnâ fihâ cennetin min nahîlin ve
anâbin ve feccernâ fihâ minel uyûn*

Ve cealnâ	: Kıldık, yaptık, sunduk,
Fihâ cennetin	: Orada bahçeler, huzur, cennet,
Min nahîlin ve anâbin	: Hurmalıklar ve üzüm bağları,
Ve feccernâ	: Çıkardık, şafak, doğuş, kaynak,
Fihâ minel ayn	: Orada, aynılıklar, pınar, ayniyet, göz, benzer, eş,

Meâli: “Biz orada hurmalıklardan ve üzüm bağlarından bahçeler yaptık ve orada pınarlar çıkarttık.”

Yeryüzü bir bahçedir, o bahçeden nice rızıklar sunulur, nice pınarlar akar.

İnsan sadece beşerî bedenini beslemek için yaşamamalı, var oluşu anlamaya çalışmalıdır.

Su nasıl oluşmuştur?

Suyun taşıdığı sırlar nelerdir?

Acı sular, tatlı sular neye işaret eder?

Pınarlar, nehirler, göller, denizler nasıl sırlar taşır? İnsan bunları hep düşünmelidir.

İnsan yaşamın nasıl olduğunu düşünmelidir.

Yaşamda çeşit çeşit bitkiler, çeşit çeşit hayvanlar ve insan nasıl oluşmuştur?

İnsan yaşamın sırlarına gönlünü vermelidir.

Yaşam;

İlâhi sistemin nefes alıp verdiği boyuttur.

İlâhi sistemin varlık olarak görüldüğü boyuttur.

Varlıkta olan ilâhî titreşimdir.

Görünmeyen bir âlemin görünür hale gelmesidir.

Yaşam;

Levh-i Mahfûz sayfalarında olan yazılımın bir bir açığa çıkışıdır.

Yazılı olan sayfalarda ne yazılı ise, onların bedenlenmesidir.

Yaşam, görünen âlemin görünmeyen sırlarıdır.

Yaşam, bir nehrin akışı gibi, devam edip giden bir akıştır.

Yaşam;

Cümle varlığın, tanımlanamayan bir kudret tarafından idare edilmesidir.

Cümle varlığın, tanımlanamayan bir kudret tarafından, açığa çıkarılışı şekillendirilmesidir.

Nûr âleminden rûh âlemine, rûh âleminden nefis âlemine, nefis âleminden bedenler âlemine olan bir akıştır.

Yaşam, bâtında olanın zâhire olan yürüyüşüdür.

Enfûstan âfâka olan çıkışın adıdır.

Yaşam, Matematik, Fizik, Kimya ve Biyolojinin dans etmesidir.

Yaşam; havanın, ateşin, toprağın, suyun sevişmesidir.

O sevişmeden, nice varlık denen evlatların doğuşudur.

Yaşam, hiç bitmeyen ilâhî terennümdür.

Yaşam, bir özden gelip bir öze olan akıştır.

Yaşam, suyun buza dönüşmesi, buzun tekrar suya dönüşmesi gibi olan bir akıştır.

İnsan yaşamın nasıl oluştuğunu ve oluşturanı idrak etmelidir.

İnsan nice sırlar taşıyan bir varlıktır.

Onun vücûdunda yaşamda olan her varlığın karşılığı vardır.

İnsan gönlünü yeşertmeli, çöl haline getirmemelidir.

İnsanın gönlünden de nice hakikat pınarları akmalı ve pınarlar dilinden kelama dökülmelidir.

İnsanın gönlünde nice bahçeler yeşermeli, o bahçelerden nice güzel kokular gelmelidir.

Mûsâ'nın çöle düşmesi, kendi gönlünün hakikatlerden uzak olmasıyla nasıl çöle dönüştüğünü anlaması sırrıdır.

İnsan kibir içine düştüğünde, Allah hakikatinden uzaklaştığında gönlü nasıl çöle düşer anlayabilmelidir.

İnsan çöle dönüşen gönlünü bahçelere, nehirlere döndürebilmelidir.

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ

*Li yekulû min semerihî ve
mâ âmilethu eydîhim e fe lâ yeşkurûn*

Li yekulû	: Beslensinler, yarar, fayda,
Min semeri hî	: Meyvelerinden, ürünler, verim, netice,
Ve mâ âmilet hu	: Değil, yapmak, işlemek, amel,
Eydî him	: Elleri, güçleri, onların işlemeye gücü,
E fe lâ yeşrukûn	: O halde, şükretmezler, nimetlerin sahibini bilip teslim etme,

Meâli: “Orada ürünlerden beslensinler. Onların ellerini hareket ettiren gücün onların olmadığını bilsinler. Hâlâ nimetlerin sahibini bilip teslim etmezler mi?”

İnsan yeryüzünden ona sunulan ürünlerle beslenmeli ve asla şükürden uzak olmamalıdır.

İnsan ona sunulan nice rızıkların sahibini unutmamalıdır.

İnsan, kendi bedenindeki işleyişi yapanın kendisi olmadığını anlamalı ve bedenini işleten gücün Allah olduğunu idrak edebilmelidir.

İnsan ağzına bir meyve alsa, o meyveye tat verenin Allah olduğunu unutmamalıdır.

İnsan bir meyveyi ağzına aldığı anda, hemen yememelidir.

Ağzında bir müddet tadını hissetmeli ve “Allah’ım bunları bize rızık olarak sunan sensin” diye şükür etmelidir.

İnsan nimetlerin sahibini nimetlerde görebilmelidir.

İnsan “Onların ellerini hareket ettiren gücün onların olmadığını bilsinler” âyetinde bildirildiği gibi, bedenindeki işleyişin sahibini görebilmelidir.

Elimiz ayağımız tüm bedenimiz bir kudret ile hareket etmektedir.

Elimiz bir kudret ile hareket etmektedir, o kudretin sahibi biz değiliz.

Eğer bedenimizdeki kudreti anlayabilirsek, o kudrete teslim olabilirsek, tüm bedenimizi iyilikler üzere koştururuz, asla kötülükler üzere değil.

Bu bölümde geçen “E fe la yeşrukune- şükretmezler mi?” hakikati çok önemlidir.

İnsan şükrün ne olduğunu iyi bilmelidir.

Karnımız doyduğunda veya bir şey kazandığımızda şükür ederiz.

Peki, gerçekten şükrün anlamı bu mudur?

Kur’ân’ı incelediğimizde “Şükür” kelimesi hangi anlamlarda karşımıza çıkıyor.

Bakara Sûresi 56: “Summe beasnâkum min badi mevtikum leallekum teşkurûn.”

Meâli: “Sizi kendimizden açığa çıkardık, sizi bir özden var ettik. Umulur ki siz, varlığınızın sahibini bilip, teslim edenlerden olursunuz.”

Mülk Sûresi 23: “Kul huvellezî enşEEKUM ve ceale lekumus sem’a vel ebsâre vel ef’ideh kalîlen mâ teşkurûn.”

Meâli: “De ki: Sizi varedip ortaya koyan, size işitmeyi ve görmeyi ve idrak etmeyi veren O’dur. Ne kadar da az şükrediyorsunuz.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki şükür: Bize verilen nimetlerin farkına varmak ve sahibini bilip O’na minnettar olmanın duygusudur.

İşte Şükür:

Bize sunulan nimetlerin farkına varmaktır.

Verilen nimetleri sunan kimdir bunu bilmek sahibine minnettar olmaktır.

Varlığımızın sahibini bilip teslim olma şuurudur.

Allah’a kul olmanın sırrıdır.

Tüm varlığımızın kime ait olduğunu bilmek, her an vücûdumuzdaki işleyişin, sıfatların, vücûdumuzun sahibinin Allah olduğunu bilip, teslim olma duygusudur.

Şükür; bedenimizdeki tüm işleyişin sahibini bilip her nefeste itiraf etmektir.

Her şükür O'nu itiraf etmektir, kendine varlık isnat etmemektir.

Sen varsın senden gayrısı yok idraktır.

Tüm varlığın Hakk ile bağlantısını anlayıp itiraf edebilmektir.

Gözün şükürü gözden görme tecellisinin Hakka ait olduğunu bilmektir.

İnsan tüm varlığının ve her bir organının şükürünü eda edebilmelidir.

Mülk Sûresinde belirtildiği gibi, gözümüzdeki görmeyi, kulağımızdaki işitmeyi, burnumuzdan nefes alıp vermeyi fiiliyle yapan Allah'tır.

Cümle âzâmızdan her an işleyen şüphesiz Allah'tır.

İşte biz bunları idrak edip sahibinin kim olduğunu bilip her an şükür içinde olmalıyız.

Kâlbimizi attıran Allah'tır.

Kanımızı dolaştıran Allah'tır.

Gözümüzden görmeyi, kulağımızdan işitmeyi veren Allah'tır.

Her an hücrelerimi çalıştıran Allah'tır.

İşte her an bunları unutmadan yaşamak ve sahibine minnettarlık içinde olmak şükürdür.

Sofraya oturduğumuzda sofradaki tüm rızkların sahibi Allah'tır.

Tarlada yetişen tüm yiyecekleri yetiştiren Allah'tır.

Bize; sütü, eti, yoğurdu, peyniri hep sunan Allah'tır.

İşte biz aslında yemeğe başlamadan önce Allah'a şükretmeliyiz. Çünkü soframıza gelen yiyecek ve içecekleri yetiştiren ve sahibi Allah'tır.

Yemek yedikten sonra yine Allah'a şükretmeliyiz.

Çünkü yediğimiz yemeğin ve içtiğimiz suyun sindirimini yine vücûdumuzda Allah yapacak.

Hücrelerimize yağları, proteinleri, mineralleri en ince ayarla Allah iletecek.

İşte hep bunları bilip her an şükür içinde olmalıyız.

İşte biz hem yemek yemeden önce, hem de yemek yedikten sonra Allah'a şükretmeliyiz.

Ama hepimiz karnımızı doyurduktan sonra şükrediyoruz, şükürün aslı bu değildir.

Bu şükür, kendi çıkarı için şükür içinde olmaktır.

Aslında böyle şükür içinde olan küfür içindedir farkında değildir.

Kendi çıkarı için şükreden, olumsuz bir şey olduğunda hemen isyan eder.

Çünkü şükür gerçek manasına göre anlaşılmamıştır.

Şükür, her şeyinle Allah'a teslim olma sırrıdır.

Şükür, kendi varlığının sahibini, sıfatların sahibini bilme ve teslim etme idrakidir.

Şükür her nefeste her tecellinin Hakk'a ait olduğunu itiraf etmektir.

İşte insan, şükür makamının ne olduğunu iyi anlayabilmelidir.

Şükürünü küfre dönüştürmemelidir.

Allah'a olan minnettarlığını her an gösterebilmelidir.

Şükür insanı Allah'a teslim eder.

Şükür insana sabır verir.

Şükür insanı, kaygıdan, karamsarlıktan uzaklaştırır.

Şükür ehli çok çalışır, asla tembellik yapmaz.

Yâ Sîn ehli şükür ehlidir.

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ
الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

*Subhânellezî halakal ezvâce kullehâ mimmâ tunbitulardu
ve min enfusihim ve mimmâ lâ yalemûn*

Subhân ellezi	: Noksan sıfattan münezzehtir, her şey O'nunla, ki O,
Halakal ezvâc	: Halk eden, yaratan, var eden, çeşit çeşit, tür, cins, eş,
Kullehâ	: O'nun, hepsi,
Mimmâ tunbit el ard	: Nesne, şeyler, yetişme, ortaya çıkma, yeryüzü,
Ve min enfusi him	: Onların nefisleri, varlıkları, kendilerini,
Ve mimmâ la yalemû	: Şeyler, nesne, bilemiyorlar,

Meâli: "Ki O'dur noksan sıfatlardan münezzehtir olan, çeşit çeşit yaratan, yeryüzündeki bütün her şeyi ortaya çıkaran. Onlar kendilerinin ve bütün her şeyin sahibini bilemiyorlar."

Subhân kelimesi; "S, b, h" kelime kökünden gelir.

Sebh kelimesi, denizde yüzmek, suya dalmak, denize karışıp gitmek anlamında kullanılır.

Burada anlatılmak istenen hakikat, âlemde olan her şeyin Allah'ın deryasında yüzdüğü gerçeğidir.

Yani bütün varlık her an Allah deryasındadır ve Allah tarafından tutulmaktadır.

Subhân, subhâneke, tesbih, tesbihat, sâbih, sâbiha aynı kökten gelen kelimelerdir.

En'âm Sûresi 100: "Subhânehu ve teâlâ ammâ yasifûn."

Meâli: "O noksan sıfatlardan münezzehtir olandır ve O'nun yüceliği vasfedilemez."

Allah'ın subhân esmâsı, kendinden gelen âlemi, kendi Zâtıyla ihâta etmesidir.

Subhân Allah demek; "Allah'ım her şeyimle sana aitim, bedenim senin zâtınla ihâta edilmekte, her an senin deryanda akıp gitmekteyim" hissidir.

"El Subhân" esmâsı, her şeyin Allah'da akıp gitmesidir.

Bir deniz düşünelim; denizin içindeki tüm balıkların o denizde yüzdüğünü düşünelim!

İşte bu âlem de Allah denizinde her an yüzmektedir, her varlık o denizde her an akıp gitmektedir.

Bu akışı görebilmek, "El Subhân" esmâsının boyutunu hissetmektir.

"FesubhanAllah" hayret makamının ifadesidir. Allah denizinde akıp giden bir şeye şahit olduğunda, yani bir mucizeye şahit olduğunda hayretten söylenir.

Tesbihat; Allah'ın noksansız, tertemiz, sonsuz olduğunun, ifadesidir.

Tesbihat; kişinin Allah'tan ayrı olmadığını ifadesidir.

Kişiyi, içiyle dışıyla tutan Allah'tır. Kişinin bedeni her an tesbihat halindedir, bedeninin işleyişi Allah'ın tesbihatıdır.

Namazdan sonra yapılan tesbihat, yani dille söylenen lafzı sözler, binlerce yıldan beri gelen, her inanç topluluğunda farklı farklı görülen bir adettir.

Tesbih çekmek tesbihat diye bilinir, dil ile söylenen sözler tesbihat değildir, onlar sadece bazı kelimelerin tekrarıdır.

Tesbihat varlığın özünde aranmalıdır, varlığın işleyişinde aranmalıdır.

Varlığın özündeki olan tesbihat; Allah'ın zikri, fiili, sıfatları, Zâtının tecellileridir.

Allah'ın tesbihatı her an devam eder, varlık Allah'ın tesbihatı ile var olur, sürüp gider.

Varlıkta her an olmakta olan tecelliler boyutu Allah'ın tesbihatıdır.

Hadîd Sûresi 1. âyette bu çok güzel açıklanır.

Hadîd Suresi 1: "Sebbeha lillâhi mâ fîs semâvâti vel ard ve huvel azîzul hakîm"

Meâli: "Göklerde ve yerde ne varsa, Allah'ın tecellileridir. Tüm değerlerin yüce sahibi, tüm varlığa hâkim olan O'dur."

Suyun kaynaması gibi bir hareketlilik, tüm varlıkta her an olmaktadır, işte bu Allah'ın tesbihatının boyutudur.

Subhân esmâsı, varlığın tecellilerle sarılı oluşudur, işte bu tecelliler boyutu bir denize benzetilmiştir ve her şeyin denizin içinde olduğuna işaret edilmiştir, içi derken dışı da vardır anlamında değil, içi de dışı da denizdir anlamındadır.

Zikir ile tesbihat arasında şöyle bir incelik vardır, zikri elektrik olarak düşünelim, tesbihatı elektrik sayesinde lambanın çalışması ve lambadan gelen ışık olarak düşünelim.

Yani zikrin, bedenden çıkan yansıması tesbihattır.

İşte subhân olan Allah'tır.

O noksan sıfatlardan münezzehtir.

Ölümlü olan bizlerde hata, noksan olur.

Ama Allah'ta hata noksan aranmaz.

Çeşit çeşit yaratan şekil veren Allah'tır.

İnsan yaratıcı değildir.

"Onlar kendilerinin ve bütün her şeyin sahibini bilemiyorlar" âyetinde bildirildiği gibi, insan kendini ve yaratıcıyı tanımalıdır.

İnsan bir atomu bile yaratamaz, insan varlığı yaratamaz, varlığa şekil veremez.

İnsan iyi düşünmeli ve yaratıcıya ârif olabilmelidir.

Ve kendisine asla yücelik vermemeli, haddini aşmamalıdır.

Çünkü insan yaratıcı değildir, âlemin sahibi değildir.

Nahl Sûresi 17: “E fe men yahluku ke men lâ yahluk e fe lâ tezekkerûn.”

Meâli: Öyleyse yaratan, yaratamayan gibi midir? Hâlâ varlığın yaratılışını düşünüp ulaştığınız hakikatlerle bu âleme bakmaz mısınız?

İşte Allah noksan sıfatlardan beridir, yücedir, cümle varlığı yaratandır, kendi özünden halk edendir.

Yâ Sîn makamına erişen bunlara şahit olacaktır ve her an secde içinde olacaktır.

وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ

*Ve âyetun lehumul leyl neslehu minhun
nehâre fe izâ hum muzlimûn*

Ve âyetun lehum	: Bir âyet, delil, işaret, onlara,
El leyl	: Gece, karanlık, ışığın bâtın yönü,
Neslehu min hu	: Çekilme, çekeriz, alıriz, soymak, geri, ondan,
El nehâr	: Gündüz, aydınlık, ışık, ışığın akışı,
Fe izâ hum muzlimûn	: Böylece, o zaman, onlar karanlıklarda kalır,

Meâli: “Gece de onlar için bir âyettir. Ondan aydınlığı çekeriz böylece onlar karanlıkta kalırlar.”

Gece de gündüz de kendi içinde nice hikmetler barındırır.

Allah’ı anlayan gönül, aydınlığa erişmiş gönüldür.

Allah’ın nûrundan uzak olan gönüller karanlıkta yaşayanlardır.

Karanlıkta kalakalmak, kendi cehaletinde kalmak olarak da düşünülebilir.

Aydınlığı Allah’ın nûru olarak düşünürsek, karanlığı; kişinin her yerde olan o nûru, fark edememesi olarak düşünebiliriz.

Bu bölümde geçen leyl; gece, karanlık, gölge, yansıyan nûr, gecenin sahibi, yıldızlardan yansıyan ışık anlamlarına gelir.

Nehar kelimesi ise; aydınlık, nûr, ışık, ışığın akışı, gündüz anlamlarına gelir.

Kur’ân’da başlı başına Leyl sûresi vardır.

Leyl-i tehecced makamına erenler; Makam-ı Mahmud’a ererler. İsrâ Sûresi 79. âyette de;”Leyli fe tehecced” geçer.

Tehecced, hücced kelimesinden gelir.

Hücced; delil, burhan, belge, işaret, ispat, nitelikler, göstergeler anlamlarına gelir.

Leyl’den maksat geceleyin yıldızlardan ışığın yansımasıdır.

Gece gökyüzünde bir ışık gördüğümüzde anlarız ki, orada bir yıldız vardır.

Tabi bu galaksi de olabilir bir evren de olabilir.

Gece yıldızdan yansıyan ışık, yıldızın delilidir, ispatıdır, hüccetidir.

Leyl makamı, Halk makamıdır.

Halk'tan yansıyan nûr Hakk'ın nûrudur.

“Leyl-i tehecced”:

Halk'ta Hakk'ın kendini zâhir etmesidir.

Kendini ispat etmesidir.

Kendini göstermesidir.

İşte cümle varlıktan da Hakk, her an hüccetleriyle kendini ispat eder.

Her varlıktan Hakk, nûruyla kendini ispat eder.

İşte Halk'ta Hakk'ı seyretmek “Leyl-i tehecced” sırrıdır.

Ağacın gölgesini düşünelim, aslında gölge yoktur, gölge ağacın ispatıdır.

Gölge nafiye boyutundadır.

Gölgenin aslı ağaçtır.

Gölge Güneş'in durumuna göre oluşur.

Güneş, tam tepede iken ağacın gölgesi ağaçta yok olur.

Ağacın gölgesi yok olur, ama ağaç duruyordu.

İşte nafiye boyutu da budur.

İşte tüm varlık, Allah'ın gölgesi mesabesinde.

Varlık gün gelir yok olur, ama Allah'ın zâtı bâkidir, asla yok olmaz.

İşte, varlığın Hakk'ın gölgesi olma sırrı “Leyl-i tehecced” sırrıdır.

Kulun karanlıkta kalmasının iki ciheti vardır.

İlki; Allah'ın leyl boyutunda kendinden geçmesi.

İkincisi; cehaletin karanlığında kalıp, Allah idrakinden uzak olması.

Allah'ı bilmeyen kimse karanlıktadır.

Allah'a şahit olan O'na teslim olan kimse, aydınlığa erişmiştir.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Veş şemsu tecrî li mustekarrin lehâ, zâlike takdîrul azîzil âlîm

- Ve el şems tecrî** : Güneş, akar gider,
Li mustekar : Bir karar, istikrar, bir düzen içinde
Lehâ zâlike takdîr : Ona, işte, bu takdir, değeri, önemi,
 gerekliliği
El azîz : Tüm değerlerin yüce sahibi,
El âlîm : İlimle var eden, ilmin sahibi,

Meâli: “Güneş bir düzen içinde akar gider. İşte bu tüm değerlerin yüce sahibi, ilmiyle var edenin takdiridir.”

Gökyüzünde olan Güneş bir düzen içinde akışı vardır.

Güneş yeryüzünün ışığıdır.

Yeryüzünde hayatın devamı, Güneş’ten gelen ışık sayesinde.

Işık olmazsa yeryüzünde hayat oluşmaz.

Güneş ve Dünya’yı boyutları bakımından nesnelere benzecek olursak, Güneş bir futbol topu ise Dünya pirinç tanesidir.

Aşağıdaki Güneş ile ilgili bölüm Türkiye Uzay Ajansı’ndan alıntıdır:

Yaklaşık 700.000 kilometre yarıçapı ile Güneş’imiz özellikle büyük bir yıldız değildir.

Güneş bizim gezegenimizden çok daha büyük olsa da çoğu yıldıza göre küçüktür.

Güneş’in kütlesi Dünya’nın kütlesine göre yaklaşık 333.000 kat daha büyüktür.

Güneş’in içini doldurmak istesek 1,3 milyon tane Dünya’ya ihtiyacımız olur.

Güneş ve onun etrafında dönen her şey Samanyolu Gökdası’nda bulunur.

Daha spesifik olarak, Güneş'imiz, gökadamızın Yay kolundan dışarı doğru uzanan Orion adlı sarmal bir koldadır.

Oradan Güneş, Samanyolu Gökadası'nın merkezi etrafında dolanarak gezegenleri, asteroitleri, kuyruklu yıldızları ve diğer nesnelere beraberinde sürükler.

Güneş Sistemi'miz saatte ortalama 720.000 kilometre hızla hareket etmektedir.

Ancak bu hızda bile, Samanyolu'nun etrafında tam bir yörüngeyi tamamlamamız yaklaşık 230 milyon yıl sürer.

Güneş, Samanyolu'nun merkezi etrafında dolarken, kendi etrafında da döner. Güneş'in dönme eksenini, gezegenlerin yörüngelerinin düzlemine göre 7.25 derecelik bir eğimine sahiptir.

Güneş katı bir cisim olmadığı için farklı kısımları farklı hızlarda döner.

Ekvator kısmında, Güneş, yaklaşık 25 günde bir, kutuplarında ise her 36 günde bir kendi eksenini etrafında döner.

Güneş de diğer yıldızlar gibi bir gaz küresidir.

Atom sayısı bakımından % 91,0 hidrojen ve % 8,9 helyumdan oluşur.

Kütle olarak, Güneş yaklaşık % 70.6'sını hidrojen ve % 27.4'ü helyumdur.

Güneş'in muazzam kütlesi, kütle çekimi kuvvetiyle bir arada tutulur.

Merkezinde çok büyük bir basınç ve yüksek miktarda sıcaklık üretir.

Güneş'in altı bölgesi vardır: çekirdek, ısıtım bölgesi ve iç kısımdaki konvektif bölge; fotosfer denilen görünür yüzey; kromosfer ve en dış bölge olan korona.

Çekirdekte, sıcaklık, termonükleer füzyonu sürdürmek için yeterli olan yaklaşık 15 milyon santigrat derecedir.

Bu, atomların daha büyük atomlar oluşturmak için birleştiği ve bu süreçte büyük miktarlarda enerji saldırdığı bir süreçtir.

Spesifik olarak, Güneş'in çekirdeğinde hidrojen atomları birleşerek helyum oluşturur.

Güneş, Dünya'dan yaklaşık 150 milyon kilometre uzaklıktadır.

En yakın yıldız komşusu Alpha Centauri üçlü bir yıldız sistemidir.

Bunlar: Proxima Centauri 4.24 ışık yılı uzaklıkta ve Alpha Centauri A ve B (birbirinin yörüngesinde dönen iki yıldız) 4.37 ışık yılı uzaklıktadır. Bir ışık yılı, ışığın bir yılda kat ettiği mesafedir. (Türkiye Uzay Ajansı)

وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا هُنَا حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

Vel kamere kaddernâhu menâzile hattâ âdekel urcûnil kadîm

Ve el kamere	: Kamer, ay,
Kadder nâ hu	: Bir ölçü ile, evre, bir takdir, biz, o,
Menâzile	: Menzil, mesafe, bir menzil,
Hattâ âde ke	: Hatta, döndü, gibi,
El urcûni	: Meyletmek, eğilmek, yay,
El kadîm	: Eski hâli, asli hâli, ulaşan, varan,

Meâli: “Ay da bir menzil içinde ölçümüzle hareket eder. Hatta bir yay gibi görünüp sonra asli haline döner.”

Ay’ın kendi menzili vardır ve aynı zamanda Dünya etrafında dönüş menzili vardır.

Ay ve Dünya her ikisi birlikte Güneş etrafında döner bu dönüşünde bir menzili vardır.

Ay, Dünya’nın uydusudur.

Yani devamlı Dünyanın yörüngesinde dönen, Dünyaya uyan bir gökcismidir.

Uydu; uy, uygun, uymak, uyan demektir.

Ay’da şimdilik yaşam yoktur.

Ay bir yıldız değildir, Güneş’ten aldığı ışığı yansıtır.

Yıldız, ışığı parlayan demektir, yıldız kelimesi oradan gelir.

Ay’ın yüzeyi toz tabakası ile kaplıdır. Hava olayları görülmediği için bu toz tabakası hiç değişmeden kalır.

Dünya’dan bakıldığında Ay’ın her zaman aynı yüzü görünür.

Bunun sebebi Ay’ın kendi etrafında dönme süresi ile Dünya etrafında dolanma süresinin aynı olmasıdır.

Ay, Dünya’dan daha küçük bir gök cismidir.

Ancak gökyüzünde Güneş’ ten daha büyük görünür.

Bunun sebebi Ay'ın Dünya'ya Güneş'ten daha yakın olmasıdır.
Dünya ile Ay arasındaki uzaklık 384.403 km'dir.
Ay'ın çapı 3.474 km'dir, bu da Dünya çapının dörtte biri kadardır.

Ay kendi etrafında ve Dünyanın etrafında döner.
Ay'ın kendi etrafındaki dönüşü 28 gündür.
Dünya etrafındaki dönüşü ise 12 aydır.
Ay'ın Dünya etrafındaki dönüşüyle aylar oluşturulmuştur.
Ay'ın 12 ay boyunca Dünya'nın etrafında dönmesi, talebenin öğretmenine bağlılığı olarak düşünülebilir.

12 ay 12 şuhuda benzetilebilir.
Hilâl ile başlayan yolculuk, dolunayda biter.
Hilâl, talebenin hakikat arayışında içinde yanan ışığa işaret olarak düşünülebilir.

Ay'ın hilâl durumundaki görünen ışığı, talebenin içindeki arayış ışığı gibi düşünülebilir.

Hilâl'deki karanlık gölge, Ay'daki Dünya'nın gölgesidir.
Mürşide teslim olan talebe, hakikati anlayıncaya kadar, Mürşidine bağlı hareket eder.

Yani talebe öğretmenin gölgesinde hakikatlere erişir.
Ay, hilâl durumundan yavaş yavaş dolunay durumuna döner.
Talebe yavaş yavaş Allah idrakine ulaşır ve O'nun zâtına teslim olur.

Dolunay'da Ay'ın tam ışık halinde görünmesi, ondaki Güneş ışığının yansımasıdır.

Talebe, içinde yanan hakikat arayışının ışığıyla başlayan yolculuğuna, Mürşide tâbi olmasıyla devam eder.

Ta ki onda, kendi vücûdunda tecelli eden Allah'ın zâtına teslim oluncaya kadar.

Ay asla yüzünü Dünya'dan döndürmez, asla arkasını Dünya'ya dönmez.

Yani talebe, asla öğretmeninden yüz çevirmez, asla geçmişindeki bâtil, yargılayıcı inançlarına dönmez.

Yani talebe arkasına dönmez, geçmiş bâtil alana dönmez, yönünü hep Mürşidine döndürür.

Yûsuf'un gömleğinin arkadan yırtılması sırrı da budur.

Talebe, Mürşidinden aldığı eğitimle, Allah'a teslim olur.

Talebe, İlm-i Tevhid eğitiminde, her makamda Allah'a teslimiyet içinde olur.

Ay yavaş yavaş dolunay durumuna akar.

Dolunayda, Ay'dan yansıyan ışık tamamen Güneş'in ışığıdır.

Dolunay durumu, talebede yansıyan Allah'a teslimiyete işaret eder.

Ay'ın Dünya ile Güneş arasına girmesiyle, Ay'ın bir yüzü Güneş'e bir yüzü Dünya'ya dönük olur.

Talebenin öğretmenine yüzünü döndürmesi, ondan aldığı eğitimle, Hakk'a arif olmasına kapı açar.

Ay'ın 12 boyunca Dünya'nın etrafında dönmesi, talebenin hakikate erişinceye kadar, öğretmenine tâbi olmasıdır.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ
النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

*Leş şemsu yenbegî lehâ en tudrikel kamere ve
lel leylu sâbikun nehâr ve kullun fî felekin yesbehûn*

La el şems	: Güneş olmaz,
Yenbegî leha	: Olmalı, gerekli, durumu, ona,
En tudrike el kamer	: Erişmek, yakalamak geçmek, yetişmek, ay, kamer,
Ve la el leyl	: Gece olmaz,
Sâbik el nehâr	: Öne geçen, gündüz,
Ve kullun	: Bütün hepsi,
Fi felek	: Gökyüzü, sema, gökte olan her şeyin gezdiği âlem
Yesbehûn	: Seyreder, yüzer,

Meâli: “Güneşin aya erişmesi gibi bir durumu olmaz ve gecenin de gündüzü geçmesi olmaz. Bütün hepsi bir yörüngede seyreder gider.”

Her varlığın bir yaratılış fitratı vardır.

Her varlığın bir menzili vardır.

Nasıl ki bedende göz kendi vazifesini, kulak kendi vazifesini yapıyorsa, her hücre, doku yaratılış fitratlarını yerine getiriyorsa, gökyüzünde olan gök cisimleri de öyledir.

Güneş de, Ay da, Dünya da, kendi yörüngelerinde hareket ederler, yaratılış fitratlarına uyarlar.

Tâ ki kendi eceli müsemmaları tecelli edene kadar.

Şöyle de bakabiliriz.

Güneş, Allah'ın zâtına işarettir.

Dünya, Mürşid-i Kâmile işarettir.

Ay ise, sâlik'e yani hakikat yolunda talebeye işaretir.
Güneş, aya erişmez ne demektir?
Güneşin kendi yörüngesi vardır, o yörüngede hareket eder.
Ay da, Dünya da kendi menzillerinde hareket ederler.
Allah'ın zâtına mahsus tecellileri vardır.
Allah'ın sıfatlarına mahsus tecellileri vardır.
Allah'ın fiillerine mahsus tecellileri vardır.
Her bir tecelli kendi yazılımını yerine getirir.
Karpuz tohumundan, armut açığa çıkmaz.
Armut tohumundan karpuz açığa çıkmaz.
Her varlığın özde yazılımı ve tecellisi ne ise, o açığa çıkar.
Ve hiçbir varlık diğerinin yazılımında olan kader-i ilahîye engel olamaz.

“Bütün hepsi bir yörüngede seyreder gider.” Her varlık kendi yörüngesinde akar gider.

İnsanların huyları ve davranışlarında da bir menzil vardır.

Kötü huylarını terk edenler, yani o huyların menzilini değiştirip, iyi huylarla hareket edenler, insan makamına doğru yol alacaklardır.

وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ

*Ve âyetun lehum ennâ hamelnâ
zurriyyetehum fil fulkil meşhûn*

Ve âyetun lehum	: Âyet, delil, işaret, onlar,
Ennâ hamelnâ	: Nasıl, ne şekilde, taşıdık, yürüttük, aktardık
Zurriyet hum	: Züriyet, döl, nesil, gen aktarımı, onları,
Fi el fulki	: Gemi, kayak, genler, sonsuzluk, gen sistemi,
El meşhûn	: Dolu, dopdolu bilgi, yüklü,

Meâli: “Onların zürriyetlerini dopdolu bilgilerle bir gen sistemi içinde taşıyıp aktarmamız da onlar için âyettir.”

Her varlık “Hamel nâ zurriyyet hum” açığa çıkmadan önce nasıl bir yazılımda gizliydi?

Nasıl bir yazılımla taşındı ve o yazılımda ne varsa açığa çıktı?

Her bir varlığın şekillenmesi, nasıl bir yazılımın tecellisi idi?

O yazılım nasıl yazıldı?

O yazılım nasıl bir şifreleme ile şifrelendi?

O yazılımı yazan el neydi?

O elin sahibi kimdi?

O el her an varlığın kendinde miydi?

O el varlığın işleyişindeki el miydi?

Tohumun özünde ağacın yazılımı olmasa, ağaç zahire çıkabilir miydi?

Ağacın dalları, yaprakları, çiçekleri, meyveleri, bir özde yazılı olmasa ağaç olarak görünebilir miydi?

Bir tohumun özünde ne varsa, o açığa çıkar.

Tohum yıllarca toprağa düşmese bile, kendi özünde yazılı olan muhafaza edilir, korunur, toprağa düştüğü an, özünde yazılı olan tecelli eder.

Tohumun Levh-i mahfûzu nasıl korunuyorsa, bu âlem de bir bellekte korunmakta, muhafaza edilmekte idi.

İşte bu korunan bellek, Levh-i mahfûz idi.

Cümle âlem, muhafaza edilen bir kaynaktan süzülüp geldi ve hâlâ da gelmektedir.

Kaynakta yazılı olan bir sistem, zamanı gelince bir bir açığa çıkmaya başladı.

Kaynakta ne yazılı ise, o korundu, o korunan âlemden görünen âlem tecelli etti.

Özde ne yazılı ise, o şekil aldı.

Bir tohumun özünde olan yıllar geçse bile korunur.

Yıllar geçse bile incir tohumundan, incir ağacı tecelli eder, başka bir ağaç değil.

Özde olan muhafaza edildi, korundu, yazılı olan zamanı gelince tecelli etti.

Levh-i mahfûz sayfalarında olan sırlar açığa çıktı varlık olarak görüldü, varlığın özünde sırlar hakikatler olarak gizlendi.

Levh-i mahfûz sayfaları, bir nûr içinde korundu, zamanı gelince o nûr açıldı.

“Hamel nâ- Biz taşıdık” âyeti, her varlığın kendi zürriyeti içinde nasıl taşınıp geldiğine işaret eder.

İnsanın oluşumu da dopdolu bilgilerle bir DNA sistemi içindeki yazılımdan gerçekleşti.

Annenin yumurtası ve babanın spermi birleşti, anne ve babanın DNA'sında olan nefis boyutunun Levh-i mahfûzu açıldı ve insanın yaratılışı, bedenlenmesi başladı.

DNA'da olan yazılımda, bedenin en uygun nasıl olacağı, nasıl şekilleneceği şifrelenmiş bir şekilde vardı.

İşte o şifreler açılmaya ve bedenlenme ince ince şekillenmeye başladı.

Anne yumurtasında da baba sperminde de bir üfleniş başlamıştı.

Bu üfleniş, sperm ile yumurtanın birleşmesiyle meydana gelen yeni bir hücrede devam etti.

O üflenişle hücre dönüşüp gelişti, gelişip şekillendi, şekillenip bedenlendi.

Ve o üfleniş nefes alıp verme boyutunda, bedendeki tüm işleyişte devam etti.

Görüp göremediğimiz her çeşit varlık, aynı üflenişle ortaya çıktı.

Bir nûrun kıvılcımından tecelli eden o üfleniş, tüm âlemleri var etti.

Levh-i mahfûz boyutundan tecelli eden ışık, içindeki âlemi açığa çıkardı.

Ve tüm bunların hepsi, tanımlanamayan ilâhî bir kudretin tecellisi idi.

O kudret Allah'ın kudreti idi.

O kudret Allah'ın kendisi idi.

Allah "bir gen sistemi içinde taşıyıp aktardı."

Her şey, bir gen sistemi içinde aktarıldı ve o sistemde ne yazılı ise o tecelli etti.

Varlığın var oluşu ilâhî bir yazılımın tecellisi idi.

O yazılımın sahibi Allah'tı.

Her şey, Allah'ın kendi özünden bir bir açığa çıkıyordu.

Levh-i mahfûz boyutu, ilâhî bir yazılımın boyutu idi.

O boyutta tüm Kâinat ve her bir varlık nasıl, ne zaman yaratılacak belliydi.

Bu bölümde sunulan muhteşem mesaj; "hamelnâ zurriyyetehum- Onların zürriyetlerini taşıdık."

Zürriyetin taşınması, DNA sırları “Genetik” ilmine işaretler.

Kur’ân’ın her âyeti Allah’ın bir ilmine işaret eder.

Bu âyet bizlere “Genetik” ilmine kapı açar.

Genetik ilmi, atalardan genlerle gelen yazılımın olduğu yeri okuyabilme ilmidir.

Her döl soyunu takip eder.

Buna soyaçekim denir.

Nesilden nesile aktarılan her türlü özelliği inceleyen bilim dalına genetik denir.

Bu aktarım DNA ile olur.

DNA parçasına gen denir.

Her türlü karakteristik özellik genlere yazılır ve genlerle aktarılır.

وَخَلَقْنَا لَهُم مِّن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

Ve halaknâ lehum min mislihî mâ yerkebûn

Ve halaknâ lehum : Halkettik, onları,
Min mislihî : Onun benzerini, benzer özellikleri,
Mâ yerkebûn : Binmek, yolculuk, sürüp gelen, devam eden, aktarılan, takip eden,

Meâli: “Onların benzer özelliklerini devam ettirecek bir şekilde onları halkettik.”

Her mahlukât kendi atasının özelliklerini taşıdı.

Bu nasıl şaşmaz bir yazılım idi.

Tohumda ne varsa o açığa çıktı.

Tohumdan açığa çıkan, tohumun özünde olan ataya benzedi.

İnsan atasına benzedi, anne babasına benzedi.

Bir çocuğa baktığımızda anne babanın fiziksel özelliklerini ne kadar taşıdığını görebiliyoruz.

Ayrıca insandaki; huylar, davranışlar, duygular ve buna benzer aileden gelen özellikler, nesilden nesile taşınır ve bu yazılım nesiller boyu devam eder gider.

Her birey atasından gelen tüm hâl ve davranış mirasını taşır.

Ve bir de kendi yaşadığı zaman diliminde kendi bedenine, toplumdan ve çevreden gelen her türlü durumlar yazılır ve bunu bir sonraki nesile aktarır.

Anne babadan çocuğa genlerle aktarılan her türlü karakteristik özellik, nesilden nesile taşınır.

Bir çocuk anne babanın ya da üst ataların özelliklerini devam ettirir.

Bazen bir çocuk anne babanın tıpkısı gibidir.

Bazen de hiç benzemez, ama o çocuk yine de üst atalarından birilerine benzer.

İnsan genleri, atalardan gelen tüm özellikleri taşır.
Atalardan gelen özellikler, nesilden nesile aktarılır.
Onun için her anne baba, çocuklarını yetiştirirken dikkat etmelidir.

Nesillerin helâkı ya da ilmi irfâni gelişiminin temeli ailedir.
Eğer tertemiz çocukların beyinlerine:

Öncelikle yargılamayı, hor görmeyi, çıkarı kodluyorsak...

Hakikatlerin bilgileri diye, bölücülüğü, kibri, üstünlüğü, gururu, bencilliği, seçilmişliği, kodluyorsak...

Gösterişli halleri, parayı, arabayı, mal-mülk, makam, lüks evleri, lüks eşyaları kodluyorsak...

Başkalarını küçük görmeyi, kâfir ilan etmeyi, dışlamayı kodluyorsak...

İnsanları ten rengine, inancına, milletine, cinsiyetine, makamına göre ayrımcılığı kodluyorsak...

Varlığı hor görmeyi, önemsememeyi, ezmeyi, zarar vermeyi kodluyorsak...

Dövmeyi, öldürmeyi, kovmayı, hakaret etmeyi kodluyorsak...

Geleceğimizin nesillerine yazık ediyoruz demektir.

Çocuklarımızın beynine dünya istekleri, çıkarı kodluyorsak, çocuk mutluluğu dünya menfaatinde arar.

Böyle olunca gönüller kirlenir, gerçek huzur, mutluluk olan manevi alan zayıflar.

İstedikleri olmadı, çıkarı gerçekleşmedi diye bunalıma girer, isyan eder, kavgacı olur, panik olur, stres olur, çevresinde geçimsiz olur, yaşamdan soğur, yaşam anlamsız gelir ve mutsuz olarak yaşar.

Ve bu durum çocuğun DNA'sına yazılır ve nesilden nesile aktarılır.

Eğer çocuklarımızın beynine:

Mânevi duyguları...

Okumayı, düşünmeyi, araştırmayı, anlamayı...

Yardımlaşmayı, paylaşmayı, faydalı olmayı...

İlim öğrenmeyi, meslek öğrenmeyi, çalışmayı, üretmeyi...

Adaleti, edebi, tevâzûyu, saygıyı, sevgiyi...

Sabretmeyi, başına gelenlerden ders çıkarmayı, olan olaylardan mesaj okumayı...

Hayatta karşılaşacağı zorlukları aşabilmeyi, zorlukların aşılmasının kemâlat getirdiğini, hata yapsak bile hatanın yeni bir öğrenme ve tecrübe edinmeyi getirdiğini, hatalarda zorluklarda umutsuzluğa düşülmemesi gerektiğini...

Ne olursa olsun asla ümitsizliğe kapılmamayı, moralini bozmamayı...

İyi insan olma yolunda çok gayretli olması gerektiğini...

Her duyduğuna inanmamayı, aslını araştırmayı, gösterişe aldanmamayı, süslü sözlere kanmamayı...

Aktarılan bilgiye her yönden araştırmayı, bilgilerin içinde ayrımcılık, ötekileştirme, hor görme, dışlama olup olmadığını anlamayı, kodluyorsak...

Gelecekte nesillerin başarılı, mutlu ve huzurlu olmasının tohumlarını ekiyoruz demektir.

Atalarımız ne güzel sözler miras bırakmışlar:

“Ne ekersen onu biçersin.”

“Keskin sirke küpüne zarar verir.”

“Hiddetle kalkan, nedâmetle oturur.”

“Kişi, başkası için kazdığı kuyuya, kendi düşer.”

“Aklında ne varsa hâlinde o vardır.”

“Gönlü kirli olanın, hâli kirli olur.”

“Gönlünde kibir olan, şeytanla arkadaş olur.”

“Komşunun tavuğuna göz dikenin, elinden kazı gider.”

“Sofraya ne korsan, onu yersin.”

“Tekeri eğri olanın, izi eğri olur.”

“Aşksız kişinin kalbi ölü olur.”

İşte beyinlere ekilen olumlu ya da olumsuz bilgiler, beyinlere kaydedilir ve nesilden nesile aktarılır.

Tüm bunlardan gerekli dersi almalıyız.

Biz neyse, çocuklarımızda bizi takip edecektir.

Biz ne konuşuyorsak, yapıyorsak, hâl ve davranışlarımız ne ise, çocuklarımız da öyle olur.

Çocuklarımızı güzel yetiştirmek için öncelikle kendimizi eğitelim.

Şunu iyi bilmeliyiz ki; dünya menfaati ve çıkarı gönülleri karartır ve gönlü kararan kişi mutlu ve huzurlu olamaz.

Mânevi alan hissiyatı, gönüllere aydınlık, mutluluk ve huzur verir.

Dünyanın sorumluluğunu bilerek ve mânevi alanı unutmadan yaşamak Kâmil davranıştır.

Yâ Sîn olan, çocukların yetişmesinde çok hassas davranır.

Çünkü onlar bilir ki, bir söz bile beyinlere kaydedilir.

Bir sözün gelecekte neler getireceğini onlar görür.

وَإِنْ تَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنقَدُونَ

Ve in neşe nugrikhum fe lâ sarîha lehum ve lâ hum yunkazûn

Ve in neşe : Büyümek, gelişim, yeni doğan,
Nugrik hum : Gark olma, gizlenme,
Fe lâ sarîha lehum : Böylece, yok yardımcı, onlar,
Ve lâ hum yunkazûne : Ve onlar kaydetmek,
 kurtarılmazlar, kaydedemezler,

Meâli: “Yeni doğanda tüm özellikler gizli kalır. Onlar bu olanlara yardımcı olan değildir ve onlar tüm bunları kaydeden de değildir.”

Her yeni doğan çocukta önceki atalarının tüm özellikleri DNA yazılımında gizlidir.

Genlere yazılımı yapan Allah’ın yazıcı melekleridir.

Hiçbir kimse bir çocuğun genlerinde olan yazılıma göre bir çocuk yaratamaz.

İnsan sadece genleri okuyabilir ve bilimsel keşifler yapabilir.

Prof Dr Aziz Sancar Nobel Tıp ödülünü, DNA’yı inceleyerek ve orada bazı tespitler yaparak almıştır.

2015 yılında Nobel Kimya ödülü; “Hücrelerin hasarlı DNA’yı tamir ederek genetik bilgiyi nasıl koruduklarını moleküler düzeyde haritalayan” çalışmaları ile Aziz Sancar’ın da aralarında bulunduğu üç bilim insanına verilmiştir.

(Aziz Sancar’ın çalışmasından kısa bir bilgi: DNA hasarı her gün her an gerçekleşmektedir: UV ışınlar, karsinojenik maddeler, DNA sentezi sırasında kopyalama hataları.

UV ışın veya mutasyona neden olan madde maruziyeti sonrası DNA’nın nasıl tamir edildiğini buldu. Tamir sistemi defektine sahip kişiler, daha fazla kanser riski taşırlar.)

DNA’mızda atalardan gelen her türlü hastalıklar da taşınmaktadır.

Genlerimizle taşınan birçok hastalık zamanı geldiğinde tespit edilecek ve genlerimiz temizlenebilecektir.

Allah'ın bizlere bahşettiği akıl, birçok şeyi keşfedebilecek şekilde yaratılmıştır.

Çocuk, atalardan gelen her türlü olumlu ya da olumsuz şeyleri genlerinde taşımaktadır.

Ayrıca çocuk büyüdükçe, yaşamı boyunca çevre şartlarından gelen etkiler ve kendi başından geçen her türlü olumlu ya da olumsuz şeyler, genlerine yazılmakta ve bu bir sonraki nesile aktarılmaktadır.

İşte insanın genlerinde geçmişten gelen nice sırlar yazılıdır.

İnsan bunları okuyabilir.

Bir kişide ortaya çıkan her türlü duygu, düşünce değişiklikleri, korkuları, cesareti, yeteneği, pasifliğini ya da atak oluşunu genlerinden gelen yazılımın etkisiyle olabilir.

Âyette belirtildiği gibi; "Onlar bu olanlara yardımcı olan değildir ve onlar tüm bunları kaydeden de değildir."

Hiçbir insan genlerin muhteşem yazılımını yapan, kaydeden, nesilden nesile aktaran, genlerin tamirini yapan değildir.

Bunların hepsi okunası muhteşem bir alandır.

إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ

İllâ rahmeten minnâ ve metâan ilâ hîn

İllâ rahmeten minnâ : Ancak, hariç, vardır, rahmet, bizim,
Ve metâan : Fayda, yarar, yaşam, rahatlık, çıkar,
İlâ hîn : Ancak, sadece, belli bir zaman, süre,

Meâli: “Bütün bunlar ancak rahmetimizdir ve yaşamdan yararlanmanız da ancak belli bir süredir.”

Tüm varlığın sistemi bir rahmeti ilâhîyi gösterir.

İnsan bu âleme gelir, belli bir süre yaşar ve ölür.

Yaşamın o belli süresinde, yaşamı anlamaya ve anladığı kadarıyla çevresine aktarmaya çalışır.

İnsan bedeninde olan rahmetin tecellisini iyi görebilmelidir.

Ve bu rahmetin Allah’a ait olduğunu asla unutmamalıdır.

İnsanın nefes alıp vermesi, kâlbini atması, kanının dolaşması, tüm hücrelerinin çalışması, bedenindeki tüm tecelliler hep Allah’ın rahmet boyutunu gösterir.

Bedenimizde bir hücre, bir doku rahatsız olsa, diğer hücreler onu iyileştirmek için adeta el birliği yaparlar.

Bedende her hücrenin hem kendi içinde hem de diğer hücrelerle olan ilişkisi çok iyi görülmelidir.

Hücrelerin dokularla birleşimi, dokuların organlarla birleşimi hep rahmettir.

Bir hücrenin içindeki âlem rahmet âlemidir.

Her şey Allah’ın rahmetini gösterir.

Bir yudum suyu ağzımıza alsak, o muhteşem his, o suyun kendisi Allah’ın rahmetidir.

Yediğimiz besinler hep birer rahmettir, bedene şifadır.

Gökten yağan yağmur; toprak için, hayvanlar için, insanlar için rahmettir.

Esen rüzgâr, o rüzgârın bulutları sevk etmesi bir rahmettir.
Ateşin her varlıkta ölçülü bir şekilde tecellisi rahmettir.

İnsan beden ateşi-ısısı 36-37 derecedir, bu bedenin yaşaması için rahmettir.

İnsan bedeninde ateşin yükselmesi, bedenden gelen bir sesleniştir, “bende rahatsızlık var tedavi edilmesi gerekir” seslenişidir.

O ateşin yükselmesi, bedenin kendini iyileştirme tecellisidir.
İşte her şey Allah’ın rahmetini gösterir.

Gözün görmesi ne büyük rahmettir.

Beynin çalışması ne büyük rahmettir.

Kulakların işitmesi ne büyük rahmettir.

Ayakların yürümesi, ellerin tutması hep bir rahmettir.

Allah’ın rahmetini anlayan, Sâlih kimse olacaktır.

Allah’ın rahmetini kendinde bulan ve hep bu rahmetle hareket eden kişi kimseye zarar veremez.

Âyette belirtildiği gibi “yaşamdan yararlanmanız da ancak belli bir süredir.”

İnsan dünyaya esir olmamalıdır.

İnsan bir gün gelecek, yaşam süresi bitecektir.

Ölüm hakikatini hiç unutmamalıyız.

Ölüm hakikatini hiç unutmadan yaşamalıyız.

Ölüm bize gelmeden Allah hakikatini ve O’nun rahmet tecellisini iyi anlayabilmeliyiz.

Yaşamın kıymetini bilmeliyiz.

Hırsımızı kontrol edebilmeliyiz.

Gönlünde, yaşamın değerini hisseden kimse, paraya, mala, mülke, şana şöhrete esir olmaz.

O kimse yaşamın nice değerlerini anlamaya çalışır.

Gönlünde Allah’ın rahmetini hisseden kimse, o rahmetin duygusuyla yaşar.

İlim peşinde, keşifler peşinde koşar.

Yaratılan her varlığın yaratılış hikmetlerini anlamaya çalışır.

Çevresine hep yararlı olur.

Baktığı her varlığa, rahîm olan rahmân olan Allah'ın nice hikmetlerini görerek bakar.

Âl-i İmrân Sûresi 107: "Ve emmellezînebyaddat vucûhum fe fi rahmetillâh hum fi hâ hâlidûn."

Meâli: "Hakikatleri anlamış olanların yüzlerinde huzur vardır. Öyle ki onlar Allah'ın rahmetini içlerinde hissederler, onlar devamlı o halde hareket ederler."

Allah'ın rahmetine erişen, her varlığın rahmet ile kuşatıldığına gören kimse, rahmetin ûlvîyetine erişmiş olandır.

İşte o kimseler her yere rahmet ile bakarlar her şeye rahmet ile davranırlar.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

*Ve izâ kîle lehumuttekû mâ beyne eydikum ve
mâ halfekum leallekum turhamûn*

Ve iza kîle lehum	: Söylendi, denildi, onlara,
İttekû	: Takva, sakınmak, gafletten sakınmak,
Mâ beyne eydî kum	: Elleriniz arasındaki, önünüzdeki şeyler, gelecek,
Ve mâ halfe kum	: Arkanızdaki şeyler, geçmiş,
Lealle kum turhamûn	: Umulur ki sizler, rahmet, merhamete ulaşırsınız,

Meâli: “Onlara, geçmişiniz ve geleceğiniz hakkında gaflete düşmekten sakının denildi. Umulur ki siz rahmeti anlarsınız.”

İnsan geçmişi ve geleceği birbirinden ayırmadan değerlendirmelidir.

Evvelin de sahibi ahirin de sahibi Allah'tır.

Nice varlıklar, nice insanlar gelip geçtiler.

Yine nice doğuşlar ve nice ölümler olacaktır.

Tüm bunlar Allah'ın kudreti ilâhîsidir.

Yaratıcı, şekillendirici, evvelden ahire yol aldırıcı Allah'tır.

Bir tohum toprağa düştüğünde ağaca dönüşecektir ve oradan yeniden tohum oluşacaktır.

Tohumdan tohuma olan bu akış, tecelliler boyutudur

Akıp giden zaman, zamanın sırrıdır.

İnsan bedeni tüm zamanların sırlarını taşır.

İnsan bedeni geçmişten geleceğe bir köprüdür.

İnsan vücûdunda, kendi tüm atalarının, hayvanların, bitkilerin, ateş, su, toprak, hava, moleküler yapının, atom yapısının tüm sırları ve onlarla taşınan yaşam sırları mevcuttur.

Nasıl ki her insan bir anne babadan meydana geldi.

Ve gelen her bebeğin vücûdunda, kendi anne babası ve geçmişteki tüm atalarının yaşam sırları mevcuttur.

Yani bir bebeğin üst ataları; ne yaşamışsa, iyi kötü ne yapmışsa, ne düşünmüş ne icat etmişse, sevinçleri, korkuları, kaygıları, inançları, yaşadığı hastalıkları, yaptığı zulümler, yapılan zulümler, çevreden gelen etkiler, hepsi ama hepsi bebeğin genlerinde yazılıdır ve muhafaza edilmektedir.

İşte insan geçmiş zaman hakkında bir gaflet içinde olmalıdır.

İnsan geçmiş zamanı iyi değerlendirmeli, geçmişte olan her şeyden gerekli dersi alabilmelidir.

İnsan varlığın özünde olan geçmiş zaman kayıtlarına ulaşabilmeli onları iyi okuyabilmelidir.

Bu bölümde geçen itteku, takva demektir.

Takva; fenalardan sakınmaktır, kötülüklerden sakınmaktır, benlikten gururdan sakınmaktır, Allah'a ortak koşmamaktır, zerre kadar zarar vermekten sakınmaktır.

Takva kelimesi, kötü şeyden sakınmak mânâsına gelen ittikâ kelimesinden alınmıştır.

İttikâ kelimesinin kökeni “vikaye- و-ق-ى” kökünden gelir diye bilinir.

Vikaye; zarar verecek olan her şeyden sakınmak, korunmak demektir.

Takvaya uyana “muttaki” denir.

“Takva-ittika-muttaki” aynı kökten gelen kelimelerdir.

Takva, Allah korkusu diye öğretilir.

Mealler de takva korku olarak çevrilir.

Oysa Kur'ân'da korku kelimesi “havf” dır.

Kur'ân'da havf kelimesiyle kullanılan Allah'tan korkun diye bir âyet yoktur.

Tam tersi havf kelimesi şeytan kelimesi ile yan yana kullanılmıştır.

Âl-i İmrân Sûresi 175: “şeytânü yuhavvifu-korkutan şeytandır- korkuyu veren şeytandır.”

Takva, Allah'a ortak koşmaktan sakınmak, fenalardan uzak durmak demektir.

Fenâlardan maksat; kendine varlık nispet etmemek, Allah'a ait olan sıfatlardan herhangi birini kendine nisbet etmemek demektir.

Fenâ; dünya boyutu, fâni olan, varlığın kendisi demektir.

Bedenlerin sahibi Allah'tır, kişi bedeni kendine nispet etmemelidir.

Beden ve her varlık canlı bir kitâbdır, bu kitâbı ancak muttaki olanlar okuyabilir.

Bakara Sûresi 2: “Zâlikel kitâbu lâ reybe fîhi huden lil muttekîn.”

Meâli: “İşte bu kâinat bir kitâbtır. Onun içindeki hakikatlerde şüphe yoktur. Fenalardan sakınıp hakikatleri arayanlar için hakikatlere yol göstericidir.”

Takva sahiplerine, nice mağfiretler vardır, nice yüce hakikatlerin karşılığı vardır.

Hucurât Sûresi 3: “Li el takvâ lehum mağfiret ve ecrun azîm.”

Meâli: “Takva sahipleri için, mağfiret ve yüce karşılıklar vardır.”

İşte insan her varlığı, yazılımlar taşıyan bir kitâb bilmelidir.

O kitâbın nasıl rahmetle kuşatıldığını görebilmelidir.

O rahmeti görebilen merhamet sahibi olacaktır.

Bu bölümde bildirilen “Lealle kum turhamun- Umulur ki siz rahmeti anlarsınız” uyarısı da çok önemlidir.

İnsan, her varlığın rahîm ve rahmân boyutunu görebilmelidir.
İşte o zaman insan rahmetin ne olduğunu anlayabilecektir.

Köy sahipleri kıssasında şehirden gelen dördüncü kişi, Muhammed'i şuura erişmiş, Yâ Sîn makamına erişmiş olan kimsedir.

İşte o kimse Allah'ın rahmetiyle kuşatıldığını görebilendir.

Muhammed'i şuura erişmiş olan kişi, her varlığın hamd ile yani Allah'ın nitelikleriyle kuşatıldığını görür.

Halk'a her dâim Hakk nazarıyla bakar.

İşte Yâ Sîn olan kimse bu âleme niçin geldiğini anlayan kimsedir.

İşte o kimse Hazreti Muhammed'dir.

Enbiyâ 107: "Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn."

Meâli: "Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik."

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا
عَنْهَا مُعْرِضِينَ

*Ve mâ tetîhim min âyetin min âyâti
rabbihim illâ kânû anhâ muridîn*

Ve mâ tetî him : Gelmez, sunulmaz, onlar,
Min âyetin : Bir âyet, delil, işaret,
Min âyâti rabbi him : Âyet, delil, işaret, Rabbin,
vücûdlandırın,
İlla kânû anha muridîn : Ancak, fakat, oldu, ondan, yüz
çeviren, reddeden,

Meâli: “Onlara, her an her varlıktan Rabbin delillerinden başka bir delil sunulmaz, fakat onlar hakikatleri görmekten yüz çeviriyorlar.”

Her varlıktan her an Allah’ın âyetleri yani delilleri sunulmaktadır.

Allah hakikatine erişmek isteyen kimse, varlıktaki delilleri görebilmelidir, onları incelemelidir.

İnsan sûrette kalır varlığın özünü göremezse, hakikatlerden yüz çevirmiş olur.

İnsan sûrette kalmamalı, varlığın iç yüzüne bakmalı, oradaki âyetleri görebilmelidir.

Varlık, Allah hakikatini anlamaya en güzel kapıdır.

Yeter ki insan o kapıyı açsın, iç âleme geçsin.

Varlığın dış yüzünde kalmak, toprak olarak görmek, iç yüzünü görememek iblislik halidir.

İblislik haline düşen kibirlenir, kendini yüce görmeye başlar.

Sad Sûresi 74: “İllâ iblîs istekbere ve kâne minel kâfirîn”

Meâli: “İblislik kibirliliktir ve hakikatlerden yüz çevirmektir.”

İblis; varlığın dış elbisesinde kalan, sûrette kalan yani toprak boyutunda kalan, üflenen rûh boyutuna ulaşamayan demektir.

Yani varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan, varlığı tutan iç yüzündeki can idrakinden uzak olan demektir.

Yani teni görüp canı göremeyen demektir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan Allah'tır.

Eğer biz, sûretleri görür sûretleri tutan sîreti göremezsek, yani toprağı görür, toprağın ardında olanı göremezsek, yani teni görüp canı göremezsek, bizde iblislik hâli açığa çıkar.

İşte iblis; varlığın dış elbise boyutunda kalan, yani varlığını toprak boyutunda kalan demektir.

İblislik durumuna düşen, varlıktaki âyetleri yani Allah'a ait olan delilleri görmekten uzaklaşır.

İnsan her şeye Allah'ın âyetleridir nazarıyla bakmalıdır.

Her varlığa, Allah'a açılan kapı olarak bakmalıdır.

Her varlıktan gelen Allah'a ait sırlar vardır.

Her varlık Allah'ın âyetler kitâbıdır.

İnsan o kitâbtan yüzünü çevirmemelidir.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

*Ve izâ kîle lehum enfikû mimmâ rezakakumullâhu
kâlellezîne keferû lillezîne âmenû e nutimu men lev
yeşâullâhu atameh in entum illâ fi dalâlin mubîn*

Ve iza kîle lehum	: Denildiği zaman, onlara,
Enfikû	: İnfak, size verileni verin,
Mimmâ rezakakum Allah	: Şeylerden, rızıklandıran, nimet, lütuf, siz, Allah,
Kâle ellezine keferu	: Dediler, hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler,
Li ellezîne âmenu	: O kimselere, iman eden,
E nutimu	: Doyuracağız, beslemek, faydalandırmak, taam,
Men lev yeşâu Allah	: Kim, kimse, eğer, ister, Allah,
Atamehu	: Doyurmak, beslemek, yararlanmak, fayda, o
İn entum	: Eğer, ancak, siz,
İllâ fi dalâl mubîn	: Ancak, dalalet, apaçık,

Meâli: “Onlara, Allah’ın sizi rızıklandığı şeylerden infak edin denildiği zaman, hakikatleri görmemezlikten gelen kimseler, iman eden kimselere: Biz mi faydalandıralım, eğer Allah isterse o kimseleri faydandırır, sizler ancak apaçık bir dalalet içindesiniz, derler.”

Bu bölümde geçen infak âyetini anlamaya çalışalım.

İnfak, ihtiyaç fazlasını dağıtmak diye bilinir.

Kur’ân’da geçen anlamı bu mudur?

Din adına birilerinden para, mal istemek, infak edin diyerek, infak âyetini, paraya bağlamak doğru mudur?

Kur'ân'da infak nasıl anlatılır?

Bakara Sûresi 219: "Yeselûne ke mâzâ yunfikûn kul el afv."

Meâli: "Sana infakın nasıl olacağını sorarlar. De ki: O bir bağışlamadır."

Kur'an'da görüyoruz ki infak bir bağışlamadır.

Arapça, afv kelimesinin karşılığı bağışlamadır.

Burada kendimize sormalıyız; bağışlanacak olan nedir?

Neden infakı hep malını, paranı bağışla diye anlatmışlardır?

Bağışlanacak olan şey nedir?

İnsan, kendi varlığının sahibini bilip, varlığını sahibine bağışlamanın adıdır infak.

İnfakın zıddı nifaktır.

Nifak içinde olmakta münafıklıktır.

İnfak; varlığından geçmek, varlığını bağışlamak yani varlığının sahibinin Allah olduğunu bilip, sahibine teslim etmektir

Nifak: İkilikte kalmak, ikiyüzlü, arabozuculuk, ara açılmak, iki yuvalı, içi başka dışı başka, hep ikilik üzere olan, Allah ile arasına kendi varlığını koymak demektir.

Nifak kelimesin aslı tarla faresinden alınmıştır.

Tarla faresinin yaptığı yuva ile benzetilmiştir.

Tarla faresi iki yuva yapar, biri yüzeye yakındır, biri daha derindedir.

İkiyüzlülük de buradan gelir.

Hem Allah var hem ben vardım demek münafıklıktır.

İnsan Allah'ın ûlvîyetini görebilmeli ve kendine varlık nispet etmemelidir.

Mutlak var olan Allah'tır.

İnsan Allah'ın ûlvîyetiyle vardır.

Buradan anlıyoruz ki, varlığının sahibini bilip tam teslimiyet içinde olmanın adı infaktır.

Yani varlığını tastamam Allah'a bağışlamanın adı infaktır.

İşte, anlıyoruz ki infak, öncelikle bedeninin sahibini bilmek, O'na teslimiyet içinde olmaktır, varlığını sahibine bağışlamaktır.

İnfak, Allah'a ait olan bedene, benim dememektir.

Nifakta, varlığını Allah ile arana koymak, ben de varım demektir.

İnsan infak hakikatine ererse, malın mülkün her şeyin sahibinin Allah olduğunu anlar.

Mülk Sûresi 1. âyette "bi yedihil mulk- mülk Allah'ındır, bütün mülk O'nun yönetimindedir" diye bildirilir.

Beden de bir mülktür ve sahibi ve işleticisi Allah'tır.

İşte sahibine ait olanı sahibine teslim etmek infaktır.

İşte infak kelimesini iyi anlamalıyız.

İnfak öncelikle bedeni Allah'a bağışlamadır, çünkü sahibi O'dur.

Bağışlamış gibi görünüp, kendine varlık isnat etmenin hâli de nifaktır.

Bu halde yaşamamanın adı da münafıklıktır.

Çünkü infak içinde olan bilir ki, tüm varlığın sahibi Allah'tır.

Yani kendi varlığının sahibini bilip Allah'a tam teslimiyet içinde olan tüm varlığın da sahibinin Allah olduğunu bilir.

Ve asla kendine varlık isnat etmez, benlik, ego, gurur, kibir içinde yaşamaz. İkilik içinde yaşamaz, iki yüzlülük yapmaz.

İnfak makamına erenler, Allah hakikatini anlamak isteyenlere, infakın nasıl olacağıнын yolunu gösterirler.

Bu yol fenâfillah ve bekâbillah yoludur.

İşte infak makamına erenler, çevresinde olan ihtiyaç sahiplerine de koşar, onların ihtiyaçları neyse, onlara gücü nisbetince yardım eder.

Ve asla bu bölümde bildirildiği gibi, “Biz mi faydalandıralım, eğer Allah isterse o kimseleri faydalandırır” demezler.

Hazreti Muhammed; “komşunuz aç iken tok yatmayın” demiştir.

Yâ Sîn makamına erişmiş kimse, çevresinde ihtiyacı olana koşar.

Yardıma ihtiyacı olan kimseye koşmak gerekir.

Bunun zenginlikle fakirlikle ilgisi yoktur, ihtiyaç sahibi olmakla alakalıdır.

Kişi zengin olabilir, ama aniden hastalanır kimsesi yoktur, ona yardım için koşmak farzdır.

Kişi yolda rahatsızlanır, ona yardım için koşmak farzdır.

İhtiyacı olana yardım etmek Kur’ân’ın tavsiyesidir.

Bu yardım;

İlmi bilgiler vererek de olur.

Birini okutarak da olur.

Birine iş sağlamakla da olur.

Birini doyurmakla da olur.

Yolda kalmış birine yardım etmekle de olur.

Birine moral vermek de olur.

Tebessüm etmek de olur.

Yâ Sîn makamına erişmiş kimse “bana ne” demez.

O’nun hayatında “bana ne sana ne” kelimeleri yoktur.

O her şeyi önemser, her hikmete açıktır.

İhtiyacı olana, sıkıntısı olana hiçbir şey beklemeden koşar.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Ve yekûlûne metâ hâzel vadu in kuntum sâdikîn

Ve yekulune meta : Derler, ne zaman,
Hâza el vadu : Bu, o, vaad, gerçekleşecek olan, söz,
İn kuntum sâdikîne : Eğer siz iseniz, doğru sözlü, doğru söyleyen,

Meâli: “Ve derler ki: Eğer sadıklardansanız o vaad ettiğiniz şeyler ne zaman olacak?”

Müfessirler genelde burada geçen “vaad ettiğiniz şeyler ne zaman olacak?” sorusunun karşılığını kıyamet zamanı olarak yorumlarlar.

Her müfessirin yorumu elbette onun bakış açısidir.

Vad, va’îd, va’ad; gerçekleşecek olan, söz, hayır ve şerde, acıda ve tatlıda, her türlü olumlu ya da olumsuz şeylerde başa gelen şeyler için kullanılır.

Kâmil insanlar, çevresindeki kişileri uyarırlar, dikkatli olmasını söylerler.

Başta gelebilecek şeyler için uyarırlar.

Kim ne yaparsa yapsın, ister iyilik, ister kötülük yapsın, muhakkak ki karşılığını anında bulur.

Zilzal Sûresi 7-8: “Fe men yamel miskâle zerretin hayren yereh ve men yamel miskâle zerretin şerren yereh.”

Meâli: “Kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür ve kim, zerre kadar şer yaparsa onun karşılığını görür.”

Kim birine zarar verse de, yararlı olsa da vücûd sisteminde oluşturulmuş olan sisteme göre karşılığını bulur.

Birine faydalı olan, birine yardım eden, onun sıkıntısını çözen kimsenin vücûdunda anında kimyasal salgılamalar olur.

Bu kimyasallar, mutluluk hormonu olarak adlandırılan endorfin, serotonin, dopamin gibi hormonlardır.

Bunlar insana huzur, mutluluk verir.

İnsan güzel şeyler yaptığında, bu hormonların salgısı artar, kötü şeyler yaptığında bu hormonların salgısı azalır.

İyi şeyler yapan insanlar bu hormonlar sayesinde mutlu, huzurlu, sevgi dolu olur.

Kötü şeyler içinde olan kişilerin bu hormonları azalır, azalan bu hormonlar sayesinde kişi, stres, panik, huzursuz, mutsuz olur.

İşte Allah'ın zerre kadar şaşmayan adaleti, kişinin vücûdunda her an tecelli eder.

Allah'ın şaşmaz adaleti kişinin vücûduna gizlenmiştir.

Kötülük içinde olan insan anında cezalandırılır.

İyilik yapan insan anında mükâfatını bulur.

Huzur parada, malda, şan-şöhrette, makamda, değildir.

Huzur insanın kendini tanımasında, kendindeki Hakkı bilmesinde gizlidir.

Allah'a teslimiyet içinde yaşayan insan sabırlıdır, huzurludur ve gönlünde her an sevgiyi taşır.

İşte kâmil insanların vaadleri, başa gelecek şeyler için bir uyarıdır.

Allah Kur'ân'da insanları uyarır.

Kur'ân, Allah'ın bir vaadidir.

İlim irfan üzere gidenler, yaşamın hikmetlerine ereceklerdir ve bunun karşılığında ilâhî huzura erişeceklerdir.

Kibir içinde, zalimlik içinde yaşayanlar, Allah şuurundan uzak olanlar, ilâhî huzura erişemeyeceklerdir.

Huzura kavuşmanın tek yolu Salih amelde, iyi insan olmaktır.

Huzursuzluğun yolu kötü amelde, zararlı insan olmaktır.

Kur'ân, zarar veren bilgisiz kimselerden olmayın, kötü halde olmayın, birbirinizin arkasından konuşmayın, ikiliğe düşmeyin, adalet üzere olun, birbirinizle alay etmeyin, kötü sözler söylemeyin, birbirinize yardım edin, der

Hep bunlar bizlerin iyi insan olması içindir.

İyi insanın alacağı karşılık, sevgi, huzur, mutluluktur.

İyi insan tüm varlığa sevgi ile bakar.

Huzur, para ile, mal ile, şan ile bulunmaz, bunlar ancak iyi insan olabilene verilen karşılıktır.

Allah, kendine ait olan tüm tecelliler sistemini, insanın vücûdunda ortaya koymuştur.

İyi insanın bulacağı karşılık, cennet, yani huzur, sevgi, mutluluktur.

Kötü insanın bulacağı karşılık cehennem yani kin, nefret, kızgınlık, öfke, huzursuzluk, stres, panik gibi tüm yakıp, yakıcı hallerdir.

İşte Allah'ın şaşmaz adaleti her an tecelli eder.

İşte Allah'ın ecri denilen şey budur.

Allah'ın vaadi denilen hakikat budur.

Bu şaşmaz adalet, insan vücûdunun insana sunduğu durumlardır.

Ne yaparsak yapalım anında vücûdumuzda kimyasal tepkimeler olur.

Allah'ın vaadini çok iyi anlamalıyız.

Vaad Allah'ın sözüdür.

Allah, tüm tohumların özüne kendi vaadini gizler.

Tohum toprağa düştüğünde, tohumun özünde ne yazılı ise o tecelli eder.

İncir tohumuna "incir ağacı ol" vaadi yazılmıştır, o tohumdan incir ağacı çıkar.

Tüm varlık Allah'ın vaadini gösterir.

İnsan da ne yaparsa yapsın, iyi bir şey de yapsa, kötü bir şey de yapsa, Allah'ın vaadini bulur.

Zilzal Sûresi 7 ve 8. âyetlerde bu çok güzel belirtilmiştir.

İşte Kâmil kimseler, çevrelerinde olan tüm insanlara hep Allah'ın vaadini hatırlatmışlardır.

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ
وَهُمْ يَخِصِّمُونَ

*Mâ yenzurûne illâ sayhaten vâhideten
tehuzuhum ve hum yahıssımûn*

Ma yenzurûne	: Bakıp göremezler, anlayamazlar,
İllâ sayhaten vâhideten	: Ancak, den başka, kudretli bir ses, birlik,
Tehuzu-hum	: Onları alır, yakalar, sarılırlar,
Ve hum yahıssımûn	: Ve onlar, tartışma içinde, çekişme, kavgalar içinde

Meâli: “O halde olanlar tüm varlıktaki birliği gösteren o kudretli sesi anlayamazlar. Onlar kendi cehaletlerine sarılırlar ve onların halleri hep kavgalar içinde olmaktır.”

İşte Allah’ın vaadini iyi okuyamayanlar, tüm varlıktaki “sayhaten vâhideten- tek sayha” hakikatinden uzak olanlardır.

Tüm varlıkta tek bir kudretin seslenişi vardır, o da Allah’ın kudretli sayhasıdır, sesidir.

Kavgalar içinde olanlar, cehalet hallerine sarılanlar, o sayhanın deryasına dalamazlar.

İnsan kavgadan, tartışmalardan uzak olmalıdır.

İnsan gönlünü varlığın öz değerlerine döndürmelidir.

Kur’ân tartışmalardan- kavgalardan uzak durmamızı ister. Buradaki hikmet nedir?

Neden ısrarla tartışmalardan uzak durmamızı tavsiye eder?

Neden duyduklarını ya da okuduklarını doğru bilip tartışmaya girenlerden uzak durmamızı tavsiye eder? Hatta adeta emreder.

Tartışma içinde olanın aklı ne ile meşguldür, tartışma içinde olmanın amacı ne olabilir?

Bunları bilirsek nasıl bir cehaletin içine düştüğümüzü anlayabiliriz.

Onun için Kur'ân'da muhteşem ikazlar vardır.

Kur'ân'da; "gönüllerinizi kavga-tartışma ile değil, hakikatleri anlama gayretiyle meşgul edin diye bildirilir."

Gerçek cihat da aslında budur.

Kâinatın değerlerini anlamak için bir mücadele içinde olmanın adı cihattır.

Ufacık çocuklar tartışma- kavga ortamında büyüdüğünde, bir bilmişlik, ego, gurur, küçük görme ve dışlama gibi hallerin içine düşüyor.

Ve bilimsel değer üretmeyi amaç edinmiyor, kavga içinde olup bilmişlik hâli sergiliyor.

Beyinleri kavga- tartışma hâli ile kirletirsek, bilimsel düşünceler gelişmez.

Tartışma içine düşen kimselerin içinde, kin, nefret, ayrımcılık olur.

Tartışma ortamları hep kendi bildiğini doğru bilme kavgasının olduğu yerdir.

Ve böyle yerlerde başkasının bildiği, kültürü, inancı hor görülür, orada kişiler kafir ilan edilir ve hedef gösterilir.

Tartışma içine düşen kimseler; düşünmekten, araştırmaktan uzaklaşır sadece söylenenlerin kavgasını yapar.

Yani tartışma ortamları kişilerle kavga ortamıdır, bilimsel değerleri anlama, sorgulama ortamı değildir.

Onun için Kur'ân bizlere tartışmalardan -kavgalardan uzak durun der.

Tartışma ortamlarından hakikat çıkmaz sadece kibir halleri oluşur der.

Ve gönlümüzü kesinlikle düşünmeye, araştırmaya, hakikatleri anlamaya açmalıyız der.

İşte bu bölümde bildirilen; "Onlar kendi cehaletlerine sarılırlar ve onların halleri hep kavgalar içinde olmaktır" uyarısı çok önemlidir.

İnsanın akli gönlü, kavgalar içinde olursa, bâtil bilgilerle oyalanırsa, varlığın özündeki o muhteşem sayhayı-kudretli sesititreşimi-frekansı anlamaktan, hissetmekten uzaklaşır.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ

Fe lâ yestetîûne tavsiyeten ve lâ ilâ ehlihîm yercîûn

Fe la yestetîûne	: Artık, yok, güçleri, istekleri, niyetleri,
Tavsiyet	: Tavsiye, öğüt, vasiyet, hakikatlerin sözlerini öğütleme,
Ve lâ ilâ ehlihîm	: Yok, aile, yakın, sahip, ehli, bilgili, yetkili, onlar,
Yercîûn	: Dönen, aslına dönen, kaynağına dönen, rücû eden,

Meâli: “Bundan sonra hakikatlerin öğütlerini anlamaya güçleri de yoktur ve onlar cehaletten dönüp bilgili kimselerde olamazlar.”

Bâtıl alanla oyalananlar, kavgalarla hareket edenler, hakikatleri anlama ilgilerini alakalarını kaybederler.

Gönül neyle meşgulse, kişinin ilgi alanı odur.

İnsan bilmediğini anladığı zaman, bilmek için bir adım atar.

Ama insan “bildim, biliyorum” derse, böyle hissederse, onun ilmi değerleri düşünmeye gönlü olmaz.

İnsan hiçbir zaman bildim dememelidir.

Allah’ın ilmi o kadar sonsuzdur ki insanın her şeyi bilmesine imkân yoktur.

Kendi bildiklerinde kalanlar, Kâmil insanların tavsiyelerine ihtiyaç duymamışlardır.

“Lâ yestetîûne tavsiyeten” burada belirtildiği gibi, kendi gafletine hapsolmuş kişiler, hakikatlerin öğütlerini önemsemezler.

Bir inat içinde, bir tartışma içinde kendi inançlarına uymayan bilgilere karşı tavır alırlar, düşünmek bile istemezler.

Kendi inancına uymayan farklı bir yorum geldi diye, hemen öfkelenirler, karşılarındaki kişiyi kâfirlikle suçlarlar.

İşte onlar kendi inançlarına öyle bağlanmışlardır ki, Kâmil kimselerin sunduğu bilgileri alaya alırlar.

Oysa Kur'ân'da onlarca âyette akıl etmek, düşünmek, araştırmak tavsiye edilir.

Kur'ân duyduğumuz her sözün ilmi olarak karşılığının bulunmasını tavsiye eder.

“E fe lâ takılûn- Akletmez misiniz?”

“Leallekum tuselûn- Sorup araştırmaz mısınız?”

“Leallekum tefekkerûn- Derin düşünmez misiniz?”

“Leallekum tezekkerûn- Hakikatlere dayalı bakmaz mısınız?”

Kur'ân'da böyle onlarca âyetler vardır.

Kur'ân'ın yarıya yakını, düşünmek, araştırmak, akıl etmek üzeredir.

Kur'ân, duyduğu sözlerde kalanları, hiç düşünmeden olduğu gibi kabul edenleri, hiç araştırmadan, hakikatine hiç ulaşmadan atalarından öğrendikleri şekilde kabul edenleri “Atalarının yolu üzere olanlar” der.

“Atalarından öğrendiklerini hiç düşünmezler mi?” der.

Bu bölümde sunulan; “Lâ ilâ ehlihîm yercîûn- Ehil kimse-lerden olmak için, kendi bildiklerinden dönmezler” bilgisi çok çarpıcıdır.

İnsan bildiğinde inat etmemelidir, her sunulan bilgiyi düşünmeli, araştırmalı, aslını anlamaya çalışmalıdır.

O zaman insan hakikatlere erişecektir.

İnsan hakikatleri anlamak için istekli, azimli olmalıdır.

Hakikati anlamayı istemek, insana manevi bir güç verir.

Güçlü olan muhakkak ki aradığı hakikate erecektir.

Yeter ki insanın gönlüne arayış ateşi düşsün.

وَتُفَخَّ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ
إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ

*Ve nufiha fîs sûri fe izâ hum
minel ecdâsi ilâ rabbihim yensilûn*

Ve nufiha	: Üfürülme, nefes alıp vermek,
Fi el sûri	: Göğüs, yüksek duvar, engel,
Fe iza hum min el ecdâsi	: Böylece onlara, denildiğinde, vücûd, kabir, mezar, sûret,
İla rabbi him	: Rab, kendilerini vücûdlandiran,
Yensilûn	: Koşarlar, kayma, hızla çıkma, gitmek, hareket etmek,

Meâli: “Böylece onlara; sûret vücûdlarınızı tutan Rabbini-
zin tecellilerini anlamak üzere hareket edin denildiğinde, onlar
göğüslerinin içinde nefes alıp vereni de bilemezler.”

Bu bölümde geçen, “nef-nufiha” üfleniş, nefes alıp veriş,
açığa çıkıştaki ilâhî yürüyüş demektir.

Sûr ise; boru, boynuz, insandaki nefes borusu olarak dü-
şünülebilir.

Nufiha fi el sûri; nefes borusundan olan üfleniş gibi düşü-
nülebilir.

Varlığın var oluşunda da bir üfleniş vardır.

Varlık o üflenişle var olur.

Bu üfleniş boyutuna Allah'ın isrâfil meleği denilmiştir.

Bir tohumdan olan üflenişle ağaç açığa çıkar, ağaçta bu üf-
leniş her an devam eder, tâ ki yeni bir tohum verilinceye kadar.

Yeni bir tohumda üfleniş, bâtın kalır, gizlenir, tohum top-
rağa düştüğünde üfleniş tekrar tecelli eder.

Kâmil insanlar hep “sûretlerin ardına bakın, varlığın özünü görün” diye tavsiyeler sunmuşlardır.

İnsan varlığın var oluşundaki üflenışı düşünmelidir.

İnsan alıp verdiği nefesi düşünmelidir.

Bu bölümde geçen “nufiha” nef, nefes, nüfûs, kelimeleriyle bağlantılıdır.

Allah her varlığı, kendi nef etmesinden yaratmıştır.

“Nefahtu fîhi min rûhî” Allah’ın rûhundan olan üflenişe işaret eder.

Bu üfleniş Allah’ın nefesidir.

İnsan, her an kendinde olmakta olan nefes alıp verişini düşünmelidir.

Varlığın açığa çıkışındaki Allah’ın üfleyişini düşünmelidir.

İnsan nefes sırrına erişebilmelidir.

Kişi nefesini temizlemelidir.

İnsan bilmelidir ki yol nefesle açılır.

Bilmelidir ki hakikat yolu nefesi temiz olana sunulur.

Hakikat yolunda olmak isteyen kimse, nefesi düşünmeli, nefes alıp veren ilâhî kudreti anlayabilmelidir.

Hakk kapılarının açılması, kişinin nefesinin temiz olmasına bağlıdır.

Kendi aslını bilmek isteyen bir talebe, kâmil bir kişiye varır.

Ve der ki: Efendim! Ben kimim, aslım nedir, nereden geldim, nereye gidiyorum, bu kâinat nedir, Allah nedir, Allah var mıdır, bunun gibi hakikatleri nasıl öğrenebilirim?

Kâmil kişi der ki: Önce nefesini temizle. Bil ki hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.

Talebe der ki: Efendim benim nefesim kirli midir?

Evlât! Eğer dedikodu yapıp, birilerini çekiştiriyorsan,

Kötü sözler ediyorsan,

İçinde kin, nefret, öfke, hiddet, kavga varsa,

Birilerini övüp, birilerine sövüyorsan,
Birilerinin hakkını yiyorsan,
Çalıp çırpıyorsan,
Birilerine çıkar amaçlı yaklaşıyorsan,
Kişilere şehvani duygu ile bakıyorsan,
Birileriyle alay ediyorsan,
Birilerini küçük görüyorsan, kendini büyük görüyorsan, bu
gibi duygular, eylemler içindeysen nefesin kirlidir evlat.
Nefesin kirliyse, bunları yapma ve nefesini temizle.
Bil ki yol temiz nefesli olana açılır.
Kirli nefesle kapı açılmaz.
Talebe der ki: Evet efendim, anladım ki benim nefesim kirli-
dir. Bunları yapmayacağım ve nefesimi temizlemeye çalışacağım.
Evet evlat!
Aldığın hava, sana tertemiz sunulmakta, sen soluduğun ne-
fesi tertemiz almaktasın.
Fakat nefesini verirken; içindeki tüm kötü hâli, duyguyu,
düşünceyi, nefesinle dışarı vermektensin.
Verdiğin kirli nefesle bil ki ortama kötülük tohumları ek-
mektesin.
Çevrende olan kötülüklerin hepsi verdiğin nefesteki akışta
gizlidir.
Nefesini temizlersen, gönlün temizlenir.
Gönlün temizlenirse, kendi vücûdunun hakikatleri sana açılır.
Bil ki yol da sensin, yolcudansensin.
Ve bil ki yol temiz nefesle gidilir.
Kendi enfûsuna atacağın her gönül adımı, temiz nefesle atılır.
Evet evlat! Nefesin sırrına varırsan kendi aslına erersin.
Unutma ki yol da sensin yolcu da sensin, yol temiz nefesle
gidilir.
Evet, Hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.

Yol nefesle açılır.
Yol temiz nefesle gidilir.
Nefes kişinin nefesini oluşturmaktadır.
Nefes candan gelir.
Can nefes elbisesi giyer.
Nefes, ten elbisesi giyer.
Her tenin içinde nüfûs vardır.
Tüm bunlar nefesten gelir.
Tüm kâinat bir nefesten oluşmaktadır.
Ve nefes tüm kâinatın sahibine aittir.
Nefes O, O nefestir.

Bu bölümde belirtilen “onlar göğüslerinin içinde nefes alıp vereni de bilemezler” uyarısı, bedenimizde nefesimizin sahibini görmemiz gerektiğine işaret edilir.

İnsan, bedeninin ten boyutunda kalmamalıdır, iç âlemine bakmalıdır.

O zaman bedendeki nice sırlara erişecektir.
Hakk’a giden yol nefesin yoludur.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ
الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

*Kâlû yâ veylenâ men beasenâ min merkadinâ
hâzâ mâ vaader rahmânuve sadakal murselûn*

- Kâlû ya veyle na** : Derler, gerçeği anladıklarında vah olsun bize,
Men bease nâ : Kim, diriltti, kaldırmak, diri olan, beas, biz, kendimiz,
Min merkadi nâ : Uykuya bırakıldığımız yerden, uyku halindeymişiz,
Hâzâ mâ vaade : Bu, şey, değil, ne, söz, vaat, açığa çıkan,
El rahmân : Rahmân, rahmet, varlığı nuruyla saran,
Ve sadaka : Doğru söyleyen, gerçek, bağlı, sadık,
El murselûn : Hakikati anlatanlar, görevlendirilmiş,

Meâli: “Gerçeği anladıklarında derler ki: Vah olsun bize! Kendimizde diri olanı anlayamamışız, hep gaflet uykusunda kalmışız, hakikatlerin sözleri rahmetten başka bir şey değilmiş, hakikatleri anlatanlar doğru söylemişler.”

İnsanda diri olan uyanık olan Allah'tır.

İnsan, kendinde ve her varlıkta diri olanı görebilmelidir.

Gaflette olan kendinde diri olanın Allah olduğunu anlayamayacaktır.

Gaflet, Allah şuurundan uzak olmaktır.

İnsan hay olan, diri olan Allah'ı anladığında bir teslimiyet, bir tevekkül içinde olacaktır.

İnsan, her varlıkta her an diri olanın, uyanık olanın Allah olduğunu idrak edebilmelidir.

Ve asla bir gaflet içinde yaşamamalıdır.

Birilerini uykuda görmek kendini uyanık saymak ne büyük gaflettir.

Birilerini cahil görmek, kendini bilmiş görmek ne büyük gaflettir.

Birilerine avam demek, kendini âlim sanmak ne büyük gaflettir.

Her varlıkta uyanık olan Allah'tır.

Her varlıkta diri olan Allah'tır.

Her varlıkta ilmin sahibi Allah'tır.

Kişi ne kadar bilirse bilsin Allah'ın ilmi karşısında bir şey bilmeyendir.

Tek uyanık vardır o da Allah'tır.

Tek diri vardır o da Allah'tır.

Tek âlim vardır o da Allah'tır.

"Sinetun ve lâ nevmun"; her an uyanık olandır, uyuması, uyuklaması yoktur. Bakara Sûresi 255

Bakara Sûresi 255: "Allâh lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm lâ te'huzuhu sinetun ve lâ nevm."

Meâli: "Allah, edindiğiniz ilahları yok edin, sadece O'na teslim olun, O diri olandır, diriliğiyle sürüp gidendir, uyanık olandır, uyuması yoktur."

Allah'ın bir kuluna uykuda deyip kendini uyanmış gören, o kulun bedeninde uyanık olan Allah'ı göremeyendir.

Birilerini uykuda deyip dışlamak, onların bedenlerinde diri olan, uyanık olan Allah'ı dışlamaktır.

Her varlıkta; taştta olsun, kuştta olsun, ağaçta olsun, atomda olsun, insanda olsun, uyanık olan Allah'tır.

İnsan akşam uykuya dalsa, onun bedeni işlemeye devam eder, onun bedeninde Allah uyumaz.

Onun için Hazreti Muhammed; "gözlerim uyur kâlbim uyu-maz" demiştir.

Her insan bir konuya ilgili olarak yaratılmıştır.

İnsan farklı konulara ilgi duyabilir, ilgi duyduğu konulara koşabilir.

Her insan yetenekli yaratılmıştır.

Farklı alanlara karşı yetenekleri vardır.

Kimi çiftçilik yapar, kimi hayvancılık yapar, kimi aşçılık yapar, kimi doktor olur, kimi mühendis olur.

Ama her insan çevresine hizmet eder, ilgi duyduğu alanla ilgili çalışır, üretir, insanlığa bir şeyler sunar.

Her insan ilgi duyduğu konu hakkında anlayışını artırır.

Her insan anlayışı kadar uyanıktır.

İnsanları uykuda görüp, kendini uyanık saymak, kişiyi nasıl bir kibrin içine düşürür anlamak gerekir.

Biz gece uyusak bile, bizim bedenlerimizde uyumayan Allah'tır.

Uyku hali bedenlerin dinlenmesidir.

Nebe Sûresi 9: "Ve cealnâ nevmekum subâtâ."

Meâli: "Dinlenmeniz için uyku hâlini düzenledik."

En'âm Sûresi 60: "Sizi geceleyin uyku halinde bir teslimiyet içinde olduran, gündüz yaptığımız bütün şeylerdeki ilmin sahibi olan, takdir edilmiş bir zaman içinde sizi dirilik içinde tutan O'dur."

İşte birilerini uykuda görmek, uyanık olan Allah'ı göremektir.

İşte birilerini uykuda görüp, kendini uyanık saymak, uyanık olan Allah'a ortak koşmaktır.

Hepimizde uyanık olan Allah'tır.

Hepimizde diri olan Allah'tır.

Hepimizin bedenlerini tüm nitelikleriyle kuşatan Allah'tır.

Bir insan, Allah'a inansın ya da inanmasın, onun bedeninde de uyanık olan, diri olan Allah'tır.

Uyanık olan, diri olan Allah'ı anlayan tenezzül sahibi olacaktır.
Tenezzül sahibi olan, hiç kimseye hor bakmayacaktır.
Birilerini uykuda görüp, kendini uyanık saymayacaktır.
Tenezzül sahibi olan, bedenlerde uyanık olan diri olan Allah'a nazar edecektir, o nazardan ayrılmayacaktır.

Gel kardeşim!

Birilerini uykuda görüp asıl uyanık olanı görmekten uzaklaşmalıyım.

Birilerini cahil görüp, büyük bir kibrin içine düşmeyelim.

Tüm bedenlerde uyanık olan, diri olan Allah'ı görelim, O'na teslim olalım.

Bu dünyada herkes ilgi duyduğu konularda çalışacaktır, konuşacaktır.

Yaratılan her şey Allah'ın sünnetullahı üzeredir.

Tek uyanık vardır, o da Allah'tır.

Tek diri vardır, o da Allah'tır.

Tek güç kudret sahibi vardır, o da Allah'tır.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ
لَدَيْنَا مَحْضُرُونَ

*În kânet illâ sayhaten vâhideten
fe izâ hum cemîun ledeynâ muhdarûn*

În kânet	: Eğer, ancak, oldu, olan,
İllâ sayhaten	: Var, ancak, kudretli ses, çılgık,
Vâhidet	: Bir olan, tek, birliği gösteren,
Fe izâ hum cemîun	: Böylece, olduğunda, onlar, toplandığı, birlik, bütünlük,
Ledeynâ muhdarûn	: Bizim, hazırlanmış, hazır bulunma, ileri çıkma, varolan her şey

Meâli: “Eğer onlar; tüm varlıktan birliği gösteren o kudretli sesi anlasalardı, elbette onlar varolan her şeyin Bizim birliğimiz olduğunu anlarlardı.”

Bu bölümde geçen “vâhid” kelimesi, teklik anlamındadır.

Vâhid, Ehad, Vahdet, Ehadiyyet, Tevhîd, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vâhid, Allah’ın her bir varlıktaki tekliğini gösterir.

Ehad, Allah’ın tüm âlemdeki birliğini gösterir.

Vahid, Allah’ın her bir sıfattaki ve tüm sıfatlardaki tekliğidir.

Allah’ın sıfatları, zâtından ayrı değildir.

Ehad, Allah’ın zâtına mahsus tekliğidir, birliğidir.

Allah vacib’ül-vücûddur, ezeli ve ebedîdir.

Vahid, sıfatlar cihetiyle Allah’ın ortağı olmadığını boyutudur.

Ehad ise, zâtı cihetiyle Allah’ın şeriki-ortağı olmadığını boyutudur.

İhlâs Sûresi bunun için sunulmuştur.

1-

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

Kul huvallâhu ehad

Kul huve Allah : De, anlat, söyle, o, Allah
Ehad : Bir, tek, tek olan

Meâli: "Anlat: Allah'ın tekliğini."

2-

اللَّهُ الصَّمَدُ

Allâhus samed

Allâh : Allah, güç kuvvet kudret O'dur,
El samed : Tüm her şey ondan, tüm varlığın ihtiyacı
ondan, ihtiyaç duymayan, ihtiyaç karşılayan,

Meâli: "Allah'ın samedliğini."

3-

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

Lem yelid ve lem yûled

Lem yelid : Değil, doğmak, doğmuş olmaması,
Ve lem yûled : Değil, doğurmak, doğurmuş olmaması,

Meâli: "Doğmuş olmamasını ve doğurmuş olmamasını."

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Ve lem yekun lehu kufuven ehad

Ve lem yekun : Değil, olmak
Lehu kufuven : O'nun, denk, eş,
Ehad : Tek, bir,

Meâli: "Tekliğinde O'nun denginin olmamasını."

Vahdet- vücûd kelimesi de vâhid kelimesi ile bağlantılıdır.

Vahdet-i vücûd; bu görünen sûret boyutuna yani taşa, top-
 rağa, bitkiye, hayvana atfedilmez.

Vahdet-i vücûd; tüm vücûdları tutan tek vücûd hakikatidir

Buradaki anlam, varlığı var eden özü anlamaya çalışmaktır.

Ki bu öz hiçbir varlıktan ayrı değildir.

Vahdet-i vücûdun mânâsına ulaşmak, her bir varlığın özünde,
 o varlığı var eden vücûd sahibinin olduğunu anlamaktır.

Varlık kendini var etmedi, varlık bir özden yaratıldı.

İşte bu öz, vahdet-i vücûd meselesinin mânâsıdır.

Vahdet-i vücûd meselesi, dini araştıran birçok kişi tarafın-
 dan, bu mesele iyi anlaşılmadığından dolayı reddeder,

Ve Muhyiddin İbnü'l-Arabî'ye hoş bakmazlar, hatta daha
 ileri gidip onu kâfirlikle, zındıklıkla suçlarlar.

Bir konu, "İlm-i Tevhîd" eğitimi görülmeden idrak edilemez.

Bu eğitimi görenlerin de söylediği sözleri anlamak için, biz-
 ler de onlar gibi, kendi bedenlerimizin ve varlığın bedenlerinin
 oluşmasını ve işleyişini tefekkür etmeliyiz.

Yani Tıp eğitimi alanın sözünü, Tıp eğitimi alanın anlaya-
 cağı gibi.

Kısacası Vahdet-i vücûd sırrına ulaşmak; aşk ile başlayan, tefekkür ile devam eden, kâinatın yaradılışındaki yaratıcıyı tanımak, Tevhîde ulaşma sırrıdır.

Vahdet-i vücûd:

Sûret bedenlerini tutan tek vücûd,

Deryanın birliği,

Sûretsiz boyut,

Zât boyutu,

Tüm bedenleri tutan tek vücûd boyutudur.

Vâcibü'l vücûd:

Damlanın deryaya bağlı olma durumu,

Yani damlanın deryaya her an icabet etme zorunluluğudur

Yani bizim vücûdlarımız, O'nun vücûduna mecburdur.

Yani damla deryaya mecburdur.

Vahdet-i şuhûd:

Damlanın kendinde deryaya şahit olması.

Damlanın deryadan bir damla olduğuna şehadet etmesi.

Kişinin kendinde ve her varlıkta tek olan Zâta şahit olması.

Yani, Allah'ın muhammed boyutundan kendine şahitlik etmesi.

Allah'ın kendisinin kendinde kendine şahitlik etmesi.

Âl-i İmrân Sûresi 18: "Şehid Allâhu ennehû lâ ilâhe illâ huve."

Vahdet-i mevcûd:

Görünen âlemin, yani tüm varlığın tek vücûdda bir olması.

Kesretin birliği.

Var olan varlığın birliği.

İşte "Lâ mevcûda illâ Hû" "Ondan başka mevcûd yoktur" demektir.

Burada ki mevcûd; varlığı tutan Zât'ın mevcûdiyetidir.

İşte O da tek Zât'tır.

Allah, fiili cihetiyle de, sıfatlar cihetiyle de zâtı cihetiyle de tekdir, birdir.

İlm-i Tevhîd yolunda talebe; zâkir olan, fâil olan, mevsûf olan, mevcûd olan Allah'ın birliğine şahit olur.

Böylece, tüm sûretleri tutan tek zâtın Allah olduğuna şahit olur.

Sonra sûretlerin de O'ndan ayrı olmadığını zevk eder.

Ve böylece görünen görünmeyen âlemin sadece "O" olduğuna erer.

Hadid Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın"

Evvel O'dur.

Âhir O'dur.

Zâhir O'dur.

Bâtın O'dur.

Her kim: O'nun evvel boyutunun, âhir boyutunun, zâhir boyutunun, bâtın boyutunun, mânâsına erdi.

İşte O; Vahdet-i vücûd, Vâcibü'l vücûd, Vahdet-i şuhûd, Vahdet-i mevcud sırrına erdi.

İşte cem zevki, ehadiyet zevkidir.

Halk'da Hakk'a nazar edenler cem zevki keyfiyetiyle nazar ederler.

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ
إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

*Fel yevme lâ tuzlemu nefsun şeyen ve lâ
tuczevne illâ mâ kuntum tamelûn*

Fe el yevme	: Artık, böylece, işte o vakit, zaman,
Lâ tuzlemu	: Zulüm yok, mağdur olmaz, şikâyet, zulüm, kötülük,
Nefsun şeyen	: Nefis, kimse, kişi, şey, şeyde,
Ve lâ tuczevne	: Karşılık yok, ceza yok,
İllâ mâ kuntum tamelûn	: Den başka, siz değilsiniz, yaptığınız şeyler, amelleriniz

Meâli: “İşte onlar hakikati anlasalardı, hiçbir zaman hiçbir şekilde kimseye kötülük içinde olmazlardı. Yaptığınız şeylerden başka size bir karşılık yoktur.

Hakikati anlayan, Hakk’a ârif olan insan, her zaman iyi haller sergiler

Hakikatleri anlayamayan insan ise kötü haller sergiler.

Hakikatlere arif olan insan bilir ki, tüm varlığı tutan kudret tek kudrettir.

Bilir ki her varlık birbiriyle kardeştir.

Bilir ki tüm varlıktaki sıfatlar, nitelikler Allah’a aittir

Bilir ki suretler farklı olsa da tüm suretleri tutan Zât birdir.

Bilir ki tüm kâlbleri attıran Zât birdir.

İşte bu idrakte duran zerre kadar zararlı haller içinde olamaz

Hakikatleri anlayamayan kişi ise;

Hep çıkar peşinde koşar, makam mevki peşinde koşar, insanlara çıkar için yaklaşır,

Birilerini küçük görür, birilerini büyük görür,
Hep dedikodu yapar, insanların eksikliğini arar, gıybet eder, fesatlık eder,
İnsanları inançlarına göre ayırır, kendi gibi olmayana eleştirir, hakir görür, cehennemlik görür.
İnsanlara kötü lakaplar takar, ayıbını arar, alay eder, hatalarını arar, ortalığa yayar.
Yani kısacası hakikatleri anlayamayan kimse, yaşamında bir gaflet içinde yaşar ve çevresine zarar verebilir.
Anlayan kimse ise hiçbir kimseye, hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremez.
İşte hakikati anlayan, Allah'tan emin olup, mü'minlik makamına eren kimse, Yâ Sîn olmuştur.
Yâ Sîn olan;
Zerre kadar zulüm yapmaz.
Zerre kadar dedikodu yapmaz.
Zerre kadar kimseye kötülük yapmaz.
Zerre kadar yalan söylemez.
İçinde zerre kadar öfke, kin, nefret, gurur, kibir gibi hal-ler barındırmaz.
İnsanların eksikliğini gediğini aramaz.
İnsanlara kötü mahlas, lakap takmaz.
İnsanların ırzına namusuna tasallut etmez.
İnsanları ötekileştirmez.
Her varlığı Allah'ın kulu görür.
İnsanlar hakkında bu cehennemlik bu cennetlik demez.
İnsanları inançlarına göre ayırmaz, inançlarına karışmaz.
Allah adına asla hüküm vermez.
Dini, makam, mevki, şan, şöhret için kullanmaz.
İbadetlerinde zerre kadar gösteriş içinde olmaz.
Kimsenin hakkına girmez.

Yaptığı hataları unutmaz, onlardan dersini çıkarır.
Her şeyden ders çıkarır.
Karamsarlık, kaygı taşımaz.
Allah hakikatine erişmiş olandır.
Allah'ın ulvîyetinde kendi varlığından geçendir.
Tenlerin özünü görendir.
Teni cândan, cânı tenden ayrı görmeyendir.
Her an Halk'ta Hakk'a nazar edendir, o şuurdan ayrılmayıdır.
Dili gönlü bir olandır, hakikatleri hatırlatandır.
Hep iyilik peşinde koşan, hep güzel sözler söyleyendir.
İhtiyacı olanlara, darda olanlara yardım edendir.
Asla kendi çıkarına göre hareket etmez, kendine iyi denil-
sin diye hareket etmez.
Kimse hakkında zerrece kötü söz söylemez, içinden dahi
geçirmez.
İman sahibi güvenilir olandır.
Elinden, dilinden, halinden, çalışmalarından güven verendir.
Bu bölümde geçen "lâ tuczevne illâ mâ kuntum tamelûn-
kişi ameline göre karşılık bulur" mesajıdır.
Kişinin ameli neyse, bulacağı karşılık da ona göredir.
Herkes emeği kadar, karşılık bulacaktır.
Herkese emeği kadar rızık verilir.
Herkese emeği ölçüsünde, nasip sunulur.
Az çalışana ona göre, çok çalışana ona göre nasip sunulur.
Kim ne kadar çalışırsa, o kadar nasip bulur.
Oturanın nasibi ayağına gelmez.
Çalışan, arayan, koşan, emek veren nasibine kavuşur.
Herkesin nasibi bir yerlerdedir, kişi o nasibini arayıp bul-
malıdır.
Nasibine erişmek için gayret göstermelidir.

Kişi kendi gayretine yönelmeli, o gayretten ayrılmamalıdır.
Kişi başkasının emeğini kıskanmamalıdır.
Başkasının rızıkına göz diken, kendi emeğini takip etmeyendir.
Başkasının rızıkına hasetlikle bakan, kendi rızığı peşinde olmayandır.

Başkasına kıskançlık içinde olanın, hedefi yoktur, yaşam amacını bulamamıştır.

Kıskanç olan kişi, yolunu kaybeden kişidir.

Allah, kim ne yaparsa muhakkak ki karşılığını sunar.

Sabah erken kalkan, güneşi üzerine doğdurmayan muhakkak ki rızıkına tez kavuşur.

İnsanların malına mülküne göz dikenler, onlara karşı hasetlik içinde olanlar, çalışmanın, üretmenin, çalışkanlığın içinde olmayanlardır, ne yapacaklarını bilmeyenlerdir.

Çalışanlar muhakkak ki Kur'ân'a uyanlardır.

Tevbe Sûresi 105: "Ve kul âmelû."

Meâli: "De ki: Çalışın, gayret gösterin."

Çalışanlar, gayret gösterenler mutlaka karşılıklarını alacaklardır.

Gece gündüz derslerini çalışan bir öğrenci mutlaka başarılı olacaktır.

Derslerini çalışmayan, tembellik yapan öğrenci ise başarılı olamayacaktır.

Sabah erkenden kalkan, tarlasına koşan bir çiftçi, mutlaka emeğinin karşılığını alacaktır.

Tarlasını işleyemeyen, bakmayan, tarlasında gayret göstermeyen çiftçinin ise aldığı ürün, çalışkan çiftçinin aldığı ürün kadar olmayacaktır.

Sabah erkenden kalkan, işyerini açan bir esnaf daha başarılı olacaktır.

Bakara Sûresi 202: “Ulâike lehum nasîbun mimmâ kesebû vallâhu serîful hısâb.”

Meâli: “İşte onlara çalıştıkları kadar nasip verilir. Allah'ın hesabı seridir.”

Kur'ân bizlere, çok çalışmamızı, aklımızı kullanmamızı, ilim üzere olmamızı tavsiye eder.

Allah vaad etmiştir, iyi çalışmalar içinde olanlar; mağfirete ve yüce karşılıklara kavuşurlar.

Mâide Sûresi 9: “Veadellâhullezîne âmenû ve amilûs sâlihâti lehum magfiretun ve ecrun azîm.”

Meâli: “Allah'ın vaadidir, iman edenler ve dosdoğru iyi çalışmalar içinde olanlar, mağfirete ve yüce karşılıklara kavuşurlar.”

Sâlih amel içinde olmak, dosdoğru ilim üzere iyi çalışmalar içinde olmaktır.

Salih amel içinde olmak, toplumda iyi şeyler yapmaktır.

Onun için Kur'ân'da “sâlih amelde olan huzurludur” diye bildirilir.

Nisâ Sûresi 122: “Amilûs sâlihâti se nudhiluhum cennâtin.”

Meâli: “İyi çalışmalar içinde olanlar, her zaman huzur içindedirler.”

Bir ülkenin insanları çok çalışıp, gayret gösteriyorsa, Allah'a tevekkül içinde ise, adaletten ve ilimden ayrılmıyorsa, o ülkenin insanları huzurludurlar.

İnsan, iyi çalışmalar içinde olmalıdır

Salih amel ile zalim amelin ne olduğunu iyi anlamalıdır.

Amellerimiz zalimlik getirmemelidir.

İnsan, kötülük içinde çalışmamalıdır, hep iyilik üzere çalışmalıdır.

İyilik üzere çalışan ona göre karşılık bulacaktır.

Kötülük üzere çalışan ona göre karşılık bulacaktır.

İyilik üzere çalışan huzura erecektir.

Kötülük üzere çalışan, huzursuzluğa kapı açacaktır.

Âl-i İmrân Sûresi 104: “Yemurûne bil marûfi ve yenhevne anil munker ve ulâike humul muflihûn.”

Meâli: “İyilik yolunda olanlar ve kötülükten uzak duranlar, işte onlar huzura erenlerdir.”

Yaşam bize sunulan bir armağandır.

Yaşamda huzuru bulmalıyız.

Huzur, kötülükten uzak durmak, iyilik yolunda olmakta gizlidir.

Huzur, kibirden uzak durmak, Allah’ın yüceliğine teslim olmakta gizlidir.

Huzur, çalışmak, üretmek, ilimden ayrılmamakta gizlidir.

Huzur, ilâhî huzura erişmek, o huzurdan hiç ayrılmamakta gizlidir.

Huzur, insan makamına erişmekte gizlidir.

Huzur, İslâm şuuruna erişmek ve Müslüman olarak yaşamakta gizlidir.

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ

İnne ashâbel cennetil yevme fi şugulin fâkihûn

- İnne ashâb** : Muhakkak ki, şüphesiz, ehil, sahip, halk, kimse,
El cennet el yevm : Cennet, huzur, gün, vakit, zaman,
Fî şugulin : İçinde, dolu, yoğun, meşgul, uğraşlar, gayret,
Fâkihûn : Hoşnut, kemalât zevkinde, bilgi sahibi,

Meâli: “Şüphesiz hakikatlerin bilgisine sahip olanlar, her zaman hakikatlerin meşguliyetindedirler ve her zaman huzurlu olan kimselerdir.”

Burada geçen “ashab” kelimesi; sahip, arkadaş, halk, efendi anlamlarına gelir.

Aynı duygu, aynı düşünce, aynı yolda olanlar, ashab olarak adlandırılır.

Hazreti Muhammed’in “ashabım” sözü; arkadaşlarım, yoldaşlarım, aynı amaca, aynı inanca sahip dostlarım anlamındadır.

Sahabe kelimesi de buradan gelir.

Allah hakikatine sahip olanlara, ashab denilmiştir.

Ashab ehlinin gönlü, hakikatlere erişmiştir.

Hakikatlerle müşerreflenen gönüller her zaman huzurludur, huşu içindedir.

Âyette belirtildiği gibi onlar; “Her zaman huzurlu olan kimselerdir.”

Onlar her zaman hakikatleri anlama içindedirler.

Onların gönülleri Hakk’la meşguldür.

Huzur halk boyutunda Hakk’a olan nazardır.

Huzur; hazerat, hazret, hazır, haz, hızır, halk kelimesiyle bağlantılıdır.

Huşu; haşye, haşyet, haşin kelimeleriyle bağlantılıdır.

Haşyet: Tutulup kalmak, kendinden geçmek, kendini unutmak, yere yığılmak, yok olmak, boyun eğmek, teslim olmak demektir.

Huzur; haz duymak, hazır olmak, hayran olmak, huzurda durmak demektir.

Huzur; halk boyutunda Allah'ın sıfatları karşısında hayranlık içinde kalıp haz duymaktır.

Huşu; Allah'ın zâtının ûlvîyetinin karşısında yokluğunu hissetmektir.

Huzur, sıfatlar boyutu ile alakalı histir.

Huşu; Allah'ın zâtı boyutu ile alakalı histir.

Cennet, huzurun huşunun olduğu yerdir.

Cehennem; kötülüğün, kibrin, zulmün, kendini üstün görmenin, cehaletin, delaletin, gafletin olduğu yerdir.

Hakikatlerin bilgisine erişenler, mü'min olanlardır.

Mü'min olanların yeri cennettir.

هُم وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِيُونَ

Hum ve ezvâcuhum fî zilâlin alel erâiki muttekiûn

Hum ve ezvâcu hum : Onlar ve onlarla aynı yolda olanlar, eş, cins, tür,

Fi zilâl : Gölge içinde, rahatlama,

Ala el erâiki : Yüce makamlar, tahtlar üzerinde,

Muttekiûn : Yaslanmış, dayanmış, rahatlık, kemalâtın huzuru, takva ehli,

Meâli: “Onlar ve onlarla aynı yolda olanlar, yüce makamların rahatlığında ve kemalâtın huzurundadırlar.”

Bu bölümde geçen “ezvâc” kelimesi, ashab ehli içindir.

Allah’ın hakikatlerine sahip olanlar birbirlerine eş olmuşlardır, kardeş olmuşlardır, dost olmuşlardır.

Müellifler genelde, ezvâc kelimesini erkeğin eşi olarak çevirirler.

Ezvâc, zevc kelimesinden gelir.

Ezvâc, zevc kelimesinin çoğuludur.

Ezvâc; cinsler, türler, sınıflar, eşler, çeşitler, benzerler, denklemler demektir.

Aynı bahçede kırmızı güller, beyaz güller, sarı güller vs birbirine ezvâctır.

Aynı tür hayvanlar da birbirine eştir, ezvâctır.

Birbirine eş olan karı koca da ezvâctır.

Aynı amaçta yol alanlar birbirlerine denk olanlardır, yani ezvâc olanlardır.

Aynı duygu, aynı düşünce aynı amaçta olanlar birbirlerine destek olurlar, birbirleriyle dost olurlar.

Dost olanlar, hakikat yolunda birbirlerine kapılar açarlar.

Hakikat bilgilerini paylaşırlar, düşüncelere yol açarlar.
İlm-i Tevhîd yolunda talebe olanlar nice makamlar geçerler.
Yûnus, Taptuğun kapısında Taptuğa eş oldu.

Onunla aynı yolda, aynı gayrette, aynı amaçta buluştu.
Ve Taptuk ona arkadaşlık yaptı, nice kapılar açtı.

“Taptuk’un tapusunda, kul olduk kapısında,
Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdülillah.”

İşte Allah hakikatine erişebilmek için, kişi kendine Kâmil bir insan bulmalıdır ve ona eş olmalıdır.

Eş olduğu Kâmile tastamam güvenmelidir ve onun takip ettiği yolu ilmi olarak takip etmelidir.

Kâmil insanın takip ettiği yol, Hazreti Muhammed’den beri gelen, Tevhîd yoludur.

Kâmil insan talebeyi Hakk’a yönlendirir, kendine bağlamaz.

Kâmil: Olgun, konusuna bilgili olan, Allah hakikatinin bilgisine ulaşmış insan demektir.

Mürşid-i Kâmil: İrşad yolunu gösteren, Allah hakikatinin bilgisini tebliğ eden insan demektir.

Mürşid-i Kâmil; yaptığı tebliğ ile asla kendine davet etmez.

Talebeyi birinci saniyede Hakk’a yönlendirir.

Talebenin nefesine arif olmasını tesviye eder.

Yaşantısında, halinde, dilinde asla fâsıklık olmaz.

Asla birilerini övüp birilerini yermez.

Sunduğu her bilgi Allah’a ait bilgilerdir.

Tevhîd şuurundan asla ayrılmaz.

Her sözüyle Allah şuuruna yönlendirir.

Asla kendini, Allah ile talebesi arasına koyacak kelimeler etmez.

Asla kendinin övülmesine izin vermez, bu duruma asla izin vermez.

Kişiyi Hakk'a hayranlığa sürükler, kendine hayran olmaya değil.

Zerre kadar menfaat, makam, şan, şöhret peşinde olmaz.

Asla dini, menfaatine alet etmez, kimseye zerre kadar yük olmaz.

Alnının teriyle çalışır karnını doyurur, dinden karnını doyurmaz.

Teksr Sresinde belirtildiği gibi; çoğalma derdine, bu kadar mridim var, halifem var derdine düşmez.

Talebeyi Hakk'a eş olmaya yöneltir.

Hakk yolunda Hakk'a eş olanlar, yani Hakk'la bir olduğunu anlayanlar, Tevhîd şuuruna ermiş olanlardır.

İşte yette belirtildiği gibi onlar; "yüce makamların rahatlığında ve kemalâtın huzurundadırlar."

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مِمَّا يَدْعُونَ

Lehum fihâ fâkîhetun ve lehum mâ yeddeûn

Lehum fiha fâkîhetun : Onlar, orada, kemalât zevkinde, bilgili,

Ve lehum ma yeddeûn : Onlar, ne isteyen, arayan, iddia, talep,

Meâli: “Onlar hakikatlerin bilgisine sahiptirler ve onlar aradıkları hakikatlere kavuşmuşlardır.”

İşte Hakk yolunda Tevhîd şuuruna erişmiş olanlar, Hakk’a eş olanlar ezvâc makamına gelenler, aradıkları hakikatlere erişmişlerdir.

Hakikatlere erişmiş kimselere; “Fâkih” denilir.

Fâkih kişi; fıkıh sahibi olmuş kişidir.

Yani; hakikate erişmiş, Hakk’ı bilmiş, şahit olmuş, ilim ve edep sahibi olmuş, hakikatlere ârif olmuş, şuur sahibi olmuş demektir.

Fâkih kişi, Kemâlat makamına erişmiş, Kâmil olmuş kişidir.

Kâmil kişi: İnsan makâmına gelmiş, Yâ Sîn olmuş kişidir.

Kâmil kişi:

Baktığı her yerde varlığın ardında varlığın sahibini görür.

Varoluşun ve var edenin hakikatine ulaşmış kişidir.

Allah hakikatine ulaşmış kişidir.

Rahîm ve Rahmân boyutlarına ulaşmış kişidir.

İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyutlarına ulaşmış kişidir.

Asla kendilerini makâm sahibi görmezler, tüm makâmların sahibinin Allah olduğunu bilirler.

Cümle varlığa bir gözle bakar.

Birden çıkan birleri seyreder.

Her birdeki, yüklü olan işaretleri bilir.

Akışın nereden geldiğini nereye gittiğini sezer.

Çiftçinin tohumdan ne çıkacağını, ne zaman çıkacağını ve nasıl şekillenip nasıl meyve vereceğini bildiği gibi, Kâmil kişi de varlığın akışını ve olayları görür.

Fâkih kimseler, Kâmil kimseler; İlim üzere, irfân üzere hareket ederler.

Asla sûret görmezler, nûrun akışının seyrindedirler.

İşaretleri okuyabilirler.

Köprüler kurarlar, köprüler yıkarlar.

Yaratılışın boyutlarına ulaşırlar, okumayı oradan yaparlar.

Her bir boyutun açığa çıktığı ana kaynağa erebilirler.

Her bir boyuttan akan akışı seyredebilirler.

Varlığın sırlarını görürler, akışını görürler, nihâyetini görürler.

Üflenen rûh'un ne olduğunun keyfiyetindedirler.

Halk'a Hakk nazarıyla bakarlar.

Deryanın ve dalgaların seyrindedirler.

Hakk deryadır, Halk deryanın dalgasıdır, bu şuurdan hiç ayrılmazlar.

Tevhîd şuuruyla hareket ederler.

Evvelden âhire akışı seyrederekler.

Evvelden âhire olan akışın ne olacağını bilirler.

Âhirden evvele dönüşü seyrederekler.

Âhirden evvele yeni bir oluşumun ne olacağını bilirler.

Bâtından zâhire olan akışı ve ne çıkacağını bilirler.

Zâhirden bâtına dönüşü ve yeni oluşan yazılımı görürler.

Tohumdan tohuma olan akışı seyrederekler.

Yeni bir tohum oluştuğunda, önceki tohumda olan yazılıma yeni yazılımlar eklendiğini görürler.

Kaderin vehbiyet cihetini de kesbiyet cihetini de bilirler.

Toplumun yaşamıyla, halleriyle, davranışlarıyla ilgili silmeler, yazılımlar yapma gúcüne sahiptirler.

Baktığı her kişinin, yaşam boyutunda nerede takılıp kaldığını görürler, neye esir olduğunu görürler.

Kişilerin engellerini kaldırma gúcüne, yetkisine sahiptirler.

Işığın yolculuğunda yolculuk ederler.

Işıktan açığa çıkanlarla yolculuk ederler.

İşte onlar âyette belirtildiği gibi; “Onlar hakikatlerin bilgisine sahiptirler ve onlar aradıkları hakikatlere kavuşmuşlardır.”

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ

Selâmun kavlen min rabbîn rahîm

Selâmun kavlen : Selâm, selamet, barış, sözleri,
Min rabbi : Rabbi, vücûdlandıran,
Rahîm : Halkı Hakk'tır tutan, Hakk'tır zahir olan,
öz olan, özünden var eden,

Meâli: “Sözleri barış ve huzur üzerinedir. Hakk zahir zevkiyle, her an Rabb şuurundadırlar.”

Kâmil kimseler “Selam” makamına erişmiş kimselerdir.

Onlar, varlığın her an birbirine selâm verdiğiine şahit olanlardır.

Onlar “İslâm-Selamet” makamına erişmiş ve o makamın şuuruyla yaşarlar.

Bazı inanç gruplarında insanlar birbirine “Selamün kavlen min rabbîn rahîm âyetini oku, fâzileti çok büyüktür” diye tavsiyeler veriyorlar.

Bazı inanç gruplarında şöyle sözler hep söylenmektedir.

Bu âyet Yâ Sîn Sûresinin kâlbidir.

Bu âyeti devamlı okuyana Allah selam verir.

Allah her kötülükten korur.

Yemek yerken bu âyet okunursa, yenen yemek cennet yemeği olur.

Yâ Sîn Suresini 1 defa okuyana 10 hatim sevabı vardır.

“Selamün kavlen min rabbîn rahîm” âyetini 1 defa okuyana 10 hatim sevabı vardır.

Devamlı okuyan, rûhunu imanla teslim eder.

Cennetin her kapısına çağrılır.

Yaşarken cennet sunulur.

Bu âyeti dil ile defalarca okusak, bunlar gerçekleşir mi?

Nedir “Selâmun kavlen” âyetinden gelen anlamlar.

Yâ Sîn Sûresi 58: “Selâmun kavlen.”

Meâli: “Sözleri barış ve huzur üzerinedir.”

Ağzımızdan çıkan sözler, hangi boyuttan geliyor.

Söylediğimiz sözler; huzur, şefkat, sevgi, umut, sevinç, heyecan, gayret, birlik, beraberlik, hisleri mi uyandırıyor?

Yoksa, ayrımcılık, hakir bakmak, korku, kin, nefret, kavga, karamsarlık, umutsuzluk, tembellik, eksik aramak, kendini, inancını yüce görmek gibi hisler mi uyandırıyor?

Nedir Selâmun Kavlen?

Nedir Rab boyutu?

Nedir Rahîm boyutu?

Nedir bu boyutların şuuruyla söylemek?

Ve nedir bu şuurda yaşamak?

Bu âyette geçen kelimeleri tek tek inceleyelim:

Selâm; “S-l-m” kelime kökünden gelir.

Selâm, İslâm, Teslim, Müslüman, Selâmet, Süleyman, Selim, aynı kelime kökünden gelen kelimelerdir.

Selâm, İslâm makamına ermiş kişiye açılan bir boyuttur.

İslâm: Varoluş ve Var eden hakikatine ermiş, kendi vücûdundaki ve varlıktaki işleyişi yapanı, sıfatların sahibini, bedenlerin sahibini anlamış ve O’na teslim olmuş demektir.

İslâm makamına eren kişi; içsel kavgalarını bitirmiş, ilâhî huzura ulaşmış kişidir.

Kavl: Söz, ağzımızdan çıkan sözler, konuşulan sözler, sözleşme, söz cümlesi, demektir.

Rab: Allah’ın vücûd boyutundaki esmasıdır.

Her vücûdu tutan, vücûdlandırıran, şekillendiren, biçimlendiren, vücûdun sahibi gibi anlamlara gelir.

Kişinin vücûdunu şekillendiren, yani kişiyi vücûdlandırıran ve her an vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah’ın kişideki boyutu Rab’dır.

Rahîm; tüm âlemin geldiği kaynaktır, öz boyuttur.

Ağacın geldiği tohum boyutu gibi, tüm varlık da Allah’ın öz boyutundan gelir.

İşte bu boyut rahîm boyutudur.

Rahîm boyutundan gelen bedenleri ve o bedenlerin işleyişini anlayan kimseler:

Halk boyutunun sırrına ermişlerdir.

Tüm vücûdları tutanın Allah olduğunu bilirler.

Nereye dönerlerse dönsünler, her varlığın ardında Allah'ın vechîni seyrederekler.

Onlar, kulda Hakk'a nazar ederler.

Onlar damla derya birliği şuuruyla yaşarlar.

Onların gönülleri ilâhî huzura ermiştir.

Onların sözleri "Selâmun Kavlen" boyutundan gelir.

Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, kimlerle otururlarsa otursunlar, onların ağızından çıkan sözler gönül boyutundan gelir.

İşte onların sözleri:

Allah'ı hatırlatır.

Gönüllere ilâhî huzuru hissettirir.

Şefkat doludur.

Sevgi doludur.

Umut vericidir.

Sevindiricidir.

Sevmeyi, kucaklamayı, hissettirir.

Kaygıları, tedirginlikleri bitirir.

Öfkeyi, hiddeti, kavgayı bitirir.

Birliği, beraberliği getirir.

Gönül okşayıcıdır.

Sabretmeyi, isyan etmemeyi hissettirir.

Akıl etmeyi, düşünmeyi, şahit olmayı hissettirir.

İlim üzere hareket etmeyi hissettirir.

Yaratılış amacını bulmayı hissettirir.

Çevresine faydalı olmayı, yardım etmeyi, korumayı, hissettirir.

Onların sözleri "Selâmun Kavlen" boyutundandır.

Asla sözlerinde; ayrımcılık, hor görme, birilerini yüceltme yoktur.

Yüce olanın Allah olduğunu bilirler.

Allah'ı bırakıp bir kula yücelik isnat etmezler.

Onlar, tertemiz sözlere yönelmişlerdir, tertemiz sözlerin nereden geldiğini bilirler.

Onlar samimidirler, tevekkül sahibidirler.

Hacc Sûresi 24: "Ve hudû ilet tayyibî minel kavli ve hudû ilâ sırâtıl hamîd."

Meâli: "Sözlerin tertemiz olanına yönelmişlerdir ve tecellilerin sahibinin yoluna yönelmişlerdir."

Anlıyoruz ki "Selâmun Kavlen" boyutu, İslâm şuuruna ulaşmış kişinin gönlünden akan "Kavl" boyutudur.

Yoksa her gün, defalarca dil ile bu âyeti yüzlerce okusak, bir anlamı yoktur.

Önemli olan mânâsına ulaşmak ve onu yaşantımıza uygulamaktır.

Kur'ân bizlere her bir âyeti anlamamız için sunuldu.

Onu anlamadan okumak için değil.

Ondan şahsi çıkar elde etmek için değil.

Ondan şan, şöhret, makam elde etmek için değil.

Kur'ân'da yüzlerce âyet; düşünmeyi, akıl etmeyi, anlamayı, varlığı incelemeyi, varlıktaki hakikatleri görmeyi tavsiye eder.

Düşünenin, anlayanın, imanı olur.

Düşünmeyenin, akıl etmeyenin, sadece söylenenlere inanması olur.

İşte fâkih, kâmil kimselerin dillerinden akan sözler, gönüllere rahatlık verir, Allah sevgisini hatırlatır.

Onlar insanlığın selameti için koşarlar.

Onlar toplumda zulüm olmasın, barış olsun diye mücadele ederler.

Ve onlar bilirler ki Allah'ı hisseden kişi, asla kimseyi kırmaz, kimseyi aldatmaz, kimseye zarar vermez.

وَامْتَأَزُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

Vemtâzûl yevme eyyuhel mucrimûn

Ve imtâzu	: Ayrılmak, temyiz, çekilmek, uzak dur,
El yevme	: Zaman, vakit, gün,
Eyyuha el mucrimûn	: Ey, seslenme, fenalarda kalma hâli, günahkâr, suçlu,

Meâli 1: “Fenalarda kalanlara, her zaman o hallerinizden uzak durun, diye seslenilir.”

Meâli 2: “Günahkârlara seslenilir; kötülüklerden, günahlardan, kibirden uzak durun”

Bu bölümde geçen mücrim, cürm kelimesinden gelir.

Cürm; suç, günah, kirlilik, zarar vermek demektir.

Arapçada, kemik kırdı, eti kemiğinden ayırdı anlamında da kullanılır. Bundan maksat birine zarar verdi, saldırdı, hayatını tehlikeye soktu, öldürdü demektir.

Bu âyette; her zaman cürümden yani suç işlemekten, günahattan uzak durun, diye belirtilmektedir.

İnsan düştüğü günahın farkına varmalı ve tövbe etmelidir.

İnsanoğlu zayıftır, hatalar yapabilir, gaflete düşebilir, günah işleyebilir.

Kul hakkına girebilir, Allah’a karşı şirk koşabilir.

Aklı ve gönlü temiz olmayan insan, Allah hakikatine erişemeyecektir, insan makamına eremeyecektir, İslâm olamayacaktır.

Aklı ve gönlü temizlemenin, günahlardan dönmenin ilk adımı tövbedir.

Tövbe nedir?

Nasûh tövbesi nedir?

Kur’ân açısından tövbenin incelenmesi:

Neydi tövbe etmek?

Yaptığımız bir zulümden tövbe etmekle kurtuluyor muyuz?

Tövbe; günah işleyip tövbe etmek, yine günah işleyip yine tövbe etmek miydi?

Yoksa kâlden tövbe edip, bir daha günaha dönmek miydi?

Birine yaptığımız zulüm ortada dururken, Allah yaptığımız tövbeyle bizi affediyor mu?

Tahrîm Sûresi 8: "Tevbeten nasûhâ- içten samimi tövbe edin."

Evet, nedir tövbe?

Nedir nasûh tövbesi?

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah'a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, giybeti, kibri, bilmişliği, kalp kırmayı, dedikoduyla çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hâsetliği, fesâtlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Yaptığı hataya tövbe edip, o hataya tekrar dönüp, tekrar tövbe edip tekrar hataya dönüp tekrar tövbe edilmesi tövbe değildir.

Günah: Hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe: Hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı zulümden pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yani insan olmanın kapısını açar.

Tövbe de kul hakkı vardır.

Kişi, Allah'ın bir kulunun hakkını yediğinde zalim durumuna düşer.

Zalim kişi kendi cehennemini hazırlamıştır.

Ve yaptığı zulmün muhakkak ki karşılığını alacaktır.

Tövbe "ت، و، ب": Günahlardan dönmeye söz vermek, dönmek, vazgeçmek, terk etmek, pişmanlık duymak gibi anlamlara gelir

Nasuh "نُصُوح": Hâlis, temiz, nasihat, bozulmayan, kirlenmeyen, nesh etmek, hükümsüz bırakmak, iptal etmek, kaldırmak, o halden vazgeçmek, gibi anlamlara gelir.

Nasûh tövbesi: Yaptığı hataya bir daha dönmek üzere Allah'a söz vermek ve bir daha o hataya dönmemektir.

Bunun ölçüsü; kişi yaptığı hatayı hatırladıkça, kendinden utanır, tüyleri diken diken olur, kendini ayıplar.

Kişi, yirmi yıl önce bir hata yapmış olsa, bunu sıcacık hatırlar, sanki az önce yapmış gibi büyük bir pişmanlık duyar.

İşte bu pişmanlık, o kişiyi bir daha hata yapmaktan uzak tutar.

Kişi hata yapıp, tövbe edip tekrar hata yapıyorsa buna tavuk tövbesi denir.

Kâmil insanlar tavuk tövbesini şöyle tarif etmişlerdir:

Tavuk yerde gördüğü dışkıyı yer ve gagasını yere silerek" Allah'ım bir daha dışkı yemeyeceğim" diyerek tövbe edermiş.

Ve tövbesini unuttur, tekrar bir dışkı gördüğünde hemen koşar yine yermiş.

İşte kişi tövbe edip, tekrar günah işliyorsa bu tövbeye kâmil kişiler" tavuk tövbesi" demişler.

Onun için kâmil kişiler: "Evladım! Yapacaksan nasûh tövbesi yap, tavuk tövbesi yapma, bil ki hakikat yolu nasûh tövbesi yapana açılır." demişlerdir.

Nasûh tövbesi dil ile değil, kâlbîdir.

Nasûh tövbesi, bâtil olandan ve kötülükten uzaklaşmakla mümkündür.

Kişinin nâsuh tövbesine ulaşabilmesi için, Allah'ın mağfiretine ulaşması gerekir.

Eğer kişi tövbesinde samimi olur ve hata yapmamaya gayret ederse, edep üzere olmaya başlar.

Edep üzere olan kişiye, lütûf açılır ve kişi kendine ârif olmaya başlar.

Kendinde ve tüm varlıkta her an tecelli eden Allah'a şahit olmaya başlar.

İşte bu şehadet, kişinin Allah'a teslimiyetine kapı açar, kişi açılan kapıdan Allah'ın mağfiretine ulaşır.

Ve işte o zaman kul, her an Allah'ın mağfireti üzere yaşar.

Bu mağfiret kişinin günaha düşmesine izin vermez.

İşte o zaman kişi nasûh tövbesine ulaşır.

Nasûh tövbesine ulaşan kişi, hiç kimseye zerre kadar zarar veremez, kimseyi kandıramaz, kimsenin hakkını yiyemez.

Çünkü onun gönlü her an Allah aşkıyla doludur.

O aşk ona hata yaptırmaz.

İşte nasûh tövbesi için mağfiret şarttır.

Mağfiret için de; edep ile, ilim ile, idrak ile, tefekkür ile Allah'a şahit olmak şarttır.

Mağfiret; kirletmeyecek olanı giyinmektir.

Kişiyi günah kirinden uzak tutacak tek şey, Allah'ın mağfiretidir.

Kişi Allah'ın mağfiretine mazhar olmuşsa, Allah o kişinin kâlbinden her an ona sevgisini hissettirir.

O sevgi, kişinin hata yapmasına engel olur.

Allah'ın sevgisine mazhar olan kimse, kimseyi üzemez, kimseye kötü söz edemez, kâlbini kıramaz, hakkına giremez.

O kişi, hiçbir zaman kul olduğunu unutmaz, her an kulluk makamında durur, kulluk şuuru ile hareket eder.

Her varlığın kendisi gibi Allah'ın bir kulu olduğunu bilir ve Allah'ın her varlıkta her an tecelli ettiğini bilir.

Bir kula zarar vermenin Allah'a zarar vermek olduğunu bilir.

İşte nasûh tövbesine ulaşan, nereye bakarsa baksın Allah'ın vechî oradadır, şuuru ile yaşar.

Nasûh; temizlenmek, arınmak, benliği bırakmak demektir.

Nasût; Nâs olmak, İnsan olmak demektir.

Ya Rabbî! Bizlere nâsuh tövbesini nasip eyle.

Tövbe:

Bismillâhirrahmânirrahîm

Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullahe'l-azîm el-kerîm, ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûmü ve etübü ileyhi, tevbete abdin zâlimin li-nefsihî, lâ yemlikü li-nefsihî mevten velâ hayâten velâ nüshûrâ. Ve es-elühü't-tevbete ve'l-mağfirete ve'l-hidâyete lenâ, innehû, hüve't-tevvâbü'r-rahîm.

Meâli: Günahlardan temizleyen Allah'tır, günahlardan temizleyen Allah'tır, günahlardan temizleyen Allah'tır. Azîz olan- dır, Kerîm olandır. O'ndan başka güç yoktur. Diri olan, diriliğiyle varlığı her dâim tutan, sürüp giden ancak O'dur. Tövbe O'nadır. Bir özden var etmede ve hayat vermede ve neşretmede bir gücü olmayan ve nefesine zulmeden kulunun tövbesini kabul eden- dir. Bize hidâyet eyle, mağfiret eyle, tövbemizi kabul eyle. Mu- hakkak ki O'dur rahîm olan, tövbeleri kabul eden.

Tövbe Allah'ım, tövbe Allah'ım, tövbe Allah'ım.

Bu ana gelinceye kadar ettiğim dedikodu ve çekiştirme- lerden, fitnelik ve fesatlıktan, hasetlik ve kıskançlıktan, biri- lerinin ardından alay etmekten, kulların hakkına girmekten, düştüğüm gururdan, kibirden, kendimi üstün görmekten, baş- kasına hakir bakmaktan pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

İnsanların inançlarına karışıp onları yargılamaktan, örtülü ya da örtüsüz diye ayırmaktan, namazlı ya da namazsız diye ayırmaktan, cemaat, tarikat, mezhep ayrımcılığı yapmaktan pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Kendi inancımı yüce görmekle, başkasının inancına hor bak- makla, onları cehennemlik görmekle, hüküm sahibinin sen ol- duğunu unutmakla, nasıl bir gaflete düştüğümü anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Nice kulunun kâlbini kırdım, içimde onlara öfke duydum, sesimi yükselttim onları incittim, bilerek ya da bilmeyerek on- lara kötülük ettim, hepsinden pişmanlık duydum, tövbe ediyο- rum, beni affet ya Rabbim.

Dilimi tutamadım, fena sözler ettim, bilmişlik ettim, tar- tışmalara girdim, kimini yüce gördüm, kimini küçük gördüm,

senin yüceliğini göremedim, tevâzûyu unuttum, tenezzüllü olmadım, pişman oldum tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

İnsanların eksikliğini aradım, hatasını aradım, kendi eksikliği göremedim, kendi hatalarıma bakamadım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Düştüğüm öfkelerden, nefretlerden, kinlerden, kavgalardan, ettiğim zalimliklerden pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Düştüğüm kaygılardan, karamsarlıklardan, umutsuzluklardan, senden umut kestiğimden dolayı tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Dünyanın malına mülküne kapıldım, şana şöhrete aldandım, dünyanın nice çıkarına esir oldum, kendi çıkarım için nice kimsenin hakkına girdim, bilmeden nicesine hakkımı yedirdim, bilmeden aldandım aldattım, nice hatamı anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Varlığın sûretinde kalıp, özünü görmemekle, eşyanın hakikatine erememekle, kendime ârif olamamakla, sana şahit olamamakla, sana şirk koşmakla, aklımı kullanamamakla, ne büyük bir gaflete düştüğümü anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Varlığın ve kendimin yaratılış hikmetini görememişim, yaşamın sırrını çözememişim, seni bilememişim, beni affet ya Rabbim.

Bilerek ya da bilmeyerek düştüğüm tüm günahlarımdan pişman oldum.

Pişmanlıklarımı kabul eyle, tövbemi kabul eyle ya Rabbim.

Tövbe ya Rabbim, tövbe ya Rabbim, tövbe ya Rabbim,

Muhakkak ki sensin tövbeleri kabul eden, affeden, mağfiret sahibi olan.

Tövbemizi kabul eyle, bize mağfiret eyle.

Günahlara düşmemeye sana söz veriyoruz, sözümüzü kabul eyle, gönlümüzü samimi eyle ya Rabbim.

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا
الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

*E lem ahad ileykum yâ benî âdeme en lâ tabudûş
şeytân innehu lekum aduvvun mubîn*

E lem ahad ileykum	: Ahd, söz verme, koruma, sizler,
Yâ benî âdem	: Ey Âdemoğulları, insan olma yolunda olan,
En la tâbudu	: Kul olmayın, tapmayın,
El şeytân	: Şeytani haller, kötülük halleri,
İnnahu lekum aduv mubîn	: Muhakkak ki o, sizin için, düşman, apaçık,

Meâli: “Ey Âdemoğulları! Şeytani hallere kul olmayın, sizler kendinizi o hallerden koruyun. Muhakkak ki o haller sizin için apaçık düşmandır.”

Hepimiz benî âdemiz, yani âdemoğluyuz.

Âdem makamına gelen Âdem olacaktır, insan olacaktır.

Anneden doğan her çocuk benî âdemdir.

Anne rahminden dünyaya gelen her çocuk benî âdemdir.

Gönül rahminden doğan kişi ise, Âdem'dir.

Bir Mürşid-i Kâmil'le Hakk'a yol bulan kişi Âdem makamına erecektir.

Âdem olmak:

“Nefahtü fihi min ruh- ruhumdan ona üfledim” sırrıdır.

Hakk zahir, Halk bâtın sırrına ermektir.

Gönül râhminden doğmaktır.

Gönülde Muhammed nûrunun doğuşudur.

Cümle âlemin bir özden doğuşunu seyretmektir.

Vücûdun Zâtına teslim olmaktır.
“Nûrun alâ nûr” zevkine ermektir.
Deryadan damlanın gelişidir.
Muhammed sırrıdır.
Bâtından zâhire çıkıştır.
Evvelden âhire akıştır.
Kendi bedeninde, her an olmakta olan doğuşu seyretmektir.
Cümle âlemde her an olmakta olan doğuşu seyretmektir.
Şariat-ı Muhammed’i denilen Muhammed şuuruna ulaşmaktır.
Cümle varlığın bir nûrdan süzülüp geldiğini görmektir.
Cümle varlığın aynı nûrla sarılı olduğunu görmektir.
Deryanın nûrunun “Hû” olduğunu, damlada ki nûrun “Muhammed” olduğunu görmektir.
Deryada damlayı, damlada deryayı seyretmektir.
Yerlerde göklerde olanların her an secdede olduğunu görebilmektir.
“Nûrumdan nûrunu halk eyledim” sırrıdır.
Vahdetten kesretin, kesretten vahdetin doğuşudur.
Kevser sırrıdır.
Gönül mirâcında Resûl Nebî boyutlarına ermektir.
Her bir boyutta, o boyutun nûrundan beslenmektir.
Kendi doğuşuna şahit olmaktır.
Âdem’den Muhammed’e olan akışı seyretmektir.
Kendi aslına ulaşmaktır, Âdem olmak.
Âdem olmanın yolu; şeytanını görebilmek, onunla mücadele edebilmek ve onu teslim alabilmekten geçer.
Âyette geçen; “lâ tabudûş şeytân- şeytana kul olmayın.”
“İnnehu lekum aduvvun mubîn- muhakkak ki o sizin en büyük düşmanınızdır” açıklamalarını dikkatlice inceleyelim:
Öncelikle şeytan nedir bunu bilmeliyiz.
Şeytanı öncelikle kendimizde aramalıyız.
Şeytan diye ayrı bir varlık yoktur.

Şeytan insanın zalimleşmiş boyutudur.

İnsan, yaptığı kötülükleri, adı olan kendi olmayan şeytanın üstüne atarak, zalimliğine kılıf uydurur.

Şeytan denilen şey, zalim kişinin ta kendisidir.

Kişi de zalimse bilmelidir ki şeytan kendisidir.

Onun için şeytan dediğimizde bilelim ki, kötülükler içinde olan zalim kişi anlaşılmalıdır.

Onun için şeytan diye bahsettiğimiz, kötülükler, zalimlikler içinde olan kişidir.

Yani şeytanlaşmak, zalimleşmek demektir.

Zalimleşen kişi şeytandır.

Ayrı bir şeytan aramanın anlamı yoktur.

Kim ki çevresine acımasızca zulmediyor, işte o şeytanlaşmış kişidir.

Kim ki çevresine kötülük yapıyor, o şeytandır.

Şeytan, “şa-ta-na” kelimesinden gelir.

Uzaklaşan yani Hakk’tan uzak olan demektir.

Hakk’tan uzak olan, kibir içine düşer ve şeytanlaşır.

Varlığın özünü, görmekten uzaklaşan “şa-ta-na” durumunu düşer.

“Şa-ta-na” durumuna düşen, varlığın dış boyutunda kalır ve ondan menfaat elde etme derdine düşer.

Yani varlığın eşya boyutunda kalıp, hakikatine eremeyendir.

Şeytan, eşya aynı kökten gelen kelimelerdir

Eşyadan menfaat elde etme durumu, kişiyi özden koparır.

İşte o menfaat elde etme durumu kişiyi, kendi çıkarının derdine düşürür ve kişi zalimleşir.

Nisâ Sûresi 120: “şeytânü illâ gurûrâ- şeytan denen, ancak gurur, kibir içinde olandır.”

Evet, her kim; bir gurur, kibir içindeyse, işte o kişi şeytandır.

Gururlanma, kibirlenme şeytanlığın doğduğu yerdir.

Şeytan, varlığın eşya boyutunda kalıp, varlığa zulmederek kendine menfaat elde etme derdindedir.

Şeytanın cirit attığı yer, dini alandır.

Şeytan son planını asla önceden belli etmez.

Şeytan planını hep gizler.

Şeytan planını masumlar üzerinden gerçekleştirir.

Şeytan planını; inanç, ibadet alanı üzerinden gerçekleştirir.

Şeytanın dini kullanarak, hedefine ulaşır.

Dindar kılığına girerek, hedefine adım-adım yaklaşır.

Şeytanlaşmış kişi her zaman sinsidir.

Tek amacı vardır, o da kendi çıkarıdır.

Şeytan masumları Allah diyerek aldatır.

Şeytan masumları Allah diyerek, kitâb diyerek, din diyerek, ibadet diyerek, farz sünnet diyerek aldatır.

Hadîd Sûresi 14: “Ve garrekum bi Allâh el garûr- aldaticılar sizi Allah diyerek aldattı.”

Âyette belirtildiği gibi aldaticı olan şeytandır.

Aldaticının tek derdi vardır, o da kendi çıkarıdır.

Kendini yüce göstererek hareket eder.

Kendini Allah yolunda mücahit gibi gösterir.

Asıl amacı çok gizlidir, hiç belli etmez.

Gizli planını, ibadet alanında masumlara kendini Müslüman gibi, mehdi gibi, mesih gibi, evliya gibi göstererek gerçekleştirir.

Kâh namazda, kâh Kur’ân okumada, kâh oruçta, kâh haçta görünür.

Hep Allah korkusundan bahseder. Haşr Sûresi 16

“Ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım.” Haşr Sûresi 16

Korkuyla beyinleri kilitler, düşünmez eyler.

Çünkü bilir ki korkan kişi, o korkudan dolayı itaatkâr olur, emirlere uyar, denileni yapar.

Her seferinde Allah korkusundan, günahlardan, veballerden bahseder.

Hemen kadere sığınır, her şey Allah’tan der.

Hayır da şer de Allah’tandır der.

Kötülükler Allah’ın takdiri der.

Hakikatler anlaşılın istemez.
Emirlerle yasaklarla hareket eder.
Asla ilimden irfandan şahit olmaktan bahsetmez.
İlim onun düşmanıdır.
Akıl onun düşmanıdır.
İnsanlar arasına ikilik, nifak, fesatlık sokar.
Amacı bellidir.
Amacı kendidir.
Amacı; otorite kurmaktır, makamdır, saltanattır, şöhrettir,
insanları kendine köle etmektir.
Amacı; isimdir, şöhrettir, maldır, mülktür, paradır, lüks ya-
şamdır.
Asıl amacını hep gizler.
Asıl amacını yanındaki kimse bile bilemez.
Oyununu din üzerinden oynar.
Amacına ulaşmak için yavaş yavaş sinsice hareket eder.
Amacında, gençlerin masum Allah inancı çok önemlidir.
Onları yavaş yavaş kendine bağlar.
Onlara, yavaş yavaş inanç boyutunda ne kadar önemli iş
yaptıklarını hissettirir.
Her kesimden insanları kendine bağlar.
Yolunu, amacını, kutsallık adı altında kurgular.
Cihat, mücahit, kâfirlik kavramını hep kullanır.
Şeytanlaşan kişi, hangi alanda olursa olsun, hep kendi çı-
karını ön planda tutar.
Asla Tevhîd şuurundan hoşlanmaz.
Toplumun cemaat, tarikat, mezheplere bölünmesini ister
ve böler.
Bölünme olsun ki, onları küçük küçük kontrol etsin ister.
Bir topluluk kendini, diğerlerinden yüce görsün ister.
Bir topluluk kendini yüce görsün ki, diğerleri husumet
içinde olsun, kaos olsun ister.
Çünkü şeytan kaostan beslenir.

Kasas Sûresi 4: “Doğrusu firavun yeryüzünde kendini yüce gördü ve halkını cemaatlara ayırdı.”

Her kişi içinde şeytanlık potansiyeli taşır, kişi kibre düş-
tükçe şeytanlaşır ve kendisi bunun farkına bile varmaz.

Ona sorsan, itikat üzeredir, yani dini inançları hep yerine
getiren biridir.

Allah’a sadece inanır, Allah hakikatine arif değildir.

Emir ve yasaklar, onun için din mecburiyetidir.

Emir ve yasaklar denen alanın hikmetini asla bilmez.

İnanç, iman inceliğini bilmez.

Hep dışarıda kâfir arar ve onların yok edilmesini ister.

Kâfir diye ilan ettiği kişiler, onun amacının önünde bir en-
geldir.

Mina’da sembolik olarak 3 ayrı yerde şeytan taşlamak, ki-
şiyi şeytanlaştıran 3 ayrı zannın kişiden uzaklaştırılmasıdır.

Bu 3 duygu nedir dersek:

1- Cemre-i Suğrâ: Küçük cemre, küçük şeytan

2- Cemre-i Vustâ: Orta cemre, orta şeytan

3- Cemre-i Aka’be: Büyük cemre, büyük şeytan

Bu sembolik şeytanlar; kişinin kendine nispet ettiği, fiil be-
nim, sıfat benim, vücûd benim zannıdır.

Kişinin içindeki büyük şeytan, içindeki gizli şirkittir.

Kişinin içindeki gizli şeytan, kendini seçilmiş, veli, evliya,
gavs, mesih görmesidir.

Bu zannlardan bu duygulardan kurtulamayan kimse:

Kendini varlıktan koparır, benliğe düşer.

Kendini üstün görür, kibre düşer.

Hep benim olmalı der, zalimliğe düşer.

Zalimliğe düşen kişi, artık şeytanlaşmıştır ve hep başkala-
rına zarar verir.

Şeytanlaşan kişi; merhametten, rahmetten, şefkatten yok-
sun kişidir.

İşte şeytanlaşmanın temel noktası; kibirlenmek, ben olgusuna düşmektir.

Şeytanlaşan kişi, hep varlığın dış yüzünde kalır, varlığın özünü göremez.

Şeytanlaşmak; Hakk'tan uzaklaşmaktır.

Savaş şeytandır.

Barış, huzur İslâmdır.

Şeytan; kötülüktür, zalimlikdir.

Zalimlik, kötülük, şeytandır.

İşte dikkat edelim, her çocuk atalardan gelen kesbiyet kodlarında, şeytanlaşma durumunu taşır.

Şeytanlaşmanın oluşmasına etken olan şey; çocukken başlayan aile ve toplum eğitimi ve algılarıdır.

Ve bilhassa bunda ana etken, doğru olmayan din eğitimidir.

Şeytanlaşmaya engel olan tek şey;

Varlığı okumaktır.

Varlıktaki faaliyeti iyi anlamaktır.

Varoluşu ve var edeni idrak etmektir.

Varlığın geldiği aslı görmektir.

Varlığın birbiriyle olan bağını görebilmektir.

Kendi vücûdunun işleyişine arif olmaktır, kendine arif olmaktır.

Kendinin ve varlığın özünün aynı olduğunu anlayabilmektir.

Kendini varlıktan bir varlık saymaktır.

Kendine şahit olmaktır.

Allah hakikatine ermektir.

Kulluk bilincine ulaşmaktır.

İşte benî âdemden, Âdem makamına ermenin yolu, kendindeki tüm şeytani duygu ve düşünceleri anlamak ve onları terbiye etmekten geçer.

وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

Ve enibudûnî hâzâ sırâtun mustekîm

Ve enibudûnî : Benim kulum, kulum
olduğunuzu anlayın,
Hâzâ sırâtun mustakîm : Bu, dosdoğru hakikatin yolu,
hakikate giden yol,

Meâli: “Benim kulum olduğunuzu anlayın, dosdoğru hakikate giden yol budur.”

Âdem makamına eren kulluk makamına ermiştir.

Kendinde, Allah'ın rûhunu hissedebilmek kulluk makamına ermektir.

İnsan Allah'a kul olmalıdır.

Şeytana değil.

Kişi kendine sormalıdır, ben Allah'a mı kulluk ediyorum, yoksa şeytana mı?

Şeytan korkularla, kibirle kendine kul eder.

Korkutan şeytandır.

Kibri veren şeytandır.

Kibir, kendini, inancını, milletini, cinsiyetini, mesleğini yüce görme hastalığıdır.

Âl-i İmrân Sûresi 175: “İnnemâ zâlikumuş şeytânü yuhavvifu- Muhakkak ki korkutan şeytandır.”

Şeytan Allah'a şahitliği engeller.

Şeytan korkular verir, içinde korku taşıyanlar, Allah idrakinden yoksun olanlardır.

Haşr Sûresi 13: “Le entum eşeddu rehbeten fi sudûrihim minallâhi, zâlike bi ennehum kavmun lâ yefkahûn.”

Meâli: “Elbette sizlerden; içlerinde Allah'a karşı şiddetli bir korku taşıyanlar, işte onlar Allah'ı anlayamayan kimselerdir.”

Allah'ı anlayamayanlar korkular taşırlar.

Şeytana kul olanlar korku ve kaygılarla yaşarlar.

Allah'a kul olana ise korku yoktur, mahzun olmak yoktur.

Yûnus Sûresi 62: "Muhakkak ki Allah'ı evliya edinenlere korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar."

A'râf Sûresi 35: "Kim fenalardan sakınır Allah'a ortak koşmazsa ve ıslah olursa, artık onlara korku yoktur ve onlara mahzun olmak da yoktur."

Bakara Sûresi 112: "Bilakis kim yüzünü Allah'a döner, tüm varlığı ile teslim olursa ve o iyiliklerde olursa, artık onun karşılığı kendini vücûdlandırana ait olan hakikatlerdir ve onlara korku yoktur ve onlara mahzun olmak yoktur."

Bakara Sûresi 38: "Kim dosdoğru yolumuz üzere olursa, artık onlara korku yoktur ve onlara mahzun olmak da yoktur."

İşte Allah'a kul olmanın yolu, şeytanını teslim almaktan geçer.

Her insan kendine sormalıdır:

Ben bir şeytan mıyım?

Zalim miyim, kötülük yapıyor muyum?

İnsanların arkasından dedikodu yapıp, onları kötülüyor muyum?

Para için, mal için, şöhret için, birilerinin hakkını yiyor muyum?

Gurur kibir içinde miyim?

Birlerine hor bakıyor muyum?

Kendi inancımı, milletimi, mesleğimi, cinsiyetimi, ailemi, büyük görüyor muyum?

Diğer inançlara, milletlere, mesleklere, cinsiyete, ailelere hor bakıyor muyum?

Ayrımcılık, ikilik içinde miyim?

Kendimi ayrıcalıklı görüyor muyum?

Kendi çıkarımın derdine düşüp, birilerine zalimlik yapıyor muyum?

Ben şeytana mı kulluk ediyorum, yoksa Allah'a mı kulluk ediyorum?

Hazreti Muhammed'in "şeytanımı Müslüman ettim" sözünü iyi anlamalıyız.

Ve bilmeliyiz ki şeytanını Müslüman etmeyen, Allah'ın kulu olamaz.

Bu bölümde "Benim kulum olduğunuzu anlayın, dosdoğru hakikate giden yol budur" inceliği, Allah'ın kulu olduğumuzu anlayabilmektir.

Allah'a kul olduğunu bilebilmenin yolu, kulluğu bilmektir.

Kulluğu bilmenin yolu, yaratan ve yaratılan arasındaki bağları görebilmektir.

Allah'ın kulu olduğumuzu anlayabilmek için, bir Mürşid'in sofrasında Tevhîd dersleri görmek gerek.

Nasıl ki tüm hücreler bir bedenın kulu ise, tüm hücreler bir bedene bağlı ise, bu âlemde her şey âlemin sâhibine bağlıdır.

Kulluk şuuruna erişenler, asla kendilerini üstün görmezler, birlik nazarı ile bakarlar.

İnsan ölümlü olduğunu unutmamalıdır.

Ölüm kul olduğumuzun en büyük işaretidir.

Gün gelecek hepimiz öleceğiz.

Ölüm Allah'ın bize sunduğu kulluk işaretidir.

Ölüm girmedik ev yoktur.

Ölüm düşünülmesi, dersler alınması gereken bir gerçektir.

Ölüm bir damlanın deryaya karışması gibidir.

Adeta Allah der ki;

Sen kulsun, sınırlı bir varlıksın.

Ama ben bâki, sınırsız olanım.

Ben benim ama sen ben değilsin.

Sen benden ayrı değilsin, ama asla ben değilsin.

Sen sonsuz deryamın bir damlasısın.

Ben damlama kul dedim, ona sınır koydum.

Sen kul olmanın şuuruna ulaş.
Ve son nefesine kadar:
Sevgi içinde ol.
Sevgiyle karşılık ver.
Yüzünden tebessümü hiç eksik etme.
Beni bir an bile unutma.
Aldığın nefeste Beni, verdiğin nefeste kul olmanı hiç unutma.
Ölümünden korkma, bil ki ölüm bana kavuşmaktır.
Ölümün ten olayı olduğunu bil.
Ölümün sonsuz ölümsüzlük olduğunu bil.
Ben seni kendimden yarattım, sana kul adını verdim.
Dünya senin için bir gurbet mekânıdır.
Seni oraya beni tanıman ve çevrene faydalı olman için gönderdim.
Çevrende her varlığa sevgi içinde davran.
Bir kuşun da bir taşın da bir ağacın da senin gibi bir varlık olduğunu, kul olduğunu unutma.
Sen hiçbir varlıktan üstün değilsin, hiçbir varlıktan da aşağı değilsin.
Her an tevâzû içinde yaşa.
Hep tenezzüllü davran.
Bil ki içinde Benim sevgimi hissettiğin her an:
Hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremezsin,
Kâlb kıramazsın, kırılсан da kırmazsın.
İşte, “Benim kulum olduğunuzu anlayın, dosdoğru hakikate giden yol budur” bu bölümde bildirildiği gibi, kulluk mertebesine erişmek ve o şuurda yaşamak gerek.
Yâ Sîn mertebesine erişenler, kulluk mertebesine erişirler.

وَأَلْفَدَّ أَضَلَّ مِنْكُمْ حِيبًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

*Ve lekad edalle minkum cibillen
kesîrâ e fe lem tekûnû takilûn*

- Ve lekad edalle** : Doğrusu, dalalet, hakikatten kendi cehaletine sapan,
Minkum cibillen kesîrân : Sizden, dağ, büyüklenme, topluluk, çoğunuz,
E fe lem tekûnû takilûn : O zaman, olmaz mısınız, hâlâ akıl etmez misiniz?

Meâli: “Doğrusu sizlerden çoğunuz hakikatleri bırakıp kendi cehaletinize saptınız. Öyleyse hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?”

Dalalete düşmek, Hakk ve hakikatten sapmaktır, uzaklaşmaktır.

Dalalete düşmek, kendine yücelik nispet etmektir.

Dalalet, kendini Hakk’tan ayrı görmektir.

Nasıl ki ağacın dallarının hepsi, ağacın gövdesine bağlı ise, insan da Allah’a öyle bağlıdır.

Kendini o bağlılıktan ayrı görmek dalalettir.

Dalalet çok iyi anlaşılmalıdır.

En’âm Sûresi 116. âyette belirtilen; “yeryüzündeki insanların çoğu Allah’ın yolundan sapmışlardır. Onlar zanlara tâbidirler ve onlar yalanlara inanmışlardır” bilgisi çok sarsıcıdır.

Buradaki âyette de belirtilen dalalet, Allah yolundan sapmaktır.

İnsanların çoğu zanlar üzere hareket eder bilgisi, çok düşünülmalıdır.

Âyetin bildirdiğine göre çoğumuz zanlar ve yalanlar üzere hareket ediyoruz.

İnsan dinin hakikatini bilmelidir, Allah’a şahit olmalıdır.

Zanlara, yalanlara dayalı inanç iman değildir.

Din diye inandığımız bilgiler yalanlardan mı oluşuyor?

Peki, Dinin hakikati nedir?

Hep duyduğumuz ama şahit olmadığımız inanç boyutu, yalandan mı ibaret?

Allah hakkında anlatılanlar ve şahit olmadan inandığımız inanç yalandan mı ibaret?

Yalanlara inanarak mı yaşıyoruz?

Aslını bilmeden, şahit olmadan, hiç sorgulamadan mı yaşıyoruz?

“E fe lem tekunu takılun- Aklınızı kullanmaz mısınız?” âyette belirtildiği gibi hakikati araştırmıyor muyuz, düşünmüyor muyuz?

Âyet gerçekten çok çarpıcı “sizlerden çoğunuz hakikatleri bırakıp kendi cehaletinize saptınız.”

Hakikat nedir?

Dalalet nedir?

Zan nedir?

Yalan nedir?

Bir inanç üzere yaşıyoruz, ama hakikate şahit olabildik mi?

Yalan aslı olmayan şeylerdir.

Yalan bâtil şeylerdir.

Uydurulan şeylere inanmak yalan boyutudur.

Uydurulan, yani aslı olmayan şeyleri esas sanıp aktarmak yalan boyutudur.

Aslı olmayan şeylerle hareket etmek, zan boyutudur.

Din adına duyduğumuz bilgilere hemen inanmamalıyız.

Araştırmalıyız, şahit olmalıyız.

Şahit olmadığımız müddetçe bilgiye dökmemeliyiz, anlatmamalıyız.

Ezanda günde 20 defa okunan “eşhedü” kelimesini çok iyi anlamalıyız.

Hangi Allah’a inanıyoruz?

Anne babamızdan miras olarak öğrendiğimiz, asla şahit olmadığımız bir Allah’a mı?

Yoksa kendimizde ve her varlıkta şahit olduğumuz sonsuz güç olan bir Allah’a mı?

Kur’ân buna en güzel cevabı veriyor.

Zuhurif Sûresi 22: “Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inancın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere, onların adetleri üzere oluruz.”

Hepimiz ne yazık ki, atalarımızdan miras gelen bir inancın getirdiği bir tanrıya inanıyoruz.

Zanlara göre hareket ediyoruz.

Zanlara, hevâlara göre inandığımız Allah, şahit olmadığımız bir inançtır.

İnsan zanlarına göre inandığı Allah inancını şahitliğe döndürmelidir.

Aileden gelen miras olarak öğrendiğimiz Allah inancımızı, yani kendi hevâmıza göre var olduğunu düşündüğümüz Allah inancını çok düşünmeliyiz.

Yoksa Allah denilen ilâhî güce hiçbir zaman şahit olamayız.

Furkan Sûresi 43: “E raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Câsiye Sûresi 23: “E fe raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Meâli: Hevâsını ilah edinen kimseyi gördün mü?

Hevâ; boşluk, boş olan, iki şeyin arasındaki uzaklık, batıl olan, aslı olmayan şeye yönelmek, düşmek, nefsin batıl olan zarar vermeye yönelik istekleri, gibi anlamlara gelir.

Hevâsını tanrı edinmek; kendi yetiştirdiği aileden gelen bilgilere dayalı olarak zannına göre oluşturduğu hayali bir Allah’a inanmak anlamındadır.

Her inanç kendi atalarından miras kalan bir Allah'a inanır.

Her inanç, inandığı Allah'ı kendi yanında görür, o Allah'a, kendi inancında olanları destekler, onları cennete alır, diğerlerini cehenneme atar diye inanır.

Her inanç, kendini seçilmiş, farklı görür.

Gerçek inananın yalnızca kendi inanç grubu olduğuna inanır.

Kişi hakikati arıyorsa, ailesinden gelen Allah inancını, din inancını, ibadet inancını gözden geçirmeli ve hakikatin ne olduğunu araştırmalıdır.

İnsan, din adına anlatılan bâtil şeylere yani aslı olmayan şeylere yani hurâfelere yönelmemelidir.

Yani hevâsına göre hareket etmemelidir.

İnsanları, inançlarına göre, cinsiyetlerine göre, mesleklerine göre, renklerine göre, milletlerine göre ayırma dönemini bitirmelidir.

İnsanlar birbirlerini; dinsiz, cehennemlik, kâfir gibi görme zulümlerini bitirmelidir.

Hazreti Mûsâ, ayrı bir din mi kurdu?

Hazreti İsâ ayrı bir din mi kurdu?

Hazreti Muhammed ayrı bir din mi kurdu?

Hayır, o yüksek beyinler, o kâmil insanlar, kendini bilmeyi, varlığı okumayı, tüm varlığın birbiriyle ortak bağlarını görmeyi ve sonuçta, her varlıkta olan ve tüm kâinatı tutan ilâhî kudreti anlamayı tavsiye ettiler.

Onlardan gelen hakikatleri neden unuttuk ya da anlamlarını değiştirdik.

Neden bu öğütleri unuttuk.

Elbette unutmayanlar da vardır, tertemiz sulplerden yetişenler de vardır. Kâdim emanete aşkla bağlı olanlar da vardır.

Neden insanlar ayrı ayrı inançlara bölündü ve neden birbirlerini kâfir görüp cehennemlik ilan ettiler, çok iyi düşünmek gerekir.

Benim dinim diyerek bölünenler, yetmiyor kendi aralarında cemaat, tarikat, mezhep gibi ayrı yollara bölünüyorlar.

Yetmiyor her bir cemaat, tarikat bile kendi aralarında onlarca ayrı yollara bölünüyorlar.

Bizleri var eden Allah bunu mu istiyor?

Her bir inancın Allah inancı bile farklı farklı.

Hep bunlar aileden, toplumdan miras kalan bilgilere göre oluyor.

Peki, gerçek nedir?

Kişi gerçeğe nasıl ulaşacaktır?

Hangi yola gitmeliyiz, hangi inancı takip etmeliyiz?

Kimin tanrısına inanmalıyız?

Nereye yönelmeliyiz, hakikati nerede aramalıyız?

Evet, hakikati arayan kişinin, yöneleceği tek şey olmalı kendi vücûd kitâbı ve varlık kitâbı.

İnsan kendini ve varlığı okumalı, incelemeli, gözlemlemelidir.

İnsan kendi hakikatine erişebilmelidir.

Hakikat nedir?

Hakikat: Hakk kelime kökünden gelir.

Hakk üflenen rûh sırrıdır.

Hakk: Bütünün parçasına verilen addır yani cüzdeki Allah'a ait olan sistemdir.

İşte her varlık Allah'a ait olan nitelikleri gösterir.

Allah gerçektir ve her varlık gerçeği gösterir.

Yani derya Allah ise damla Hakk'tır

İşte insan vücûdunu tutan vücûd Hakk'tır.

Tüm vücûdları tutan vücûd ise vücûdu mutlak olan Allah'tır

Onun için; Hallacı Mansur "Enel Hakk" Yani "Ben O'ndan bir cüzüm" Yani "Ben O'nu gösteren bir gerçeğim" dedi

İşte hakikat:

Tüm varlığın geldiği kaynaktır.

İnsanın geldiği Özdür.

Tüm varlığı hareket ettiren güçtür.
Varlıktaki tüm niteliklerdir.
İnsanın ve tüm varlığın aslı olan Allah'tır.
İnsanı nefes aldırıp verdirendir.
Tüm kâinatı hareket ettiren güçtür.
Diri olan sürüp gidendir.
Tüm kâinattaki sistemdir.
Yani hakikat Allah'tır.
Hakikatleri bırakan, cehalet hallerine batır, dalalete sürüklenir.
Geldiği Özü bilemeyen, ego içinde kalır, kibre düşer.
Ego içinde kalan, hep etrafına zarar verir, bozgunculuk içinde kalır, zalimleşir.
Zalim olan, biz ve onlar ayrımı içinde olur.
İşte bu hallerde olan insan, rahmetten uzaklaşır.
Davranışları hep çıkar üzeredir.
Davranışlarında rahmet yoktur.
İşte onların kulakları vardır ama ses duyar, Hakk'ın kelamını duyamaz
İşte onların gözleri vardır ama varlığın sûret boyutunu görür, sîret boyutunu yani Hakk boyutunu göremez.
İşte, eğer bizler geldiğimiz Özü unutursak, hâl ve davranışlarımız hep zarar verme üzere olur.
İşte insan, âyette belirtildiği gibi her zaman aklını kullanmalıdır, düşünmelidir, hakikate erişmelidir.
Allah hakikatine şahit olmalıdır.

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

Hâzihî cehennemulletî kuntum tûadûn

- Hâzihî cehennem** : Bu cehennem, cehaletin derin kuyusu, yakıcı olan,
Elletî kuntum tuâdûn : Ki o siz oldunuz, size vaad edilen, söz edilen,

Meâli 1: “İşte size söz edilen cehaletin cehennemi budur.”

Meâli 2: “İşte size bahsedilen cehennem budur.”

Cehennem denilen şey nedir ve bunun Kur’ân’a göre açıklanması nedir?

Cehennem kelimesi, kelime olarak: “Ceh جه” “Cehl جهل” “Cehûl جهول” “Câhim, جحيم” “Cehennem جهنم” aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki, cehennem kelime olarak “Cehl جهل” “Cehûl جهول” kelimesinden geliyor.

Cahil kelimesi aynı kökten geliyor.

Kişinin kendi cehaleti sonrası kendi düştüğü durum onun cehennemi olur.

Çünkü cahillik, ilimden uzak olmaktır, ilimden uzak olan kendi cahilliğiyle kendini yakar.

Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde; cehennem ve cehennem tabakaları şöyledir.

Cehennemin tabakaları: Cehennem, sair, sekar, cahim, hütame, leza, haviye, veyl.

Meâllerin hemen hemen tümünde bu kelimeler cehennem diye çevriliyor.

Oysa her kelimenin ayrı taşıdığı anlam vardır.

Şimdi bunları incelersek:

1-Cehennem:

Derin kuyu, cehaletin derin kuyusu, cehalet ateşi, yakıp yıkıcı olan..

Kur'ân'da 77 yerde geçer.

Nar kelimesini de cehennem diye çeviriyorlar,

Nar kelimesi ateş, yakıp yıkıcı olan demektir, kişinin ateş hali yani yakıp yıkıcı halleri Kur'ân'da bazı yerlerde nar kelimesi ile belirtilir.

Araf 36: "Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ vestekberû anhâ ulâike ashabun nâr hum fihâ hâlidûn"

Meâli: "Âyetlerimize karşı yalanlarda kalanlar ve kibirli hallerde olanlar, işte onlar yakıp yıkıcı hallere sahiptirler, onlar devamlı o hallerde hareket ederler."

Buradan anlıyoruz ki, cehennem tabakası, kişinin kendi cehalet kuyusuna düşmesidir, kendi cehaletiyle kendini yakmasıdır.

Kendini; benlik, gurura düşürmesi, kendi bâtil inancında kalmasıdır. Bâtil inançla zalimliklere düşmesidir.

2- Sâir cehennemi:

Sâir: Öteki, öbürü görme, ayrımcılık içinde olmak, Allah ayrı kendini ayrı görme, başkası, diğeri görmek, yani ötekileştirmek, varlığı ayrı ayrı görmek, varlığı tutanı görememek.

Varlığa Hakk nazarı ile bakamamak, senlik benlik kavgasında kalmak ve ötekileştirmek.

Bir başkasını Allah'ın kulu görememek, onu dışlamak.

Kur'ân'da 17 yerde geçer.

Şûrâ Sûresi 7: "Ve ferîkun fis saîr"

Meâli: "Ve bir kısmı da ötekileştirmenin cehaletinde kalır."

Varlığın bütünlüğünü anlayamama sonrası, kendi ayrı bir varlık görüp, ötekileştirme cehaletinde kalmak, sâir cehenneminde kalmaktır.

Ve sâir ve sâir ve sâir dilimize buradan geçmiştir.

O da var, bu da var deyip, birlik nazarıyla bakamamak.

3- Sekâr cehennemi:

Sekâr: Şaşırılmış, yanlış değerlendirmeler yapmak, kendi bildikleriyle hakikatler arasında kalıp şaşırılmışlık durumu.

Kur'ân'da 4 yerde geçer.

Velid bin Mugire Hazreti Muhammed'e gelir onu dinler, ondan etkilenir ve ona inanmaya meyil gösterir.

Bu etkiyle Amr bin Hişama gider ve Hazreti Muhammed'in dediklerini övgüyle anlatır.

Fakat Amr bin Hişam, Mugiriye çok tepki gösterir: "Atalarının inancını mı terk ediyorsun" diyerek Mugireyi azarlar ve ona eski bildiklerini hatırlatır ve Velid bin Mugire şaşırılmış bir halde eski bildiklerine geri döner.

İşte sekar, şaşırılmış ve eski bildiklerinden vazgeçememiş bir haldir.

Hakikat bilgileri ile atalardan bilgiler arasında gelgit yaşamak" sekar-şaşırılmışlık" durumudur.

Cehalet bilişleri terk edilmeden, hakikat bulunmaz.

Müddessir Sûresi 27: "Ve mâ edrâke mâ sekar."

Meâli: "İdrak ettin mi şaşırılmışlığı?"

4- Câhim cehennemi:

Câhim: Kendini farklı görüp, üstün görme hali. Azmışlık hâli.

Allah'ın sıfatlarını kendine nisbet edip bir azmışlık içinde olma hâli.

Tevhîd şuurunu idrak edemeyip kendi çıkarlarına göre hareket etme hâli

Azmışlığın cehaletinde olma hâli.

Kâpler cehalette kalıp, kendilerini üstün görenler, hep bu hâlin içindedirler.

Kur'ân'da 26 yerde geçer.

Saffat Sûresi 64: "İnehâ şeceretun tahrucu fî aslil cahîm."

Meâli: “Muhakkak ki o fena hallerin geldiği yerin kaynağı, benlik içinde olup kendine varlık isnat etmenin cehaletidir.”

5- Hutame cehennemi:

Hutame: Kırıp geçirmek, parçalamak, Tevhîd edememek, ikilikte kalmak. Kâlbinde hem Allah var hem ben varım durumu taşıyanın hâli.

Araplarda bir söz vardır; çobanların en kötüsü hutame olandır.

Yani koyunları bir arada tutamayan, dağıtan anlamında kullanılır.

Kişiye hakikatler sunulmuştur fakat kişi eski cehalet bilişlerinde kaldığından dolayı, bir türlü Tevhîd şuuruna ulaşamamıştır.

Varlığın birliğini anlayamaz, tüm varlığı bir arada tutan Zâtı idrak edemez.

Hatim kelimesi de buradan gelir.

Hatim: Birliğe ulaşan, birliği anlayan, bitiren demektir.

Hutame: Birlikten uzaklaşan, birlik şuurunda olmayan, demektir.

Hümeze Sûresi 4: “Kellâ le yunbezenne fl hutameh”

Meâli: “Hayır, o halde olanların içlerinde dışlanmışlık, parçalamışlık halleri vardır”

6- Lezâ cehennemi:

Lezâ: Zaaf, kendi suret varlığında kalmak, cehennemim tam ortası denir. Kendi vücûd varlığının gururunda, zaafında kalan kolay kolay bu cehaletten kurtulamaz.

Sûret boyutunda kalan, sîreti göremeyen.

Tende kalan, câna eremeyen.

Mearic Sûresi 15: “Kellâ, innehâ lezâ”

Meali: “Hayır muhakkak ki onlar, fenayı vücûd zaaflarında kalanlardır.”

7- Hâviye cehennemi:

Hâviye: Huviy kelimesinden gelir.

Hûviyet kelimesi de buradan gelir.

Hûviyet, kişinin vücûdunu tutan asliyettir.

Hâviye ise, aslının ne olduğunun şuurundan düşmektir.

Hâviye; yukarıdan düşmek, uçurum, hakikatten düşmek, kendi öz varlığının ne olduğunun şuurundan uzaklaşmak, gibi anlamlara gelir.

Kur'ân'da 3 yerde geçer.

Kişi Hakk ve halk birliğinin idrakine vardığını düşünür ama eski cehalet bildikleri tekrar ortaya çıkar ve böylece ikiliğe düşer ve halkiyet şuurundan eski cehalet bilişlerine düşer.

Her varlık kuldur şuurundan uzaklaşır.

İşte eski cehalet bildiklerini gönlünden tamamen temizleyemeyen, gönlünde zerre kadar da olsa o kibri taşıyan bu hale düşer.

İnsanın ve tüm varlığın Hûviyeti Allah'tır.

Güzel insan Hazreti Muhammed: "Kâlbinde zerre kadar kibri olan, iman etmiş sayılmaz" der.

İşte iman makamı, Hûvviyet makamıdır.

Yani kendini ve cümle âlemi tutan zâtı mutlak olan Allah şuurunda durmak.

Bu şuurdan düşen Hâviye cehennemindedir.

Karia Sûresi 9: "Fe ummuhu hâviyetun"

Meâli: "işte o aslını anlayamaz, hakikatlerden cehalet halilerine düşer."

8- Veyl cehennemi:

Veyl: Helak olmak, yazık etmek.

Kişiy hakikatler sunulmuştur, Tevhîd şuurunun tüm dersleri sunulmuştur, fakat o kendine üstünlük çıkarmıştır, kendini makam sahibi görmüştür.

İman sahibi olmuşken, o imanı kendine mahsus görmüş-
tür, kendini imanlı bazılarını imansız görmüştür, kendini seçil-
miş üstün görmüştür.

Kendini ilahlaştırmak veyl cehennemine düşmektir.

Kâinatın sahibi Allah iken, kişi kendini üstün, farklı, seçil-
miş, evliya, gavs, veli, alim görmekle veyl cehennemine düşer.

Murselat Sûresi 37: "Veylun yevmeizin lil mukezzibîn."

Meâli: "Her an her şeyde yetkili olanı yalanlayanların ya-
zık o hallerine."

İşte Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki cehennem: Kişinin
kendi cehaletiyle yaptığı zalimlikler sonrası düştüğü durumdur.

Cehennem kişinin yaptığı kötülüklerle kendini yakmasıdır.

Cehennemnin olduğu yerde huzursuzluk, sıkıntı, bunalım,
isyan, kavga, gibi kişiyi yakan haller vardır.

Cehennem halinde yaşayan kişiler; sözlerinden, yaşantıla-
rından, davranışlarından kendilerini belli ederler.

Cehennem ehli, kendi yaptığı kötülüklerle kendini yakandır.

Cehennem ehli, etrafına ateş saçandır, zulüm saçandır.

Öfke, hiddet, kavga, dedikodu, fâsıklık, çalıp çırpma, kul
hakkı yemek, gibi halleri olan kişi cehennem ehlidir.

Cehennem ehli etrafına huzursuzluk verir.

Cehennem ehli, kendi içindeki kibir ateşini, zalimlik ateşini
etrafına saçan kişidir.

اصْلُوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ

Islevhel yevme bimâ kuntum tekfurûn

Islev ha	: O hâle yaslanmak, bulunmak, o halde kalmak,
El yevme	: Yaslanma, bulunma, o halde olma, o vakit, gün, zaman,
Bi mâ kuntum tekfurûn	: Sebebiyle, siz oldunuz, hakikatleri göremeyip örtmek,

Meâli: “Siz hakikatleri görmemezlikten gelip örttüğünüzden dolayı, her zaman o hâllerde kaldınız.”

İnsan gördüğü varlığın hakikatine erişebilmelidir.

İnsan toprak boyutunda kalmamalı, toprağın aslını görebilmelidir.

Toprağın aslı Hakk’tır.

Dış boyutuna beşer denir, öz boyutuna Hakk denir.

Cümle varlığın tek giysisi vardır, o da Hakk kimliğidir.

Cümle varlığın tek canı vardır, o da Hakk kimliğidir.

Cümle varlığa Hakk gözüyle bakan, Hakk kimliğine bürünmüştür.

Hakk her varlığın özü olan rûh boyutu, yâni can boyutudur.

Hakikat ise; o rûhtan gelen varlık âleminin içindeki sonsuz

İnsan, sûrette kalmamalı, bedenlere takılmamalıdır.

Varlığın eşya boyutuna değil, hakikatine bakmalıdır.

Bu bölümde geçen kâfir kelimesini inceleyelim:

Kâfir kelimesi birçok anlama gelir.

Aslında kelimenin asıl anlamı örtmektir.

Çiftçinin, tohumu toprağa ekip üstünü örtmesi de, kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Kişinin, kendine sunulan hakikat bilgilerini, kendi bildiği bâtil bilgilerle örtmesi de kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Allah'ın ûlvîyetinin yanında, kendine varlık isnat etmek de kâfirlik, müşriklik olarak adlandırılır.

Bu bölümde geçen kâfir kelimesi, hakikati görmezden gelme anlamındadır.

İnsan bâtil bilgilerle oyalanırsa, aklını hakikatleri düşünmekten uzaklaştırır, aklının işlevselliğini batıl bilgilerle örtmüş olur.

İnsan, gördüğü varlığın nasıl var olduğunu düşünmelidir.

Kendine dönmeli "Bu beden nasıl oldu?" diye düşünmelidir.

Gördüğü varlığın var oluşunu akletmelidir.

İnsan, aklını kullandığı zaman hakikate erişecektir.

İnsan, aklını yalanlarla bâtila örttüğü zaman dalalete düşecektir.

İnsan akli görmezden gelmemelidir.

Akıl, insana hakikati anlaması için, eşyanın özelliklerini çözebilmesi için, varlığın birbiriyle olan bağını görebilmesi için, bahşedilen bir ilâhî bir anahtardır.

Akıl: Bağlamak, tutmak, korumak, men etmek, çözmek, buluşturmak, gibi anlamlara gelir.

İnsana bahşedilen akıl, Hakk ve hakikati anlaması içindir.

İnsan bâtila dayanmamalı, hakikatlere dayanmalıdır.

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ
أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

El yevme nahtimu alâ efvâhihim ve tukellimunâ eydîhim ve teşhedu erculuhum bimâ kânû yeksibûn

El yevme	: Vakit, gün, zaman, sonuç,
Nahtimu	: Biz, hakikatlerimiz, kapanma, mühürlenme, konuşamama,
Alâ efvâhi him	: Ağızlarından, konuşma, hakikatlere kapatma, onlar,
Ve tukellimu nâ	: Kelam, fiil, söz, konuşma, biz,
Eydî him	: Eller, kuvvet, güç,
Ve teşhedu	: Şahit, görme, tanık,
Erculuhum	: Ayakları, gittiği yol, yönlendiği,
Bimâ kânû yeksibûn	: Şeyler sebebi, oldu, kazandıkları, yaptıkları şeyler,

Meâli: “İşte o hâlde olanlar; hiçbir zaman hakikatlerimiz hakkında bir şey konuşamazlar, onların ellerini hareket ettiren gücün Bize ait olduğunu göremezler, kendilerinin olduğunu söylerler ve onlar yaptıkları şeyler sebebiyle kendi gittikleri yolu görürler.”

Hakikate erişemeyen, hakikat hakkında bilgi veremez.

Dilinde bâtil bilgiler olan, hakikate yol göstermede hiç kimseye yardım edemez.

Kişi dilinin altında gizlidir.

Kişinin ağzından ne söz çıkıyorsa kişi odur.

Kişinin söylediği sözler Hakk'ı bilip bilmediğini ortaya koyar.

Beled Sûresi 9: “Ve lisânen ve şefeteyn- Dil ve dudaklar verdik.”

Dudakları açıldığından dilden hangi sözler dökülüyor?

Ağızdan çıkan sözler kişinin Salih insan mı, zalim biri mi olduğunu belirler.

Ağızdan çıkan sözler hakikatlere yol mu gösteriyor, hayırlara mı vesile oluyor?

Ağızdan çıkan sözler; fitneliğe, fesatlığa, fâsıklığa, ayrımcılığa, kibreye, yani kötülüğe mi vesile oluyor?

Müslüman diliyle ve yaşantısıyla belli olur, yaptığı ibadetlerle değil.

Müslümanın dilinde dedikodu çekiştirme olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde, alay etme, hor görme olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde ayrımcılık, yargılama, fitnelik, fesatlık olmaz. Bakara Sûresi 191

Müslümanın dilinde cana kıymak ile ilgili algılar olmaz. En'âm Sûresi 151

Müslümanın dilinde insanların eksikliğini aramak, hatalarından bahsetmek, gizli yönlerini araştırmak olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde, övünmek, büyülenmek olmaz. Lokman Sûresi

Müslümanın dilinde, gösteriş, caka satma, şan, şöhret, dünya süsü, para, mal, mülk olmaz. Hûd Sûresi

Müslümanın dilinde, bölücülük, ayrımcılık, öteki görme, olmaz Rûm Sûresi.

Müslümanın dilinde hep hayra dayalı, iyilik getiren, sevgiyeye kapı açan sözler olur. Rûm Sûresi

Müslümanın dilinde, ıslah edici, ara bulucu, barıştırmacı, sözler olur. Â'râf Sûresi

Bir gün Muâz bin Cebel, Hazreti Muhammed'e sordu:

"Ya Muhammed! Sen bizden önce vefât edersen, Sen'den sonra hangi ibâdetleri yapalım?"

Hazreti Muhammed sustu cevap vermedi.

Muâz bin Cebel: "Allah yolunda cihâd mı edelim?" diye sordu.

Hazreti Muhammed: "Allah yolunda cihâd güzel şeydir; ama insanlar için bundan daha hayırlısı vardır" buyurdu.

Muaz Bin Cebel: “Yani oruç tutmak, zekât vermek mi?”

Hazreti Muhammed: “Oruç tutmak, zekât vermek de güzeldir.”

Muâz bin Cebel insanın yaptığı tüm ibadetleri sayıp döktü.

Hazreti Muhammed her seferinde: “İnsanlar için bundan daha hayırlısı vardır” buyuruyordu.

Muâz bin Cebel: “Anam-babam Sana kurban olsun, insanlar için bunlardan daha hayırlı olan nedir?” diye sorunca.

Hazreti Muhammed: “Hayır konuşmayacaksa susmak” buyurdu. (Hâkim, IV, 319/7774)

İşte hakikatlere erişen insanın dilinden, hayır akacaktır, hakikatlere yol gösterici bilgiler akacaktır.

İnsan, hakikate erişmeli ve dilinden hakikat sözlerinden başka bir şey akmamalıdır.

İnsan, Allah hakikatine erişmelidir.

“Allah nedir” sorusunun cevabını mı arıyorsun?

“Allah var mı yok mu” diye bir arayış içinde misin?

“Allah nerede” diye sorguluyor musun?

“Allah nedir” anlamak mı istiyorsun?

Bakacağın yer, kendi vücûdundaki kudrettir, işleyiştir, niteliklerdir.

Bakacağı yer, her varlıktaki inkâr edilemez kuvvet, kudret, işleyiştir.

Bakacağın yer, tüm âlemi saran muhteşem kudretin kendisidir.

Bakacağın yer, bütün mülktür.

Ellerini hareket ettiren güce bak.

Gözlerinin, kulaklarının, nefes alıp vermenin işleyişine bak.

Bedenindeki işleyişe bak, o işleyişi yapan sen değilsin.

“O sana şah damarından yakındır.” Kâf Sûresi 16

“O bütün her şeyi ihâta eden muhteşem kudrettir.” Nisâ Sûresi 126

“O bütün her şeydeki kudrettir.” Mülk Sûresi 1

İşte, Allah hakikatine er ve dilinden hep hakikatin sözleri aksın.

وَلَوْ نَشَاءَ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ

*Ve lev neşâu lâ tamesnâ alâ ayunihim
festebekûs sırâta fe ennâ yubsırûn*

Ve lev neşâu	: Eğer, biz, istek, arzu,
Lâ tames nâ	: Yok, silmek, silip atmak, izlerini yok etmek, biz,
Alâ ayuni him	: Onlar gözler, aynı, aynıyet, asliyet, dikkatle bakmak,
Fe istebekû	: Böylece, koşmak, ileri görüş,
El sırât	: Yol, hakikatin yolu,
Fe ennâ yubsırûn	: Böylece, peki nasıl, bakıp görürler,

Meâli: “Eğer onlar isteselerdi, dikkatlice bakarlar Bizim delillerimizi yok saymazlardı. Böylece hakikatin yolunda koşarlardı. Fakat onlar nasıl görecekler?”

Allah insana göz vermiş, baksın görsün diye.

Varlıkta nice deliller vardır, varlığın kendisi de bir delildir.

Allah’ı anlamak isteyen kimse, varlıktaki delilleri görür ve hakikate erişir.

Kibir içinde, bilmişlik içinde olan, tevâzûyu unutan, aklını işletmeyen kimse, varlıktaki delilleri göremez.

Çünkü onun Allah’ı anlama gibi bir derdi yoktur, onun tek derdi vardır, o da kendi çıkarıdır.

İnsan, yaratılışı anlamak için varlığa bakmalı ve düşünmelidir.

“Varlık nasıl var oldu ve var eden kimdir?” diye araştırmalıdır.

Kur’ân; “oku, anla, düşün, araştır” diye başlar.

Alâk Sûresi 1: “İkra bismi rabbikellezî halaka.”

Meâli: “Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araştı-
tır anla.”

İşte insan, yaratılışı anlamak ve Allah hakikatine erebilmek için, görünen varlığı, varlıktaki ilme dayalı olarak, aşk, samimi-
yet, sadâkat, teslimiyet içinde okumalıdır.

İnsan kendi hakikatini bilmek için kendine dönmeli, ken-
dini okumalıdır.

İnsan kendini okuduğunda, kendi varoluşunu anladığında,
her bir varlığından da varoluşunu anlayacaktır.

Kendimizi ve görünen bu varlığı inkâr edemeyiz.

İşte inkâr edemediğimiz kendi vücûdumuzu ve varlığı an-
lamak için gayret göstermeliyiz.

Kendimizi ve görünen bu varlığı anlamak için, bir aşk, sa-
mimiyet, sadâkat, teslimiyet içinde, ilmi olarak okuyup incele-
diğimizde, birçok sorunun cevabına ulaşabiliriz.

Bilmeliyiz ki aradığımız tüm soruların cevabı kendimizde
ve cümle varlıktadır.

İnsan anlamak için bakmalıdır.

Baktığı her şeye ders almak için bakmalıdır.

Derinlemesine bakan her zaman baktığı şeyden gerekli
dersi çıkarır.

“Fakat onlar nasıl görecekler” âyetinde belirtilen gerçek,
bakışları eşya boyutunda, çıkar boyutunda olanlar, eşyanın ha-
kikatine eremeyeceklerdir.

وَلَوْ نَشَاءَ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا
اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ

*Ve lev neşâu le mesahnâhum alâ mekânetihim
fe mâstetâtû mudiyyen ve lâ yerciûn*

Ve lev neşâu	: Eğer, istek, arzu etmek,
Le mesahnâhum	: Elbette, onlar değişme, temizlenme,
Alâ mekâneti him	: Mekân, makam, onların bulunduğu yerde,
Fe mâ estetâtû	: Değil, ne, güç, imkân, başarı, güçlü,
Mudiyyen	: İleri gitmek, aydınlık, ışıık veren,
Ve lâ yerciûne	: Yok, geri dönmez, rucu,

Meâli: “Eğer onlar isteselerdi, elbette Bizi anlayıp cehaletin kirliliğinden temizlenirler ve onlar makamlar üzere olurlardı. O zaman aydınlanmada, ileri gitmede başarılı olurlar ve geri dönmezlerdi.”

Aklımızdaki bizi esir olan tüm bâtil bilgilerden temizlenmeden, hakikat yoluna girmemiz mümkün değildir.

Aydınlığa erişebilmemiz için cehaletin karanlığından kurtulmalıyız.

İnsan, vücûdun hakikatine erişebilmek için, aklındaki asılsız, yargılayıcı bilgilerden temizlenmelidir.

İnsanın vücûdu, Allah'ın mukaddes şehridir.

İnsanın beyni, Allah'ı idrak edecek olan bir deryadır.

İnsanın beyni temiz olmalıdır ki Allah'a şahitlik etsin.

İnsanın beyni, hem bâtil bilgilerden hem de dünya hırsından kurtulmalıdır ki, Allah'ın mukaddes şehri olan vücûd şehrine adım atılsın.

Mûsâ'nın, kutsal tuva vadisinde nalınlarını ve âsâsını bırakmasının hikmeti, hakikat yoluna girmek için bir hazırlıktır.

İşte o mukaddes şehre adım atabilmek için, nalınlar ve âsâ terk edilmelidir.

Mûsâ'ya "nalınlarını bırak" denilmesinin hikmeti; "dünyaya esir olma, şan şöret peşine düşme, para, mal mülk hırsına kapılma, kibir içinde olma, benlik nispet etme, toprak boyutunda kalma, toprağın iç yüzünü gör" uyarısıdır.

Mûsâ'ya "âsânı bırak" denilmesinin hikmeti; "dayandığın tüm bâtil bilgileri bırak, aslı olmayan şeylerle hareket etme" öğüdüdür.

Mûsâ'ya; dünyaya olan meylini bırak, kendine nispet ettiklerini terk et, denilmesi İlm-i ledün yolunda olan herkese idi.

Allah'a şahit olmanın yolu, dünya hırsını terk etmekle ve akıldaki bâtil bilgilerden sıyrılmakla başlar.

Mûsâ'nın bıraktığı âsâsı, o zamana kadar Allah adına başkalarından duyduğu bâtil bilgilerdi, hakikat diye dinlediği, duyduğu aslı olmayan bilgilerdi.

Mûsâ kendi bilip taşıdıklarını bıraktı, Hakk'a ait olan ilmi hakikatleri yükledi.

Allah'a ait ilmi bilgiler, bizzat Allah'ın kitâbı olan varlık kitâbından öğrenilir.

Her bir varlık bir kitâbtır ve o kitâbta Allah'a ait hakikatler vardır.

Allah'a ait olan hakikatler bizzat bu varlık sayfalarında yazılıdır.

İşte insanın gönlüne ilâhî arayış düşmüşse, o kişi Mûsâ gibi Hızır'la buluşur ve hakikat yolculuğu başlar.

Âyette belirtildiği gibi; "O zaman aydınlanmada, ileri gitmede başarılı olur."

وَمَنْ نَعْمَرُهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ

Ve men nuammirhu nunekkishu fil halk e fe lâ yakılûn

- Ve men** : O kimse, onu,
Nuammir hu : İmar, var edip geliştirmek, büyütmek, inşa etmek, o,
Nunekkis hu : Nakıs, tersine çevirme, yaşlanmak, eksilmek,
Fî el halkı : İçinde, yaratılışı, halkiyatı, varoluşu,
E fe lâ yakılûn : Hâlâ, akıl etmezler mi, düşünmezler mi?

Meâli: “Onu var edip büyüten Biziz, onu yaşlandıran Biziz. Yaratılışı hâlâ düşünüp akıl etmezler mi?”

İnsanı imar eden, şekillendiren Allah’tır.

İnsan kendi yaşam yolculuğunu düşünmelidir.

Âyette belirtildiği gibi “fil halk e fe lâ yakılûn” insan halk oluşu düşünmelidir.

İnsan yaşamın hakikatlerine ermelidir.

İnsanoğlu doğar, büyür, yaşlanır ve bir gün gelir ölür.

Bu yaşam yolunu düzenleyen insanın kendisi değildir.

İnsan doğduğu andan itibaren, yaşam yolunda, bir ecel çizgisinde bir yolculuk yapar.

İnsan adeta ölüm denen bir sona koşturur.

Ölüm gelmeden önce insan, kendi var oluşunu düşünmelidir.

Bir mimarın bir evin planını yaptığı gibi, insanın beden evinin mimarı da Allah’tır.

“Nuammir hu-O’nu imar eden Biziz” âyetinde belirtilen gerçek, insanın bedenini şekillendiren Allah’ın kendisidir.

İnsan bu gerçeği bilmeli ve bunu unutmadan yaşmalıdır.

İnsan nakıs bir varlıktır.

İnsan ölümlü bir varlıktır.

İnsanın bedeninde “ölümlüdür” yazısı vardır.

İnsan bir gün gelecek elbet ölecektir.

Her bedende yazılı olan takdir-i ilâhî bir gün elbet tecelli edecektir.

Her insanın başına gelecek olan ölüm gerçeği bir gün başa gelecektir.

Bedene yazılmış olan “Sen ölümlüsün” kaderi tecelli edecektir.

Başta gelecek olan ecel-i müsemma eninde sonunda tecelli edecektir.

Ölüm kaçınılmaz gerçektir.

Ölüm asla unutulmaması gereken bir sondur.

Eninde sonunda başta gelecek olan yaşamın gerçeğidir.

Bedenin imarını düzenleyen Allah, bedene bunu yazmıştır.

Ölüm herkesin hissedeceği kaçınılmaz gerçektir.

Hepimizin er ya da geç hissedeceği bir duygudur.

Ecel-i müsemma; sessizliğe geçiş, işitmez olmak, semâya geçiş, ulvî âleme dönüş, sessizliğin sesi, katılaşmak, beden zamanının sonu, belirlenmiş vakit, zamanın sonu, ölüm gerçeği,

Neden insan ölümü unuttur?

Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyanın hırsına kapılır.

Neden kâlbler kırar, zalimlik eder?

Neden birilerini hor görür, kendini yüce sanır?

Neden alay eder, dedikodu eder, eksik gedik arar?

Neden ölmeyecekmiş gibi yaşar?

Neden ölümlerden ders almaz ve neden kendine “sen de bir gün öleceksin” demez?

“Summe kadâ ecelâ ve ecelin musemma- Sonra belli bir vakit takdir eden ve belirlenmiş vakit O’na aittir.” En’âm Sûresi 2

“Ve yûahhirkum ilâ ecelin musemmâ- Sizin sona erecek olan belirli bir zamanınız vardır.” Nûh Sûresi 4

“Yursilul uhrâ ilâ ecelin musemma- Bedenlerde yazılan olan takdir sonunda açığa çıkacaktır.” Zümer Sûresi 42

“Ve li teblugû ecelen musemmen ve leallekum takilûn- Ölüm gerçeğine eninde sonunda erişeceksiniz ve umulur ki bu gerçeği düşünürsünüz.” Mü’min Sûresi 67

“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn- Muhakkak ki Allah’tan geldiniz ve muhakkak ki aslınız olan Allah’a döneceksiniz.” Bakara Sûresi 156

“Kullu nefsin zâikatul mevti summe ileynâ turceûn- Bütün herkes ölümü hissedecektir. Sonra aslınız olan Bize döndürüleceksiniz.” Ankebût Sûresi 57

“Onu var edip büyüten Biziz, onu yaşlandıran Biziz. Yaratılışı hâlâ düşünüp akıl etmezler mi?” âyette belirtildiği gibi bu gerçek çok iyi düşünülmelidir.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ
هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ

*Ve mâ allemnâhuş şire ve mâ yenbagî lehu in
huve illâ zikrun ve kurânun mubîn*

- Ve mâ allem nâ hu** : Öğretmedik, ilim sunmadık, ona,
El şire : Şiar, izler, düstur, ayırıcı özellik,
 yasa, doğru yol, işaret,
Ve mâ yenbagî lehu : Haber, olması gerektiği gibi, üstün,
 yakışmaz, uymaz, ona
İn huve illâ zikrun : Ancak, sadece, zikir,
Ve kurânun mubîn : Kur'ân, apaçık, açıklanmış, tüm
 kâinat apaçık kur'ân,

Meâli: “Ona dosdoğru yol olan hakikatlerden başka bir şey öğretmedik ve ona hakikatlerden başkası uygun değildir. Bu ancak hakikatleri hatırlatmaktır ve tüm kâinat apaçık Kur'ân'dır.”

İnsana yakışan, ona uygun olan, hakikatlerle buluşmasıdır.

İnsana bâtil alan yakışmaz, insana yalanlarla oyalanmak yakışmaz.

İnsan, beynine ihanet etmemelidir.

İnsanın beyni düşünmek, hakikate erişmek üzere yaratılmıştır.

Bu bölümde belirtildiği gibi; “ona hakikatlerden başkası uygun değildir.”

İnsan, beynine bâtil bilgileri almaktan sakınmalıdır.

Kötülüğe yol açacak her türlü bilgiyi beynine almaktan sakınmalıdır.

Zulme yol açacak her türlü duygunun ve düşüncenin oluşmasından sakınmalıdır.

Beynini tüm bâtil şeylerden temizlemelidir.

Beynine şeytani bilgilerin girmesine izin vermemelidir.

Beynini, şeytanın ele geçirmesine izin vermemelidir.

Şeytanlık, her türlü kötülüğe yol açan bilgi, duygu ve düşünce, zalimliğin adıdır.

Mücadele Sûresi 19: “İstahveze aleyhimuş şeytânü fe ensâhum zikrallâh ulâike hizbuş şeytân elâ inne hizbeşşeytâni humul hâsirün.”

Meâli: “Şeytani duygular ve düşünceler onların akıllarını esir alır. Böylece onlar Allah’ı anlamaktan, anmaktan uzaklaşırlar. İşte şeytani duygular ve düşünceler bölendir, bölen ancak şeytani duygular ve düşüncelerde kalandır. İşte o hallerde olanlar kaybedenlerdir.”

Kur’ân’da ne güzel belirtilmiş!

Şeytani duygu ve düşüncenin aklı esir aldığı, ne güzel belirtilmiş.

Akl şeytana teslim olursa, artık o beyin sadece kötülüğe meyleder.

Akl nasıl şeytana teslim olur?

O da âyette çok güzel belirtilmiş.

Her türlü ikilik, bölücülük, fitnelik, fesatlık, hasetlik, gurur, kibir, hor bakma, kendini yüce görme gibi zulme yol açan duygu ve düşünceler şeytana teslim olmanın adıdır.

İşte insan öncelikle beynin orucuna erişmelidir.

Beynini zalimliğe yol açacak her türlü bilgiden sakındırmalıdır.

Ve bilmelidir ki beyin temiz olunca akıl temiz olur, akıl temiz olunca tüm azalar rahmet üzere bakar, iyiliğe akar, sevgi ve saygı içinde koşar.

Beyin şeytana teslim olursa, tüm azalar şeytana hizmet eder.

İşte insan beynin orucuna da erişmeli, beynine oruç tutturmalıdır.

“Ona dosdoğru yol olan hakikatlerden başka bir şey öğretmedik” âyetinde belirtildiği gibi, her varlık dosdoğru hakikatin yoludur.

Bu bölümde belirtilen “Kurânun mubîn” her varlık apaçık kur’ân’dır.

İnsana verilen beyin, apaçık kur'ân'dan okuyacak şekilde yaratılmıştır.

İnsan, beynine asla ihanet etmemelidir.

Beynine, gurur, kibir, hasetlik, fesatlık gibi şeytani duyguları asla ekmemelidir.

Allah insana, beyni; düşünsün, araştırsın, anlasın diye bahsetmiştir.

İnsan tüm varlığı "Kur'ânı mubîn" bilmelidir.

Kâinat; yayılmış bir Kur'ân'dır

İnsan; toplanmış bir Kur'ân'dır, canlı bir Kur'ân'dır.

Mushâf; kâinattan ve insandan bilgi sunan bir Kur'ân'dır. Ölü Kur'ân'dır. İnsan dirilmeden Mushâf dirilmez.

Ve bunların hepsinin kaynağı "Ummul Kitâb" tır.

Yani Allah'ın kendi özünde olan tüm sistemin açığa çıkmasının sırlarını taşıyan "Ana Kitâb" dır.

Zûhruf Sûresi 4: "Ve innehu fî ummil kitâbi ledeynâ le alîyun hakîm."

Meâli: "Muhakkak ki o kâinat kitâbı, Bize ait olan ana kitâbın içindedir. Elbette bir ilim taşır, hikmet taşır."

Rad Sûresi 39: "Ve inde hu ummul kitâb."

Meâli: "Ve ana kitâb O'nun katındadır."

Tüm kâinat bir Kur'ân'dır ve her varlık bir âyettir.

Yûsuf Sûresi 105. âyet: "Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar."

Fussilet Sûresi: "Gece ve gündüz ve güneş ve ay O'nun âyetleridir."

Mushâf-ı Şerif'te, yerlerin göklerin açık bir kitâb, her varlığın bir âyet olduğu defalarca belirtiliyor.

Göklerde ve yerde olan her şeyin bir âyet olarak görmeliyiz.

"Âyetlerin yanından gelip geçiyorsunuz görmüyorsunuz" deniliyor.

Ama bizlere âyet nedir denilse, hemen aklımıza Mushâf'ta ki kelimeler geliyor.

Fakat Mushâf'ta; "görüp göremediğiniz her varlık bir âyettir" diye bildiriliyor.

Kur'ân; okunan şey demektir.

"Karae" kelimesinden gelir.

"El-makru" okunan, okunmuş, okunabilir olan her varlık demektir.

"İkrâ" da buradan gelir.

Kur'ân; birlik içinde, birleştirerek, birliği görerek okumak demektir.

Bir şeyi diğer bir şeye birleştirerek bütünlük içinde okumak Kur'ân okumaktır.

Yani Kur'ân; tüm kâinatı birlik içinde tutan Allah'ın birliğini anlamak için olan okuyuştur.

Kur'ân; ikra kelime kökünden gelir." اقرأ İkra` sözcüğü, "قرأ qaree" fiilinin emir kipidir.

İbraniceden gelir ve Süryanicede de mevcuttur.

İşte, tüm kâinat okunabilir bir kitâbtır, yani Kur'ân'dır Mushâf; sayfalannmış demektir, yani bilgileri sayfalara yazmak.

Âyet: İşaret, delil, alâmet, iz anlamındadır.

Bir toz zerresi de, bir çiçek de, bir böcek de, bir kuş da, bir insan da hep âyettir.

Her âyet yani her varlık, Allah'ı gösteren sonsuz işaretler taşır.

Her varlığın sisteminde olan işaretler okunacak olandır.

İnsan bir âyettir, insanın dokuları, hücreleri hep bir âyettir, hatta hücrelerinin içindeki her bir hücrede bir âyettir.

Eğer bizler âyet denilince Mushâf'taki kelimeleri anlar, canlı olan her varlığı bir âyet olarak anlamazsak hakikatleri anlayamayız.

Canlı Kur'ân olan varlık kitâbından okuyamazsak, Allah hakikatine eremeyiz.

Allah her varlıkta işaretleriyle kendini izhâr eyler.

Yeter ki insan yönünü canlı kitâb olan varlık kitâbına döndürsün.

Kur'ân denilince, Mushâf'ı değil kâinatı anlamalıyız.

Âyet denilince, Mushâf'ta ki kelimeleri değil, her bir varlığı ve varlıktaki her bir niteliği anlamalıyız.

Ey insan; sen bir Kur'ân'sın, canlı Kur'ân'sın, tüm gerçekler senin vücüd kitâbında yazılıdır.

Ey insan; tüm kâinat, her varlık bir Kur'ân'dır.

Ey İnsan; Mushâf'ı Şerîf dediğimiz kitâb da tüm kâinattan bilgiler sunan bir Kur'ân'dır.

Üçünü birlik içinde okumak Kur'ân okumaktır.

Ey insan; Kur'ân okumak kendinden başlar.

İşte okunacak olan kendi vücûd varlığımızdır.

Kendi vücûd varlığımızda okunacak olan, beşer vücûdumuz ve vücûdumuzun sisteminde olan "rûh" "nûr" boyutları vardır.

Beşer vücûdumuzda işleyiş, nitelikler boyutu vardır.

Evet, anlıyoruz ki okunacak olan önce kendi beden kitâbımızdır.

İşte canlı Kur'ân da budur.

Hazreti Muhammed onun için Hazreti Ali'ye "Konuşan Kur'ân" demiştir.

Mü'minûn Sûresi 62. âyette "kitâbun yantıku" mü'minlerin vasfı için "Bize ait olan hakikatleri konuşan bir kitâbtırlar" diye bildirilir.

Mü'minûn Sûresi 62: "Ve ledeynâ kitâbun yantıku bil hakkı ve hum lâ yuzlemûn."

Meâli: "Bize ait olan hakikatleri konuşan bir kitâbtırlar. Onlar hiç kimseye kötülük etmezler."

Mü'min olan her kişi bir Kur'ân'dır.

Mü'min olan her kişi konuşan kitâbtır.

Mü'minlik makamına eren bir kimse, hiç kimseye zerre kadar kötülük yapmaz, aklına bile gelmez.

Çünkü onun gönlü her an Hakk ile meşguldür.

Mü'min olan, kendinin canlı kitâb olduğunu, Kur'ân olduğunu anlar.

Ve konuşan Kur'ân olur.

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ

Li yunzire men kâne hayyen ve yehıkkal kavlu ael kâfirîn

Li yunzire	: İçin, hakikatleri açıklayıp uyarmak,
Men kâne hayyen	: Kim, kimse, oldu, diri olan, hay olan,
Ve yehakka el kavlu	: Hakk olur, doğru, gerçek, hakikat, söz,
Ala el kâfirîn	: Üzerine, hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler,

Meâli: “Tüm bunlar diri olanı anlamak isteyen kimselere, hakikatleri açıklayıp uyarmak içindir ve hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin üzerine de haktır bu sözler.”

Varlıkta diri olan sürüp giden Allah’tır.

Bizde ve varlıkta hay olan Allah’tır.

Hayy sıfatı, Allah’ın sıfatlarından biridir.

Allah’ın sıfatları: Hayat- İlim- İrade- Semi- Basar- Kudret- Kelâm ve Tekvin’dir.

Bu sıfatlara “Sıfat-ı Subutiye” denir.

Subutiye demek; Hakk’ın Zâtına sabittirler demektir, değişmeyen demektir.

Hakk’ın Zâtı bâki olduğu gibi, sıfatları dahi Zâtı ile bâkidir.

Kıyamları Zâtullah ile kâimdir, kendilerine ait vücûdları yoktur.

Hakk’a mahsus olan bu sıfatların cümlesi, insanda mevcut olup, tecelli etmiştir.

Allah’ın sıfatları bütün âlemi ihâta etmiştir.

Zaten ucu bucağı olmayan bu âlem, işte bu sıfatlardan ibarettir.

Diğer sıfatları da şunlardır:

İlim: Bizdeki ve cümle varlığın bedenindeki satır-satır yazılı olan ilim, Hakk'ındır.

İrade: Zerredeki ve bütündeki varoluşun isteği Hakk'ındır.

Semi: Bizdeki ve tüm varlıktaki işitmek Hakk'ındır.

Basar: Bizdeki ve tüm varlıktaki görmek Hakk'ındır.

Kudret: Bizdeki ve tüm varlıktaki kuvvet Hakk'ındır.

Kelâm: Bizdeki ve tüm varlıktaki kelimeler Hakk'ındır.

Tekvin: Allah'ın halk edici sıfatıdır.

İnsan bu sıfatları düşünmeli ve tüm sıfatların Allah'a ait olduğunu idrak etmelidir.

Biz bizden görünen bu sıfatları bizim zannederdik.

Yâ Sîn olan anladı ki bunların hepsi Allah'ın sıfatları imiş.

Bizim sıfatlarımız fâni, Allah'ın sıfatları bâki imiş.

Bizim sıfatlarımız Allah'ın sıfatlarının mazharı imiş.

Âyette belirtildiği gibi; "diri olanı anlamak isteyen kimse-
lere, hakikatleri açıklayıp uyarmak içindir."

Her kimin gönlüne "hayat sahibi kimdir?" sorusu düşmüşse,
o bir arayışa düşer.

O arayış onu, Yâ Sîn makamına erişmiş olan Kâmil kimseyle buluşturur.

Kâmil kimse, arayışta olan kimseye hakikatleri açıklar.

"Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin üzerine de haktır bu sözler" âyette belirtildiği gibi, Kâmil kimse; çevresinde olan herkese hakikatlerin düşünülmesini tavsiye eder.

Kâmil kimse çevresinde olan kimseyi cahil görmez, o hakikatleri herkese bir edeb içinde sunar.

İnsanların aklî seviyelerine göre açıklar.

Kâmil insanların yaşam sebepleri, hakikatleri anlamak ve anladığı kadarıyla hakikatleri bildirmektir.

Hakikatlere erişen kimse, Sâlih kimse olacaktır.

Sâlih kimse, çevresine yararlı, hizmetkâr olacaktır.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ
أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

*E ve lem yerev ennâ halaknâ lehum mimmâ
amilet eydînâ enâmen fe hum lehâ mâlikûn*

E ve lem yerev	: Bakıp ta görmezler mi?
Enna halaknâ lehum	: Nasıl, halk ettik, yarattık, var ettik, onları,
Mimmâ amilet	: Şeyler, nesnelere, her varlık, işledi, yaptı, çalıştı,
Eydî nâ	: Hareket, el, güç, biz, gücümüz, kudretimiz, kuvvet,
Enâmen	: Hareket eden, hayvanlar, tüm varlık,
Fe hum lehâ mâlikûn	: Böylece, onlar, ona, malik olma, sahip olmak,

Meâli: “Onları nasıl halk ettiğimizi bakıp ta görmezler mi? Açığa çıkan her varlıktaki işleyiş kudretimizin göstergesidir. Hayvanları da var eden Biziz. Sonra da onlara sahip olursunuz.”

İnsan düşünmelidir.

Hem kendi var oluşunu hem de varlığın var oluşunu tertemiz bir akılla düşünmeli.

İnsan görmelidir.

Hem kendi hakikatini, hem de varlığın hakikatini görmelidir.

İnsan hem kendinde ki hem varlıktaki o ilâhî işleyişteki kudreti düşünmelidir.

İnsan çevresiyle ilgilenmeli, çevresini önemsemelidir.

Bitkileri, hayvanları gözlemlemelidir.

Çeşit çeşit bitkiler nasıl var oldu?

Çeşit çeşit hayvanlar nasıl şekillendi, bakmalı, görmeli, düşünmelidir.

Her şeyin yaratıcısını anlamalıdır.

Gördüğü her türlü varlığın nasıl var olduğunu, nasıl şekillendiğini düşünmelidir.

Dönüp kendine, şöyle bir bakmalı “Bu beden nasıl var oldu?” demelidir.

Gördüğü bedenlere bakıp “Bunlar nasıl var oldu?” demelidir.

Var oluşu düşünmeli, var edene şahit olmalıdır.

Akıp giden zamanı düşünmeli.

Doğum ve ölümü düşünmeli.

Hiç durmadan devam eden, yaşam sürecini düşünmeli.

Akıp giden ömrün akışını düşünmeli.

Doğumu, yaşlanmayı, ölümü düşünmeli.

Ve bunların hiçbirinin kişinin kendi kontrolü altında olduğunu unutmamalı.

Varlığın özünde olan, tanımlanamayan, inkâr edilemeyen, her şeyiyle kendini hissettiren kudreti düşünmeli.

Bir atomun özündeki o tanımlanamaz gücü düşünmeli.

Atomların birleşimiyle olan bedenlenmeyi düşünmeli.

Nereden geldiğini, nereye gittiğini her an düşünmelidir.

İnsan bakıp görmeli, gittiği her yerde var oluşu düşünmelidir.

Ankebût Sûresi 20: “Kul sîrû fil ardı fânzurû keyfe bedeel halka summallâhu yunşûn neşetel âhireh innallâhe alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “De ki: Yeryüzünü gezin dolaşın, yaratılış nasıl başlıyor bakıp görün, sonra Allah nasıl geliştiriyor, sonunda nasıl vücûda getiriyor anlayın. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

İnsan da diğer varlıklar gibi bir varlıktır.

Hiçbir varlıktan üstünlüğü yoktur.

Hatta diğer varlıklardan daha acizdir de diyebiliriz.

İnsan kendinden önce yaratılmış her şeye muhtaçtır.

Ağaçlar insana muhtaç değildir.

Hayvanlar insana muhtaç değildir.

Hava, su, toprak, ateş, insana muhtaç değildir.

Ama insanoğlu bunların hepsine muhtaçtır.

Onun için insan çevresine saygılı olmalıdır.

Hayvanlara, bitkilere karşı sevgi içinde olmalıdır.

Nahl Sûresi 5: “Hayvanları da var eden O’dur. Siz onlardan elde ettiğiniz gıysilerle ısınırsınız ve onlardan faydalar bulur ve beslenirsiniz.”

Nahl Sûresi 80: “Allah, evlerinizi sizin için dinlenme, huzur yeri olarak sundu. Hayvanların derilerinden size yararlar sundu. Evlerinizde onu kolayca kullanırsınız. Bir yere gittiğiniz günde onu götürürsünüz ve sizin konakladığınız günde ondan yararlanırsınız. Onların yünlerinden ve tüylerinden ve kıllarından, kullanacak şeyler ve belli bir zaman geçimlik şeyler yaparsınız.”

Kur’ân’da birçok âyette belirtildiği gibi, hayvanlara olan bakışımız; onları tanımak, onların bize faydalarını görmek, onlara iyi davranmak olmalıdır.

Asla hiçbir hayvana zarar vermemeliyiz.

Hayvanlar ve bitkiler insanların yaşamı için gereklidir.

Onlar olmasa insanlığın anında sonu gelir.

İnsan bunu asla unutmamalıdır.

Bir çiçeğin kokusu, çiçeğin sevgisini sunması değil midir?

Bir kuşun ötüşü, sevgisini sunması değil midir?

Bir kuzunun, bir horozun, nice hayvanın seslenişi sevgi değil midir?

Tüm bu sevgiler Allah’ın sevgisi değil midir?

İnsan bu sevgiyi hissetmeli ve bu sevgiye asla zarar vermemelidir.

وَدَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ

Ve zellelnâhâ lehum fe minhâ rakûbuhum ve minhâ yekulûn

- Ve zellelnâ hâ lehum** : Uysal, itaatkâr, bağı, tevâzûlu,
biz, boyun eğme onlar,
Fe min ha rakûbu hum : Böylece, ondan, binek, sürme,
binip gitmek, onlar,
Ve min hâ yekulûne : Ondan, oradan, beslenirler,
faydalanmak,

Meâli: “Bütün o var olanlar Bize bağılıdır. Böylece o hayvanlara biner gidirsiniz ve onlardan beslenirsiniz.”

Bütün varlık, Allah’ın sonsuz kuşatıcılığıyla yani muhit esmasıyla kuşatılmıştır.

Bütün her şey, Allah’ın sonsuz rahmetiyle kuşatılmıştır.

Her şey Allah’a bağılılık içindedir.

Tüm vücûdların sahibi Allah’tır.

Allah, tüm vücûdları tecellileri ile ihata eder ve onları ayakta tutar.

Allah, kendinden var ettiği her varlığa uygun olan şekli verir ve ona uygun olan niteliklerle onu ihata eder.

Tüm varlık birbirine rabita halindedir yani birbirine bağı bir haldedir.

Tüm varlığı birbirine bağılayan sır Hakk sırrıdır.

İnsanın vücûdunun hiçbir organı hiçbir hücreyi birbirinden ayrı mıdır? Elbette değildir.

Tüm hücreler birbiriyle irtibat halindedir, yani rabita halindedir.

Nasıl ki insan vücûdunda tüm hücreler bir bedene bağılıdır, işte bu kâinata da tüm varlık Allah’a bağılılık halindedir.

Tüm varlığı bir arada tutan Allah’tır.

Tüm varlık Allah'a bağlılık içinde, secde halindedir.

Hacc Sûresi 18: "Bakıp ta görmez misin, göklerde olanlar ve yerde olanlar ve güneş ve ay ve yıldızlar ve dağlar ve ağaçlar ve hayvanlar, ne varsa muhakkak ki Allah'a secde ederler."

İnsan varlığın secdesini görebilirse, her şeyin Allah'a bağlılık içinde olduğunu anlayabilir.

İnsan, her varlıktan bir şekilde fayda bulmuştur.

Hayvanlar insanlara hep hizmet etmiştir.

İnsanlar onlara binmişlerdir, bir yerden bir yere gitmişlerdir.

Hazreti Muhammed, çeşitli hizmetlerde kullanılan hayvanlara, insanlar gibi dinlenme hakkını temin etmiştir. Onun direktifleri üzerine, yolculuk esnasında yapılan dinlenmelerde önce hayvanların ihtiyaç ve istirahatları temin edilmiştir. (Ebu Davud)

Kötü yollu bir kadın, susuzluktan neredeyse ölecek olan bir köpeğin, bir kuyunun başında dolanıp durduğunu gördü. Ayak kabısını çıkarıp örtüsünü urgan yaparak ona bağladı. Onunla kuyudan su çıkarıp köpeği suladı. Allah, bu yüzden kendisini affetti. (Müslim)

Bir seferinde Hazreti Muhammed, susuzluktan ölmek üzere olan bir köpeği hayata döndüren bir günahkârın cenneti kazandığını haber vermiştir. Kendisini dinleyenler arasında bulunanlardan biri, "Hayvanlara yaptığımız iyiliklerden sevap mı alacağız?" diye sorunca, o, şu cevabı vermiştir: "Her yaş ciğeri olana (ruh taşıyan canlıya) yapılan iyilikte sevap vardır." (Buhari)

Hazreti Muhammed çevresine, hayvanları sevmelerini onlara iyi davranmalarını öğütlemiştir.

Bizler de hayvanlara, bitkilere karşı duyarlı davranmalı, onlara sevgiyle yaklaşmalıyız.

Hepimiz aynı özden gelen kardeşleriz.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ

Ve lehum fi hâ menâfiu ve meşârib e fe lâ yeşkurûn

- Ve lehum fi hâ menâfiu** : Onlardan, orada menfaat, fayda, yarar,
Ve meşâribu : İçecek şeyler, şerbet, şurup,
E fe la yeşrukûne : Hâlâ şükretmezler mi? varlığın asıl sahibi bilme, minnettar,

Meâli: “Onlardan faydalanır ve içecek şeyler elde edersiniz. Hâlâ lütûfların sahibini bilip teslim etmezler mi?”

İnsanlar; inek, koyun, keçi, manda, at, eşek, gibi hayvanların sütlerinden içmişler ve nice faydalar bulmuşlardır.

Bu lütûfların sahibi Allah’tır.

İnsanoğlu şükür içinde olmalıdır.

Soluduğu havanın, içtiği suyun, sütün, yediği besinlerin sahibinin Allah olduğunu bilmelidir.

Yemeğe, içmeye başlamadan önce “Bismillahirrahmânirrahim” demelidir.

“Allah’ım! Bu lütûfların, bu nimetlerin sahibi sensin, bu lütûflarda, bu nimetlerde, her şeyde tecelli eden sensin, bizleri bu şuurda durmayı nasip et ya Rabbim” demelidir.

“Onlardan faydalanır ve içecek şeyler elde edersiniz” âyette belirtildiği gibi, bize fayda veren hiçbir şeyi unutmamalıyız.

Nahl Sûresi 66: “Sizin için hayvanlarda elbette dersler vardır. Siz onlardan gelen şeylerle beslenirsiniz. Onların karnında sindirilmiş gıdadan ve kandan süzülüp gelen o güzel sütü içersiniz.”

Mü’minûn Sûresi 21: “Muhakkak ki hayvanlarda da sizin için dersler vardır. Onlardan gelen sütlerden içersiniz ve onlardan birçok faydalar bulursunuz ve onlardan beslenirsiniz.”

Hangimiz süt içmedik ki, hepimiz sütle beslendik.

Öncelikle anne sütüyle beslendik.

Sütü yapan, rengini veren, tadını veren Allah'tır.

Bir şeyi yiyip içmeden önce onu seyretmeliyiz, nasıl oluştuğunu düşünmeliyiz.

Gıdaların sahibi de Allah'tır, onları çeşit çeşit yaratan, farklı güzellikler veren, farklı kokular veren, farklı tatlar veren Allah'tır.

İnsan, her şeyin sahibinin Allah olduğunu anlamalı ve şükür içinde olmalıdır.

"E fe la yeşrukune" insan şükürü unutmamalıdır.

Şükürü unutan insan Allah'ı unuttur.

Kâlbî şükre erişenler her an Allah sevgisiyle yaşarlar.

Dil ile şükürden kâlbî şükre geçmeliyiz.

Kâlbî şükre ulaşan kişinin her hareketi şükür üzeredir.

Şükür dille olmaz, kâlbî olur.

Kişinin kâlbî ile dili bir olursa, şükür makamına erişmiştir.

Dil ile ikrar kâlbî ile tasdik bunun hakikatidir.

Dille yapılan şükür küfür olabilir.

Ama kâlbî şükür, kâlbî secdesi ile olur.

"Hâlâ şükretmezler mi?" âyeti buna işaret eder.

"Hâlâ kâlbî şükür makamına erişmezler mi?"

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ

Vettehazû min dûnillâhi âlihетен leallehum yunsarûn

Ve ittehadzû	: Sığınma, önemseme, edinmek, değer verme, sarılma,
Min dûni Allah âlihетен	: Allah'tan başka, ilahlar, kendi zanlarına göre tapındıkları,
Lealle hum yunsarûn	: Umarlar onlar, onlar, yardım eden, yardımcı,

Meâli: "Allah'ı bırakıp, ilâhlar edinenler, onlardan yardım umarlar."

İnsanoğlu Allah'ın ûlvîyetini anlayamamış, kendine sığınacak ilahlar edinmiştir.

İnsanoğlu Allah'a değil, zannına göre kendi var ettiği putlara yönelmiştir, onları önemsemiştir.

Hepimiz kendimizdeki putların etkisi altında hareket ediyor olabilir miyiz?

Bildiklerimizi, isteklerimizi, duygularımızı, makamları putlaştırıyor ve onların etkisi altında yaşıyor olabilir miyiz?

Atalarımızdan gelen inançları putlaştırıyor olabilir miyiz?

Duygularımıza esir olup onları putlaştırıp, başkalarına zarar veriyor olabilir miyiz?

Sevgiyle yaklaşmamızın altında başka amaçlar yatıyor olabilir mi?

Taşıdığımız kimlikleri başkalarına büyüklük taslamak için kullanıyor olabilir miyiz?

İstek ve duygularımızı çıkar uğruna, başkalarından yararlanmak için put haline getirip tapıyor olabilir miyiz?

İlah edinmek, put, putperestlik ne demektir?

Dünya, mal mülk, makam, şan, şöhret, para hırsı putperestlik olabilir mi?

Hiç şahit olmadan inandığımız bir inanç putperestlik olabilir mi?

Atalarımızdan miras olarak gelen ve hiç şahit olmadan inandığımız inanç ve o inanca bağlı yapılan uygulamalar putperestlik olabilir mi?

Necm Sûresi 19-20: “E fe reeytum el lâte ve el uzzâ ve menât sâlisetel uhrâ.”

Meâli: “Lât ve uzzânın ve üçüncüsü olan menâtın ne olduğunu anladınız mı?”

Lât, Menât, Uzzâ ne demektir?

Put ve putperestlik nedir?

Eski dönemlerde, peygamber diye bilinen kimselerin, gökte olduğuna inanılan Tanrıdan haber alıp, bunu topluma bildirdiğine inanılırdı.

Mesela, firavun ve firavunun din adamları “Haman” a peygamber derlerdi. Haman’ın gökteki Tanrıdan haber aldığına inanılırdı.

Firavun bir şey yapacağı zaman, Haman’a danışır ve “Ey Haman! Bize bildir bakalım göklerin Tanrısı ne diyor, savaşa çıkalım mı çıkmayalım mı?” derdi.

Haman’da bir müddet yalnız kalır ve konuyla ilgili bir bilgi sunardı.

Firavun’un ya da yaşayan halkın yüce gördüğü kimseler zamanla öldüğünde, bunların bedenlerinin öldüğüne, ama ruhlarının yaşadığına inanılırdı.

Zamanla yüce görülen kimselerin heykelleri yapıldı ve onların ruhları ile irtibat kurmak, onlar aracılığıyla tanrıya yakarmak için zeminler oluşturuldu.

Onların yüzü suyu hürmetine, tanrının topluma yardım edileceğine inanıldı.

Putperestlikte; daha önce yaşayan, toplumun yüce gördüğü kimseler asla bir tanrı yerine konmadı.

O yüce görülen kişinin, tanrı tarafından seçilmiş özel bir ruh olduğuna inanıldı.

Ve o kişi sayesinde tanrı ile irtibat kurulacağına inanıldı.

Bu durum binlerce yıldan beri böyle sürüp gitmektedir.

Her toplum yüce gördükleri kişileri, Allah ile aralarında bir aracı olarak görmüşlerdir.

O yüce gördükleri kişilere sıkı sıkıya bağlanmışlar ve onları kutsiyet vermişlerdir.

Bu inancı, Zümer Sûresi 3. âyet en açık bir anlamda ortaya koyuyor.

Zümer Sûresi 3: “Ve ellezînettehazû min dûnihî evliyâ mâ nabudu hum illâ li yukarribûnâ ilallâhi zulfâ innallâhe.”

Meâli: “Ondan başka evliya edinenler: Biz onlara kulluk etmiyoruz, ancak Allah’a yaklaştırsınlar diye onlara yakın oluyoruz, derler.”

İşte putperestlikte her zaman Allah inancı vardır.

Yüce görülen, yaşayan ya da ölmüş evliya diye bilinen kişilerin Allah ile aracılık etmesine inanıldığı için o kişiye kutsiyet atfedilmesi “Putçuluk” tur.

Putperestlikte, ama kutsal atfedilen kişilerin, ama onların yaşadığı yerlerin yüce görülmesi vardır.

Varoluş ve var eden idrakinden uzak olan kişilerde, birilerini yüce görme inancı tarihsel olarak hep olmuştur.

İşte, her varlıkta sonsuz olan, nitelikleriyle kâinatın sahibi olan Allah’ın yüceliğini göremeyip, birilerine ya da bir şeye kutsiyet ithaf edip, yüce görmenin adına putperestlik denir.

Yani, Allah’ın yüceliğinin yanında, bir şeylere ya da birilerine yücelik isnat etmek, putperestlik alanının kapısını açar.

Kişiler, yüce gördükleri birilerini ya da mekânlarını put haline getirirler.

Ve ayrıca:

Kendi şahsiyetlerini

Sevgilerini ya da sevdiklerini

Nefretini ya da nefret ettiklerini

Duygularını

Korkularını

Beklentilerini

Malı-mülkü

Şanı, makamı, şöhreti

Parayı

İnancı, ibadeti

İnandığı ama şahit olmadığı, zannında var ettiği tanrıyı, put haline getirebilir.

El lât- el lâh putu inancı:

El lât-el lâh putu, inandığı ama şâhit olmadığı Tanrıyı put haline getirmektir.

Kişi, atalarından miras olarak gelen, hevâsına göre inandığı hiç şahit olmadığı bir gücü put haline getirir.

Onu kendi yanında görür, diğer inançlarda olan kişileri cehenneme atacağına ve onları cezalandıracağına inanır.

İnandığı Allah'ın, onu ayrıcalıklı yarattığına inanır.

Ama Müslüman inancında olsun, ama Mûsevi inancında olsun, ama İsevî inancında olsun, Allah'ın kendini özel yarattığına inanır ve kendini diğerlerinden üstün görür.

İşte asıl yaratıcıya değil de, atalarından bir mirasla gelen hevâsına göre inandığı bir Allah'a inanır.

İşte bu inanca; "El Lât- el lâh" putu inancını denir.

Furkân Sûresi 43. âyet buna delildir.

"E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh- hevâsını ilâh edinmeyi anladın değil mi?"

Eğer kişi, şahit olmadığı, bilmediği, bir Allah'a inanıyorsa, o inandığı Allah'ı put haline getirmiştir.

Artık onunla ilgili her inanç, her ibadet bir puttur.

Menât-menâ putu:

Menât kelime olarak, Sâmi dilinde "ölüm, kader, talih" anlamlarına gelir diye bilinir.

Menat'ın ölüm, kader tanrıçası olduğuna inanılır.

Ölen kimseyi mûsâlla taşından alıp ona binek olup, ahirette, rehber olan, yol gösteren, yöneticilik, idarecilik yapan tanrıca olduğuna inanılır.

İngilizcede ki "manager" kelimesi de buradan geliyor olabilir.

Hazreti Muhammed'in büyük dedesinin adı da Menâf'dır.

Ve Mekke'li müşrikler, onun da heykelini yapıp ondan şefâat ummuşlardır.

Menât-menâ kelimesinin; mina, minna, men, menân, me-nun kelimesi ile bağlantılı olduğuna inanılır.

Şahsiyet, kimlik, kişi, anlamlarına gelir.

Burada anlıyoruz ki, ama kendi şahsiyetini ama bazı şahsiyetleri ve onların kimliklerini daha yüce görüp, ön plana çıkarmak "Menat putu" meydana getirmektir.

Her varlıktaki, o varlığı tutan şahsiyete "Zât" diyoruz.

Ve tüm varlığı tutan şahsiyet, kimlik, Allah'ın kimliğidir.

İşte kişi;

Kendi milletini

Kendi cinsiyetini

Kendi kimliğini

Kendi bilgisini

Kendi mesleğini

Kendi inancını, üstün görürse, bu durumu ilâh edinmiş, put edinmiş demektir.

Onun için Yunus Emre; “72 Millete aynı gözle bakmayan, halka müderris olsa, Hakk’a asidir” demiştir.

Yani her varlığa Hakk’ın kimliğiyle bakmayan, putperesttir demek istemiştir.

Uzzâ-âziz putu:

Uzzâ, “El âziz” kelimesinden gelir.

Âziz, yüce olan demektir.

Âziz gördüğümüz, yüce gördüğümüz, evliya gördüğümüz, her kişi uzza putudur.

Çünkü, âziz olan, yani yüce olan, her varlıkta sonsuz nitelikleriyle yüceliğini gösteren zâtı mutlak olan Allah’tır.

Allah’ın yüceliğini göremeyip, bir kulu yüce görme durumu, Allah’ın her varlıktaki yüce niteliklerini göremeyip yalnızca bir kişiye ya da kişilere ya da mekâna ya da eşyaya yücelik nispet etmek, “Uzzâ” putçuluğudur.

Bir kişiye, bu kimse çok yüce demek, Allah’ın yüceliğinin yanında ona da yücelik nispet etmektir.

İşte bu uzzâ putperestliğidir.

Hubel putu:

Mekke’li müşriklerin en önemli yüce gördüğü putlardan biri “Hubel” putudur.

Hubel’e, göklerin yeryüzüne açılan kapısı, bağlantısı olarak inanılırdı.

Hubel, daha önceki yıllarda yaşayan, peygamber olduğuna inanılan bir kimseydi.

Hubble Uzay Teleskobunun adı da buradan geliyor olabilir.

Mekkeli müşrikler; Kâbe’de her tavafta, bu putların önünden geçerlerken aynı telbiyeyi tekrar ederlerdi.

Lât, menât ve uzzâ için “Lât hakkı için, Uzzâ hakkı için, onlar yüksek turnalardır, onların şefâatlerine ümit bağlanabilir” derlerdi.

İs'af ve Naile putları için şöyle telbiye ederlerdi:

“Çağrına cevap vererek sana geldik ey Allah, çağrına cevap vererek sana geldik.”

Telbiye; “çağrıya uymak, çağrıda bulunana cevap vermek, bir davete icabet etmek” demektir.

Hâlâ günümüzde Hacc'ta söylenen de aynıdır “Lebbeyk Al-lâhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk, innel hamde vennimete leke vel mülk, lâ şerîke lek.”

İşte putperestlik, Allah'ı idrak edemeyip; inancımızı ya da kendimizi, ya da birilerini, ya da varlığı, eşyayı, parayı, malı, mülkü, makamı, bilgileri, sevgileri, nefreti, kini, ilah edinmek demektir.

La ilâhe: “Edindiğiniz ilâhları yani putları yok edin” demektir.

Edindiğimiz ilâhları yok etmeden, Kâinatın hakikatine ulaşamayız.

İşte El lâh-El lât putu:

Şahit olmadan, idrak etmeden, atalarımızdan gelen bir mirasla inandığımız Allah inancını put haline getirmektir.

Menât putu:

Tüm varlığı tutan şahsiyet, kimlik, Allah'ın kimliğidir hakikatini bilemeyip, kendimizin ya da birilerinin kimliğini ön plana çıkarıp, diğerlerini hor görme durumudur.

Uzzâ putu:

Yüce olanın Allah olduğunu idrak edemeyip, kendimizi ya da birilerini yüce görmektir.

Bir kulu yüce görüp, tüm kullarda yüce olanı görememe durumudur.

Onun için Hazreti Muhammed: “Sakın beni yüce görmeyin, ben de sizin gibi bir beşerîm” demiştir.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحَضَّرُونَ

Lâ yestetîûne nasrahum ve hum lehum cundun muhdarûn

- Lâ yestetîûn** : Muktedir değil, güçleri yoktur, olamazlar, yapamaz,
Nasra hum : Yardımcı, onlara,
Ve hum lehum : Onlar, onların, edindikleri ilahların,
Cundun : Güç, asker, tüm her şey, tüm varlık,
Muhdarûn : Hazır bulunma, önde bulunma, hazırlanmış, hizmet,

Meâli: “Onlar edindikleri ilâhlara karşı tüm her şeyiyle hazır bulunurlar, ama edindikleri ilahların onlara yardım edecek güçleri yoktur.”

İnsanoğlu edindiği ilahlara tapındı, onlardan medet umdu.

İnsanoğlu hevâsını ilah edindi, onun peşinden koştu durdu.

İnsanoğlu birini ilah edindi, ona yücelik verdi, onun peşinden koştu durdu.

Oysa insan Allah’ı bilmeli ve ona teslimiyet içinde olmalıydı.

Allah’ı bilmeli ve yaratılan her şeye Allah sevgisiyle davranmalıydı.

İnsan her şeyden önce kendini ilah edinmemeli, kendini yüce görmemeli.

Kendini yüce gören, başkasına hor bakan, büyük bir kibrin içinde kendini ilah edinmiştir.

Kâmil insanlar hiçbir zaman kendilerini yüce görmemişler, yüce görülmesine de izin vermemişlerdir.

Kâmil insanlar hiçbir zaman, kendilerine el pençe divan durdurmamışlardır.

Onlar hep tevâzû içinde olmuşlar, “ben de senin gibi bir kulum” demişlerdir.

Hazreti Muhammed; “ben de sizin gibi bir beşerîm, sizden hiçbir üstünlüğüm yok, kuru ekmek yiyen ananın bir çocuğuyum” demiştir. İbn-i Mâce.

İşte insan neyi ilah edindiğini iyi anlamalıdır.

Parayı, malı, mülkü, şanı, şöhreti ilah edinenler Allah’a kul olamamışlardır.

Bir kulu ilah edinenler, Allah’ın kulluğuna erişememişlerdir.

İnsan : “İyyâke nabudu ve iyyâke nestaîn- Yalnız senin kulunuz ve yalnız, senden yardım buluruz” âyetini unutmamalıdır.

İnsan neye yöneldiğini, neden medet umduğunu anlayabilmelidir.

Ankebût Sûresi 25: “İbrâhim dedi ki: Sizler, dünya hayatına fazlaca sevgi muhabbet beslediğinizden dolayı, Allah’ı bırakıp putlar edindiniz. Sonra ölünceye kadar hakikatleri anlamada birbirinize engel olursunuz ve birbirinizi rahmetten uzaklaştırırsınız ve sizlerin bulunduğu yer ateştir ve sizlere bir yardımcı da yoktur.”

Âyette belirtildiği gibi, insan dünya hayatına fazlaca meylederse, nice putlar edinecektir.

Ama kişi, varlığın sahibinin Allah olduğunu bilerek dünyaya meylederse, o kişi sorumluk sahibi olacaktır, üretken olacaktır, çevresine yardımcı olacaktır.

فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

*Fe lâ yahzunke kavluhum innâ nalemu
mâ yusirrûne ve mâ yulinûn*

- Fe lâ yahzunke** : Artık, mahsun etmesin, üzmesin,
hüzün, sen,
Kavluhum : Onların sözleri,
Innâ nalemu : Muhakkak, ilmiyle var eden biziz, ilmin
sahibiyiz,
Mâ yusirrûn : Gizli olan, görünmeyen, görünen şeyler,
Ve mâ yulinûne : Apaçık, aleni, görünen şeyler,

Meâli: “Bundan sonra onların sözleri seni üzmesin. Muhakkak ki görünen ve görünmeyen her şeydeki ilmin sahibi Biziz.”

Hazreti Muhammed, yaşadığı topluma hakikatleri anlatmaya çalışmış, gece gündüz bu yolda mücadele etmiştir.

Hazreti Muhammed’e olumsuz sözlerle saldırmışlar, onu susturmaya çalışmışlardır.

Hazreti Muhammed gönlündeki ilâhî aşkla hakikatleri anlatmaktan vazgeçmemiştir.

Hazreti Muhammed’i gönlünde hisseden her insan, onun mücadelesini anlayacaktır ve o da Hakk yolunda aynı aşkla mücadele edecektir.

“Bundan sonra onların sözleri seni üzmesin” âyetinde belirtildiği gibi, hakikat yolunda bir insan saldırıya uğrasa da, hakarete uğrasa, gönlü kırılabilir, o kırılmadan hemen sıyrılmalı ve yoluna devam etmelidir.

Kâmil insanlar Allah’ı evliya edinmişlerdir.

Her an O’na teslimiyet içindedirler.

Onlar Yûnus Sûresi 62. âyette işaret edilenlerdir.

Yûnus Sûresi 62: “E lâ inne evlîyâ Allâh lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenun.”

Meâli: “Muhakkak ki Allah'ı evliya edinenlere korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar.”

İnsan bir kuldur, elbette üzüntü duyacağı şeyler olacaktır.

Lâkin Hakk'a tam teslimiyet içinde olanların üzüntüsü uzun sürmeyecektir.

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ
فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ

*E ve lem yerel insanu ennâ halaknâhu
min nutfetin fe iza huve hasîmun mubîn*

E ve lem yera el insan	: Görmüyorlar mı, insan,
Ennâ halaknâ hu	: Nasıl, halkettik, yarattık, varettik, o, kendisi,
Min nutfete	: Bir nutfe, öz taşıyan, hücre, zigot,
Fe iza huve	: Fakat, sonrada, o,
Hasım mubîn	: Hasım, ayrı gören, ben benim diyen, açıkça,

Meâli: “İnsan, bir öz taşıyan bir hücreden onu nasıl var ettiğimizi bakıp ta görmez mi? Fakat o kendini o özden ayrı görüp, açıkça ben benim der.”

İnsan nasıl bir özden yaratıldığını anlamalıdır.

Âyetlerde belirtildiği gibi, insan bir hücreden şekillenip geldi.

O hücre, sperm ile yumurtanın birleşimiyle meydana gelen yeni bir hücre idi.

Sperm ve yumurtanın birleşimi, spermdeki ve yumurtadaki Levh-i mahfûz’lar boyutunun birleşimi idi.

Spermiler, yumurtaya ulaşmak için muhteşem bir yolculuk yaparlar.

Kadın yumurtasının ömrü yaklaşık 24-36 saattir.

Erkek sperminin ömrü ise 24-72 saat arasındır.

Spermilerin, yaklaşık yarısı X kromozomu, yarısı Y kromozomu taşır.

Yumurta ise XX kromozomları taşır.

Boşalmadan yaklaşık 90 saniye sonra sperm rahim ağzından rahime ulaşır ve oradan “Tuba” içerisine ilerler.

Yani tüpe ulaşır ve döllenme burada olur.

Bu yolculuğa ortalama 100-150 milyon sperm başlar.

Spermilerin ancak % 1'i yumurta ile döllenme olayının gerçekleşeceği bölge olan kadının tüplerine ulaşır.

Kadının yumurtasına ulaşan yüzlerce hücreden ancak 1 tanesini, kadın yumurtası içeri alır.

Döllenme sonucu oluşan tek hücreye "Zigot" denir.

Zigotta yumurtanın ve spermın Levh-i mahfûzu açılmıştır.

O Levh-i mahfûz sayfalarından olan şifreler açılmaya başlayacaktır.

Zigot bölünme işlemine başlar ve tüpte ilerleyerek rahime ulaşır ve orada uygun bir yere bağlanarak yerleşir.

Ve burada bölünme devam eder ve hücre hücre gelişerek bebek dünyaya gelir.

İnsanın, erkek mi kadın mı olacağını annenin yumurtası belirler.

Eğer kadın yumurtası X kromozumu taşıyan sperm içeri alırsa XX den kız çocuğu olur.

Eğer kadın yumurtası Y kromozumu taşıyan sperm içeri alırsa XY den erkek çocuğu olur.

Hayati soru burada; yumurta, hangi sperm içeri alacağına neye göre karar verir?

Ki her sperm yumurtaya ulaştığında yumurta çeperinden içeri girmek için sperm başından hemen "akrosin" diye bir kimyasal salgılanır.

Fakat yumurtada bulunan sistem, hangi sperm içeri alacağına nasıl karar veriyor ve onu içeri alıyor?

Düşüncemize göre, erkek ya da kız çocuğunun olmasında ana faktör anne yumurtasıdır.

Anne yumurtası, hangi sperm içeri alacağına neye göre karar veriyor?

Ve yumurtada bulunan karar mekanizması nasıl işliyor?
Akıllara durgunluk veren muhteşem bir tecelli!
Hayrete düşüren muhteşem bir işleyiş!
İnsanın öz kaynağı Allah'tır.
Allah insana şah damarından yakındır.
Allah, insanı ve cümle âlemi kendi özünden halk eylemiştir.
İnsan bunu idrak etmeli ve kendine benlik nispet etmemelidir.
"Fe iza huve hasîmun mubîn." İnsan, âyette görüldüğü gibi,
geldiği özü unuttur, ben benim egosuna düşerse, Allah'a hasım olur.
Yani "sen varsın ben de varım" gafletine düşer.
Oysa insan Allah'ın ûlvîyetiyle vardır, kendine ait hiçbir
şeyi yoktur.
İnsan bu şuura erişmeli ve bu şuurda yaşamalıdır.
Allah'a karşı asla bir hasım durumuna düşmemelidir.
Müşriklik Allah'a karşı hasım durumuna düşmektir, senin
var benim de var duygusunu taşımaktır.

وَضْرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ
يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

*Ve darebe lenâ meselen ve nesiye halkah
kâle men yuhyil izâme ve hiye remîm*

Ve darebe lenâ	: Benzetme, sarsma, vurma, vurgu, çarpıcı, bize ait,
Meselen	: Mesele, husus, durum,
Ve nesiye halka hu	: Unuttu, o yaratılışını,
Kâle men yuhyi	: Dedi, kim, hayy olan, can, diri olan,
El izâme	: Kemik, kurumuş,
Ve hiye remîm	: O dağılıp giden, dağılmış, çürümüş,

Meâli: “Ve o yaratılışını ve Bize ait olan çarpıcı hususları unuttur ve der ki: Kuruyup dağılıp gittikten sonra hayat veren kimdir?”

İnsan kendi bedeninde Allah’a ait tecellileri göremezse, benim egosuna düşer.

Ve Allah’a ait olan nice hususları unuttur.

Yaşam devam edip gitmektedir.

Ölüm ve doğum Allah’ın kaderi ilâhîsidir.

Bir ağaç tohum verse, o tohum bir sonraki yılda yeni bir ağaç verir.

Sonbaharda ağaç yapraklarını dökse, ilkbaharda yeniden yeşerir.

En’âm Sûresi 95: “Muhakkak ki Allah, tohumdan, çekirdekten bir ahenk içinde yarıp çıkarandır. Ölüden diriye çıkarandır ve diriden ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. Öyleyse nasıl olur da hakikatlerden uzaklaşırsınız.”

Bakara Sûresi 28: “Allah’ı nasıl olur da görmemezlikten gelirsiniz. Siz ölü bir hâlde idiniz, sonra siz hayat buldunuz, sonra siz ölümü anlayacaksınız, sonra siz diriliği anlayacaksınız, sonra da aslınız olan O’na döndürüleceksiniz.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki; yeryüzünde bir tohumdan açığa çıkış bir diriliştir, ağaçtan tohumun oluşu mevt haline geliştirebilir.

Yani bir tohum da ağaç ölü mesabesinde, tohum yarılp filiz çıkmaya başlayınca ölü mesabesinden dirilik mesabesine geçiş başlamıştır.

Canlıdan maksat; beslenen, büyüyen, gelişen, değişen anlamlarında karşımıza çıkıyor yani gözle görülen bir hareketlilik halinde olan demektir.

Ölüden maksat, bir tohum halinde olan, özünde henüz açığa çıkmamız bir varlık taşıyan, diye düşünebiliriz.

Mevt kelimesi: Henüz Halk olmamış, nutfe, tohum, yani surete çıkmamış, ölü gibi olan, bir idraksizlik içinde olan, dalaletle sapmış olan, toprağın verimsizliği, yaşamını yitirmiş yani ölmüş anlamlarına gelir.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki; kişi Allah’ı bilmediğinde ölü gibidir, Allah idrakine ulaştığında dirilmiştir.

Allah’ın diriliğinde dirilik idrakine ulaşan bir mevt haline gelmiştir, yani ölmeden önce ölmüştür.

Yani Allah’ın ülvîyetinde ölü mesabesinde.

Bir damlanın deryaya karıştığı gibi Allah’a karışmıştır.

Artık onun kendine ait bir varlığı yoktur.

Allah’ı bilmeyen kâlb ölü bir kâlbdir.

Allah’ı bilen kâlb dirilik idrakine ulaşmıştır.

Ölü kâlb, Allah idrakinden, şahitliğinden uzak olma durumudur.

Diriliğe erişmiş kâlb, hayy olan Allah’ta dirilmiş kâlbdir.

Önemli olan kâlblerin dirilmesidir.

Ölüden diri çıkarmak, şuarsuzluktan şuura geçmektir.

Bir idraksizlik içindeyken, Allah'a ârif olup sonsuz kâinatta diri olanın Allah olduğunu anlamaktır.

Diriden ölü çıkarmak, diri olan Allah'tır, biz kuluz, ölümlü-yüz şuuruyla yaşamaktır.

Kulluk şuuruyla yaşayan, hiçbir zaman kendini Allah'tan ayrı görmez, kendini yüce görmez, tevâzûdan ayrılmaz.

Kâmil insanlar, diri olanın Allah olduğunu bilirler, kendilerine benlik nispet etmeden yaşarlar, yani bir ölü gibi yaşarlar.

İnsanın bedeni bir gün gelecek toprak olacaktır.

Toprakta dağılıp gidecektir.

Ama rûh bâkidir, sonsuzdur.

Hepimiz aynı rûh'tan üflenmekle şekillenen varlıklarız.

Allah kendi rûhundan üfledi, âlemi var eyledi.

“Nefahtu fîhi min rûhî- Rûhumdan üfledim.”

Her şey Allah'tan gelmekte, Allah'a rücû etmektedir.

Bir buz eridiğinde aslı olan suya dönecektir.

İşte insanın bedeni de öldüğünde buz misali eriyip gidecektir, ama özü Allah'a dönecektir.

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

*Kul yuhyîhellezî enşeehâ evvele merreh ve
huve bi kulli halkın alîm*

Kul yuhyî ha ellezî	: De, söyle, ona hayat veren, onu,
Enşee hâ	: İnşa eden, var eden, bedenlendiren, o,
Evvele	: Evvel, önce, öncekiler,
Merretin	: Kere, kez, hep,
Ve huve bi kulli halkın	: O, bütün her şey, yaratan, halk eden, var eden,
Alîm	: İlimle var eden, ilmin sahibi,

Meâli: “De ki: Ki O’dur hayat veren ve öncekileri de bedenlendiren ve O’dur bütün her şeyi ilmiyle var eden.”

İnsan, Allah hakikatine erebilmelidir.

“Allah nedir?” sorusunun cevabını kendinde bulabilmelidir.

“Cümle varlık nasıl bedenlendi? Düşünebilmelidir.

Allah dediğimiz nedir?

Var mıdır, yok mudur?

Varsa nerededir?

Peki yoksa, Allah dediğimiz nedir?

Bedensel bir boyut mudur, bir güç müdür, beyaz bulut misali bir nûr mudur?

Şekli, şemâli var mıdır?

Onu biz mi var ettik, biz mi isimlendirdik?

Korkularımız, ihtiyaçlarımız, sonucu sığınacağımız bir güç mü hayal ettik?

O mu bizi var etti, biz mi onu var ettik?

Bizi var eden kimdir, varsa onu var eden kimdir?
Bu evren nasıl var olmuştur?
Yoksa! Evren hep var mıydı?
Bu evren kendiliğinden mi olmuştur?
Biz nasıl var olduk?
Biz de hep var mıydık?
Bizde mi kendiliğinden oluştuk?
Bu evreni de bizi de var eden midir?
O da var ise, o da var olmuş mudur?
Varsa onu kim var etmiştir?
Evet, neydi Allah?
Hiç görünmeyen midir?
Yoksa! Her an görünüp duran mıdır?
Gökte bir yerde midir?
Yoksa! Her an her varlıkta olan mıdır?
Varlığın dışında mıdır, içinde midir?
Varlığın içini de dışını da saran mıdır?
Şekli, şemâli, gözü, kulağı, bir vücûdu var mıdır?
Görür, işitir mi?
Görür, işitirse, görmesi işitmesi nasıldır?
Kızması, öfkelenmesi olur mu?
Onun da bizim gibi ihtiyaçları olur mu?
Gökte midir, yerde midir, nerededir?
Gökte ise, nerededir, evrenin içinde midir, dışında mıdır?
Yalnız başına mıdır?
Yanında yardımcıları var mıdır?
Allah hakikatine insan, ancak ve ancak görünen varlığın var oluşunu anladığı zaman erişecektir.

İnsan, varlığın özünde hay olanı diri olanı, varlığı sıfatlarıyla saranı anladığı zaman, Allah hakikatine erecektir.

Yâ Sîn olma yolu da budur.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ
نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ

*Ellezi ceale lekum mineş şeceril ahdarinâren
fe izâ entum minhu tûkîdûn*

Ellezi ceale lekum	: Ki o, kıldı, yaptı, var etti, sizi,
Min el şecere	: Bir soydan, ağaç, geldiği yer, asliyet,
El ahdar	: Yeşil, genç, dirilme, tecelli,
Nâre	: Nur, aydınlık, ateş,
Fe izâ entum minhu	: Artık, siz, onun, tecelliler,
Tûkîdûn	: Derman, güç, hal, yakmak, alev,

Meâli: “O sizi bir soydan var etti, bir nûr ile diriltti. Böylece siz o tecelliler ile hareket edersiniz.”

Hepimiz bir kaynaktan bir özden süzülüp geldik.

Bir incir ağacı ve ağacın tüm her şeyi nasıl ki bir tohumdan açığa çıkmışsa, tüm varlıkta bir özden açığa çıkmıştır.

Hepimizin şeceresi yani geldiği asliyet Allah’tır.

Allah, kendine ait olan tecellilerle bizleri var etti, bizler o tecellilerle hareket ederiz.

O tecelliler, her bedende Allah’a ait olan, fiil, sıfat, zâtına ait tecellilerdir.

Her varlıkta her an olmakta olan işleyiş Allah’ın fiilidir.

Her varlıkta olan sıfatlar, Allah’ın sıfatlarıdır.

Her bedeni tutan ilâhî kudret Allah’ın zâtıdır.

İnsan varlıktaki işleyiş ve işleyişi yapanı anlayabilmelidir.

Yani insan fiil, fâil hakikatini idrak etmelidir.

Fiil; iş demektir,

Fâil, fâ’il, fâ el; işleyen, dâima hareket halinde olan demektir.

Fiil iş, ef’al işler demektir.

Ef'âl, fiil'in çoğuludur, işler demektir.
Fâil, fâil'liğini fiil'yle gösterir.
Fâil, fâil kimliğini fiil'yle giyiner.
Fiil, fâil'in kendini gösterdiği yerdir.
Fâil, fiil'yle fâil olur.
Fâili fâil yapan fiil'dir.
Fâil, fiil'yle zâhire çıkar, beşer olarak görünür.
Beşerde de olan fiili her an yapan fâildir.
Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.
Fâil nerede fiil oradadır.
Fâil'de fiil, fiil'de fâil, iki damla suyun bir damla olma durumu gibidir.
Fiil fâil'den ayrı değildir, fâil fiil'den ayrı değildir.
Fiil fâil aynı anda aynı mekânda, aynılığı gösterir.
Fâil fiil'yle cümle varlıkta her dâim sürer gider.
Her varlıkta her an olmakta olan fiil, fâil'in fiil'idir.
Hiçbir varlık kendi fiil'ini yapan değildir.
Her varlık bir fiil'dir, cümle varlık fâil'in fiil'idir.
Fâilin tecellisi, varlıkta olan işleyiştir.
Yûnus Sûresi 36: “ يَفْعَلُونَ ” “İnnallâhe alîmun bimâ yefalûn-
Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır. “

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ
أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ

*E ve leysellezî halâkas semâvâti vel arda bi kâdirin
alâ en yahluka mislehum belâ ve huvel hallâkul alîm*

E ve leyse ellezi	: O değil midir? ki o,
Halâka	: Halk eden, yaratan, oluşturan,
Es semâvâti ve el ard	: gökler ve yer, her yer,
Bi kâdirin ala	: Kudret ile, kadir olan, bütün her şeydeki kudret,
En yahluka	: Yaratan, yaratmaya,
Misle hum	: Misli, benzeri, gibi, onların
Belâ	: Evet,
Ve huve el hallâku	: O, halkeden, var eden,
El alîm	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden

Meâli: “Gökleri ve yerleri var eden O değil midir? Evet, onların benzerini de var etmeye kudret sahibidir ve O, halk edendir, ilmin sahibidir.”

Görünen görünmeyen cümle âlemi var eden kimdir?

Bu âlem nasıl oluşmuştur?

Görünen varlık nasıl şekillenmiştir?

Doğumlar, ölümler nedir?

Bu geliş bu gidiş nereyedir?

Bu varlıktaki işleyiş nedir?

Bu nasıl olmaktadır, bunu kim yapmaktadır?

Yoksa! Kendiliğinden mi olmaktadır?

Zamandan önce zaman var mıydı?

Mekândan önce mekân var mıydı?

Bizden ayrı mıydı?

Her an bizimle miydi?
Görünen şu vücûdlarımız nasıl çalışmaktadır?
Kâlblerimiz nasıl atmaktadır?
Nefes alıp veren biz miyiz?
Kanımız her an nasıl vücûdumuzu dolaşmaktadır?
Hücrelerimiz her an nasıl bir işleyişle çalışmaktadır?
Bunlar hep nasıl olmaktadır?
Tasadüfen mi olmaktadır, yoksa bir güç mü yapmaktadır?
Kendi vücûdumuza neden hâkim değiliz, yaşlanmayı ölümü
neden durduramıyoruz?
Akan zamana neden hükmümüz yok?
Kendi vücûdumuzda olan işleyişte bile, zerrece bizim yap-
tığımız bir şey yok.
İnsan bu soruların cevabını aramalıdır.
İnsan hakikati bilmelidir.
İnsan her varlıkta olan o muhteşem kudreti ilâhîyi bilebil-
melidir.
İşte o zaman insan; “Gökleri ve yerleri var eden O değil mi-
dir? Evet, onların benzerini de var etmeye kudret sahibidir” ha-
kikatine erişecektir.
Alîm olanın ilmiyle, aradığı soruların cevabına bir bir eri-
şecektir.
Yâ Sîn olma yolunda, ilimden ayrılmadan, var oluş hakikat-
leri anlaşılacaktır.
“Hû vel hallâkul alîm- İlmin sahibi olan, Halk eden O’dur”
hakikatine eren Yâ Sîn olacaktır.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Innemâ emruhû izâ erâde şeyen
en yekûle lehu kun fe yekûn

İnnema emru hû : Sadece, ancak, işleyen, hüküm, o,
İzâ erâde şeyen : İrade, ettiği zaman, bir şey,
En yekûle lehu : Der, ona ol,
Kun fe yekûn : Ol, oluş, böylece olur, oluşur,

Meâli: “Bütün varlıkta işleyen sadece O’dur. O bir şeye irade ettiği zaman, ona ol der, böylece olur.”

Her varlıkta işleyen, fâil olan Allah’tır.

Hiçbir varlık kendi bedeninde olan işleyişi yapan değildir.

Her şey Allah’ın iradesi ile tecelli etmiştir.

İnsan Allah’ın irade sıfatını iyi anlamalıdır.

İrade Allah’a mı aittir, kula mı aittir, yoksa hem Allah’ın hem de kulun iradesi var mıdır?

Kulun iradesi olabilir mi?

Allah’a ait olan sıfatlardan birini ya da birkaçını ya da hepsini kendimize isnat etmemiz doğru mudur?

Önce irade nedir, kül nedir cüz nedir, bunları inceleyelim.

İrade: Arapça “rwd” kökünden geldiği düşünülür.

İrâdat “إرادة”; istek, istenc, yaratmadaki istek, yapabilme gücü, av peşinde dolaşma, arama, murâd etmek, salıvermek gibi anlamlara gelir.

Kur’ân’ı incelediğimiz de ise irade; Yâ Sîn Sûresi 82. âyette belirtilen “Ol” emriyle başlayan yaratılıştaki Allah’a ait isteğin adıdır.

Kül: Bütün, tümü kapsayan, beden olarak düşünülebilir.

Cüz: Parça, bütünü içindeki parçacıklar, hücreler olarak düşünülebilir.

Eğer bedene, kül dersek, hücreler cüz olur,

Eğer hücrelere, kül dersek, hücre içindeki organeller (ribozom, lizozom, golgi cisimciği, endoplazmik retikulum vs) cüz olur.

Eğer organellere kül dersek, organeller içindeki alt parçacıklara cüz deriz.

Bunu atomlara ve atom altı parçacıklara kadar uzatabiliriz.

Yani Kül: Bütün ve bütüne ait sistemi içinde barındıran anlamındadır.

Cüz: Parçaya ait, küle ait sistemin içindeki sistem.

Bu Kâinat külse, her varlık cüzdür.

İnsan bedeni külse, her hücre cüzdür.

Her hücre külse, her hücrenin içinde ki hücrecikler de cüzdür.

İşte ama cüzde olsun ama küle varoluş iradesi Allah'a aittir.

Yani parçayı da, bütünü de yaratmadaki istek Allah'a aittir.

Bizler zerre kadar bir şey yaratamadığımız için bizim irademiz olmaz.

Yâ Sîn Sûresi 82. âyette bu durum açıklanmıştır.

Allah'ın iradesinin tecellisi "Ol" emridir.

Bir şeyin yaratılışı "Ol" emriyle başlar,

İşte bu emrin içindeki istek "İrade"dir.

Ve bu Allah'a aittir.

"Kun fe yekûn" bir tohumun içinden "ol emri" verilmesi ve bu emirle ağacın oluşumu, tohuma ait değildir.

Tohumdaki yazılı sistem, bir kaderi ilâhîdir.

Bu emrin sahibi, bu iradenin sahibi, bu yazılımın sahibi, Allah'tır.

Kul zerre kadar bir şey yaratamaz, yaratmada irade sahibi olamaz.

Yaratılarda işletme sahibi olamaz.

Bir tohum düşünelim, tohumun içindeki ağaç olma isteği Allah'a aittir.

Tohumun içinde “Ol” emri tecelli ettiği zaman, tohumun içinde bir hareketlenme ve toprağa bir filiz verme süreciyle başlayan ağaçlanma, meyve verme sürecine kadar, devam eder gider:

İşte bu varoluş Allah’a ait olan iradenin tezahürüdür.

Allah’ın varlığı yaratmadaki sıfatları vardır.

Allah, varlığı kendine ait olan sıfatlarla yaratır.

Allah’a ait sıfatlardan biri “İrade”dir.

Allah’a ait sıfatlar: “Hayat, ilim, İrade, Kudret, Sem’i, Bâsar, Kelâm, Tekvin” diye adlandırılmıştır.

Varoluş bu sıfatlarla ilgilidir.

Ve bu sıfatların sahibi Allah’tır.

Ve tüm bu kâinat bu sıfatlarla yaratılmıştır.

İşte yaratılıştaki sıfatlardan biri olan “İrade” var edilmedeki takdirdir.

İstektir de diyebiliriz.

Ama istek kelimesi Allah’ın ülviyetine çok uygun gelmiyor.

Çünkü Allah’ın “Samed” ismi yani hiçbir şeye muhtaç olmaması vardır.

İstek dersek, istekte muhtaçlık algısı vardır.

Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir.

Varoluştaki takdir, istek, murâd, Allah’a aittir.

Yani bir tohumun içinden ağaç olma isteğini bizler oluşturamayız.

Kul yaratmada takdir sahibi olamadığından dolayı, “İrade” kula ait olamaz.

Kül yani bütündeki, cüz yani parçadaki, varoluş ve işleyiş iradesi Allah’a aittir.

Yani bir hücreyi de yaratan, bir bedeni de yaratan ve işleten Allah’tır ve burada ki “Ol” emri “İşle emri” Allah’a aittir.

Bizler ne bir hücreyi, ne de hücrenin içindeki sistemi, ne de bedeni yaratma isteğine, işletme isteğine, gücüne sahip değiliz.

Kulun; akıl etmesi, düşünmesi, istekleri, karar verme yeteneği, keşfetmesi, şuuru, tercihleri, tefekkürü, hakk ile batılı ayırma muhakemesi vardır.

Bunlar kula bahşedilen yeteneklerdir.

Kişi bunları yok sayamaz.

Kişinin istekleri kendi yaşantısı ile ilgilidir. Hayvani bedenin ihtiyaçları ile ilgilidir.

Kulun, yani bizlerin istekleri; مَنْ يَشَاءُ- men yeşâu, isteyen kimse olarak belirtilmiştir.

Kula ait istek “Yeşa” kelimesiyle, Allah’a ait istek ise “İrade” kelimesiyle belirtilmiştir

Tüm varlıkta olan işleyiş, Allah’ın iradesi iledir.

Bûruc Sûresi 16: “Faâlnun limâ yurîd.”

Meâli: “Fâil olandır, varolan her şey O’nun iradesindedir.”

Bir atom, bir hücre, bir doku, bir beden hep fiil’le oluşur, fiil’le çalışır, fiil’le sürüp gider.

Kişinin kâlbini atması, kanının dolaşımı, hücrelerin çalışması, bedenin tüm hareketleri, hep fiil’in tecellisidir.

Tüm kâinat bir fiil’in hareket alanıdır, fiil’in dalgalanması ile hareket eder.

Tüm varlık fâil’in fiil’idir.

Fiil, fâil aynı anda aynıdır.

Fiil fâil’dir, fâil fiil’dir.

Kişi kendi bedeninde kendi fiil’inin sahibi değildir.

Yani kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücûdunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan değildir.

Bu işleyişi yapan fâil’dir.

Fâil’in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil’dir.

Fâil’in fiil boyutundaki adı fiil’dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

İşte bu kâinat bir fâil'in fiil'idir.

Fâil kendi aslîyetini fiil'yle ispat eder.

Fiil, fâil'in kendini, fiil'yle ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir, fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'yle ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil yani bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, hiçbir varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

Eğer kişi, fiil, fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de arif olur.

Kişi varlığı iyi incelerse yani varlığı iyi okursa, varlıktaki işleyişin inceliklerini anlama yolunda idrâki bir adım atar.

Kişinin her varlıkta inkâr edemeyeceği bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi okumak, fiil hakikatiyle tanışmaktır.

Fiil hakikatiyle tanışan, fâil hakikatiyle de tanışır.

Cümle kâinat bir işleyişle hareket etmektedir.

İşte okunacak olan bu işleyiştir.

Kişi Allah hakikatini anlamak isterse, varlıktaki fiil, fâil hakikatini anlamalıdır.

Kişinin vücûdundaki işleyişin adı, fiil'dir.

Kişi kendi vücûdundaki işleyişte zerre kadar etken değildir, etken olan fâil'dir.

Yani kişi kendi kâlbini attıramaz, kendi hücrelerini çalıştıramaz, kendi sinir sisteminin işleyişinde etken değildir, nefes alıp vermesi bile kişinin istemi dışındadır.

Yani kişi kendi vücûdunun işleyişinde asla tasarruf sahibi değildir.

Kişinin ve cümle varlığın vücûdlarında fiil'in yani işleyişin sahibi fâil'dir.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

İpek böceği; kendinden çıkardığı ipek liflerle koza örür, ördüğü kozanın içinde kendini gizler.

İpek lifler böcekten ayrı değildir, böcek liflerden ayrı değildir. Enfüsûndan afâka çıkardığı ipek liflerle, kendini enfüste gizler. İşte fâil'in kendini fiil'inde gizlediği gibi.

Fâil kendini fiil'inde gizler.

Fâil kendini fiil'iyle aşikâr eyleyebilir.

Kişinin vücûdundaki işleyiş olmasa, kişi hareket edemez, çalışamaz, yürüyemez, tutamaz vs.

Kişinin vücûdundaki işleyişle yaptıklarına amel denir.

Yani amel, vücûdtaki işleyişle yapılan, yürüme, oturma, çalışmak, yemek, içmek, gibi olan amellere denilir.

Allah, vücûdlardaki işleyişinden sorumlu değildir ama kul yaptıkları amellerden sorumludur.

Kâlbimizin atması, kanımızın dolaşması, hücrelerimizin çalışması fiildir.

Bizim eylemlerimiz, çalışmalarımız, yaptıklarımız ise ameldir. Vücûdumuzda fiil olmasa biz amel yapamayız.

Enbiyâ Sûresi 23: " Lâ yuselu ammâ yefalu ve hum yuselûn."

Meâli: "Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Kendindeki fiil, fâil hakikatini anlayan Salih amelde olur.

Varlıktaki fiil, fâil inceliğini okumak "İkra" âyetinin sırrıdır.

İkrâ; kişinin kendindeki işleyişi ve bu işleyişi yapanı anlamak için yapılan tefekkürdür.

Fâil fiil hakikatini anlayan Tevhîd sırrına ulaşır.

Tevhîd sırrına erişen, Yâ Sîn makamına erer.

Yâ Sîn makamına eren Yâ Sîn olur.

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Fe subhânellezî bi yedihî melekûtu kulli şeyin ve ileyhi turceûn

Fe subhâne ellezî	: O noksan sıfattan münezzehdir, her şey onunla,
Bi yedi hî	: Kuvvet, kudret, kuvveler, o,
Meleket	: Hükümran, güç, kuvvet sahibi, malik olan,
Kulli şeyin	: Bütün her şey
Ve ileyhi turceûn	: Rücu, aslına dönmek, aslınız olan onunla

Meâli: “Ki O noksan sıfatlardan münezzehdir. O kudrettir. Bütün her şeyin sahibi O’dur ve aslınız olan her an O’nunlasınız.”

Allah noksan sıfatlardan münezzehdir.

O tüm varlığı kuşatan kudrettir.

O her şeyin tek sahibidir.

O temizdir, paktır, kendine özeldir.

O sıfatlarıyla tektir, Zâtıyla benzersizdir.

O noksan sıfattan münezzehdir.

O nezihtir, hiçbir şeye benzemez.

Benzersizliğini yarattığı varlıkta gösterir.

Hiçbir varlık sûret bakımından diğer bir varlığa aynısıyla benzemez.

Su ağaca benzemez, ağaç taşa benzemez, taş kuşa benzemez, kuş insana benzemez, hiçbir insan diğer bir insana benzemez.

Kudret O’nundur, hiçbir varlığın kendine ait kudreti yoktur, kudretiyle hiçbir şeye benzemez.

Hayat O’dur, hiçbir varlığın kendine ait bir hayatı yoktur, O hayy sıfatıyla hiçbir şeye benzemez.

Âlim O’dur, ilminin yüceliğiyle noksansızdır.

Zikrinde, fiilinde, sıfatlarında, Zâtında noksansızdır, benzersizdir, ebedidir, sonsuzdur.

Var olan her şey O'nun irâdesiyle, O'nun tasarrufuyla var olmuştur, O'ndan başka irâde sahibi, tasarruf sahibi yoktur.

Şûrâ Sûresi 11: "Fî hî leyse ke misli hî şeyun."

Meâli: "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur."

O kendine özeldir, O hiçbir şeye benzemez.

Her şey mutlak O'ndandır, her şey O'na benzer, O hiçbir şeye benzemez.

O evveldir, O'nun başlangıcı yoktur, evvelinde sonsuzdur.

O âhirdir, O'nun sonu yoktur, âhirinde sonsuzdur.

O zâhirdir, görünüp duran O'dur, O'ndan başka görünecek olan yoktur.

O bâtıdır, görünende görünmeyen O'dur, her şeyin özü O'dur.

O bâkîdir, ebedi olan, dâimi olan, sonsuz olan O'dur, sonunun gelmesi düşünülemez.

O hâdîdir, tüm varlık O'nu gösteren, O'na giden bir yoldur, yol göstermemesi düşünülemez.

O hâliktir, her şey halk eden O'dur, O'ndan başka halk edici düşünülemez.

O rahîmdir, her şey O'nun özünden gelir, başka bir kaynak düşünülemez.

O mûsâvirdir, nice farklı varlık yaratır, yarattığı her varlığa farklı şekil verir, O'ndan başka yaratan, şekil veren yoktur.

Ya Rabbi! Noksan olan biziz, noksansız olan sensin.

Ya Rabbi! Fâni olan biziz, Bâki olan sensin.

Ya Rabbi! Her şeyinle münezzehtir olan sensin, kusurları, günahları olan biziz.

Seni layıkıyla anlamayı, sana layıkıyla teslim olmayı, kulluk makamının şerefine ermeyi, bize nasip eyle ya Rabbi.

Yaratılan her şeye bir gözle bakmayı, senin nazarınla bakmayı, baktığımız her şeyde seni görmeyi nasip eyle ya Rabbi.

Edepten, ilimden, tenezzülden, tevâzûdan ayrılmamıza izin verme ya Rabbi.

Ya Rabbi! Tevekkülümüz tam olsun, seni unutmamıza izin verme, karamsarlığa, umutsuzluğa düşmemize izin verme.

Ya Rabbi! Her an senin gücünle bizleri güçlü kıl, başımıza ne gelirse gelsin, sabretmeyi, hikmetine ermeyi, gerekli mesajı almayı ve daha güçlü adım atmamızı nasip eyle.

Ya Rabbi! Son nefesimize kadar yaratılış gayemizde koşmayı, çevremize yardım etmeyi, çalışmayı, gayret etmeyi, gönlümüzün yaşama sevinci içinde olmasını, bizlere nasip eyle ya Rabbi.

Allah'ım, niyazlarımızı kabul eyle.

Allah'ım, her dâim şuur içinde olmamızı nasip eyle.

SON DEĞERLENDİRME

Anladık ki Yâ Sîn Sûresi, insan olma yolculuğunun açılımıdır.
Allah hakikatine erişme makamıdır.
İnsan ve tüm varlık bir özden var olmuştur ve o özden ayrı değildir.

O öz Allah'ın kendisidir.

Özünü anlayan insan olur

İnsan olan İslâm olur.

İslâm olan, çevresine huzur sunar, sevgi sunar.

Hep dayanışma, yardım içindedir.

Her varlığın birbiriyle haksal bağını bilir.

Her varlığın birbiriyle kardeş olduğunu bilir.

Her varlığın ardında olan Özün Hakk olduğunu bilir.

Hiç kimseye zerre kadar zarar veremez.

Kul hakkına asla girmez.

Dünyanın şanına, şöhretine, paraya, mala- mülke esir olmaz.

Allah'ı unutmadan yaşar, davranışlarından bunu gösterir.

İnsan olan; ilâhî huzura erişmiştir, Hakk sevgisine erişmiştir.

Dünyadaki yaşam amacını bulmuştur, o yolda hizmet eder.

Bedeninin sahibini bilir ve hep sabır içinde, şükür içinde, tevâzû içinde yaşamaya gayret eder.

İnsan, Yâ Sîn makamına erişmelidir.

Hayatın heyecanını yakalamalıdır.

Niçin yaratıldığının amacını bulmalıdır.

Nasıl ki göz görmek, kulak işitmek, ayaklar yürümek için yaratıldıysa, insan da bir amaç için yaratıldı.

Kişinin ilgi, alaka, heyecan duyduğu alan kişinin niçin yaratıldığını anlayacağı yerdir.

Hayatın amacı ve heyecanını yakalayan kimsenin, vücûdu farklı bir enerji içinde çalışır.

O enerji kişiyi hayatta tutar, hastalıkları yenmesini sağlar.

Başına gelen sıkıntıları kabullenir ve sıkıntıları taşımayı öğrenir.

Yâ Sîn Sûresini incelediğimizde anladık ki amaç Kâmil insan olmaktır.

Kâmil kişinin özellikleri:

Yanına gittiğinizde derin bir maneviyat hissettirirler.

Onlarla oturduğunuzda gönlünüzde dünya kaygısı kalmaz.

Onlarla oturduğunuzda, var oluşu ve var edeni düşünmeye sevk ederler.

Gönüllere ilâhî aşk ekerler.

Sizi asla karamsarlığa sürüklemezler.

Korkutmazlar, ümit verirler.

Ayrı bir huzur verirler, moral verirler, sizi güçlü hissettirirler.

Güler yüzlüdürler, hizmet ehlidirler.

Çevresine hizmet ederler.

Onların sevindirici özelliği vardır.

Merhamet duyguları çok gelişmiştir.

Her varlığa merhamet üzere davranırlar.

Tüm sözleri, eylemleri, tüm düşünceleri sadece merhamet üzeredirler.

Biz seni âlemlere rahmet üzere gönderdik âyetine mazhar olmuşlardır.

Rızayı ilâhîyi bilirler o rıza üzere hakaret ederler.

Niçin yaratıldıklarını bilirler.

Şefkat doludurlar.

Koruyucu özellikleri vardır.

Dedikodu bilmezler, zerre kadar zarar verme özellikleri yoktur.

Başkaları hakkında konuşmazlar; varlığın oluşunun özelliklerini konuşurlar.

Kimseyi üzmezler, kandırmazlar, kimseyi kullanmazlar.

Kimseye sesini yükseltmezler.

Onları kötülesele de, onlar kimseyi kötülemez.

Çıkar için, makam için, şöhret için koşmazlar.

Hizmet için, birliktelik için, huzur için koşarlar.

İlimden fenden ayrılmazlar, çalışkandırılar, üretkendirler.

Ârif olmayı tavsiyede ederler, yani ilim üzere hareket etmeyi tavsiye ederler.

Kötülükten uzak durmayı, kötülüğe engel olmayı tavsiye ederler ve bunun metodunu öğretirler.

Asla aslı olmayan bilgilerle; oyalanmazlar, oyalamazlar.

İnanç ayırımı yapmazlar.

İnsanların inançlarına, ibadetlerine, ibadethanelerine bakmazlar, sadece bedenlerin tecelli boyutuna bakarlar.

İnsanların sıkıntılarında yol gösterirler ve bu yol merhamet üzeredir.

Gayretlidirler, çalışkandırılar, üretkendirler.

Cinsiyet üzere bakmazlar, ünsiyet üzere bakarlar.

Kibirleri asla yoktur.

Riyâ bilmezler.

Dünyanın neresinde bir kişi sıkıntı çekse, o sıkıntıyı hissediler ve onun için koşarlar.

İnsanların sırlarını dinlerler ve onlara yol gösterirler.

Gönüllere ilmi, irfâni tohumlar ekerler, bunları yeşermesi için güçlü kodlamalar yaparlar.

Asla kendi şahsi çıkarları için yaşamazlar, hep başkalarına hizmet için koşarlar.

Geleceği şekillendirirler.

Hâkka Sûresi 23: "Yakınlığı anlayıp kâmil olmuştur."

Enbiyâ Sûresi 107: "Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik."

Âl-i İmrân Sûresi 80: “Ve siz varlığın işleyişini anlamayı terk etmeyin, varlıktaki gücü anlayın, hakikatlere sınımsız sarılın ve hakikatleri bildirin ve kâmil kimseler olun.”

Nahl Sûresi 43: “Kâmil insanlar, bizi bildirmekten başka bir şey için açığa çıkmadı.”

Nûr Sûresi 37: “Hakikatlerin bilgilerini alıp vermede kâmil kişilerin dikkatleri dağılmaz ve onlar Allah’ın zikrinden ayrılmazlar ve her an Hak’k’a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve temizlenme içinde olup kendindekini paylaşırlar. Kâlblerinin dönmesinden her vakit çekinirler ve onlar basiret sahipleridir.”

Yâ Sîn Sûresini gönlümüz izin verdiği kadar tefsir etmeye çalıştık.

Bilmeden bir hata ettikse, tam izah edemedikse Rabbim affetsin.

Şüphesiz ki hakikat tastamam Allah’a aittir.

Bizler de gönlümüz izin verdiği kadar, nasibimiz kadar anlamaya ve anlatmaya gayret gösterdik.

Yâ Sîn makamına erenlerden olalım...

Sevgiyle, saygıyla, tevâzû ile davranalım...

Gönlümüzde ilâhî huzurla yaşayalım...

Allah’a teslimiyet, tevekkül içinde yaşayalım...

Her dâim, sevgi içinde, saygı içinde, İlâhî şuur içinde olalım...

Sevgiyle, huzurla, ilâhî aşkla kalın...

Gönlünüz her dâim aşk içinde olsun...

Gönlünüz her dâim ilâhî heyecan içinde olsun...

İsmail Dinçer

13 Temmuz 2023